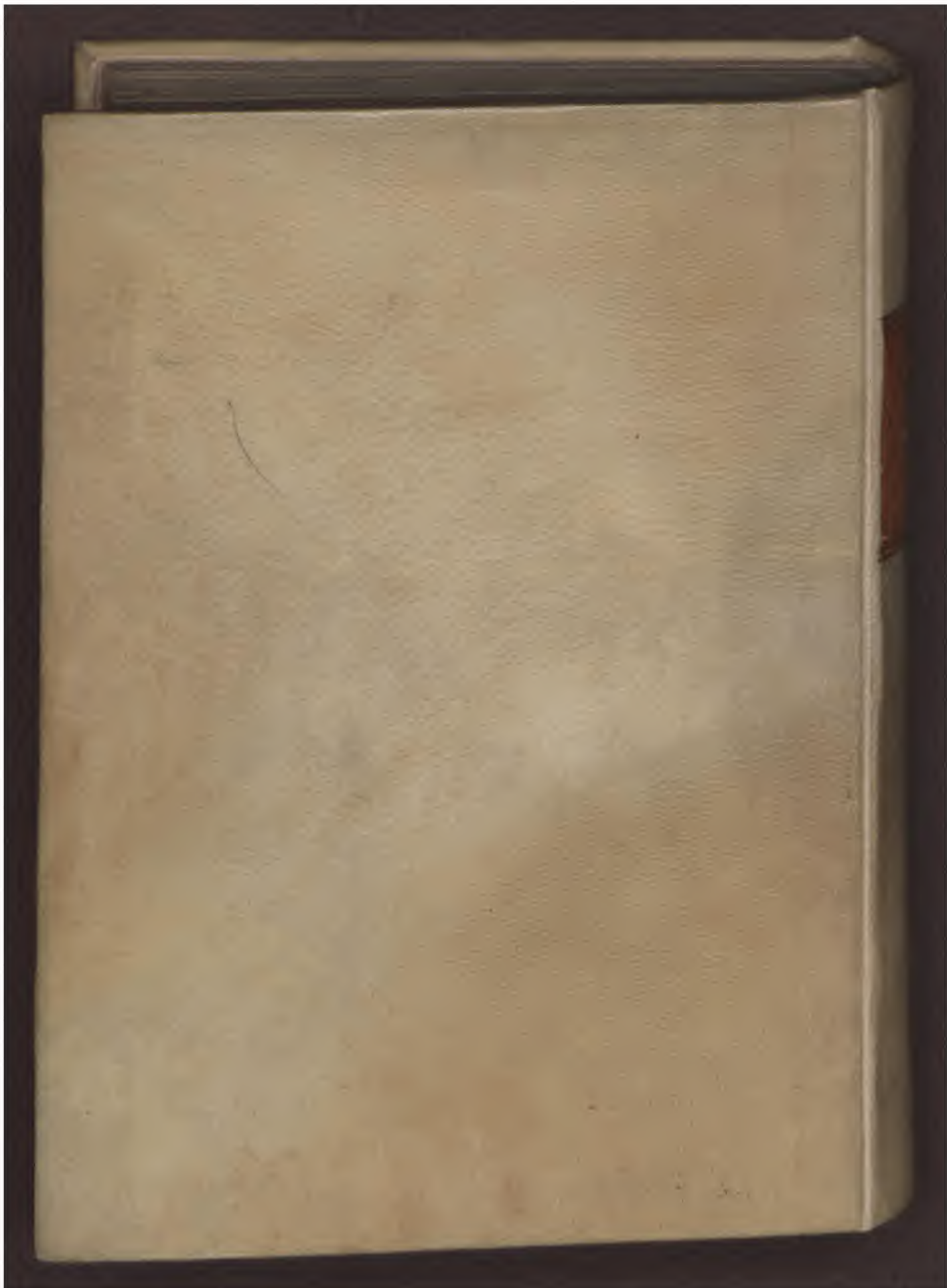

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 4

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 4

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 4

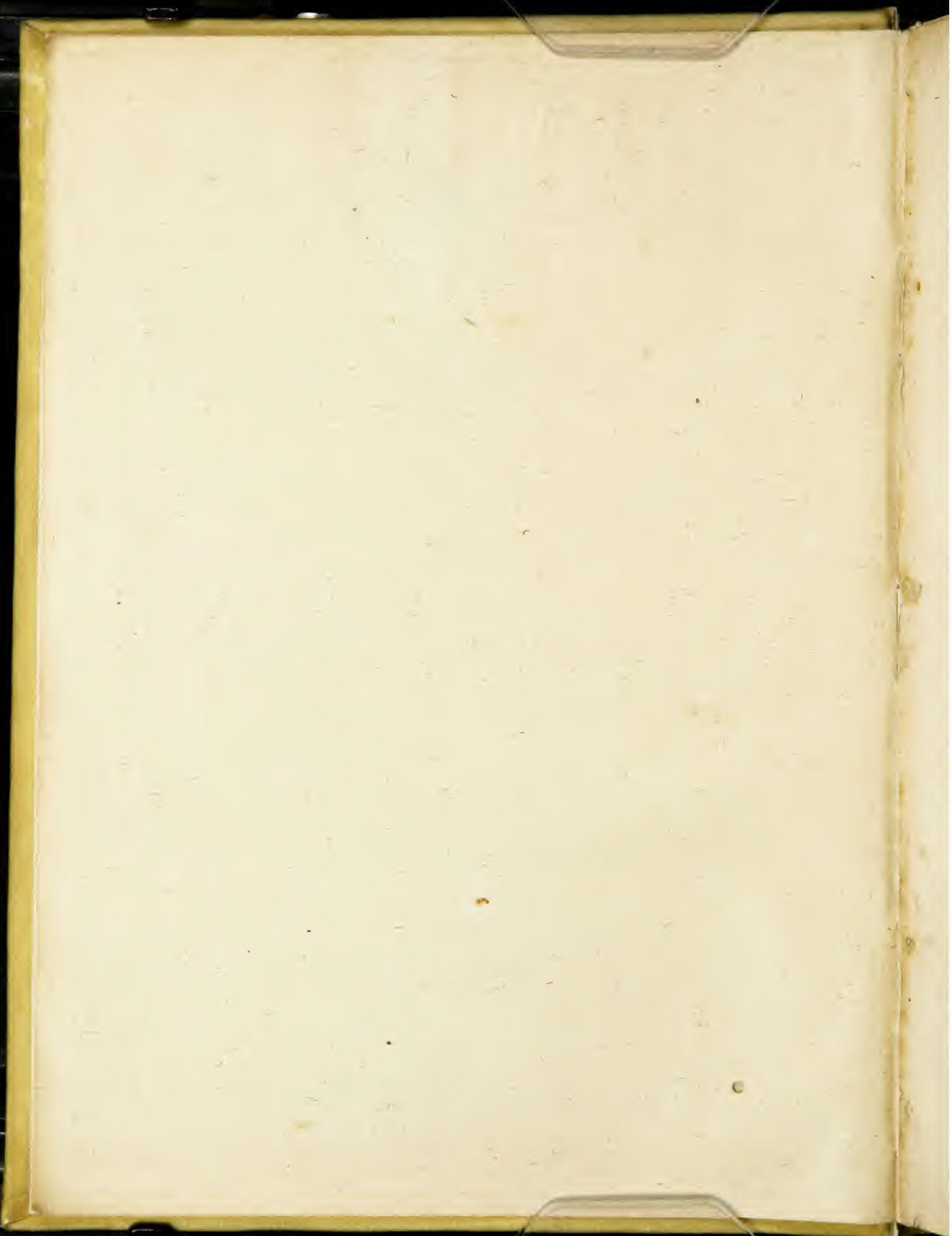
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 4

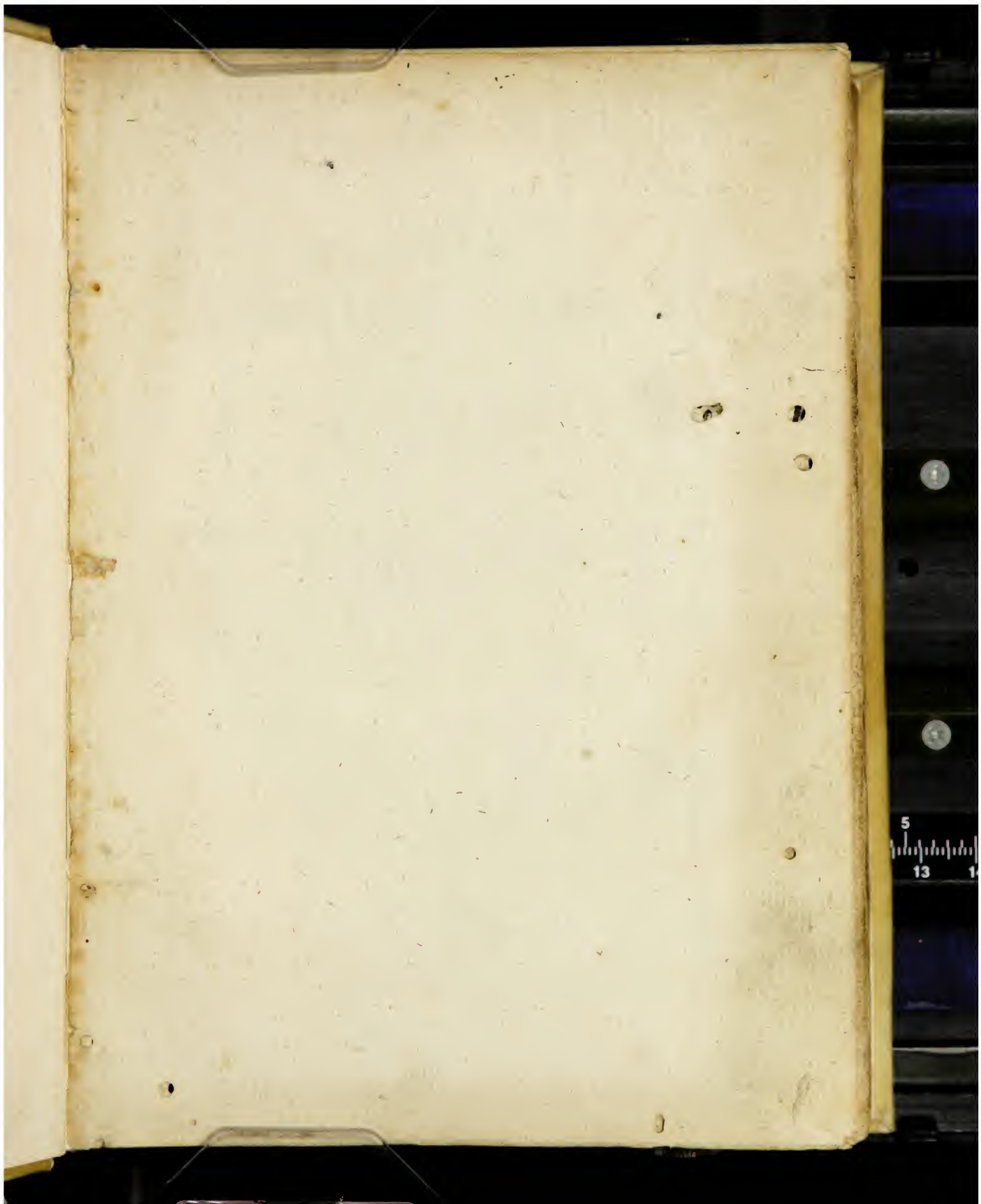
LN III

ex. 4

Defekt; 2 Bl. ungl.

Simondianb. 4

2
Quedam breues expositiones et legum et iurium
 concordantie et alligationes circa leges lucie per
 reuerendum in xpo patrem ac dominum Kanutuz
 Epum vibergen et venerabilem utriusq; iuris doc
 torem sup iutorum legisterium.

Viridis *Andreas* : hunc librum

PAVL

FRICZSCH

io. De

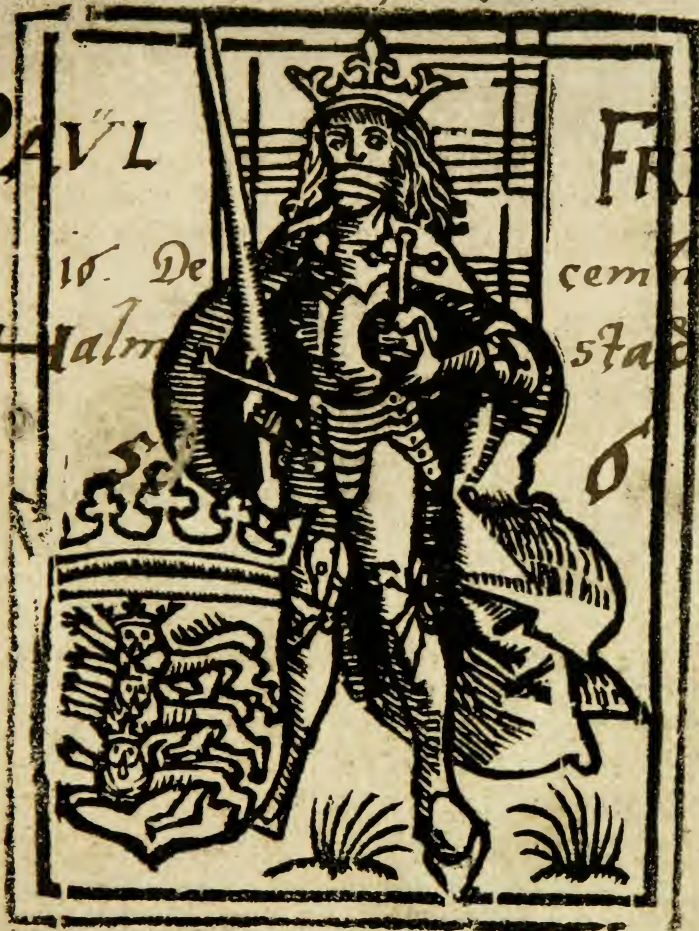
cembris.

Halm

stadie

j.

8

in y ager gide in fering iord in vng fater y ing
pider in fering
in xij fering iord gide in otting
in in otting gide in boofp iord
in in halff boofp iord gide vj man yultij
in in hals boofp iord xij man yultij
in in fering iord gide vj man yultij
in in fering iord gide xij man yultij

In nomine sancte trinitatis et in diuine patris et filij et spiritus sancti Amen Quia quod querit a pluribus sapientibus facilius inuenit. xx. dist. c. de quibus et per ampliores homines perfectissime veritas reuelatur. C. de fideiis missis. l. si. i. ff. lxxij. di. c. extra conscientiam atque magis apponendum et diligendum dicitur quod maioris constitutionum auctoritati conformatur ar. c. inherentes de iura collatione ut ergo leges municipales regni dacie a pluribus cognoscantur diligenter et obseruantur ediscere decerni in quibus sunt imperialibus et canonicis constitutionibus conferens quatenus in hominum articulis effectuali commode obseruande in quibus etiam imperij legibus et canonicis sunt contrarij et difformes quatenus in hominum exultet et areseat quod quod errore primū deum consuetudine obteentū ē in alijs similibus obtrudū ff. de le. i. q. nō rōe q̄tin? etiam ubi legibus imperialibus non aduersē sed diuersē sunt ppter diuersas reguorū circūstārias sūt obseruande tū sūm varietate tū et loco varientur leges ar. c. Nō debet de collāguitate et affini et l. vii. ff. Si cerū petat p hominū pntes edicōes allegatōnūq; adiūctiones casus p dictas constitutōes municipales expresse decisi facillime terminentur casus quia extranei p filiā discuciant iuxta l. non pūt ff. de legib? Talis ergo studiosis vias materias legū de lucrādi et dilacādi pando cū p hominū aditāmēta scie sint inuēte iuxta suāz p̄hi in elucis celtz q̄so ptea melioris mordacitas sileat obtret tatoz is loq̄citas q̄n vmo h? opusculi letor pus legat q̄ increpet pus scruter q̄ redarguat. xi. q. iij. c. Corū ut dormire liuoris furore aie caritatis lectulo q̄scente app̄betur vtilis hic cōscriptū emēdetur caritative in mature p̄fusu supleatur vtile p̄termittum

Liber primus.

Ath loqh scal mālandh bygge En wil de hwer man orwes ath lūth eghet oc lade mā n̄pde iassneth tha t̄p̄rthe man ickē loqh weth En enghn log et so goth at splge som san dh̄n e h̄w̄oz m ā thwail ō sandhū tha scal log lede h̄wailahz sandh̄n et oc reth Wore ep log a lande tha hafde h̄w̄er mēsth ther mēsth matte gribē forti scal loqh gipres effth̄ alle men at ret-

wise men or spage or saghelds sculle nyde there
reth or there speeth. Oc wrette mē or fule sculle
rettes affthē thz i loghū er scriffuet or forthi wor-
dhē ep fulkomen thū on dscap ther the haffue i
how at gipre. Wel er thz oc reth at thū ther gudz
retsel or rethns elskm ma ep locke til gode at hōf
things rethsel or landens wither logh forfange
thm atgore ilde oc pine thm ther ep wulle lade aff
onde gerningher.

En enghū logh er so gooth at fplghe som sādū
ifra li. ij. c. vij. §. i. z. c. iij. z in principio plogi latini.

Landens wone quemeligh och opdeligh
or openbare so at alle men mme wide oc vudher
stande huat loghū fier. Oc wære ep scriffuē oc ep
gipth effther en māz serlighwold men efther mēz
terffther i landebo. Enghū scal oc dōme ighū thū
ne logh kōmghū giffuer oc landhz tagher wedh
mē effther thm scal landhz dōmes oc rettes. Thū
logh ther kōmghū giffuer oc landhz tagher wedh
then mo han oc ep efther taghe ellē skiffthe vthū
landens willie vthū han more openbarlige geen
gudh oc tha matte han ep geen landens willie.
Thz er kōinghūs embet or hōffthings ther i lan-
dhz ere at dōme dom oc gōre reth oc fresse them
thē nīz wold thwiges so som are widuer oc fa-
therlose bōm pellegrimme oc utlandēs mē oc fa-
tughe men thm gangher tithes wold ower.
Oc lade ondegerninges men ther ep vile rades i
sūth land ep leue forthi at om han piner ellē dræ

ber ondegernigs inê tha er han gud3 tieneste mǎ
oc logsens gømer man forthi so som thñ hellige
kyrke stpres meth pawe oc bisper so skal hwert
landh stpres m3 rechter oc waries m3 loghñ

Ther are oc skploughe ther i hans land bo atwa
re hānū hørsum oc lpdighe oc vndhertane oc tie
ne hannū forthi er han oc skplouge at gpre them
alle fredh. Th3 sculle oc wide alle werdsens hof
tinghe at m3 th3 wold ther gud haffuer thñ i
thñne werdhñ giffuet tha solde oc thñ hā fin hel
lige kirke at warte for alt ther a bethes En woz
de the forgløme ellē vilduge oc warie henne ey so
som reth er til tha sculle the sware th3 a dome da
ghe om kirkēs scels eller lādsens fredh mpskes
for there skpld i there time

Thñ logh ther komghñ giffuer oc landh3 taghē
medh thñ z cetera.

Vide canon Dicta paucorū non faciunt legem communem
Item pacto priuatorum iuri publico minime derogatur ex
tra de foro competen. c. si. diligenti. Item a simili consens
sus paucorum destruere ius commune non potest vñ.

Item nō inuencatur noue leges nisi de cōsensu totius reg
ni inplamento gñali in quo viz parlamento liceat regi de cō
silio prelatorum et meliorum regni legem mutatur diminuas
re vel augetguare vñ etiā alieniare secundum q̄ profectui vñ
corone regni ac vtilitati rei publice viderit expedire vt in cō
stitutione cristofferi regis 9. xxv. in prologo in ver subtrac
to nec potest

Ude sculle alle ther thne bogh seer oc vndhe
 stade konig voldeniar son sacti kanuti son
 i ringsted i thn time han haffde meret konig i to
 vinther oc tretiuge vinther fra at wor herre mor
 foth tha more ganghn M vinther oc te vinthe oc
 lxx vinther i mars monz ther nest effche lod han
 scriffue thne bogh oc gaff thn log indn worthing
 borch ther her stand scriffue opa danske mz has
 sonners raad ther hos more konigh Erik hertug
 Abel iwancker cristofet oc offa ther tha wor erke
 biscop indhn lundh oc biscop niels aff seland oc bi
 scop pmer aff fyn oc iens biscop aff hedeby oc bi
 scop gwnner aff ripe oc biscop peer aff aruk bis
 cop gwnner aff viburgh biscop iens aff venspel
 oc ther til alla beste raad ther i hans rige ware

Liber primus

Lex est asseruens honestu phibens contrariu vnde si
 quilibet vellet contentus esse suis & nulli preiudi
 cium aut violentia inferre lex necessaria no es
 set Sed nulla lex adeo bona sicut veritas Vñ.
 si dubitat ubi sit veritas p lege discutiatur ubi et quid sit ve
 ritas Vnde & lex posita e ppter transgressores ut a malicia sua
 refrenet & terreant & iusti pacis pfidio gaudeant et exul
 tent Vnde dignu est q quos diuinus amor a malicijs no reuo
 cat saltem pena tpalis cohibeat a pctō Item lex debet ee ho
 nestā iusta & tollerabilis utilis & manifesta ita q oēs possint
 eam intelligere et q non sit imposita ppter spālem alicui
 & ppter comunē utilitatē Item nullus pferat iudiciū cōtra
 legem quā rex de consensu totius regni tradidit cōseruādā
 sed fm eam debet tota terra iudicari regi ac defensari nec po
 test eam rex reuocare vel mutare cōtra voluntatē idigenarū
 eū quorū consensu fuit imposita nisi manifeste sit cōtra denz
 Item regis et principis interest terre iuste iudicare vnicuiq
 ius suū attribuerē viduas pupillos & orphanos pegrinos ad

4
 nenas panperes et quolibet iniuste oppressos defendere et a
 regno transgressores eliminare et punire. cum in hoc gratum deo of-
 fert servitium sicut scriptum est Iudex dampnatur cum reus ab-
 soluitur quia sicut sancta ecclesia per solitudinem sedis aposto-
 licae et episcoporum ac aliorum ecclesie platorum subsistit et regitur ita qui-
 libet terra constitutionibus principum adiuvatur. Unde omnes in ter-
 ra regis habitantes tenent eum honorare et obedire eo quod ip-
 se tenet eis facere pacem. Propterea debent scire omnes reges
 et principes quod sicut deus dedit eis potestatem facere iudicium in terra
 ita eis tradidit sanctam ecclesiam suam ab omni iniusta impetu-
 cione conservandam sed si propter eorum negligentiam vel maliciam
 sancte matris ecclesie libertas deperierit vel pax terre exulane-
 rit reddet in die stricti iudicii dei rationem. Ceterum sciri debent unius
 si quod voldemar rex filius voldemari qui fuit filius sancti Kanuti in
 anno regni sui mense March hunc librum condidit et scribi fecit in cas-
 tro Northinborgh presentibus rege Erico duce Abel Episcopo
 archiepiscopo Wifone Lundensis episcopo et Nicolao Roskildensis episcopo Iwano oc-
 toniensi episcopo Petro arusiensi episcopo Swunero ripensi episcopo Swunero
 viberghensi episcopo Johanne burglauenensi episcopo Johanne Aelwicensi episcopo
 et ceteris consilio omnium meliorum de regno dacie.

Lex est ascitens. concord. ff. de legibus. l. legi virtus. Item ascitens
 scio componit cum ad et subtrahit d. et d. a scio scis id est adiungere
 vel auferre inde ascitio inchoativum sicut hugo. scio componitur
 cum ad et retinet d. et inde inchoativum ascitio. Necessaria quia lex
 iusto non est imposita qui enim spiritu dei agunt non sunt sub lege
 extra de re iud. c. nisi cum pro d. s. dices de regula. c. licet. xix. q. ii.
 c. due sunt. Unde dignum est concord. c. clericorum de vita et honesta-
 te cleri. cum glo. lex d. et honesta concord. iiij. dist. c. ar. lec. et. l. ius-
 ra. ff. de legibus. Item nullus proferat fa. l. nemo iudex c. de
 sententiis et inter locutionibus omnium iudicium. Nec potest alibi d. quod
 princeps non est ligatus legibus ideo potest mutare c. d. l. dig. vox
 Sed hoc intelligit de impatore qui est dominus mundi. ff. ad legem rodia-
 ni de factu l. de prelatio secus de inferioribus de quorum quolibet potest
 dici legem patere quod ipse tulit de constit. c. cum omnes nec mu-
 tet sine approbatione consensu alias in lege subrogata deficiat
 consensus et habet per non lege ut in iij. dist. c. leges instituunt
 Contra deum hec proprie non est lex vel constitutio quia lex domini dei
 est ff. de legibus. Lex est et quia rex proficitur se velle defendere

ecclesiā et eius libertates ut infra .s. proximo idcirco con-
stitutiones contra ecclesiā aut ecclesiasticos personas seu eorum
libertates sunt inuocande fa. p. hoc. c. i. immunitate ecclesie li.
vi. Regis concord. xxiij. q. v. c. principes et .c. regimī Quicūq;
concord. l. iusticia .ff. de iusticia et iure Scriptū est fa. in aucto-
ritate ut differant iudices C. coll. ix. et glo. c. dilecti de pri. iu.
vel. .c. abbate p. rra ceterū v. nec etiā iudex de se et re iud. li.
vi. Q: sicut sancta ecclesia hic rex admittit regimī ecclesie et
ecclesiasticarū personarū cum suis bonis sub papa et epīs atq;
per eos distinguens a se regendos scilicet laicos et secula-
res ab ecclesiasticis personis p. papā et epōs regendū et ex post.
Potestatem hic declarat qualiter rex tenetur defendere ec-
clesiam in suis libertatibus ex quibus patet q. ecclesiastice p-
sone non bubhiciunt iuri laicorū ut in. c. olim cū sua glo. de i-
uris et dāp. da. et q. per istas leges posuit dñs rex pro subpo-
sitis et subditis laicis quos ipse habet regere nō aut pro cle-
ricis nisi quantū p. eorū fauore laborat qua ppter si clericus
clericatum p. coronā et habitū obseruans cōmiserit actū p. rra
statuta canonis aut contra istas leges non teneatur stare
iudicio seculari p. istis penis infligendis sed in foro ecclesiasti-
co sed penas canonis est conueniendus Iudex aut laicus
oppositū p. distinctionē vel condemnationē faciens est p. cen-
suram ecclesiasticam corrigendus p. c. Nullus iudiciū de foro
compe Patet etiam ulterius q. p. istas legas inqutū sunt in fa-
uore clericorū clerici pnt adiuuari nō aut p. illas vel illarum
penas inquantū sunt in eorū odiū vel gūamen distinguī ve-
redici ergo et alij contra clericorū personas ad iurandū iuxta
istaz legū ordinē requisiti nō hūt cōtra eos vel p. eis iurare s;
ppter eorum personas foris declinare allegando tales personas
non esse regi aut de istis legibus subiectas et consequēter p.
veredictorum iuramēta vel aliorū non distinguēdas sed ad
forum ecclesiasticū forte remittendas et hoc verū in quacūq;
causa p. personas clericorū nisi clericus clericatū amiserit aut
canonice degradatus fuerit et ad iudiciū seculare per epm re-
missus iuxta .c. Degradatio de pe. li. vi. Istud confirmatur in
articulis thoro in cor. ix. vbi dicitur clericus ordines hūs et co-
ronā si vulnerauerit vel occiderit laicum super hoc non dñt
veredici discernē Sed si veredici v. alij contrarium fecerint

puniatur ut sacrilegi ut in. c. olim cū sua glo. dei iurata & dāp.
 da honorare obedire i. pet. ij. & de maiestate et obedientia. c.
 solite dedit eis potestatem. xxiij. q. v. c. principes. Lex est posita
 ppter transgressores ut hūana coerciatur audacia & tanta sit
 inter reprobos innocentia iij. di. facte sunt autē Nam per le-
 ges nemo benefacere cogitur sed male agere prohibetur xxiij.
 q. v. ad fidem ber. de sūma trinitate et fide catholica. c. grego-
 rius in v. Noua litigia Item ut boni inter malos uiuāt quie-
 te. xxiij. q. v. nō frustra & hoc solū bene agitur uita ut hominū
 corrigatur. xxiij. q. v. pdest ber de officio ordinari. c. ad repri-
 mendā glo. i. Sed nulla lex adeo bona sicut ueritas simile
 i decretis ut ecclesiastica beneficia in v. de vultu p ber. ff. de eo
 q certo loco lege q si ephesi ubi dicitur qui enim iudicat semp dicit
 ueritatem in pre oculis habere ut ibi. Item mortaliter peccat
 qui ueritatem occultat xi. q. ij. q. quis. Lex debet esse honesta
 leges ab omnibus diligenter sunt obseruande de const. c. i. in.
 v. omibz p. ber. §. de legibus. le. leges Ius suū attribueret siue
 homo sit pena efficiendus siue pmo remunerandus di. iij. c.
 vi. & c. firmiter. §. in fine & ppter hoc dicitur seruire deo sibi & pri-
 mo et sūmū bonū in hac uita est iusticia colere & ius suū
 unicuique tribuere. xij. q. ij. cum deuotissima ber. in. c. gregori?
 in uerbo ius suū Nota rigor iuris est excessus siue austeritas
 iuris aliquotiens ad terrorem scriptus q quidem non ē obse-
 uandus nisi ubi timeatur exemplum mali dist. xlv. sed istud
 Quicunq; tñ rigor idem est q subtilitas iuris & seruandus
 est etiam de resti. spo. In lris Equitas uero est media inter
 rigorem & dispensationē C. de iudicis placuit & diffinitur sic
 Equitas est iusticia dulcioris mīa tempata naz melius est de
 mīa quā de seueritate reddere rationē. xxvi. q. viij. alligant
 Hoc intellige p m. ray. nisi ex iusta cā seruat rigorem ul fatigat
 dispensationē concor. pisanus in v. Ius nullus pferat iudicij
 contra leges sed contrariū fit aliqui scz cū aliquis pñdēs qm
 leges imponit ouerosas subdit non ptinentes ad utilitatem
 cōmune sed magis ad ppiam cupiditatē et gloriā Itē ex auc-
 toritate sicut cū aliqs legent forte ultra commissā sibi ptatem.
 Itē iequaliter onera multitudinis dispensant etiā si ordinā-
 tur ad cōmune bonū Item iniuste sunt leges romanorū per
 contrarietatem ad bonū diuinū qd est contra legē diuinam et

h

tales leges nullo mō licet obſuare Vnde piſanus in v. lex q̄
tuor mōb peruerſiē hūānū iudiciū ſc̄ timore cupiditate odio
v amore Quatuor iſta timor odiū dilecto cenſus ſepe ſolent
hoīm rectos peruertere ſenſus xi. q. iij. quatuor.

C Quis puer hereditare poteſt Capitulū primū

S Il puer baptizatus fuerit hereditabit alioquī
non Si dubitatur utrū pater vel mater diu
tius uiuat vel utrū puer fit baptizatus aut nō tūc
puer potius adiudicari debet ad xp̄ianitatem et
ad hereditatē q̄z in contrarium et idem de prē q̄d
de mtrē z hoc debz ſc̄iri p noiatos de plāguinitate
Nominati de conſanguinitate ſunt .xij. homines
infra terciā lineā cōſanguinitatis et infra puinciā
q̄d vulgariter d̄r ſp̄ſel ille nominare tenet qui incu
ſat et tū nō debet nominare manifeſtos inimicos
aduerſe partis Sed in cauſatus poteſt renūciare
tribz loco quoz alij nō noīnandi z alijs tribz p̄t
etiā renūciare cū iuramēto .xij. hoīm q̄ ita ſūt ei?
ūmici q̄ ipi nō pōt eos habet ſecū i lege q̄ d̄r logh.

Thwilkz barn erffue ſcal Capitulū primū.

B Arn om thz wordher criſtnet ſtande erff oc
Bep ellers. En wordher ſkelnet a hwat hellē
lēgher lewer modher eller barn eller barnet wo
dher criſtnet eller ep tha et thz nermet atwithnes
til criſthn̄dom oc til arff en fra Thz ſamme er om
ſadher th̄er er om modh̄e thz ſculle mē vithne wēt
kyns neſſn. Kyns neſſn thz er .xij. mē indh̄n ſp̄ſel oc
indh̄n credie b̄p̄roh th̄n ſcal neſſne ther ſechter oc
tho ſcal h̄a ep neſſn hans opēbare wuēner. Tre
mo han aſtage ther for ſagh̄n er vth̄n eedh oc an

Kyns neſſn

ore tre sculle nafines i thet 13 De adre tre ma hā
afftage m3 rj. mē m3 eedhe at the erelo hās wuē
ner ath han thm ep haffue mo i logh m3 figh.

Exord
1220

¶ Si pner rē Nota motiū istius. c. est ut pueri citius hap /
tizentur rō postea patebit Sciri debet q̄ incusat cōcor. §. de p /
ba. lege auctor. Amicos cōcor. autentice Si dicatur. §. de
testibus cū iuramēto hoc nō esse iniquū cū cuilibet sua defen
sio legitima sit admittenda de excep. c. cū inter. Qui incusat
sio istius decisionis est q̄ interpretatio in dubio est facienda
in benigniorem ut res magis valeat q̄ pereat ff. de re. bu. l.
quociens C. idem suo de vide instru. c. inter dilectos de accu
sationibus cū dilecti de v. sing. c. abbate de re. iuris. c. estote.
¶ Nota quicunq; alicui infra quintā lineam attinet ipse po
test cū ea dare leges et quō extraneus se defendere habeat p
leges patet per thord. §. lxxvij. Hoc debet sciri per nomina
tos de consanguinitate rē. Nota quicunq; cognatos non ha
bet infra regnū iuret solus per sanctos q̄ cognatos non
habet infra regnū et postea defendat se manu duodena ho
minū qui dicuntur langfest mē thord. §. ij. q. ij. Nota q̄ ista lex
intellegenda est de nominatis de consanguinitate et non de
alia lege ut iuramentū duodecim hominū vel alias quia ex
cepto iuramento p nominatos de cōsanguinitate potest ex
traneus solus iurare sine iuramento pluriū et hoc de consue
tudine quia ubicunq; ius deficit consuetudo vim leges ha
bet disti. i. c. Consuetudo. et intellige dum mō non sit iniqua
vel iuri publico contraria vel a iure reprobata. Item ubi
cunq; seruata consuetudine .i. anima periclitatur non va
let consuetudo Item consuetudo est ouerola ecclesie non va
let extra ec. i. Item ubicunq; est contra ius publicum cui re
nunciari non potest non valet consuetudo de renunci. §.
qui non potest per hostis. de. fo. compe. capitulum. Si diligen
tia. Item contra quatuer consilia non valet consuetudo
. xv. distincio. c. sicut autentica de ecclesiasticis titulis. §. i.
collecta. vo. Item non valet consuetudo ubi a iure re
probatur extra de biga. capitulo vno. in. sexto et de

de consuetudine

consuetu. c. i. x. ij. in. vi. Item non vellet consuetudo quādo i
ducitur cōtrarius in prescribibile ut extra de p̄scripti. i. c. nō
liceat per ver. r. c. cām q̄ p̄ illis i. ti. f. i. circa finē per hostis
in sum nominati de cōsanguinitate sunt duodecim homines
infra terciam lineam consanguinitatis. sed ista lex non ē cor
recta per modernos scilicet qui est infra quā lineā cōsanguī
nitat̄ cū potest cū cognato dare leges ut in correctōe. f. r. viij.

Quid debet dicere ille qui pue
rum baptizauit Capitulum ij.

Sicri etiam debet quis puerum baptizauit z
quid dixit quando baptizauit quia non po
test vocari baptizatus nisi recte sit baptizatus In
nomine patris et filij et spiritus sancti.

Mulier nō presumat baptizare puerum si pos
sit haberi copia viri. **N**ec in aliquo liquore puer
mergi debet nisi in aqua. Dicere debet qui bapti
zat. Ego baptizo te In nomine patris z filij z spi
ritus sancti Amen.

Hwat seie scal thñ ther barn
døber Capitulum secundū.

Thiz sculle men oc widehe ho barn dōpte oc
huat hā laude thñ barn dōpte forti at barn
mo ep halles cristnet othñ at thiz wordher dōpt i
gudh fadhers naffn oc sōns oc thñ helligands .
Forthi ath so scal hīn sie thñ barn dōber Jieck dō
ber tigh i fadhers naffn oc sōns oc hillighands .
Kone scal aldrī barn dōbe om man er til ep scal
barn oc dōbes i annet en man.

7
¶ Scribitur etiam Merito hic et in. c. pcedere presupponit baptismum
ante hereditatem quia baptismus est fidei fundamentum
de consecra. dist. iiij. c. iij. l. aliud et est ianua omnium sacramen-
torum xxxij. dist. 9. porro. i. q. i. cum paulus Sed contra puer non
debet odio parentum vel eorum negligentia grauari sicut nec
propter heresim mariti ut in. c. decreuit de here. in. vi. et in
regula non debet de regulis iuris ergo non debet propter non
baptizatum hereditatem perdere fundetur aut talis debeat
ad annos discretionis et ad huc non est baptizatus et tunc ponit
tunc ex proprio delicto et est recapax hereditatis ar. c. vgentis
de heredi Aut est infra annos discretionis et tunc pcedit ar. in
contrarium de rigore quia filius ante baptismum et filius post
baptismum sunt fratres. xvi. dist. de iud. sed ratio istius est fauor
fidei catholice ut puer citius baptizetur Nec in aliquo liquet
et ut de conse. dist. iiij. cum baptismi vicem. cum glo. magna et de
forma baptismi notatur in. c. de baptismo. c. maiores de conse.
dist. iiij. in summa.

¶ Si mulier dicat se impregnata
post mortem viri sui Caplm terciu.

Si mulier dixerit se impregnata post mortem
viri sui debet residere in bonis mariti in con-
cussis viginti septimanis postea iudicio honesta-
rum mconatum testis examinari debet utrum im-
pregnata sit an non Et si cognouerint eam impreg-
natam resideat sicut prius in bonis usque ad par-
tum pueri Et si postea rationabiliter probari pote-
rit quod de semine legitimi viri sui premortui non p-
cesserit primo soluat quicquid de bonis predictis
pcepit de tricesima die obitus sui mariti et nichil
amplius nisi dimidietate mobiliu recipiat videlicet
heredes et aliam dimidietate recipiant heredes alij.
Veri tamen heredes cum alijs bonis et honestis mu-
lieris cognatis diligenter videant ne dissipet mulier

b ij

bona predicta inutiliter vel alienet quia nichil po-
test de dictis bonis vendere nisi pro sua modera-
ta sustentatione et famulorum cōductione.

Om kone seggher figh ath w are
mz barne Caplm tercium.

Om kone her seggh at hwn er mz barne effthē
at henne bōde er dōdōh tha scal hwn fīdhe i
eghñ wolkiffet xx vgher fīdñ sculle gode 'quinne
se oc skilie huat heller hwn er mz barne eller ep fin
ne the ath hwn er mz barne fīde fremdelis i egñ
A barn wordher fōdōh. fōdes barn so langt eff-
ther at thz ma wel prōwes at thz er ep atelbōde
barn ther dōdōder gialde hwn fōst effther alth
thet ther hwn togh aff the eghñ fra hēne bondes
tertinghe dagh oc taghe icke mē en halft herske
oc audre taghe bondes arwīnghe Kettthe armige
sculle togh mz ādre gode mē aff hēnes frend w a-
re til spnes men ath hwn fōdher ep eghñ borth oc
aff hendre ep thz ther henne ep til hōrer forthi at
hwn ma icke salue borth aller afhende vthñ for fin
rettthe cost oc hion leie.

Si mulier nōra circa istud caplm potest notari illud ge-
nerale qd dicitur .s. plus valere qd agit q̄ q̄ familiare concu-
pere. l. ij. in. vbi dicitur qd nō semper quod scriptū est s̄ quod
gestum est inspicitur ver. de pig. in. c. illo v̄ aligasser. Item q̄
filij sunt l. c. p. trinas p. tri. et doc. dicitur qd plus valet qd in
veritate agitur q̄ qd familiare concipitur et dicit hoste. q̄ i re
favorabili valet legitima tunc prefertur veritati extra qui.
fi. sunt l. c. ex tenore et de biga. c. nuper. Si mulier v̄ confor. R.
de ventre in spiciū. l. i. s. i. ij. q. vbi est possessio facta et qd nudū

visum habet. Examinari. Advertendum est quod sepe fallitur oculus et manus obliuiscuntur d. li. v. xxvii. q. i. De aliqua. xxviii. q. i. c. i. de stig. c. fraternitatis. ideo si examinantes dixerint ea non impregnata et alie mulieres non suspere deposuerint quod per aliquot tempus post examen peperit et quod parui interfuerint earum dicitur est statum quia probatio ad oculum aliam vincit in actu. de gradibus cognationum. §. cognationes. Nota etiam quod mulier post mariti mortem potest ex eo parere in decimo mense et non ultra ut in auct. de restitutionibus et ea que pari. Item de ista materia istius. c. et precedentium vide in. c. sermo in legibus erici regis. Item de legitimatione quere infra. ec. xxi. quicunque in glo. quasi in fine. Nota iudicio honestarum matronarum et non ideo statim debent credi quod huiusmodi eulogia sepe ex mala fide fiunt. ff. de custodia et exhibitionem reorum l. diuus hec ver. de do et contu. c. cum olim in prima glo. et de ista materia vide glo. istius. c. in v. examinari. Nota eulogium quod i. bona fama sed aliquando non procedit ex bona radice. Non vi fautorum dependet lex populorum. Iudicio. i. testimonio honestarum matronarum et Nota mulier non admittitur esse testis in testamento ut. ff. de testamētis l. qui testamento. §. mulier insti. de testa. §. testes et ver. extra de verbo. sig. c. forus. §. fi. Sed in alijs ultimis voluntatibus puta codicis et similibus potest esse testis ut nominatur in dicto. §. mulier et spe. ti. de teste. §. i. xiiij. colupna b. Item quod est mulier. Item mulier potest esse testis in civilibus et pecuniarijs causis et in matrimonialibus causis ut extra de testi tam licetis et. c. super eo et hoc non. ver. in dicto. c. forus. Item mulier potest esse testis in criminibus exceptis ut non hostis extra de actu. c. cum manconella et gels de iudicijs et mulieres glo. iij. li. vi. et que sunt crimina excepta vide infra li. iij. c. lxiij. Si imputatum in glo. magna et infra de verbo sig. c. forus super. b. non feminea per ver. et de fi. c. cauta per textum nisi ibi etiam meretrix hec hen de testi. c. quoniam prima distinctione.

De iustitia
et de re
et de re

5
13
1

hil po
modera

rne effit
con fide i
de quine
e eller ep fin
ndelis i egu
lo langt eff
ep atelbode
effit her alth
pene bondes
halst herke
etthe arwige
s frenb wa
thn borth de
der forthi at
vethn for fin

otari illud ge
imilare concu
ru est quod
flet. Item q
valet qd in
holle. qd i re
extra qui.
concor. ff.
et qd mudu

Quis primus ē ad capiendum hereditatē. c. liij.

Si puer sit uiuus debet hereditare patrem et matrem. Sed pueri si geniti sunt de filio recipiant hereditatem post auum qui dicitur oldesadher et post auum sicut pater eorum deberet si uiueret. Sed qui de filia geniti sunt recipiant sicut mater eorum reciperet si uiueret quotquot sunt per generationis lineam descendentes.

Item si puer purei non habet matrem nec sororem nec fratrem hereditas uertitur ad auum et auā. Item frater hereditat sororem et e conuerso. Sed frater recipiat duas ptes et soror terciam tantum post patrem quācumque matrem et post uterinos.

Huius nelt et ac erwe. c. liij.

Ben om til er effuer bode fadher oc modher. Veller barne barn. En bōm ther fōdes aff. Sōn tage arff effcher oldesadher oc oldemodher. So som there fadher sculle taghe om han. lesthe oc en there bōne e medhā nogher fōdes aff gam melfadher oc gammelmōdher. The ther fōdes affōtther the taghe som there modher sculle taghe om hwa. leffde so māge som the are ther eff. the fōdes forti at arff a e frā at gāge e medhā aff. kōme ere til haffuer barne barn ep modher oc ep. splken tha gangher arff til oldesadher oc oldemodher. Splken effuer aneth oc brodher itagher to. loder oc splst her tre die bode effcher fadher oc effcher modher oc so effcher splken.

Si puer v. cōcor. s. filius iustici de hereditibus qui ab necess. discedunt. Soror terciā. Simili iusti c. ti. s. dñi aut. pncipes et

*hwo nelt et
at arffuer*

vide notata institutu de ag successe s. ceterp s de iure rōni cor in
 auct demēte & semisse s neqz illo col i ibi disponitur qd eglie
 capiat soror cū fratre ex ratione ibi posita & c. de legitimis he
 redibus l. legem & l. meminerit & pro isto i facit distictōne quā
 ponit caspar de calō in arboze successionū qua declarat circa
 arbozem consāguinitatis & hoc tenet lex erici regis i lege se
 landie qd in tercio gradu succedit per capita siue sint fratres
 siue sorores ex uno latere vel ambobus in. c. viij.

Quātū quilibet capiat Capitulum v.

Masculus semp recipiat duplo pl⁷ qz femina
 i omni hereditate nisi ille qui pus fuerūt cō
 iūgesz nūc p iudiciū ecclie sepati debent heredita
 re filios suos i tali hereditate tantū collit ipsa qn
 tum ipse et quātū fili⁷ vel puingn⁷ ubi simul ve
 niūt ad hereditatē Item si nō sunt uterini qui di
 cunt spskē tūc patruel⁷ qui sūt fadhēbrodher et a
 uūcul⁷ qui sūt modherbrodher fili⁷ fratris et fili⁷
 soror⁷ oēs equalit⁷ debent pice de hereditate qfi
 oēs eēnt de vno prē & vna matre geniti.

Thore mōghz hwer tagher aff arff .c.v.

Man tagher e halfsue mere en kone i alle arff
 oethū om hion skilies at for cristhndōs logh
 oc sculle erffue thet bōrn tha erffuer hwn om mō
 ghz som hā oc wedh sōn oc wedh skipsōn thē the
 kōme lāmel til arfftha tagher kone iaffn lodh Er
 ep spskēn til tha er fadhēbrodher til eller modher
 brodher fader spskher oc modher spster brodher
 bōrn oc sōster bōrn alle om ner i mellom skiffres
 arff so som the wore alle spskēn kone taghe tres
 tingh oc man tho lodher.

Masculi & c. cor. p. iura s nouissima vē c. pio itē ibi Item si nō
 p illo. s. facit auct. post fratres s. de legitimis hereditibus.

*Do. Dōr man oc haffm⁷ hui⁷ i⁷ bōrn oc i⁷ barm barm. rth andry fram
 arffing⁷ i⁷ fader i⁷ moder i⁷ broder i⁷ sōster Tha i⁷ faderfader oc moder
 fader fadermoder oc modermoder faderbroder oc fader sōster moderbroder oc
 moder sōster brodersōn oc broderdatter sōster sōn oc sōsterdatter alle om ner
 att i⁷ arff rth hui⁷ dōr kone i⁷ mōg⁷ pū karlt⁷ dōrn frā thm
 tag⁷ i⁷ hwer p⁷ aa byrd⁷ wārde hui⁷ dōr dōr i⁷ barm oc i⁷ sōster*

*lymore mōghz hwer
 tagher aff arff
 same boy i⁷
 or xxiii cap*

5
 13 14

*liij.
 met
 reci
 dōsa
 deret h
 plant h
 uotquot
 ntes.
 nec sororē
 am et aua
 uerfo. sed
 iam tantuz
 it uerinos
 oc modher
 fōdes aff
 demodher
 han jethē
 es aff gam
 ther fōdes
 er sculle tas
 are ther et
 e modhāff
 roder oc r
 oc olzemo
 itagher to
 her oc eff
 ab necesse
 pūpēs es*

officiu matris & pater in magis pater

Quomodo debet bona mobilia diui-
di ubi coniuges non hñt pueros. c. vi.

Si coniuges sunt steriles et alter eorū morit̃
absq; liberis tunc diuidi debēt bona mobilia
vna cum domibus et terra empticia in duas ptes
inter viuum et heredes mortui.

Uxor filio
3.

Uter eorū moritur absq; liberis & nota fuēralia et lega-
ta pmo soluantur q; qui iniuriatur fuēri cadit ab accōe & in
tantūdem condemnatur heredibus iniuriati et publicatur
tercia pars scz honor ei; et ē infamis & de religioē et sūptis
funer; le let le ac si aliq; s. i. p. cor. pisan; restitutorio ij. s. v. i. fine

Sed si habent pueros et mater morit̃ tūc here-
ditat p̃r in terra uxoris vñā ptem cum puero qui
plus recipit huc fit filius huc filia sic etiā recipiat
de oibus bonis qui dicunt̃ boscap si p̃cesserit ad
diuisionē cū pueris suis qñ sepantur ab eo S; de
terra empticia nichil habebūt pueri añq; heredi-
tant p̃rēm suū S; si pater morit̃ & mater viuit cū
pueris tūc ip̃a nichil hereditabit in terra mariti
mortui sed in terra empticia recipit equalē ptem
sicut filius vel filia

Nota m̃ puerorū nichil hereditabit ī terra mariti ut hoc
nec h̃eat de terris puerorū ut infra. c. xxix. s. iij. Item nota q
mortuo patre m̃ nichil plus recipiat q; vnus de pueris suis
ut hic infra. li. i. s. vltimo.

Si filius non fit et ita de oñib; q; dicūt boscap.
Si sed coniuges resident simul in communita-
te que dicitur fellegh non habentes pueros es-
merit terram et alter eorum morit̃ tunc diuiditur
terra empticia sicut alia bona Sed si maritus ha-
bet puerum qui est previngu; uxoris cuius bona
posita sunt in communitate scilicet fellegh cū eis

si postea aliquā terram emerint et alter eorū post
 mortē terra illa empticia sicut reliqua bona diuis
 datur Tamen si nouerca prius moriatur terram
 illā empticiā quā pater tali mō acqrit cū pueri suis
 qui secū fuerunt in cōmunitate tenere potest quas
 diu uiuit post mortē eius inter pueros quot quot
 habet pportionaliter diuidatur sicut reliqua terra
 patrimonialis. Sed si pater prius moritur et no
 uerca cū preuignis remanet tūc recipit pūingn²
 prius de terra ēpticia secūdū qd fuit in cōmunitate
 et postea oēs heredes mortui recipiāt dimidietate
 tem et relicta mortui q dicitur hūffrue reliquam
 dimidietatem Tamen illa pō terre primonialis
 quā recipit pūingnus diuidatur sicut altera terra
 primonialis quia oīs terra quā emit hō siue in cō
 munitate cū pueris suis siue extra vocatur terra
 pmonialis excepta illa terra quā habebat domesti
 ca q vocatur hūffrue lodh.

Umore boscap scal skiptes thē ep ere bōrn til. c. vi.
 Annes hion oc fa the ep bōrn oc dōp² an
 thū thū fithēū tha skiftes hus oc bōfa oc
 kōbe iordh i thū mellom hū ther lemer oc
 hū dōdes arwinge. En hāffue the bōrn oc dōp²
 modher tha erfue fadhē i kone iordh en lodh
 wedh thz barn thēmesth taghē sōn lodh om sōn
 er til ellē iefn lodh wedh vather om sōn er ep til
 so tagher han i alle boscap om han skiftchē we
 dh sine aghe bōrn ther the fare fra hannū. En
 kōpe iordh fange bōrn icke aī fō en the erfue
 there fad En dōd² fader oc lemer modher esthē
 met bōrn tha erfue hūm icke i hāns iordh men i

Umore boscap skal skiptes thē ep ere bōrn til. c. vi.

Kōbe iordh

Seco Dōr bōnde or hāffue hūm ey wōd fōm fūm bōde dōth² or fōm
 fāg² modher thē fō lodh pūm en pūm or dōth² hāffue mōfue hāffue
 modher all dōth² or mōfue pūm taghē alle mōfue pūm modher y fō
 bōiord or bōfue. Dōr modher p bōrn hāffue tha in fūm lodh
 om alt skiftchē wān fō mōfue skift at bōndem mōfue offue

diu
i.
r eorū mori
bona mobilia
in duas ptes

i fūalia et lega
die ab acce
iati et publicat
religio et fūp
tūrio q. f. a. f. i.
mōit cū here
um puero qui
ic etiā recipiat
h pūffue ad
r ab eo. D. de
aūqz heredi
mater uiuit cū
terra mariti
equalē ptem

ra mariti ut hoc
ip. Item nota q
is de puero suis

reū boscap
communita
s pueros e
e diuiditur
natus ha
ius bona
gh cū eis

5
13 14

haffuer bonde alle jomer. Tha tager ha en mere veld en sin haffuer
ha alle dotter tager ha en fullen lodt wider sin haffuer ha en
merend en dotter wider some fine Tha ingyder ha en lodet
aff hed mo
dring iord
fforthi ha en
ma or ingu
duer for the
mandy lodt

køpe iordh tagher hwan iaffn lodh wedy son om
son til er oc so i all boscap En fidohe bonde oc hul
fruesammel i fellegh oc købe iordh oc haffue ep
børn sammel oc dōd anthn thm fithn tha skiffes
there bōne iordh all som annē boscap. En haf
fuer bōde barn ther er hulfuers stipbarn oc er thz
laugt i felligh meth thm haffue the kōpt noghere
iord fithn there fellegh worde laugt dōd anthn
thm fithn tha skiffes thn kōpe iordh oc som anē
boscap Tho om stipmodher dōd fōre thn kōpe
word thē fad fāghr thūlle lūde m3 fine bōn thē
i fellegh ware meth hannū holdhere fader me
dhn hā lewer fithn skiffes thz mellow hans bō
en ther i fellegh more m3 hānū hore māge kolle
som han haffuer so som anen there faderne iord
En dōd fader fōre oc er stipmodher oc stip
bōn effther tha tagher stipbarn fōst aff kōbe
iordh e effther at thz worde i fellegh oc fithn alle
hans arminghe halft wedy huffue tho legges
thn lodh ther stipbarn togh til faderne iordh
forti at al iordh ther bonde kōbet hmat heller i
fellegh m3 bōn othn thz hedher alt faderne
othn thn lodh ther huffue fangher.

¶ Si coniuges pro pma parte facit. §. Si uir et uxor per to
tum ibi epticia rō quia pater habet usufructū in situ p q̄s
personas non acquiritur §. i. et eadem ratio ibi quam diu
uiuit nota in libro Baldemari li. i. c. de federis iordh. Itē qd
sic uir emit et emit ante matrimoniū et habuit scutatioez
post de hoc in libro erici li. i. c. vi. §. Item de redditibus emps
ad vitam patris et matris ut pueri capiant medietatē sū
matre post mortem patris sicut hic in terra empticia uidet
q̄ non quia hic persona est electa secus si emeretur simplici

donec reemerentur Alia ratio. quia textus hic nō loquitur
de redditibus sed solummodo de terra empticia .

Pater non potest tenere secū pue. c. vñ.

Mortua matre pater non potest tenere secuz
pueros suos cū eorū matrimonio si sint pō a
norū si voluerint ab eo seperari Sed filia nequa
quā potest se eximere a tuitōe patris anteqz tradi
derit eam legitimo tutori nisi aliquo circūuentus
infortunio sed si grauatus fuerit senectute l' amē
tia l' si se tradiderit tuitōni alteri? qđ b̄ fletf̄geth
qz non potest seipsum tueri nec aliū. sed quādo hoc
contingit ille qui proximus est ei in cognatione de
bet eam tueri et bona eius nisi cōpertum fuerit qđ
dissipauerit bona eius Tamen sunt p̄p̄quiores
cognati ex pte patris qz ex pte matris ut sint tuto
res At fadher mo ep holle sōnne m̄z ther *ffader ma a y hald*
re modherne *Capitulum. viij. Sōnne m̄z ther modherne*

Sed sōnner m̄z fadher fithn there modher
ec dōd oc ore til alder kōme pō vinther tha
mo fadher ep holle thm om te velle fra hannū fac
m̄z ther modherne En datther ma engelwode
seie figh aff fadhers warie sōz en han giffuer hen
ne annen reth warie othn hānū kōmer so meen
til anthn oldher eller wuidh eller at han fletf̄f̄c
figh Forti at nar han kan ep wāre fin eghn warie
tha mo han ep wāre annēs warie en nar som so
timer tha scal han warie wāre thē nest er i b̄p̄o
othn hanet *ffader Warie togh fadhers fren*
der nermere warie at wāre en mōdhēns frēdhē

Mortua matre. Nota qđ cognati pus debent vocari ad in
telas quā cognati concon. in l'itu. de legitima cognator tutela

*Wille born fighes fram fader there ffader fighes fram fader
Wille born fighes fram fader there ffader fighes fram fader
Wille born fighes fram fader there ffader fighes fram fader
Wille born fighes fram fader there ffader fighes fram fader
Wille born fighes fram fader there ffader fighes fram fader
Wille born fighes fram fader there ffader fighes fram fader
Wille born fighes fram fader there ffader fighes fram fader
Wille born fighes fram fader there ffader fighes fram fader
Wille born fighes fram fader there ffader fighes fram fader
Wille born fighes fram fader there ffader fighes fram fader*

Forth
xxi

Verie
herie

5
13 14

Si. & isti. de capitis diminutione. §. si & non pōt alium ratio
assignat istu. de excusatione tutorum. §. minoris Nota hic
eras xv ānōz hī legitīā & eras xvij. ānōz ē legitīā ī filio ad
subleuādaz sed etiā ad exponēduz requirūt. xvij. aūi.

¶ Frater nō pōt tenere sororē secū nō mar. c. viij.

Exater nō potest tenere secum sororē non ma
ritataz quā diu vult Vel aliquis alius. et fidel
timonium fuerit a cognatis q̄ possent eam rōij.
ānos habentem p̄grue locare & distulerūt p̄pter
vsuz fructuū quem habuerunt de bonis suis pūt
alij cognati p̄pinq̄iores cōqueri corā rege & rex
pōt cū cōsilio eorū desponsare eā q̄ sicut amittit
primoniū si diuertit a cōsilio. prius ita nō pūt eam
cognati diutius tenere q̄z cū venerit ad ānos dis
cretiones Item si aliqua uirgo vel vidua. xvij. ān
nōrū rōnabiliē petierit a suo tutore q̄ eā despon
set & ille distulerit si postea a se viro p̄misit p̄pter
hec nō amittet bona sua cū pūt tutores eorū con
uenire tales viros cōcubenarios pro leet widhe.

¶ At brodher mo ep holle spsther *Broder maa ey holde*
mz figh vgiſt methn han vil c. viij. *Soster mz figh vgiſt*

Brodher mo ep holle spsther mz figh vgiſt
methn han wil En om brodher wil holde
spsther mz figh for hennes penninge ower atten
winther eller annē frende ther quinne v̄are haffue
om so er withne til aff frēdher at the matthe hē
ne quemelige ſtade tha ſculle andre frēdher neſt
ere hare thz for kōninghū thamo kōninghū mz
there raad giſte henne eſſther at hēne bōp̄. For
at so som hwn taber ſyth ſadherne thn time hon
giſter fig ſelf or gāgher aff frēder there raad so

mme frēdhē ep holde hēne lenget en hwan kōmer
 til laghe aldre l̄atuer āthn mōd thē attē vinthere
 er gāmel eller noghē encke lāglic a thinge krasst
 there marie til at giffte thm̄ oc velle there marie
 thm̄ ep giffte oc lade the tha ligge hos thm̄ tha
 haffue the ep ther meth forgiorth there godz En
 tho mo theē marie sōge thē esthē m̄z legher wīde

¶ Frater nō pōt De legali exhibēde puella l̄ vidue ut pp̄in
 q̄ores cognati eas maritēt patz p̄ chor. in cor. s. lxxv. Frac
 rege q̄liter regis ē facere iustū. xxiij. q. v. regū Rō amittit p̄
 moniū hoc ē in leges. s. de nuptijs. l. si. ut pponis instit. et f.
 i p̄ncipio sec? ē in canones ut i. c. tuo v. c. cū apb de spon. a m̄
 h̄ est etas. xviij. ānoz legitīmā infilia Si aliq̄ v̄ cōcor. s. canlas
 in auct. ut cū de appellacione s̄guoscit coll'ont. v̄ gl' c. q̄ntē
 vāll de iurifuris Nota de pena mulieris seipsum desponsate
 tis habet li. i. cxxxiij. v̄ de lege vide ifra li. ij. c. xviij. ifra e. cxxxiij
 v̄ de hoc. c. xviij. ij. li. Nota q̄ i causal? p̄ illicito concubitu pōt se
 defendere cū iuramēto p̄gnatorū ut infra li. ij. c. xviij.

¶ Oc fāa ep bōzn sammel Nota circa capi. p̄cedē
 te Si piuges So scriff landz dōmer afflanoh thim
 get oc andre gude mē m̄z hānū oc wor fithn̄ stat
 fest aff righn̄s raad Om hion kōme sammel i bo
 oc dōd anthn̄ ther tha scal al vitthēlig gialoh aff
 felletz bov och vthfred oc bozne pēninge so sō thē
 indhē ere oc fithn̄ h̄mat ighn̄ er Skiffte tha thz i
 to dele i mellō thn̄ thē lewē oc dōdes thn̄ armighe

¶ Si puer morit̄ in cōmunitate. c. ix.
Si puer morit̄ i cōmunitate prē z m̄rē cū rema
 net q̄si nūq̄z fuit nat? Si puer moritur mater
 pri? mortua tūc p̄ totū hereditabit q̄zuis plures
 h̄z pueros siue a prē sepatos siue nō Sed si pater
 prius morit̄ z m̄r vluir tūc m̄r nō plus recepit q̄z
 vñū de pueris suis si sint l̄ quātū p̄uignus si sit

Samr bog
 xxxiii

Cord
 lxxvii

Audm v
 xviii

2. cap. 6

lxxvii

5
 13 14

m p̄t alium ratio
 minoris Nota h̄
 ē legitīmā i f̄llo ad
 xvij. anni
 nō marie. vij.
 corōē non ma
 is alius. et f̄itel
 Tent eam. vij.
 Aluerūt p̄pter
 bonis suis p̄t
 corā rege z er
 p̄ ficut amittit
 a nō p̄t eam
 it ad ānos d̄s
 dua. xvij. an
 q̄ eā despon
 p̄milit p̄pter
 des earū con
 leer wīdye.
 d̄ceder mas. xvij.
 d̄f̄er m̄z s̄p̄. xvij.
 figh v̄giff
 er wil holde
 ower atten
 are haffue
 natthe hē
 d̄her nēst
 nghn̄ m̄z
 h̄p̄. Forti
 me hon
 aad so

Om barn dōðz i felliegh .c.ij. *Om barn dōðz i felliegh*

Om barn dōðz i felliegh mȝ fadher oc modher
tha er thȝ so som thȝ moȝ aldrigh fōðd dōðz
barn oc er modher fōre dōðd hȝat heller skpft
fra fadher eller ep tha at thȝ haffuer spskē tha
erffuer fadher alt ene En ere fadher fōre dōðd
oc lewer modher oc er spskē til tha tagher mo-
dher icke mere en eth aff hēne barn eller stipbarn
om til er.

Si puer v̄c pro isto facit q̄ nota. iacobus de bel. vi in auct.
de terrente et semisse in. ij. q. epatos. i. emācipatos heredita-
tē. i. q̄ habeat usufructum et filij habent p̄prietatē insti. per
quas p̄sonas nō acquiritur. §. r̄j. c. de bonis qui libertis in po-
testate constituit. l. ij. l. quecunq; et. l. cum oportet.

Si heres extra cōmunitatē extitit Cap. x.

Si heres extra cōmunitatē extitit et aliq̄s eorū
qui sūt i cōmunitate moriūt tunc diuidāt omia
bona ac si om̄s viuerent in cōmunitate ⁊ postea p̄s
mortui eq̄liē diuidatur inter omnes heredes.

Om vdarwinge Capitulū x. *Om vdarwinge*

Ertarwinge til oc dōðz annen there ther i
felliegh er tha skpftes alt godȝ so som alle
lemede i felliegh oc hōhñ skiftes hin dōðhes lod
mellom alle arwinghe.

Si heres v̄c stud. c. ponit consilium iuris nisi enim fieret
plena diuisio inter omnes tanquam viuerent non bene scire-
tur pars que mortuum tangit qui iam venit ad diuisionem

On vnus p̄frater hereditat plus q̄z ali-
us confrater vel soror Capitulū xi.

Ouando contingit q̄ puer p̄mogenit⁹ heredi-
tabit fratrē suū qui diciūt halfspskē tuz ma-
tre quotquot postea nascuntur cum debent proce-

dere ad diuisionē bonorū post patrē et matrem
Ille senior primo recipiat totūq; hereditabit post
fratrē suū qui fuit eius spsken. *Thwre et spsken affluer mēd*

Thwre eth ser spsken erffuz mere en annē.c.xl. *end andht*

Ar som so time t at thz barn thē fōst er fōdh
Derffuer sin halff spsken met sin modher hwe
manghe spsken fōdh fōdes wedh ther the sculle
skiffte anthē effther fadher eller modher tha tage
hin elste forlodes op alt thz han erffuz effther sin
leer spsken

Quando ē illud c p̄supponit q̄ filius cū m̄re succedat fr̄
ex vno latere q̄ ē p̄tra leges ip̄iales ut p̄t̄ i distinc. de succes
sionib; p̄ casu de calō v i auct de hereditib; ab in testato §. hu?
mōi v §. sed v ip̄a Item ibi illo senior ratio istius ē quia q̄
p̄us habuit non fuit de ista hereditate ideo nō est cōdiuident
dū nec defunct? potuit trāsuertere ad innotatos sicut ecclē q̄
nō ē. Nota dat p̄uilegiū de ecclēsijs edificandis c. ad audiētā

Filius patrisfamilias in cōmunitatē nul
lam habet partem p̄rogatiuā.c.xij.

Si filius alicuius existens in cōmunitate cū pa
tre a cōmunitate p̄is nō diuis? lucratus fue
rit pecuniā mercando seu nauigādo intra terram
vel extra z post mortē patris sui pecierit heredita
tē post apportat totū quod lucratus sit vel care
at hereditate Sed si prore duxerit extra cōmuni
tatē et vitatus fuerit nichilomin? obtinebit heres
ditatem post patrem et matrem. *De bonde son y felling haffm*

At bōde sōn i fellegh haffuer icke for lodes c.xij *urke for lodes*

Ar bonde sōn kēpferdh vthū landz oc vindhē
Epēninge i fellegh m̄z sin fadher oc er mskiffst
fra sin fadher dōr fadher oc bedes han arff bare
alt til skiffte eller miste arff. En quenes hā vth aff

c ij

**fellig oc morðher fithn rugh tha gar han togh til
arff bode effther fadhernes oc mðbernes dððð.**

¶ Si filius Mora texiste hic loquitur de cōmunitate s; nō facit
mentionē de tacita cōmunitate istud dubiū ⁊ defectus cor.
p thord. in cor. s. l. j. Dicendū qd lucrū de iure cōi dividatur eq̃
liter inter patrē et filiū et residuū veiat diuisionē sed lucruz
filij nō veiat ad collatōz. vbi grā pater dedit filio centū ex qui
bus lucrat? ē fili? centū ex illo lucro fili? hēbit quāq̃ginta s;
pē hēbit centū et quāq̃ginta et illa centū et quāq̃ginta veniant
ad diuisionē inter istū filiū et alios fratres et nō illa quīqua
ginta q̃ filius pus habuit q; illa habuit ex suo labore et indus
tria ita nō. insti p q̃s psonas nobis acqratur Mora etiā qd tex.
v. hiopterdy hoc in peculio pfectio secus in aduenticio vel
castrē v l q̃i castrē sō armiger dicit? n cōportabit q̃i lu
cratus ē i vita honaliū nec cleric? q̃ lucē? est ex clericatu vel
studio nec filius cōportabit illa quā lucrat⁹ est i peculio ad
uēritia s; per donatiōez seu subditiū aliorū amicorū.

¶ Si filius pñfamīlas fert vxorē suā. r. r. ij.

¶ Si filius alicuius in cōmunitate duxerit vxorē
z eā induxerit in domum patris z matris si
bona vxoris non fuerint posita z in cōmunitate
et ipse moriatur sine puerum tliquerit siue nō ip
sa nichil amplius recipiat q̃z intulit quia maritus
ei? nullam ptem habuerit viuentē patre et matre
nisi aliquid specialiter fuerit ei cōmissum z si pue
ros tliqret remaneāt cū auo et aua et expectēt he
reditatē post mortem eorū Si dubitatur quantū
ipsa intulit pater mortui exponat quantum vult
cū iuramento r. j. cognatorū suorū nominatoz

¶ Om bonde sōn sōz fin kone indh til fadhher Om bonde
oc modher Capitulū r. ij. sōn sōz fin kone til fader oc mod

¶ Venes bonde sōn i fellegh oc sōze fin cone in
til fin fadhher oc modher hans kone godz ec

Sam. B.
xiiii

laugh i selleggh oc dōð: han fithū hwat hā haffde
bōrn eller ep tha tagher hwan ickē mere en hwan
fōrde til selleggh fori at henne bonde haffde ep
lodh methū hans fader oc modher leffde om
hānum wor ickē serlige i hand solth En haffuer
han bōrn wīth henne tha wære the meth oldefa
dher oc oldemodher oc stande there arfi effther
thū dōde.

En wordher skelnet a hwre mōgz hwan fōrde
lodh tha meth neffn i kpn gōre hans fader thet
so mōghet som han wil.

Si filius ꝛc Nullā ptem cōcor. insti. de hered q̄litate ꝛ detā.
Speciale sicut est donatio ppter nuptias et i peculio aduen/
titō et castrensi vel q̄si castrensi ut s. c. c. proximo in glo. quā
in fine Cū iuramento melius esset q̄ iudex alicui p̄ciū de/
ferret cū iuramēto attentis circūstantijs causarū psonarum
ut notatur in c. si de iurisiuris. et ideo melius et cautius esset
q̄ in illa ratione conscriberetur singula sub publico testimo/
nio ꝛ iuxta eius conscientiam restituantur Nota hic in textu
bi q̄ maritus eius nullā ptem habuerit vīnēte p̄re et matre
et simile habetur infra li. ij. c. xviij. si reperta in textu et in
glo. et infra c. proximo quā diu in textu et in glo.

Quid pater potest cōmittere pue/
ris suis ad possidendū Capitulū xiiij.

Quam diu pater et mater viuunt nichil opor/
tet eos committere pueris suis et si aliquis
dederit onī negare non potest alteri Item si pa/
ter commiserit puero suo ꝛ ille puer genuerit aliū
et postea morit̄ prior puer et puer pueri uiuit nec
auus nec aua potest ei auferre quid auus dedit
filio suo.

5
13 14

gar han tagh til
mōernes dōð
municare s; nō facit
ubi ꝛ defectus cor.
ure cōi diuidatur op
e diuisione sed luer
dōt fultu centu er qui
hēbit quāginta s;
et quāginta ueniant
es et nō illa quinqu
er suo labore et indol
tue Nota etia q̄ tpe
is in aduentu vel
n oportet q̄ si lu
est ex clericatu vel
us est i peculio ad
n amicu.
uā. x. xij.
te daperit vpo
eris ꝛ matris si
communicate
erit siue nō ip
quia maritus
atre et matre
Nam ꝛ si pue
et expectet he
atur quantū
antum vult
minatop
fader Om be
m nil fader or
n cone in
godz et

Etwat fadher tōss selie sūth barn *Good fader tōss*
i hand Capitulum xiiij. *selie sit barn - hand*

Exher tōz ep selie sūth barn i hendher medhā
han lewer oc' modher En om han salier eeth
barn noghz i hēde tha mo han ep sithn vedre him
andze En sel fadher sūth barn noghz i hendher
oc fangher thz annet barn dōz barn oc lewer bar
ne barn hwerkhā oldesadher eller annē mā mo
fra hānū tage thz ther oldesadher gaff sūth barn

Plat. yf. mod. l. uon d. re p. la
Quā diu pater ē nichil rō quia p̄sentes sunt dñi in corū
vita negare vmmo bñ ar. l. gñalē. §. de secundis nuptiis Nec
cor. p̄ auct. lucrum ibid quia loquitur in alio casu et ratio est
quia sunt veri dñi et quibz est moderator in re sna §. mandati
hoc in re mandata aufertur in oppositum ar. quia si erat pa
tre potestatis donatio non tenuit insti per quas personas in
principio sed potest dici q̄ confirmatur per mortem sicut do
natio inter coniuges ar. C de dona inter virum & uxorem li.
i. r. li. donationes si pater Item nota hic simile in c. proximo
si filius in vbo nullam habuerit partē viuente p̄re et simile
infra li. i. c. xviij. si reperta in textu et in glo.

no 10
Quā diu p̄ pueris suis. supple qui sunt in eius potestate
ip̄is donare nō pōt eo q̄ pater et filius quasi una p̄sona sunt
C de impuberibus et alijs substituciōibus in vltima fallit cū
in dote et in dona propter nuptias q̄ pater filio et filie dona
re potest Item fallit cū filio familias emuerito in castra pater
donat mobilia Item fallit si pater remittat filio vsufunctuz
quem habet in rebz illius aduenticijs Item fallit si fiat ob ali
menta hec hosti concor. p̄sanus in sūma in v. donatio primo
§. ix. in fine Quā diu pater & mater viuunt nichil oportet eos
committere pueris &c. Hoc verum nisi parentuz inopia vel
ineuitabile cogente necessitate numerata cum pecunia et
placito precedente cum exhibitiōe legitima quia tunc in
honorum alienatiōe vel scotatiōe pueri propinq̄ui
inducantur alijs cognatis patris et matris fraude nō inter
ueniente vt hic in ar infra li. i. c. xxiiij.

De dotalitio quod dicitur
hiemferdh Capitulum xv.

Si pater desponsauerit filiam suam et ei assignauerit dotalitium quod dicitur hiemferdh vel filio suo aliquid commiserit quando uxorem duxerit et pater et mater postea moriuntur quod prius receperunt pro plena hereditatis parte computabitur et si hoc noluerint referant totum quod receperunt et postea prestant ad diuisionem sed si noluerint careant hereditate Sed si dubitatur utrum totum reportatum fuerit an non accusatus se defendet iuramento cognatorum scilicet kynn neffn. Et si ille inferre nolunt quod pater eorum dederat eis sed potius volunt per hoc esse contenti alij heredes non possunt eos cogere ad reportandum nec ad equalitatem cum eis faciendam excepta sola terra de qua debet omnes equaliter participari. Puer potius debet ad iudicare se ad hereditatem et communitatem quam non quia potior est vox adiudicantis quam abiudicantis.

Om hiemfredh Capitulum xv.

Giffther fadher sin datther woth mzhiefred
 Geller salier sin son noghz i henderther haque
 nes ther there fadher or modher dōð tha stan
 dher thet thm forfulle i retthe lodh hwaat som
 the haffue taghz. En om the wille ep orwes at
 tha sōre ighn thet the haffue sanghen or sayf
 ste hithn som reth er. En om the wille ep eff
 ther sōre miste arff. Skpl a'ath ep kommer
 alt ighen giffue a lodh thn ther for saagh er
 meth kynn neffne. En om hin there wode er wil

*Stou. Kallu born a fiderm affm theris fader dōð hithn in
 fōr fangt lodt aff fader fmo fōr auter thz thn haffue fōr
 fangt booke or iord tylm redt or hōlbande or a wolfer miltar
 miz lagfayt manig. Wille the ep affm fōr tha fūllt lōg
 aff thz i fithm thm tūl landgung rith hōr rithgung End wille*

Tha bodd thir konge in man for vild / P. Or affir Brast
tha for vild for forre

ormes at sin loch ther fadhē gaff hānū tha mme
and rearmeige ep nōde hannū til esther at fōre el-
ler at ieffne medh thm aff thet ther han haffuer
langhet for vthn iordh ene Barn er nermer at wi
de sig til felligh oc arff en the hanū mile wide fra

Dos

Tha bodd thir konge in man for vild / P. Or affir Brast
tha for vild for forre

¶ Nota qd antiquus rit? erat vt maritus & vxor inuicē se eme-
rent & dotarēt ne vxor videret ancilla ppter dāpnabile pūp-
tionē prime mulieris cōtra deū & pprīm virū quia occasio ex-
pulsionis de paradiso fuit generis humani & ideo debet dici
dos qd dotare qd pcedere in nuptijs viri donatione sequatur
dos vxoris Nota dotalicium. i. dos vel dotis pū et dos dicitur
¶ Quid quod datur vxori a marito quando nubit.

Si noluerint careāt hereditate vñ Nota si vnus referat totū
qd recipit cū iuramēto cōgnatorū et alij referre nolunt care-
ant illi hereditate q referre nolunt sed illi qui totū retulit cū
iuramēto cōgnatorū possideat hereditatē omniū mobiliū vt h
& ifra li. i. c. xviij. Hec rex & cōsiliarij regni Si pater cōcor. i. filie
¶ De collationib? et l. vt liberis e ti sed fallit quando filia pe-
tit solum relictum ex codicill? quia tunc nō tenetur conferre
vt ¶ de collationibus l. filiam contenti concor. l. post humano
et filie ij. ¶ De collatōibus excepta terra Hoc locale est puer
stat in voluntate an velit esse contentus an nō per dictam le.
post humano et legem filie ij.

¶ Nota codicillus parvus codex vel scriptura vlla indigens
solempnitate sed solummodo sigillo testatorum volunta-
tem significans loco testamenti habetur. Nota in glo. qua
do filia petit solum scilicet peculium relictū ex codicillis pu-
eo hoc est quando petit hereditatem sibi extra scilicet et late-
re deuolutam alijs confatribus et sororibus de iure exclus-
vt s. c. proximo quam diu in glo. ec. s. eodem. c. ij. quando contri-
git per textum Item quando filia petit peculium aduentiuū vl
castrense vel quasi castrense vt s. c. xij. si filius in glo. in fine
in b. subrepto hōbeshedh. Ita prescripta filius vel filia ad
diuisionem conferre vel referre non debent ratio est quia su-
per talia peculia non habet pātem pater familias sed tā-
tum ille cuius est et adeo propriū est qualicet filio de eo fa-
cere quidquid vult preter voluntatem patris qd secundū ca-

76
p. 16
tholicon peculium est parvus sensus extra corpus patris
nō positus in potestate filij vel serui. et ideo in glo. dicitur
ex codicillis .i. ex parua scriptura sine solemnitate scilicet
plurimum testimonium sed salummodo patris sigillo sigillata
quia secundum papiam

Codicillus ē parvus codex vel scriptura nulla indigens solem
nitate sed solummodo testatorum voluntatem significans
loco testamenti habetur. Item est et aliud peculium extra
corpus primonij et tantummodo sub proprietate filij vel fi
lie nec sub potestate patris ut hereditas materna scilicet
terra ut infra e. c. xxx. vitricus. §. ultimo Item usufructus
puerorum et bonis mobilibus et immobilibus ex parte ma
tris mortuo ut s. e. c. xliij. quam diu in glo. Item dos vel do
natio quando matrimonium ut infra l. i. ij. c. xliij. quan
tum in glo.

**¶ Si unus confratrum impe
tit alium Capitulum xvi.**

Si omnes pueri qui dicantur spskem viuunt &
si omnes partes eorum sunt indiuisse potest
tamen unus eorum plus impetere si vult et at e
qualitatem cum alijs inter eos debent iudicari cū
cognatis eorum cum eorum iuramento qd non sci
rent melius Item inter pueros qui vocāt serkol
debent consanguinei id est comprouincatij ex
utraqz parte illud iudicare patrimonium et illud
matrimonium et terram empticiam et hoc quod
volunt Item si mater et pueri discordant et du
bitatoz quid sit patrimonium et quid matrimo
nium ipsa debet scire cum cognatis suis et tunc nō
preiudicatur pueris si superuixerint matrem suaz
et idem est de patre si cum pueris suis contem
derit.

Om eth spsken kaller a annetath *Om et spsk*
t hz h. Capitulum xxi. *Kalder a andz thz h h naft*

Alle spsken lewende oc om alle lode w dlassoe
tha mo om hwer spsken wil kalle a annen til
laffneth tho so at hwer medh hwar fin loth fals
dher oc til iaffnz medh andre thz sculle gðre rð.
there samfrendher mz there eedh at the kwanne
ep retther gðre Mellom serkollom om thm skplo at
sculle samfrendher gðre thz fadhene oc thz mð
dherne oc thm kðbe iord ther the wille. Skpl bðm
medh modher hwilthz fadhern er oc hwilthet
mðdherne er tha withne hmon mz henne frendher
Porti at tha withnes ep fra bðm om the ower le
we there modher Sligh samme er om fadhē ma
ler fine bðm ighn tha withne han mz fine frēdhē

Si om̃s De ista materia i. l. voldemari. c. xxij. s. in. l. erici
c. xvi. li. pmi ratio de sanguineis ē quia melius scire bona
psuemet quā alij ergo statn. corū iudicio ar. l. quisq̃s de i. s.
de rescindenda venditione in. f. sed ipsis deficientibz pnt ex
tranei discutere ut in. li. erici. c. xxi. li. primi. Nota utrū puer
potius debet iudicari ad cristianitatem hereditatē cōmunica
tem et etiā ad legitimatōz q̃ in pcrariū ptz infra e. c. xxij. in
glo. Nota hic dubiū de arbitris cōpromissarijs ptiū consensu
assumptis utrum eorum finē vel laudo eque vel iniquē conue
nit stare de isto quere infra. li. ij. c. lxxi. in margine. Inter pue
ros Nota arbitror cōpromissarius cōtra ius vel iusticiā non
potest ferre sniam vel laudū et snia iniuste per cū lata non
valet sed est corrigenda et hoc etiā ubicunqz continet manis
festam iniquitatē pro isto de iurifuris. c. quinta vall p inuoc
d arbi. c. ij. p inuoc hosti. et io. in no. et hoc utrū quamuis po
instandū laudo sit adiurata ar. notato ij. q. vñ. a iudicibus i
addi adde dicas et in addi adde dicit inuoc per ar. concor cū
istis de arbitris s. i. in d. si ē quid si fuerit p spe iūctis notat
eti. c. ij. p hosti infra de iud. c. i. p io. in no. de iud. c. pastoralis

in d. nota per paulū in cle et ibi dixi de d. ag. e. sepe in d. dese-
hones per io infra re iuris c. scienti p. diuū v. io. in no. Item
exmissis cōcluditur qd l. a snia arbitri cō. pmissarij directe
non licet appellare tū ptra ipsius sniam pmititur supplica-
re de isto est ar. ad finē pme glo. cōcor. io in no. v. ij. q. vi. s. a
iudicibus p. iohēm et pōt haberi recursus ad ordinariū hēc ar.
in c. ab arbitrijs in d. cōcordare ti de offi. de lega in vi

Quāda hereditas lucratur aliā c. xvij.

Una hereditas lucratur aliā in omni diuisione si
hereditas occurrit alteri quātūcūqz sit mag-
na seu pua sed si nō inuenitur occurrisse tūc quilibz
tātū recipiat quātū intulit cū testimoniō noiatorum
cognatorū si nō sint posita in cōmunitate

Quāda hereditas lucratur aliā c. xvij.

Arkf bedher arkf i alle skpft om arkf er kōmē
wegne oc hware lūth som hun er annen wegne en
spnnes ep arkf ighn tha a hwarer sin arkf fōrst wē
thz scal withnes m3 neffn i kpn ther indh kōm-
mer om thz wor ep i felligh laugt.

Una hereditas lucratur aliā v. plana est vide c. i in legib?
erici q̄liter vxor et maritus cōuenientes et erūt eq̄ diuites i
mobilib? non in terris Sciendū qd arkf bedher arkf in mobili-
bus er utraqz pte vel in terris vtriusqz l3 non mīxtim scz in
mobilibus quā ad immobilia et ix fm quosdā hēc expositio p
thorō. legise aliter expōit ut p3 hīc Arkf bedher arkf Aliud non
est seruandū in terris nec in bonis mobilib? q̄ plus patrem
mrem auū v auā hereditario iure p̄cipiunt sed in hereditate
bonorū mobiliū q̄ a latere accidens cōtingit iure hereditario
post auūculū vel nepotē vel in cōsimilibus vsqz ad quartaz
iueam thorō. s. elij.

Si stipspken discordāt de mobilib? c. xvij.

Si puer qui vocant stipspken discordant de
mobilibus qui vocantur bōscap exponant ex

utraq; pte cū iuramēto agnatorū nominatorum
q; q̄ n̄ causa recessit a q̄rimonio puerorū qui vocā-
tur sp̄skēn postea non possunt cognatī accedere

*Om sp̄skēn
p̄stl vñ 600*

Om sp̄skēn. skilicet om boscap c. xviij.

Sapientie m̄z k̄p̄ns neffn fortī at f̄rste thz gan-
gher aff sp̄skēn dele fithen k̄m̄er fr̄dher ep̄ til.

Si pueri

Si pueri s̄t ratio prime partis est quia qui tacet consensit
re videtur per regulam iuris qui tacit. de regulis iuris in
vi. v. q. quis. sua culpa sentit ei debet imputari ff. de separati-
onib; l. i. §. que situm ratio secunde partis quia nō debet ali-
cui imputari si nō fecit q̄ facere nō potest etiam si vellet ar.
ff. de arbitris l. arbit ff. de negotiis gest; l. si pupilli §. videamus
nec ē imputandū nobis q̄ preter voluntatem nostram
contingit xxiij. q. v. de occidend; hec quo ad infāntem s; prece-
dens §. quo ad puellam Nota q̄uis textus ille loquitur de cō-
munitate tamen non facit plenam mentionē de tacita com-
munitate et igitur huius capituli dubiū siue defect; cor. per
thor. in cor. §. lñ. Si pueri. est cōstitutio.

Si senior frater duxerit uxore in cōmunita-
te cū fratribus suis qui eorū tutor est c. xij.

Si puer qui vocantur sp̄skēn in vna sint com-
munitate et senior frater qui eorum est tutor
uxorem duxerit et eam duxerit ad eorum com-
munitatem scilicet fellegh et prolem ex ea genuerit
et si fratres sint loquentes et conqueri noluerint
pueri ei; capiāt plenam portionē in eorū com-
munitate et si sint infātes vel etiā puelle que non
p̄nt cōqueri nec debēt nullū dāpnū de pueris fra-
tris sui qui in cōmunitate nascuntur sociantur.

Om elste broder quenes meth andre
sp̄skēn i fellegh Capitulum xij.

Hore splken are mange i selleggh oc hin elste
her there wærie et quenes han oc fære hn ho
ne i selleggh til sine splken fanghe the barn sam
mel oc are hans splken mælendh oc wille the ep
kære taghe hans bōn fulloth i felligh. En are
his splken wælendē eller mō bōn thē ep kwn
ne kære oc ep nime haffue enghen skade aff the
re brōre bōn ther i selleggh ere fōdē.

Si aliquis matrimonio vidue fuerit
copulatus Capitulum xx.

Si aliquis matrimonio vidue fuerit copula
tus qui non habet specialem portionem si p
sa habet pueros et maritus eius in communitate
non fuerit positus vel si non fuerit publicatum
in platito ipsum cum bonis suis in communitate
positum quando debent procedere ad diuisionem
bonorum scire debent pueri cum eorum neffn in
kpn quantum vitricus eorum intulerit et tantum
recipiat z postea diuidatur reliqua bona inter eos
sicut fuerunt in communitate simul ante qz eorum
factus fuit vitricus et ipse nichil amplius recipiat
nisi porcionem uxoris sue. Om mā quing y mch bo

Om man quenes i encki bo c.xx.

Ovenes man i encki bo ther ep haffuer selff
howet lodh haffuē hō bōn oc wordhē hā ep
laut i selleg ellē limst a thigithn time te sculle skiff
the tha sculle bōn wide m3 neffn i kpn hwet mō
ghz there skipsadē fōdē indh oc so mōghz tagher
han fōst wā oc fithn skiffes bōscap thm i mello

or my bōn fūst or hōg hōnd fō y fllig. Or dōth bōndu pōth the
fōst fōm y mōd rōd hōwtlodh wīd hōwt bōn. Thō an hū fōd m
wīdēt mō or bōndu or hōwt bōn an hū y mōd rōd mō mōg rōd
mōd fōr wōd iōd fūst

felit

Eord
79yfa fūm, yf
fūst mōdEord
79Eord
79
fōst fōm y mōd rōd
hōwtlodh wīd hōwt bōn
Thō an hū fōd m
wīdēt mō or bōndu
or hōwt bōn an hū
y mōd rōd mō mōg
rōd mōd fōr wōd
iōd fūst5
13 14

ſom the more i ſellegh ſporen han worde thet ſip
ſadher oc ſāgher han ep mere en ſyn kone lodh

Si aliquis. c. cor. l. generalis. hys autē casibus. §. de ſecun/
dis nuptiis. Quis non habet ſpecialem portionē Sed ſecus
eſt ſi. habeat et ſi maritus eius in cōmunitate nō fuerit poſi/
tus hoc verū ſi puerum patrimoniū fuerit in placito publicū
per cognatos ſed ſi mulier virū accipit et puerū patrimoniū
non fuerit publicatū in placito tunc omnes ſunt in tacita cō/
munitate ut patz in cor. §. l. ij. et ſic potius poteſt ⁊ debet ſe ad/
iudicare ad cōmunitatem q̄ntū in contrariū quia porciō
eſt vox ad iudicantis q̄ ab iudicantis ut ſ. c. xv. Si pater §.
ultimo et idem ē ſi mortua mulier eſt ⁊ vir recipit uxorem
ut patz in preallegato §. in cor. Pater conor. c. per tias §. Si
vero qui filij ſunt legitimi quō pōt pater legitimare per io/
ſa. in ſti de nuptiis §. ſi et q̄ ſuccedunt no. caſpar de talō. in ri.
de ſucceſſionibus circa arborem conſanguinitatis v. ſ. ter/
tio caſu et intelligitur de filio nato non ex dampnato coitu. p.
l. legem §. de naturalibus.

De pueris illegitimis Capitulum xxi.

Pater filios cōcubenarios in placito legitima/
re debz ⁊ quātuz vult ſcotari et ſi aliquid ſco/
tauerit et nihil dederit dimidietatem portionis re/
cipiat cum filio legitimo et ſi puer legitimus nō re/
manſerit puer qui legitimatus eſt in placito ple/
nam recipiat hereditatē poſt prēm Et ſi aliquid
recepit de hēditate prius tūc hēditabit poſt frēs q̄
vocātur ſpſken tantū quātū puer legitimus Niſi
p̄t ſpecificaſſet i placito q̄ deberet eē p̄tent? hys
q̄ hbi dedit pat̄ et nichil amplius obtinere ne poſt
patrem nec poſt fratres .i. ſpſken. *Om ſlegfred barn*

Om ſlegfredh barn Capitulum xxi. *gr. 93*

Slegfredh barn ſcal ſadher til thingi ſōre at
ſlivaſe at thz er hans barn oc ſkōde thz hwaſt

Ex. 1. 8.
20

som han w'lt hz giffue **O**c so mōghet som skōth
wordher thet beholler han oc ep mere **E**n liwser
han thet i kion oc i koldh oc skōdher icke tha ta-
gher thet halff loth medh atelkone barn **E**n oc
atelkone barn ep til tha tagher Negefredh barn fa-
dher erff thet thing liwst er **E**n fāgher han no-
ghz aff fadhers arff tha erffuē han effther splkē
iaffn loth med atelkone barn **W**thn at fadhē ma-
te a thingi so at han sculle athormes mzhz fadhē
solde hannū i hendher oc sanghe ep mere oc ta-
ghe effther splken icke.

Ex. 1. 9.
14

Solus pater pōt puez in filiū recipe c. xxij.

Quicumqz pater recipit in filiū nullus pōt eum
negare z null? pōt adiudicare puerū nisi veri
heredes **Q**uicumqz legitimauerit sibi aliquē pue-
rū in placito si impetitus fuerit p aliquo crimine
rñdeat pro eo sicut p legitimo **I**tem si aliquis ha-
bens puerū concubinariū et ipsum in placito non
legitimauerit nec pater nec pgnati patris aliquid
recipiāt de emēda. si fuerit occisus sed cognati ex
parte matris totū **S**ed si naturali morte morit
mater hereditabit vel cognati matris si ipsa non
vixerit sed pater nichil

At fader om maa

fig barn
gior

Fader ene mo fig barn gōre c. xxij.

Wem som fader gōr fig til barn thn mo en
ghen man werki **O**c enghen man mo gior
thn mā barn ther fig gōr ep self barn vthn rette
arwinge **H**wilken mā fig gōr meth alle log Ne-
gefredh barn a thingi sware for thz som for atel-
kone barn hwar ther a bedes **E**n haffuer man

D ij

Ex. 1. 6.
ca. 2.

Secm: 1. b.
ca: 26

Degefredh barn oc lums thz epa tingi worder thz
dræbet tha tagher modherns frendher alle both
oc fadherns frendher icke oc ep fad En wordher
thz Stodpøth tha erffuer modher alt oc ep fadhē
eller modherns frendher om modher er dōd.

¶ Quando hereditas vel debitū
exigi debeat Capitulū xxiij.

¶ Vicunqz hereditatē vel debitū post mortem
alicuius voluerit exigere veniat vel nuncius
eius in die tricesima si sit infra puinciā q̄ vocatur
bygdh vel in placito qd̄ p̄ximo sequatur Sed si
sit extra puinciā infra sex septimanas Sed si ex
tra terrā est remaneat debitū incōcūsum p̄ diem
et annū sed si est i regis expeditiōe vel sāmewth p̄
q̄z redierit exigit debitū vel hereditatem infra tri
nū Sed si in nullo iuste sit impeditus et sciuit he
reditatē vel debitū ita esse z non exegit in recto ter
mino qui hereditatē recipit defendet se legibus q̄
recte recipit Item si veri heredes non sunt infra
septimā generationē vel si nō venerit infra annū
z diē tollat rex hereditatē Itē si i die trecesima nō i
ueniūt tri heredes estimari d̄z hereditas q̄zti sit p̄ciū
z seruet p̄ diē z annū z si nō cōpet ver? heres rex
tollat. dies et annus sunt sex septimani et annus

laan anp
sthal kreffing

Eodem lib.
cap: 26

¶ Hwen arff scal kreffues eller giald c. xxiij.
¶ Wo som wil arff kreffue eller giald effthē an
nens dōd hōmer han eller hans budh at tre
tiughe dagh om the are indhā bygd ellē thz thigh
ther nest effther e. En er han othn bygdh stān
de sex vgher En er han othn landz stāde dag oc

iamlingh En er hā i kōmghn̄s fare both effther
 han hiem kōmer halle a arff eller gjalde indhen
 trede fem En er hā i eghn̄ laghe forfal ther fleste
 mē wide at laghe forfald or oc wiste at thn̄ arff
 wor til oc talz ep a som sauth er i rette time ware
 han wedh logh ther arff togh at han togh rette
 lige Enere ep rette arwinghe indhū fhwēde mā
 ne oc kome ep indhū aar oc dag tha tage kōmghn̄
 arff En om enghn̄ rette arwinghe hittes a tretiu
 ge dagh tha scal arff wprthes oc settes at gōme
 iamlingh oc dag kommer ta enghn̄ tage kōmgh
 arff oc gōmel e til rette arwinghe kōme en kōmer
 enghn̄ rette arwinghe effther tha haffue kōmghn̄
 Aar oc dag thz er iameligh oc sex vgher.

¶ Quicunq; &c. Nota qd puer potius debet se adiudicare
 ad xpianitatē et hereditatē q̄ in contrariū vrs e.c. §. i. Item
 puer potius debet adiudicare se ad hereditatē et cōmunita
 tem q̄ nā vrs eodem c. xv. §. ultimo Item potest elici ex textu
 in primo §. huius c. qd etiam puer potius potest se adiudicare
 ad legitimatōnē q̄ in contrarium. si dubiū sit verum legit
 timus sit Ratio est quia potior est vox adiudicantis q̄ ab
 iudicantis vrs e.c. xv. §. ultimo in fine Nota qd filij sunt legit
 mi et p tuas p textū & doc dicit qd pl? valet q̄ in veritate agi
 tur q̄ qd familiare cōcipit et dicit hosti ibi qd i re fauora. vide
 licz pro legitimatōne prefertur veritas opinioni sed si opi
 nio facit pro legitimatōne tūc prefertur veritati extra quā
 si sunt le. c. ex tenore et debiga c. nuper d hac materia quere s.
 e.c. iij. Si mulier in glo. quā in principio Quicunq; pater he
 redes quia vertitur in eorum preiudiciū de secunde parte
 concor insti. ad senatus consultum circulianum §. fi. Nota pu
 er concubinariū qui filius naturalis dicitur non in placito
 legitimatus non habet cognatos ut infra li. ij. c. xx. in glo.
¶ Quicunq; &c. Nota hic qualiter perditur ius non venientis

debito tempore ad exigendum debitum vel hereditatem ut
hic in §. Sed si in nullo et simile infra li. ij. c. x. Si rex §. ultimo
et extra descriptis c. si aut et c. plerumque quia si impedimen-
tum legitimum non habuerit et in debito tempore ad exigendum debi-
tum vel hereditatem non venerit perdatius suum ut hic et
similiter si non probauerit cum legitimis probationibus ut
infra e. li. c. xij. si aliquis §. hen. ultimo et infra e. c. quia et si
mile infra li. ij. c. xxiiij. qui voluerit §. et si testimonium.

Nota prescriptionem xxx dierum al' de iure communi req-
ritur longius tempore scilicet xxx. annorum in istis personalibus
de quo insti de perpetuis et temporalibus actionibus et §. de
prescriptionibus xxx. annorum cum notissimi extra provin-
ciam sic distinguit hoc i. §. de dilationibus septimam genera-
tionem simile de iure communi in feudo quia successio feudi non
admitteitur ultra septimum gradum ut de successu feudi §. hoc id.
coll. x. de iure tñ communi et bonis hereditariis succeditur
ad x gradum et post hoc vir et uxor post hoc filius insti. de
successu cognatorum §. si. et per casper de cald. circa arborem
consanguinitatis de successu §. in ij. casu de sed nuncquid eodem mo-

Si aliquis receperit adulteram scienter c. xxiiij.

Si aliquis recipere adulteram scienter et genuerit
ex ea siue sit manifestum ecclesie siue non filius
sic geniti remanet legitimus et si postea per iudicium
ecclesie separentur ambo tandem recipiant de boscap
quia ambo scierunt nequitiam suam Item si ipsa sciuit
tale nequitiam et non ipse et postea copertum fuerit ab
ecclesia et separent si pueros habent portiones eorum ppu-
ter et deponant apud patrem et postea moriuntur pater
solus hereditabit eos et non mater sic est etiam de patre
si sciuit adulterium esse reuertitur hereditas puero ad
matrem et ad alios uterinos qui dicunt ipsam si mori-
untur Item si non habent pueros tunc quicumque eorum adulterium
sciuit si minus intulit quam alius habuit et contingit

rit eos Eni iudiciū ecclie supari nichil ampli? recipi
at qz quot intulit Itē si ille qui adulteriū sciuit p?
habuit recipiat tñ ille qui nesciuit dimidietatem.

Om man tagher horkone withūde c.xxiij. *horkone vorkone*

Oxgher man horkone vichūde oc wies meth
oc fāgher bōrn meth hwat hellē thz wordhē
apenbart for then hellige kirke eller ep tha ere the
re bōrne atelkone bōrn oc skilies the at for cristhū
doms log tha tage the bode lige mōghū i boscop
forti the wiste bode there ontschap En wiste hwn
oc ep han at thz wor hooz oc wordher thet tha
apenbart oc skilies ac. oc hāfuer the bōrn sam
mel/tha gōres bōrnes hōmz lodh/oc ware meth
there fadher/oc om the dōd tha erfuer there fad
thm ene oc ep there modher So er thet oc om fa
dher wiste hooz oc ep modhē tha fare bōrn til the
re modher oc hwn arffuer thm all ene mz spken
om the dōd oc ep fadher En hāfue the ep bōrn
sammel tha hwilken there hooz wiste om then
fōrde mpyne til en hin annen en hindh hāfde fōr
re oc skilies the ath som sauth er taghe icke mere
en hā fōrde til En hāfde hin mere thē hooz wiste
taghe hin to ther hooz ep wiste alt hāfde

Si aliqz ac itē distingdū ē an ambo sciūt impedimentū et
sic pueri sūt illegitimi ut in c cū inhibitiō de clādestina des
pōlatiōe aut vn? tñ sciuit et sunt tūc legitimi ut ibi i glo in
v ābo 4 fa c in pūcia despon. 4 c ex tenore qui si sunt legitimi
sed separato matrimonio in facie ecclie contracto filij gen
ti vel concepti ante sententiam legitimi sunt ut in c.ij. scilicet
cum inter qui filij sunt legitimi.

De filiis adulterinis Capitulum pro.

*Eodem lib.
cap: 5*

*Textus lib:
ca: 37*

tatem ve
e s. vltima
impoimen
gendū debi
m ut hic et
tionibus ut
c. quia et si
monium.
minuū reg
prelatib?
ibus et s. de
extra ponu
mam genera
rellio fendiū
fendi s. hōr
is succeditur
leus inth. de
ira a arborem
qū eodē mō

c. xxiij.
et genuer
ue non filij
i iudiciū
de boscap
i ipsa sciuit
ū fuerit ab
eoz ppu
iunt pater
de patre
neroz ad
ē si mori
ulteriū
intinge

thā m̄ th̄ m̄ asph̄l̄kōm bōrn dōg hā fūngi s̄d̄m h̄nd̄m̄ p̄ḡm̄
End all th̄ bōrn s̄d̄m wōnd̄r asph̄l̄d̄ h̄m̄ in giff̄ or gūlf̄t th̄
th̄ asph̄l̄kōm bōrn

Filij adulterini nichil recipiant post mortē pa-
tris etiam si legitimauerit eos in placito et
scotauerit quātum nisi añ mortem suā assignaue-
rit eis aliquid Item si aliquis desponsauerit muli-
erē p̄ verba de p̄senti et p̄traxit de facto filij quos
prius ex ea genuit erunt legitimi Itē seruus na-
turaliter ⁊ fletfōringh ⁊ claustral nō p̄nt herōitare

in h̄cor bōrn

Eodem lib.
cap. 21

Tertio lib.
cap. 20

reil or fletfōring

Com hooz bōrn Capitulum xxv.

Hooz bōrn taghe effther fader iche tho at
hā lims oc skōdher alt thz han mō mēst for
othn̄ at om̄ han solde thm̄ noghz i hendher fōr en
han dōde En haffuer man legefcedh bōrn oc tig-
gher han thet modher fithn̄ the bōrn ere alle atell
hōne bōrn tho at the ere fōre fōdde Trel oc flet-
fōrth man oc clōsther man m̄we iche erfue.

Filij adulterini pro primo s. Nota glosam magnam in .c.
cū haberet de eo qui dux in ma. Item pro secundo s. c. tāta
qui filij sunt legitimi Item contra terciū s. de suo fa. iusti.
de heredibus instituendis s. xij. de claustralibus fa. contra .c.
in presentia de proba exceptis minoribus ut notatur in .c. le-
gari iusti. de legatis s. r̄ndetur q̄ contraria loquuntur de iu-
re communi. sed illi iuri communi derogatur in datia per
consensum episcoporum et prelatorū atq; nobilium nec va-
lent preuilegia in oppositum impetrata nisi post istas leges
fuerint impetrata et sic mentio de istis legibus danicis q̄
eis non obstantibus filij adulterini Nota propter delictum
patris punitur filius hoc verū temporaliter sed non perpe-
tuo Mode de h̄s qui fi. a. maio. parte .c. quesituit per hosti.
xxiij. q. iij. in summa per io. et ar. i. q. iij. Notandum de
usu .c. xviij. terre per cord.

Si quis moritur multis in c. xxi.

Si quis moritur multis inuolutus debitis et
 exponit omnia bona in testamento suo ut ex
 inde soluantur debita sua si heredes sui in die tri-
 cesima post obitum suum recognouerit se esse he-
 redes soluant totum quod exigitur. Sed si non re-
 cognoscunt se heredes tunc soluant illi quibus bona
 sunt commissa quousque diu dicta bona sufficiantur.

Eom man dōpōr meth c. xvi. Om mā dōr mōghet er giald

Oskplough oc setther fin eghen al til wisse for
 fu giald anthn closther men eller andre mer-
 kennes hans rette arffuinge weth hās arff a ret-
 te tretiughe dag gialre al giald ther kreffues ellē
 giffue logh aff hins hēde ther dōpōr er En kēnes
 the ep weth arff tha gialde the gialdhn thē gootz
 haffue til wisse taghet so frammeligh som hans
 gooz reckter.

Si quis moritur &c. Sciendum quod de iure communis heredes
 habent tempus deliberandi scilicet annum de iure sed ab
 homine non minus quam ix. menses et si fecerint inventarium
 tenentur iuxta quantitatem bonorum non ultra sed istud
 inventarium faciant infra tres menses si bona sunt presentia
 si absentia infra annum ut in l. facimus §. secundum autem dubi-
 us §. de iure deliberandi insti. de heredes qualitate et de nra §.
 extraneis et §. sciens quod ibi notatis Item si non recognoscunt
 se heredes xvij. ij. vel the. ex kennes weth arff tunc debita
 soluere non tenentur ut infra li. ij. c. xxiij. in glo. in fine Quā-
 diu dicta bona sufficiantur Nota quod quando debita tota hereditatem
 exhauriunt heres esse immunis a lucro sic & a gra-
 uamine pisanus in v. hereditas §. vi. in fine allegans. C. de
 iure liberandi l. facimus §. et li. perfectam Item tutores
 parvulorum pauperum non tenentur pro eis soluere ul-
 tra quam extendit se hereditas hec rap. et hen. de mersebur-
 gen ti. de rap. et incens et utrum tenentur pauperes soluere

Eodem lib.
 cap. 23

Exord.
 33

5
 13 14

querite infra l. ij. c. xxiij. in margine Item l. obligatio testa-
torum transeat ad heredes non tamen pium pium et l. qui non
possunt excedere singularem personam hoc pisanus in d. here-
ditas §. vi in si conxor. vi et hosti.

Quā diu potest aliquis secum ha-
bere concubinam Capitulum xxvj.

Quicunque habuerit secum concubinam in curia et
vadit cum ea manifeste ad dormitum et hanc ipsa
seras et claves et comedit cum eo et bibit manifeste
in tribus annis hanc elapsis ipsa debet esse legiti-
tima uxor eius

*In sigfrido
konr* **H**ier lenghe man mo haffue llegefredh
meth figh Capitulum xxvj.

Homo som haffuer llegefredh m3 figh oc gan-
ghere apēbarlige m3 atlowe oc hwn haffuer
laas oc lucke oc sōgher a de oc dricke m3 hannuz
apēbarlige itre vinther hwn scal ware atelhone
oc rette huffrume.

Quicunque habuerit et facit l. in concubinato ff. de concubinis
quia l. presumit qd sit uxor dum sit in genua et uon uiuit in
honeste ut in l. in libris ff. de ritu nuptiarum sed non ponit certum
tempus pro illa presumptione sicut hic in canones cessat illa pre-
sumptio nisi matrimonium fuerit publice contractum ut xxx. q.
v. c. ij. in fi. vide ibi glo. et de clandest. despon. c. cum inhibicio.

Quis potest esse tutor c. xxviij.

Outores puulorum post mortem patris pnt esse
fratre adult? qui deuētus ē ad legitimā eta-
tē si hic nō est tūc pnt esse auus si hic nō ē tūc erit
fratris prius et si hic nō est tūc erit auūculus et si null?
eorum ē tūc debet esse qui ppinquior ē in cognatione
Item nota qd cognati ex parte patris s3 sunt pferē-
di in tuitione cognatis matris et sint beniuoli.

Item si malivoli volūt esse et male tueri tunc res
gis est illis deputare tutores quos voluerit quia
ipse tenetur omnes tueri qui non hnt favorabiles
tutores quia nō d3 vocari tutor qui est dissipator.

¶ Hwo marie mo ware c. xxiij. *Quo meris maa voru*

S Ma bōrne marie effther fadhers dōdō ec
brodher fulworen oc til lame aloher er hom
men En er ep brodher fulworen tha er oldefadē
er ep han tha er fadher brodher er ep han tha er
modher brodher Er enghn there til ta sculle nēd
ther mme mari ware fadherns frendher er ner
mer mari at ware en mōdherns frendher om te
ere omskplough oc wille wel mari En wilde tho
lde mari tha scal kōmng sette thn til at warie ther
han wil forti kōmnghe es warie at alle thm ther
ep haffue selfue rette warie Hjn mō aldi waris
ware ther harier. ar.

Commā

*Eodem lib.
cap 7*

*Tov 84
42*

¶ Tutores vñ nota cognati ex parte patris i tutela pferan
tur nisi fuerint dissipatores ut hic vñ. e. c. vñ. mortua siet vl
timo Nota hic in textu. q nullus potest esse puerorum tutor
nisi habuerit legitimā etatem ut hic Item nota hic in fine
textus huius capituli qui male voluerit tueri debet a tutela
deponi q nō debet vocare tutor qui est dissipator vñ. e. c. vñ. s
pūmo Tutores vñ de fratre facit insti de fiduciaria tutela in
principio secūdi p alio ibi de legitima cognatorum tutela
Itē q cognati pferunt insti de capitis diminutione s si mali
uoli insti despectis tutoribus s nouissime Regis suppl vel
eius aduorati seu officialis insti de actiliano tutore circa me
dium Hic pater potest dare tutorē in testamento q est tu
tela hereditaria seu legitima ut hic tutela datua ut patet
de rege tutela testamentaria ut patet de piē ut notatur insti
e ti. Nota q mulier pōt esse tuteix ptz extra de appcl. ex par
te s. Nota hic qui debet esse puerorū tutor debet esse sapiēs
eloquens ut hic in textu dicit q tutor debet defendere pueros

E

et eorum bona per legem patrie quod alias non fieri poterit nisi tutor esset sapiens et eloquens. Item qui debet esse puerorum tutor debet esse in eorum cognatione proximus ut li. i. c. xxviii. Item cognati patris sunt preferendi ut eodem c. ij. §. Item debet tutor esse in bonis habundans et dives ut li. i. c. xxx. §. i. Item debet tutor puerorum pro bonis ne fraudentur ponere sufficientem cautionem sed si non habuerit bona immobilia tunc nichilominus maneat tutor dummodo pro bonis puerorum fecerit cautionem hec tord. §. lxx. Item que sit sufficiens cautio li. iij. c. xxi. et li. ij. c. ix.

¶ Nota quod mulier potest rehdere cum pueris et eorum bonis communibus non maritata c. xxix.

Quam diu mulier voluerit rehdere cum pueris suis non maritata post obitum viri sui nec debet pueri nec possunt ab ea seperari sed terra eorum tutorem habere debet et conservatorem qui eam possit defendere per legem patrie si fuerit necesse sed tamen mē exinde recipiat omnem fructum et disponat pro velle suo Sed si mater eorum maritata fuerit tunc pueri recedant ad tutores nisi sint adeo parvi quod non possunt carere auxilio matris hoc est si non sunt septem annorum tamen postquam maritata est tutores perservant bona puerorum quod cum matre remanent et solvunt ei expensas pro pueris quod vocant collegialia Item si mater propter aliquam necessitatem sederit cum pueris suis et vendiderit terram suam et pretium terre ad usum omnium eorum pervenerit et ipsa postea nupserit et pueri ab ea separentur tunc ipsa tenetur recipere de bonis eorum idivisiis quantum fuit pretium terre sue Sed hoc nota quod de terra eorum nichil habet nisi aliqua terra sit emptā de qua potest recipere recompensationem plenam pro terra quam vendidit

¶ At hunc non fine bonum et
gootz gōnie c. xxix.

Er aumt barn þessu vort þiz moder þat þiz er þiz vort gæmli
Or þiz barn þiz gæmli þessu moder þessu gæmli þiz þessu
lon vort þiz vort þiz vort þiz vort þiz vort þiz vort þiz vort

Wone methn hwan wil fide m3 henne fader
l3s b3n romānet oc wiggist tha mme men
b3n ep fra hēne taghe en there iord sculle tog la
ghe wārie halfue at game oc wāre oc til spns mē
oc wārie thm m3 loghn om noghē kaller a Mo
dher tragher tho alle npte there affgar oc skiffte
effcher hēne wille En mannes modher tha sculle
b3n til laghe wārie for vthn om the are so smaa
at the mme ep modh3s hielp mylste thet er til v3.
vinther tha effcher hwan mānes tha gōme laghe
wārie th3 b3ne goot3 ther m3 henne er oc giffue
hēne foikherl3n oc collegiald En sel modher fin
eghn iordh for trang thn stand hwan ficher met
henne b3n oc ganger iorde wert thm alle til terf
fue mānes hwan fithn eller the fare fra henne tha
ma hwan tage af boka wiskiffte so m3gh3 som hēne
iordh werth wor En aff there iord for hwan icke
vthn aff k3be iord er til tha tagher hwan there spl
lingh for henne iordh.

Quam diu mulier fa qñ mulier tutoris officio fungitur
Item quia per se pōt esse tutrix sed cessat tutela qñ volat ad
secūdas nuptias fructū qđ habeat vlufructū sicut pater istī
per quas psonas sñ qđ dī de terra eorum voluntaria de ter
ra aut sua equum est qđ pccū cūputetur ut de ducta parte
matris residuū scilicet partes puerorū soluatut ut sicut ipsa
senkt emolumentum pro parte ita et ouis ar in regulis iur3
qui senkt de regulis iuris in vi.

De vitrico et preuignis et utrum
vitricus potest esse tutor eorum c. xxx.

Vitricus non potest esse tutor pvingnorū sac
rum nisi propinquiores cognati consentiant
tamen cū eorū tutor est vel debet eos ad plenam

cōmunitatē hoc est selligh recipere secus cū bonis
 suis vel ad estimationē bonorū que sūt wprthpen-
 ninge tñ nō potest alienare terrā eorū nec domos
 Item nota qd quicūqz tutor debet esse aliorū tñ
 debet habere in bonis qd si bona illorū quorū est
 tutor ppter eius negligentiam dissipantur possit
 omnia dampna refundere & si plus dissipauit qz
 possit de pproia refundere iā nō potest esse tutor.
 Item qui verus tutor est debet cōputare expensā
 quā sustinē pro pueris & si aliquis supest de bonorū
 puentibz reseruetur ad vsus eorum Sed si fuerit
 publicatū in placito quantū de bonis eorū pueni-
 re possit annuatim tunc pōt qñ venerint ad ānos
 discretionis totū erigere qd inde poterat puenire
 ad ultimā quadrantē cū cōputabit tūc tertia pars
 que poterat puenire de puentibz et assignabitur
 tutori p labore suo & expensa Nullus tutor est et
 postqz mater eorū mortua est nec pater nec auus.
Om Tipfader oc Tipbōn en om
 Tipfader mo mare warie zc c. xxx.

Om appris
 1100
S Tipfader mo ep mare Tipbōns warie
 Bothū at nest frendher wille en tog scal hā an-
 thū tage thm i sellig m3 figh ellē til wprthings pē-
 ninge medhū han er there warie tho mo han ep
 aff henda there iordh oc ep there hws hwillkhen
 som annēs warie scal mare han scal so mōghet
 haffue meth at hette som hā tagher vnder fin
 warie met fuleghen to so at oder han ther warie
 er lūth eghet gooz so at haffuer to leke aff lūth
 eghz gootz so mōghz at giald effcher aff som hā

Ford
 42

haffuer tha maad w fader affhender bdrin fme meddome hard vdrin
ha raga iord iordt ygn mill fultz / vdr so moga ladt jo han ingh
dr affhender lene
fint 25

haffuer vnder fine marie En oder han mer en
han haffuer self tha mo ha ep wari ware hmo
som marie er han scal acte thn cost ha haffuer for
the boren oc huat som ower er thz scal gage boren
til scame terff En mooder ep neffnd a thingi m3
frendhera raadh hware mogh3 there goot3 mo
skilde hwert aar thm til fram terff tha haffue the
loff the the kame til olders at kreffue alch thz the
aff the eghn matthe gange i oterff To actes tha
marie triti ngh aff thz ther gozet matthe skilde
for hans arbeide oc hans cost Enghn marie mo
aff hendre the boren iordh ther the are ware ath
hwerkhn fader eller oldesader ma aff hendre
boren iordh fithen there mooder er dodd.

¶ Vitricus non potest esse tutor vñ Nota nec sponsus potest
esse tutor spose vel bonor sponse ante matrimoniū per copu
latu carnis consummatū ratio est Nota.

So scriff landz domer oc andre gode me aff lād3
thingh3 oc laude so for rettelat man mo reffe fin
fellebūdhñ spsther m3 kep oc vando thñ stundh the
ere i selligh sāmēl so lenge til henne baplopp vord
giord oc indfōrdh til hēnes husbondhe oc hwere
enghñ mā plectugh ther fore fortī at han er hēne
retthe marie so lenghe bapn effther hēne baplopp
bliffuer vnder hennes husbondhes wern

¶ Hec scripta sūt Anno dñi m.c.lv. a placito totius terre &
cōcordat tere? & glo. ifra l.ij. c. lxxxi. q. cūq3 sñ. & l.ij. c. xxij. p. cū
fōne glosa. Vitricus cōsentiat q3 suspect? ē ar. isti. de auct. tuto
ris et curator3 p totū et de suspectis tutoribus per totū Item
nota fa isti. de excusatōe tutor3 § sed & paupratē et qñ d3 de
tercia pte danda tutori cōcor de q̄ra legis falcidie et de q̄ra
tribelliana ut isti. ad legē falcidiā et de fidel cōmissari3 here

e iij

For Dr
48

Eodem l.
cap 20

5
13 14

bonia
thpen
domos
liorū m
uoruz ch
ur possit
ipauit q3
elle tutor.
e expensā
de bonor3
ed si fuerit
orū puenit
at ad āno
at puenire
tercia pars
ignabitur
tutor est et
nec aua

me marie
scal ha an
ethings pē
no han ep
hwillihen
mogh3et
ther fin
marie
ff lōth
m ha

rei pupillaris requiritur cause cognicio & decreti iuter potestato
 & iuste causa subfistētia alias nō dominiū nō transserē cōcor
 innocē & hosti Itē ista causa alienationis cessante cōpetit
 mōi rei venditio cōtra possidentē et actio psonalis ptra tu
 torē & procuratorē concordio. in nouella et hosti. hec cardinalis
 de reb? et nō alie c. dudū in v. alienatiōe de hmoi alienatiōe scz
 eccle qz ecclesia fungit iure minoy quare infra hoc l. c. xliij. in
 margine Clausuales et sacerdotes & Nota istud capitulu
 intelligendū est de sacerdotib? qui instituunt tucōres in testa/
 mēto. i. de testamētaria tutela siue datina de sepul. c. ex parte
 h. in glo et cui cōmunicat secus vero in legitimā tutela? ut
 lxxvi. dist. c. puenit et in summa pisanī in v. tutela §. ij. et ē.

De illis qui dicunt fletfōringe c. xxxij.

Quicunqz semel subdiderit se iugo alterius qd
 b? fletfōrer nunqz potest amodo reclamare
 sed in placito debet se homo fletfōre Itē quicunqz
 qz receperit aliquē seruū vel aliquē fletfōringh? de
 bet respondere p delictis suis Itē Nota quicunqz
 voluerit se fletfōre debet se cuz suis denarijs siue
 bonis exhibere illis qui ipsum debēt hereditare et
 hoc in placito si at hoc nō fecerit ipfi pnt rōnabili
 ter reuocare eū ad libertatem ppriam vel ad tui
 cionē eorū excepta omni lege Itē nota qz qui pro
 ratus est nō potest se fletfōre nisi proz similiter fe
 cerit secum vel si sint adeo decrepiti qz seperantur
 ab inuicem iudicio epī.

Om fletfōringh c. xxxij.

Om fletfōring

Hwo som sigh wil fletfōre han mo fithū alori
 wether seie thz En a tingi scal mā fletfōre fig
 Iwo som trel haffuer eller fletfōring tagher swa
 re there gerningher. Slaet fletfōringh hn eghen
 husbunde tha giald husbunde ther laet worde
 blot wide En hwo som sigh wil fletfōre han scal

først lauge b. i. de sig oc sine pennige thm ther hā
nū sculle arffue. en forglømer hā thz tha mwe the
dele hānum til hans eggen frelse eller til thm'sleff
Kaller annē man a fletfōring oc er thz ep gior a
thingi tha er han frels for vthn al logh Thn ther
quent er han mo sig ep, fletfōre for vthen at hwn
fletfōrer sig m3 hannum eller the ere so gamle at
biscop lower thm seer at ware

*Quicūqz semel vide iura s. proximo c. allegata semel qd se
mel placuit amplius displicare nō potest ut in regulis iuris
qd semel Item quicūqz isti de moralibus actionibus s. i. Itē
nota quia p̄p̄inquoiores debent esse porciores ad emendandū
q̄ alij sicut in alijs rebus ut infra c. li. c. xxxiij. in nota funda
tur ex e. p̄posuit de cōingio seruorū Nota non receditur a iurē
communi nisi ex cā. Card in primo glo in c. in fidei de hereticis
li. vi. concordio. de elec licet canon in v. carere per ar. Qui ip̄s
dñe hereditatē Nota si aliquis redditur nimis decrepitus vel
ex toto inculpatus tunc habeant heredes ipsum cum omnib?
bonis suis thord. s. xv. Nota q̄ ius textus iste scilicet quicūqz
semel loquitur de fletfōringe cū non plene loquitur de decrepi
tis et iō. corrigitur per thord. hic in glo. et in cor thord xv.
Nota furiosi excusantur a culpa in dementia commissa xv. q.
i. aliquos xxij. q. vij. quēadmodū Item secundū iohēm et pau.
de homicidio super vbo furiosus ab omni actu in quo requiritur
animus excluditur et excusatur ratio est quia iudicium
animi instante tempore demencie non hēbat et iō. excusa
tur de tor vinatis c. ex parte ber. circa finem in v. iudicium
am Itē nota secundū iō. an de homicidio c. si furiosus in
ele. q̄ furiosus pro delicto accusari non potest Nota ulterius
Si pater fuerit inculpatus vel furiosus de hoc require s. li.
ic. vij. s. i.*

Quā vir accipiat vxorē ⁊ a quo patre c. xxxij.

Qui vxorari voluerit recipere debet desponsatio
nem a parte mulieris si vixerit vel a filio si

fit adult? vñ a fratre et si nullus eorū sit qui prius est in cognatione qui desponset eā requisito prius eius cōsensu Sed si mulier nō habuerit cognatos pōt mādare cui voluerit ut eam desponset Item nota si mulier habet cognatos adeo ppin quos qd pnt et debent eius tutores esse sicut sunt pater frater filius avus patruelus et avūculus et noluerit eorū parere cōsilio et desponset seipsam absqz eorū cōsilio ipi bona eius cōservant ad usus eorū qz diu ipsa vixerit nisi aliter cōcordati fuerit Sed si p vim fuit oppressa ppter hoc non amittet bona sua. *Wore man skal quenes*

Wore man skal quenes Caplm xxxij.

Wa som wil kone taghe bede aff fader eler sōn om han er fulworen eller brodher er er thūste enghn til tha tpyghe han aff then ther nest er i mæ oc tha mæ hēne ia oc willie En haff uer hwn op so neer frendher at the ere hēne rette warie so som er fader eller brodher eller sōn ellē oldefader faderbroder modherbroder oc giffē sig selff vthn theē raad tha holde the hēne gootz e methen hwn lewer vthn the wordhe ādrelonde til spenne En gangher kone wold ower haffue tke forti tabet lūth gootz.

Qui uxori vñ Sciendū qd cōsiliū hīc statuit alias de iure cōmuni nō esset necessariū dñmodo alias bene imbit ut §. de nuptijs l si ut pponis et l. in cōventionē et xxx. q. v. c. i. et si male vixerit nō tenetur eam dotare de quo i auct. ut de appella cognoscatur §. cās et §. si. et in glo in c. quāte valde iure iurā et isti cognati sunt quasi plocutores mulieris ppter verecundia eius ad instar tutoris ut §. e. l. c. xxvij. vide etiaz §. vij. c. gliter quāqz efficitur penalis si nupserit sine cōsilio eorū.

*Eodem lib.
cap 8*

5
13 14

Om honde iordh xxx. Om land iord

cap: 99

d. pig. un.

Sal marcas regi tātū thord. § iij. 7 liā. xliā principio 7 i ultimo.

Nota q̄ p̄tra iura fit p̄ infecto debet habere p̄ d̄ vides nec
valet iuramentū cōtra hoc factū ¶ De legibus nō dubiū sibi
De fo. cōpe c. si diligētī hec henricus de boic de iureiurā c. cum
contingat s̄ unica. Item alienatio q̄ fit cōtra formā iuris nul
la est ipso iure de iureiurā c. institutus de hīs que fiūt a ma
per ca. c. xij. q̄. sine exceptione ar contrarij q. ij. si qua de rebus
hoc soluitur ne se vacan. c. i. hec ber. de re. e. c. non alie. si quis
presbiterorū s̄ ab initio nullas.

Maritus non potest vide insti quilibet alienare licet vel non
in glo. Nota Credo q̄ alienatio siue venditio terre uxoris te
net et legitima manebit si habuerit puerū cum ea plenum
restaurum de terra empticia vel de patrimonio mariti ut
hic in c. maritus et quasi simile infra li. iij. c. mulier et
hoc verum intelligitur sed mulier sciens et sustinens consilio
et opere hoc idem fecerit ut ibi.

Quante etatis sit masculus quando
potest terram alienare c. xxxvi.

Puer masculus non potest alienare terram su
am nec vendere anteq̄ fuerit xviij annorum
Sed puelle nunq̄ pnt terrā suam vendere nisi a
deo pauperes efficiantur q̄ oporteat eas p̄ sustē
tatione vite vendere tūc debet vendi cum consilio
cognatorū p̄pinq̄uorū tamē non amplius nisi p̄
dimidia marca argenti vno anno Vidua pōt ter
ram suā cū consilio cognatorum p̄pinq̄uorū ven
dere et mutare Item si aliquis vendiderit terram
p̄p̄iam et eam in cōmunitate consumpserit vxor
eius exinde nichil soluat Sed si vendiderit utrāq̄
et suā terram et terrā vxoris p̄pter paupertatem
ambo dampnū sustineant quia tenentur viuere
de p̄p̄ijs et utriusq̄ bonis.

Ihm̄r gammelt barn gootz
nio aff hende c. xxxvi.

Em-ko

Business
For Dr

2. *Amorpha*
prosp. & p. 100

King
viter.

[illegible]

sufficientibus sed ratio istius ē ad tollendū si querelas et lites
propter testimoniū placiti ut infra c. proximo.

De testimonio placiti Capitulum xxxviii.

Hoc est testimoniū placiti quod boni et iusti qui
tunc temporis fuerunt in placito testificati se vidisse
et audivisse quod factū ē Placitū nō pōt teneri si
ue haberi cū pauciorib⁹ q̄z cū septē hominib⁹ q̄
tot hominū testimoniū de placito est plenū testimoniū
Terra que legat ecclesie si vendi debet pōt emi a quocū
q̄z quia omēs christiani debent esse fratres.

Om things withne c. xxxviii.

Things withne er thz at the gode mē a thingi
more withnet thz ther the soe or hore An
ne en vij mē mwe ep thing holle so mange men
ere oc thingo withne Thn iord ther man gissuer
til godz hws scal hwn selies thn mo kōbe i hwa
som wil forti at alle cristne mē sculle brōdre wāt.

Eodem lib
cap 37

Hoc est testimoniū septē sic septē testes requirunt ad testa
mentū iusti de testamētis ordinand⁹ § sed cō paulatim ⁊ vide
glo in l. testi § de testibus et infra e. c. xli. terra concoz in auct
hoc ius porrectū De sacrosctis ecclesijs et x. q. i. hoc ius sic tñ
q̄ ille preferat qui plus dat ut dicit auct hoc ius ⁊ facit glo in l
De iure fisci ⁊ has fisci li. x. Nota Em canones testib⁹ nō testi
monijs ē credendū vel iudi. extra de cohabi. de. c. tua. Nulla
lex preualebit Hoc vox si testes i testimoniū placiti nō sunt
suspecti sed si sunt suspecti tūc locus Item de re sine cā. extra
placitum acca siue discussa testimoniū placiti non valet
quia contra illud pualebit lex scilicet iuramentum hominū
Item pro falso testimonio in placito prestito soluat falsus tel
tis ad minus tres marcas bondoni et regi tantum § i. et i.
Item si aliquis aliquem in placito pro aliqua causa incusant

de falso testimonio

rit pro qua non est citatus ad placitum habeat spacium deli-
berandi qd respondeat ad proximū placitum thord. Si. xxv
¶ Item homo citandus ad placitū citari debet apud ecclesiā
suam coram parrochianis dominica proxima ante placitū
per duos testes thord. Item quicunq; ad placitum accessit et
in via aliquis contra eum deliquerit ad distantiā a loco placi-
ti quo a placito videri potest illud delictū scilicet rhingfredh
brode similiter si contingat in placito similiter sit delictū chin-
gfredh per totum diem integrū quo placitum hereth vñ hñet
teneatur si aliquis contra aliquem in recessu a placito deli-
querit.

¶ Si vero in recessu a placito generali tñ par illa per totū
diem et sequentem durabit ¶ Si in placito contingat tñ co-
dem placito promulget delictū et illud in secundo placito ad
discernendum super hos xñ fidedignos nominari & tertio pla-
cito discernant et in recessu a placito si lesus fuerit tñ sequē-
ti placito promulget delictū thord c. lxxviii.

¶ Item si aliquis sine quacunq; causa testimonium habet et
aduersarius suus similiter habet tunc illud testimonium te-
nendū est pro firmo in quo epus et octo meliores illi? hereth
testimonio suo consenserūt thord § xxv.

¶ Nota quilibet falsus testis septenni pñia puniatur primo

- 1 ppter dei offensiuem xxij. q. v. si quis.
- 2 ¶ Item infamis est et a testimonio repellitur propter iudi-
cij illusionem e. q. si quis conuictus. ¶ Item verberibus ca-
stigetur propter inuestigationem veritatis quinta q. v.
illi qui.

- 4 ¶ Item rebus spoliatur propter dampni q̄ intulit restaura-
tionem xxij. q. v. hec vmago in fine.

¶ Item excommunicetur. ¶ Item nota inducens ad fal-
sum testimonium grauiter peccat et similiter pena punia-
tur xxij. q. ij. si quis conuictus.

¶ Nota falsus testis excommunicetur auctoritate statuto-
rum prouincialium.

¶ Nota quantum vir et mulier possunt legare pro ani-
ma sua et quibus quere infra linia tertia Capitulum xlv. in
margine.

de racione

de ingredit

*de pñia fal
si lxxv*

5
13 14

Nota huius hussene oc beru oc hion maa aff hendhe li ij. c. xliij. § ij. et hic in parte in c. xxi. habens maritum & supra li. i. c. ij. § ultimo Et utrum voluntas defuncti sit adimplenda quere infra li. ij. c. xlv. in margine.

Hoc est testimoniū placiti & nota hic oritur dubiū si discordauerint testes per quos comunicatur. rñdetur ut in cor per thob. § ij. & hic i glo. Itē aliq̃s ifra l. ij. c. vj. Si discordauerit in glosa.

De legato a muliere nupta vel innupta Capitulum xxxix.

Vxor habens maritum et puerum cū eo nō potest plus dare pro anima sua q̃z maritus voluerit sed si querimonia exorta fuerit de legatis p̃aia vel de uno ṽl de reliquo maritus mortue exponat qđ fateat et pro reliqua pte defendet se lege.

Itē si nō habuerit puerū cū eo tūc bene pñt legare dimidietatem portionis per, oia sua.

Dom selie giffit Capitulum xxxix.

Holfrue ther haffuer husbonde oc b̃p̃n wedh mo ep giffue ath selie giffit mere en bondhen giffuer ia wedh En wordher ther kare a siele giffit anthū aff closter eller ander man tha ware bondhū wedh log at han iette ep mere en han gā gher weth En haffuer hwn ep barn weth hānuz tha mo hwn giffue halff fin homz lodh bort for henne siel.

Vxor hñs Istud caplm restringit libertatē testandi contra l. i. § de sacroscitis ecclesijs nota etiā qđ mulier hñs puerū mortuo marito si testamētum fecerit debet dimittere puero q̃rta nature & querela de inofficioso testamēto locū habebit in ff de inofficioso testamento § xj. ibi per glo.

Si aliq̃s ṽdiderit terrā suā p̃ venarijs suis et alia terra nō fuerit emptā p̃ illis venarijs c. xl.

Om selie giffit

*Ford
28*

*Tertio lib:
cap: 75 et
46*

Si vendiderit aliquis terrā suā pro denarijs &
 alia terra nō fuerit empta cū denarijs illi hoc
 qđ interim in terra ponitur et remaneat terra qđ
 in pecunia repertū fuerit remaneat bōfā

Item si maritus primo emerit terrā cū denarijs
 qui vocantur bōfā & postea vēdiderit terrā ppiā
 p expēsa sua & sue uxoris primo soluat ei p matri
 monio suo oīs terra qua emit si maior terra emp
 ticia sit qđ vēdita hoc diuidatur totū inter omnes
 heredes Si minor fuerit terra empta qđ vendita
 recipiat plenā recōpensationē de denarijs qui vī
 cunt bōfā qđ si nō inueniatur sustineatur. *Om man*

*Om man sel sin iord oc wordher ep sel sin iord
 laugt iord Caplin pl. oc wordher ep laugt i iord*

Sel man sin iord oc wordher ep laugt i iordh
 thez ther i peninge wordher fōnnēt wāre bō
 fā En bonde om hān kōber fōrste iord met bōfā
 oc sel sine eghen iordh fōr sin cōst oc hāns hnsfrus
 es so mōghz som kiōpt er gialdes husbunde fōr
 hāns fādherne om kōbe iordh er til er kōbe iordh
 mere en bondhñ solde skiffes mellom arwinghe
 er kōbe iordh mynne til tagefpling aff bōfā ar
 ep bōfā til haffue hiem giald.

*Fod: 16
 cu: 342*

Si vendiderit & Si vendiderit maritus terram et emerit
 terram pro illa pecunia/terra empta veniat in diuisione inter
 maritum et heredes uxoris sed si solum pecunia suscepit ve
 niat inter bōfā Item de alio articulo ratio dicitur qđ heredes
 de bonis uxoris refundat marito restantā pro sua re vendi
 ta si bona post uxorem supersint alias habeat maritus dāp
 nū qui sibi melius nō prouidit fortassis prima pō loquitur cū
 si quis a nō dño insti de rerū diuisione.

Si quis vēdiderit terrā nō appropriatā c. xli.

f iij

Quicumq; terrā vendiderit et eam appropriat
nō poterit et illa legaliter reuocata fuerit per
contentionē q̄ dē dele ⁊ ille qui vēdidit debet expo
nere preciū integraliter et soluere regi tres mar
cas et bondoni tres quia non potest appropriare
Sed quicumq; vendiderit alteri terram tenet eaz
appropriare et tueri per cognatus suos infra tri
ennium quia legitima prescriptio nō currit prius
que dicit laugheudh nec minus currit q̄z trib⁹ an
nis Postea ille qui emit defendat se per cognat⁹
suos nisi aliquis impetierit qui tūc nō erat infra a
nos discretionis vel mulieres nō hñtes tūc tuto
res vel si illi quorū intereat erant tuncp̄is extra
patriam quando terra vendebatur.

*In man fll
vlym mlt*

*Eod: 116
cap 34*

*ingfoud
i gink*

Hwo som sel whiemelt c.xli.
Hwo som whiemelt iord seel oc deles hwon eff
ther lade wdh werdh hin ther solde oc bōde
iij mark bōde oc so kōm̄g forti at hā solde whie
melt En ho som seel annen iordh han bōz athi
emle hannū thñ iord oc warie hannū thñ m̄z fine
frendher e til thisse ath hin haffuer tryghi winthē
laugheud a ther han kōpte forti ath laugheud er
ep mynne en tre winther Sichñ a hin ther kēpte
at warie m̄z fine egne frendher vthñ at the kalle
a ther ep wore kommen til olders eller quinne
ther ep haffohe retthe waria eller the men ther
wore vthñ lantz thñ tūth ther iorden soldes.

Quicumq; terram vendiderit ⁊ De venditore rei aliene
qualiter puniatur de emptione ⁊ de emptionibus per totuz
Itēz hec prescriptio currit tribus annis hoc de iure cōmuni
verum est in vsucapiōe qui habet tres annos prescriptio ca

*Si in
Sicut in
vdu hñ andu haffu pñ haffet offu kōm̄*

Si aliquis dixerit se emisse tam terram sororis quam fratris et ipsa est non maritata et in commonitate cum fratre et si testimonium pro tacito non affuerit quod terra utriusque fuerit nominata tunc ille qui vendidit defendat se lege quod non vendidit nisi partem suam Sed si convictus fuerit soluat tres marcas et soror utatur terra nisi tutor eius vel ipsa personaliter alienauerit eam.

Om man kaller sigh athassue kopt bode
spethers iord oc brodhers c. xliij.

Aller nogher man sigh athassue kopt bodhe
spethers iordh oc brodhers oc er hwan wman
net oc miz brodher i fellegh oc er ep things witne
til at neffnd wor bode sellige tha ware hin wed
logh ther solde at han solde ick mere en fin eghn
lodh En brodher hannum logh bode ij march.

Oc spether holler fin iord vthn at henne retthe
warie eller hwan selff haffuer thn aff hendeth.

Si aliquis vñ Nota de prescriptione vñ. e. c. proximo et de
testis plac. vñ. c. c. xviij.

Si aliquis vñ Nota quicumque promiserit alicui bona sua
vendere ad impleendum tenetur obligatus **S**i vero bo
na alterius vendere promiserit et non impleuerit quid soluat
regi et bondoni patet per thord. in cor. f. lxxi.

Si aliquis vñ Facit g nunc ad manendum insti quibz alie
nare licet vel non.

Qui non debet terra defendi c. xliij.

Terra dz fendi per noiatos de consanguinitate
q dz hys neffnd Si ecclia contenderit cum
aliquo bondone de terra et illa pl? valet secundū
consuetudinem ville qz marcā argenti dnt veredici
suo discernet iuramento Sz si terra valet marcā ar

Ed: 116
cap: 30

genti vel minus et bono retinet eam in sua possessione tunc ipse defendat p̄ k̄p̄n̄o neffnd̄ Sed si terra sit in possessione ecclesie et alterius nō tunc sūt tutores ecclesie et alij meliores prochiani p̄j suo iuramēto ad iudicari eā ecclesie l' alteri alicui Si aliquis habuerat terrā xl annis in quieta possessione debet eam absqz omni lege tanqz iusto titulo possidere Sed si ecclesia xxx annis fuerat i possessione absqz q̄rela obtinebit terrā absqz omni lege.

¶ Hwar men sculle iordh warie c. xliij. *Hwar men sculle iordh warie*

9 mndz **I**ord m̄z at warie k̄m̄er icke ānet til en k̄p̄n̄o neffnd̄ Skapl bonde wedh kirke om iordh oc gialdher iord mere en mark s̄lff aff rette by wpr thing tha sculle sandmēther om skaplie En gialder iord mark s̄lff eller m̄ynne oc haffuer bondhen i hefft tha worde han wedh k̄p̄n̄o neffnd̄ En om iord er i kerkens heffth tha sculle kirke warie oc andre kirke mē the beste so at the are p̄j swarie henne iordhū anthūtil eller fra haffue bōde hafft iord fprthwige wīnther i heffth ware loglōps for kirken En haffuer kirken hafft iordh tretwige wīnther heffth ware loglōps for bondhen om thet stood wkerth.

¶ Terra debet defendi x̄c De possessore q̄ teneat defendere possessionē suā et q̄ dicat de xl ānis verū ē de iure cōmuni etiā sine titulo s̄m̄ leges p̄ l. cum notissimi C de prescriptionibus xxx annorū sed secus s̄m̄ cauones ut in c. Si diligenti et c. fi. de prescrip. Item contra ecclesiam requiritur prescriptio xl. annorū sed p̄ ecclesia sicut pro alijs de iure cōmuni ut in c. iij. et c. ad aures de prescrip. ex quo patet q̄ ecclesia citius prescribit q̄ priuati oppositū deberet esse quia a p̄uato separatur reuerti non ab ecclesia et ea rōe prohibetur alienatio frudi in ecclaz

*Knecht
xxx ann
Bundin
lx ann*

non in priuatu ut in l feudi de alienatione feudi sed ratio
istius decisionis est fauor ecclesie Tutores ecclesie non ex facto
defuncti conueniunt heredes C de emptionib? si putes xij:
q. ij. eps qui filius ber. de pigno c. ex pntiu v ex successione.

C Si ecclesia nota qd est in optoe eccle vtru velit alienantez
res eccle vel recipiente puenire xij. q. ij. si q de reb? et c. si quis
q licz alan? s si tu vel curali. et l. vlti. ad iustar minoruz et ibi
dicit ber de pinguonibus c ex pntiu in v sua necessitate Item
cotoz henric? in suma in hec vba in re male alienata eccl'a hz
acciōem personaliter in alienationem vel acciōem in rem
contra possessore xij. q. ij. appostolicos

Itē decretalis hec plurimum de re v nō alie i vi dicit v phi:
ber alienatiōes rerū ecclesiasticarū nisi i forma iuris cōmunis
io. in no. vū dicit ar. Itē dicit iunocē qd ppositus abbas et rec
tores vniuersitatis et hmoi poterint pāre auctoritate in iu
dicijs et cōtractib? alenationi rerum ecclesiasticarū seruata
forma iuris pūmū hec io. mo. i. c. dudū de re eccl. nō alie i vi.
Item nota qd eccl'a fungitur iure minorū et io. de hmoi ali
enatione require s li. c. xxx. in fine.

C Om by eller bool skal a c. plo.

D Vi dixerit se minus habere de terra q dicitur
bool qz deberet debet totū bool p lege prie
ae equalitatem z equitatem funiculi reducere Sed
si vnum bool discordauerit cū iliqua tota villa re
ducenda est ad equalitatem funiculi.

C Om by eller bool skal a c. plo.

M An ther seier at han haffuer nypne aff bool
En hannum høer hā kōmer alt bool til rebs
En skal bool ved annet tha kommer han al by
til rebs.

C Si villa vñ bool discordauerit tūc q facit sz v s si dicat d. fi.
mū regūdoz de mō diuidēdi per funiculū soli vide ifra c. c. lv.

C Si aliqua terra hic ponit vnū specialē locale statutum,

C Om ornum er i by Capl'm plo.

by eller bool
skal aa

Si aliqua terra q̄ vocat̄ ornū hita fit i villa dz
eē ex atiquo z spāliter signata cū lapidib? vel
fossis vl statuis q̄ dicūt stabel nō mensurat̄ ad eq̄
litatē ville qz diminuit de tota villa Sz si cōtentio
fit vtz illō ornū vel vna ps q̄ dz deel si iacet i vil
la illa dz scire p noiatos i pgnatōe qui dicūt kyns
neffnd qui ē i possessiōe qz ei? fit ornū et nō tenet
mutari ad villā Sz si nō fit spāliter signatū cū la
pidib? fossis et stabel distribuatur per funiculum.

Om ornū er i bp Capitulū ploī. Om omnim y by

Ornū i bp tha scal hwn mare aff areld oc
so seer merckt m3 steen oc m3 stabel oc meth
gryfft hwn rebes wed bp ep forthi ac hwn sker
ther al bp En word skelnz a huat hellē thz er or
nū ellē en deel om thz ligghē obpgd wide hin thē
i hēde haffuer m3 neffn i kpn at thz er hans ornū
oc a ep atskiffes til bp En er thz ep merckt meth
steen oc m3 stabel gange m3 reeb.

Secūda lib
cap: xi

Si pua villa cōtendit cū maiori c. ploī.

Si aliq̄ pua villa edificata fit in mark et vna
fit distributio agroꝝ z pratorꝝ z cadit ad ma
iore villā que vocat̄ atelbp z si post cōtētio oritur
quid p̄inet ad villā q̄ dz corp quid ad maiore vil
lam q̄ dz atelbp hoc dnt scire qui morant̄ i maiori
villa z si videt̄ ill̄ q̄ aliqd dāpnū incurrit ppter il
lam paruaꝝ villā que dicitur corp pnt eos reuoca
re ad communeꝝ villam si dampnū illud fit intol
lerabile z si noluerit redire p̄efigi debet eis termi
nus de placito qz redeant z si ultra id rehdeāt sol
uāt t̄gi ius suū Tñ si habitauerit ibi trib? ānis si
ne q̄la i placito p̄nūciata nō pnt de iur reuocari

atio
facto
is p̄p
iota
nantez
dignis
et ibi
e p̄em
eccl'a bz
in rem

ic p̄p
cōmunis
as et p̄
ac in w
seruata
i alie i ut
hmo ali

dicitur
gez p̄p
ere Sed
a villare

aff bool
l til rebo
an al bp

ricat̄ d. fi.
a eccl'a
rum

Eod: lib
ca: 48 et
51

Om tozp skpl med atelbp c. ploij. *Qui tozp skpl
103 adelbp*
Eskifte oc engh oc skpl thm at hmat til tozp h
ret oc hmat til atelbp tha sculle the widhe thet i
atelbp bo Tpeker thm oc thet i atelbp bo aih thet
tozp standher thm til skadohe tha mwe the k al
le thm effther ighen om then skade er thm otol
ligh Wille the ep effther fare tha sculle men legge
thm lagoag aff thingi thm effther atfare Sioere
effther oc the are loglige upkrassoe ligge konin
ghs ret med To om the haffue tpygge vinths
heudh a thet bygge wakert a thingi tha mwe me
thm ep opdele.

Si aliq parua villa xē potādūz est qd edificari cōcedit sine
dampno alteri? etiā in loco publico ff ne qd in loco publico l.
si qd a pncipe facit c. ad audiēciā i v in curia i glo de ecclē edi
ficandis tribus annis Nota hic p̄scriptionē triennalem.

Quicunqz habitauerit i wongh c. ploij.

Quicunqz extra cōmunē villam habitauerit in
wongh licet in terra ppria habitauerit debz
in terra ppria habere introitū et exitū ad forta oc
kagangh absqz omni dispendio vel redire ad vil
lam communem. *Qui man fr̄s y wongh*

Om man sectes i wongh c. ploij.

Han som sectes i wongh fra atelbp dogh at
han liggher a hans eghz tha scal han anthen
a ligh eghz kome fig til forta oc kagangh alle eghē
skadelqz eller flppte op til by effther ighen.

Quicunqz facit vts et c. primo de hoc insti de seruitutibus
rusticorū prediorū S̄ ideo aut̄ hec seruitutes.

Om reeb oc iordh Capitulum p̄lix.

Eodem lib
cap 47 et
51

Nullus pōt negare alteri distributionē funiculī
 si nec renūciare si aliquis petierit et voluerit
 scire suū stuff et suā specialē emptionem in aliqua
 parte que dicitur deel vel villa tūc pōt et debet admīt
 ti funiculū? et hēat quilibet quantū tenetur vel quā
 tū habuerat antecessor suus? et in nullo diminuat ter
 ram alterius nisi illius qui tenetur habere dimi
 nutionē q̄ dicitur skerth hoc est ille qui vendidit. Hoc
 cuiuslibet ad iudicātis se ad distributionē funiculī
 potior est q̄ illius qui eum voluerit adiudicare.

Om reeb oc iordh Caplm plic. *Om reeb a iordh*

Reeb mo enghn mā forhe a by ho som a kal
 ler hwo som wil wide figh til stuff eller til
 serkōb i nogher deel eller by lade tha reeb ganghe
 oc haffue tho so mōghz som han haffde ther han
 feck aff anthn kigh eller stuff eller hans for eldher
 oc skierte enghn man i othn hin thre skploug er ski
 ert at haffue thz er then ther solde. Man er e ner
 mer at wide figh til reeb en hin ther hannum wil
 wide fra.

Nullus pōt negare et hic admittitur mēsuratio p̄ funiculū
 lum de hoc notatur institū de actionibus § preterea.

Hic man seal dele fig til rebs'c. l

Quicunqz voluerit se reduci per legē et conten
 tionez ad equalitatem funiculi hoc ē ho som
 figh vil dele til rebs. Primo debet cōqueri in pla
 cito q̄ i equalitatē habet de suis compossessoribz
 et minus de terra q̄ tenetur et petat equalitatem
 cū funiculo tūc prenomina bit sibi et aduersario suo
 p̄mū placitū q̄ sequitur si aduersarius suus ha
 bitauerit intra hareth. Sed si habitauerit extra

B

hareth tunc p̄nominabit ei placitū ad dimidiū mē-
 sem ⁊ alter faciat eū citari ad domiciliū suū cū duo-
 b⁹ vīris quinq⁹ dieb⁹ aū placitū ⁊ illi hoc dñt testi-
 ficari i placito qd fuit legitime citatus Sed si ap-
 paruerit qd citari fuerāt p̄figet eis termin⁹ dies qn-
 tus de placito ut terra illa de qualis orta est p̄ fu-
 niculū distribuāt Insuper nominētur de placito bo-
 niet veraces qui in die illo p̄ntiaz suā adhibebūt ⁊
 sciāt si re⁹ ⁊ causatus iusticiā adhibeat et illi dñt
 p̄nunciare in placito qd factū fuit in die illo et h̄m
 testimoniū eor⁹ debet p̄mulgari iudiciū ad distribu-
 tionē funiculī si necesse fuerit v̄ hoc iudicare ratū
 ⁊ firmū de quo noiati in placito p̄cordabāt Si im-
 pedimētū rei venerit i placito qd d̄r wither maals
 thing ⁊ ipe nō p̄sonaliter cōparuerit tūc p̄noiat ei
 aliud placitū S⁹ ultra t̄cū placitū nō pōt aliquis
 excusari i p̄dimētū nisi sit adeo infirmus qd nō
 possit venire vel in negotio regis vel in s̄aneth qd
 dicitur forbodh vel in p̄grinatione extra terram
 vel si vocatus sit ad superius iudiciū vel si deber⁹
 tueri terrā si dies ille esset certus terminus suus
 qui vocantur laugdagh ista sunt impedimēta legit-
 tima Sed si aliquis dixerit se velle comperare illa
 die tunc nullū impedimētum pōt eū excusare nisi
 infirmitas ⁊ p̄grinatio Si oēs p̄p̄tellores accep-
 tauerit funiculū i placito nec vn⁹ nec duo pōt ipe-
 dire

¶ Hwar man skal dele sig til rebs c.l.

Hwar man skal
 dele sig til rebs

Hwo som sig vil dele til rebs han skal forst
 kare a thingi at hā haffuer maffuz aff hās
 eghet oc mynne en ham bōr oc bedes iaffuz met

Ford
 vi

reeb/ih a neffnes hanū thing for or hans dele mā
thz thing ther neft effther er om han fider indhū
hæreth/ **S**idher mā vthū hæreth tha legges hanū
halfmonz thing fore/ **H**in thē korer hā scal ſteffne
thū ther for ſaghū er fem nather for thing mʒ to
mē at hans hws/ **S**o ſculle the oc withne a thingi
at hau worloglige ſteffnd/ **K**āme the til ſwar thē
ſteffnde wore/ **T**ha legges thm fore xv daghe a thi
gi at rebe thū iord ther thm ſapl om/ **G**ode thingh
tinge oc ſande mē ſculle neffnes til ower atwære
oc atwithe om/ **O**c ſe wat hīn for ſaghū er bīma
dher ret/ **O**c the ſculle he athingi huat giord wor a
lagdag/ **E**ffther the withne ſculle men anthū mā
le reeb til om behoffgiōres/ **E**ller dōmo thz at ſtāde
til thingzinge worde ſamlette ther om/ **K**ommer
hīnds forſalo ther ſecthz er a withrmaals thig oc
ep hā ſelf/ **T**ha neffnes hanū āneth thing fore/ **E**n
lengher en a trede thingh mo ep forſalo mēdes
vthū han er ſo i fwoge lengh at han mo ep kōme
Eller i kōmighrns ſplēl eller forboth/ **E**ller i pellez
grīs ferd vthū lād/ **E**ller hā ar kallet til hōgre dō/
Eller for hōgre wāneth/ **E**ller ſcal wārie fin iord
om hans rette lagdagh wor/ **T**hūſſe er lagh for
ſalo i alle dele/ **E**n om mā tagher wedh geē maal
a thingi tha mo hannū enghū forſalo hielpe vthū
pilleggrīms ferd ene/ **T**aghe alle eghē wedh reeb
a thingi ſithū mo thz ep en man el er to formene.
Quicūq; rē nota q̄liter deueniē ad ſumculi diſtribuciōem
nota hīc ipedimēta legittīma et ē adnertēdū q̄pino fiat q̄
rela de ineq̄litate deinde añcitātōz nomīnēt thinghōige

For
43

For
45

forſald

me

veredici ad experiendū an sit necesse q̄ terra distribuit funi-
culi iuxta eorū dicta fiat vel maneat in distributa si dixerit q̄
fiat tūc citatur aduersarius per duos ad domū et i tercio pla-
cito pceditur ad distributionē nisi occurratur legitimū im-
pedimētū ut hic Nota hic sit dubiū de piscatura quia de ea h̄
nō loquitur et ideo per thord § vi sic cor. Quicūq; xē Nota hic
in b faciat eū citari ad domiciliū xē. sed de meliori consilio et
iudicio videtur citari apud ecclesiā suam eorū prochanis
ppter mains periculū euitandū concordat cor thord § viij
Faciāt eū citari i Si pro causā triū marcarū cōuictus fuerit ali-
quis excepta executie manhelleth maal si appellare volue-
rit vel aliquis nomine eius iudiciū regis appellet i eodē die
in placito quo cōuictus fuit et inter recedendi arripiat ifra
quindeuā si appellauerit et non fuerit persequutus tūc soluat
bondoni tres marcas et regi tantū si non appellauerit tunc
teneatur aduocatus sub pena triū marcarū assumptis secuz
quatuor fidedignis ad domiciliū cōuicti accedere et bondo-
ni iusticiā facere et regi ita tamen q̄ prius seruentur ibi tria
lagdaghe si aduocatus ad primam monicionē non fecerit
bondoni iusticiā soluat sibi ut dictū est pro contumacia tres
marcas et tantū pro secūda monicione et tantū p tertia mo-
nitione et tantū pro quarta et si tunc sibi non fecerit iusticiā
exinde possit eū cogere per litteras regis ad faciendum sibi
iusticiā et ad satis faciendū ei p contumacia aduocato autē
et sequacib; suis si bondoni iusticiā facerit non debet imponi
causa herrewerck vel rapine Thord § xij.

¶ Quicūq; voluerit se reduci xē Vtrū leges debent solum
festo vel profesto patet p thord in cor § lxxvi et infra li. ij
c. de neffuings in b debent iurare in glo.

¶ Item nota hic per argumentū in § sed si. q̄ leges solū debēt
quinta die post firmationem legis.

¶ Legitimū impedimentū Nota legitima sunt hec scilicet in-
firmas impedimentū negotij regis Itē expeditio regis Itē
peregrinatio vel extra terram vocatū ad superius iudici-
um Item si deberet terram suam defendere in certo termi-
no ista omnia hic in textu continentur.

¶ Itē in captiuitate vel carcere detēus extra de pig c signi-
ficatē et de pcura c accedēs Itē capital inimicitia ut extra de

purga e cū in inuētute itē timor amissionis rex p̄babilis ar. *timor amissionis*
 q̄ me cā e abbas itē etiā p̄babilis metus vel timor cruciat? *placitū*
 corporis vel mortis ar q̄ me cā e cū dilectus filius itē de peri-
 culo mortis l̄ capitali inimicitia q̄ locus nō tutus. vide textū
 ut lice non cōcesse e accedens itē exceptō formi est iustū impe-
 dimentū p̄ procuratorē vel alios legitimos in principio lit?
 iij. q. vi. c. Siquis. *Hommer hindz forfald* Si iniuria passus in-
 firmatus nō valens venire ad placitū quo executio cause sue
 p̄ veredicos v̄ nescingēs seu denominatos aut quocūq; mo-
 do alius d̄ determinari cū resistit? fuerit sanitati veniat
 ad placitū et habeat per se vicinos suos sex testificantes q̄ in
 infirmitate fuit impedit? et tūc p̄ duos testes ex nouo citent
 ad discernendū p̄rio placito subsequenti et idem possunt face-
 re heredes si infirmus moriatur chord s. xi.

Engghen man mo bygge forte c. li.

Nullus pōt occupare fortā quia communis est
 Nōm quicūq; possessorū est in villa q̄ntūcūq;
 habet semp d̄z cōqueri de forte z potest se aliquis
 eam diminuerit Omnes fundi qui in villa sunt tā
 antiqui q̄z ex nouo iurati d̄nt habere fortā illi sūt
 fundi iurati qui pri? fuerūt agherlandh z nūc per
 iuramētū facti sūt fundi sic tñ q̄b de illa pte terre
 iurata q̄ d̄z deel exponat forte Quicūq; habitaue-
 rit extra villā cōmunē d̄z in p̄p̄is venire ad forte
 z si oēs trāstulerint se de cōmuni villa excepto vno
 solo hoīe tūc ip̄e pōt eos cū maiori ratione reuoca-
 re ad villā cōmunē q̄z ip̄i eū ad se nisi ip̄e q̄rimoni-
 am de eis nō moueret infra tres ānos Si deuasta-
 ta fuerit villa cōmunis tūc diuidit illa terra q̄ pri?
 fuit forte sicut alia terra tā ad villā q̄z ad bool.

Engghū man mo bygge forte c. li. *Jugen maa forte bygge*

Engghū mā ma bygge a forte forti at forte are *forte*
 alle mēz hwa sō er egher i by hwa mōghet

B iij

Doffr.

Eodem lib
ca: 47 et
48

Forp

om han haffuer i by han mō e kalle a forte om ā
nen mā haffuē thz inpsketh eller rōgt Alle toffte
thet i by are sculle haffue forte bode gamel toffte
oc sworne toffte Thz er sworne toffte ther fōre
more agher landh deit oc gōre hēne til toffte tho
so at om thn samme sworne deit gōres oc forthe
Hwore som mā booz vthn atelby the sculle aff the
re eghn selfue fange thm forte Ere alle mē flytte
fra atelby oc ficher en effther tha er hā nerner at
kalle thm effther en the hannū borth vthn at han
thier oc tool so lengi thz er iij vinther vkerth. pdes
al by tha skiffes thz ther fōre wo: forthe so som
annen iord til by oc til bool.

Nullus pōt de forta. i. via cōmuni qui nō pōt occupare vel
inhabitari vidi in sti de rex diuisione y vniuersitatis et p isto
facit c. xlvj. s. e. in fine Itē terra vel bona cōmunitatis desola/
ta ad quē spectat nō bar. de lux f. in li. ff. de collegijs illi Itē
hoc est etiam prescriptio triennalis.

Hwor om rj egher sculle swarie c. l. j.

Inter fundū z furtā inter fundū z agherlandh
inter filuaz et agherland et inter ptes q dicunt
deld et oia principia et de strata regis que vocant
homghns herstra de debēt rj compostestores suo
scire iuramento et si in villa non sunt rj recipiant
tot de villa proxima donec rj fiant et quid ille rj
legittime ad illud vocati iurauerint in recto termi
no de placito sūpto ratū erit et firmū et si discor
dauerit q a plurib? factū fuerit firmum erit Sz
si sex vnū iurauerit et alteri sex aliud tūc tres de
bent adnominari ad illos et quicunqz duo ex illis
tribus super premissis consensum prebuerint qd il

li iurauereint firmū erit Quilibet qui villam inha-
bitat mo wīde figh til forte oc fagangh. i. potest
et debet se adiudicare ad forte et ad pascua peco-
rum si per triennium ibi habitauerat sine querela.

Hwar om rj egher sculle swarie c. l. p. *hwar om xii rghv*

Mellom tofste oc forte mellō tofste oc ager lan-
dh oc deelt i mellom oc alle vphoff Oc kōm-
ghns herstrade sculle rj egher m3 there eedh wi-
de En ere ep rj men i by tha scal man taghe aff
then by ther thm er nest til rj mē ere Hwat som
the rj swarie loglighe til krastoe a retthe lagh-
dagh a thingi laught th3 scal stande En skpl thm
a tha stande thet ther flere giorde om thet ther
sauth er En swarie sex eet oc sex annet tha sculle
neffnes tre til oc hwilke the to splge thet stande
En om flere neffn komme til stande th3 the fōst-
giorde Hwar man ther i by booz scal wīde figh
til forte oc til wtgang om han haffuer tryggi
winthers heudh vkerth a hans byggi.

Inter fundum v. 20 pluribus notatur pro maiori parte su-
per e. c. l. in fine Item tunc tres notatur pro testimonio seni-
orum Item per ad iunctionem illorum trium efficitur maior
pars vide c. i. de arbitris in vi quilibet qui villam de iure cō-
muni presumitur q. quis habeat forte et fegangh simile in
c. frequens de restit. spoli in vi.

Om en man3 skow oc annen mān3
mark mōder Capl'm liij.

Si terra vnius et alterius filia concurrunt tūc
ille cuius est filia tantuz possideat terra quā
tum frondes et radices extenduntur nisi terra sit

communis tunc rex possideat terram & bondones
fluam. *Om en mark show or andr mark mark*
Om en mans skow oc annen manz *modis*
mark mōd Caplin liij.

Exord
5

Mōdes en manz skogh oc annen manz mark
tha a then ther skogh a so langht som grenā
wāher oc rood rindher othen thet er almpunigh
oc tha a kōmghn iord oc bondhñ skogh.

Si terra unius Silua semel diuisa nunq̃ pōt fūne solari
diuidi licet campus diuidatur § vi. Item facit § si cicius insti
de rerum diuisione istud caplin ibi si terra sit communis &c
Item si terra unius concurreit ad aquam communem tūc
aqua est regis et alter retinet terram ex quo sequitur q̃ pis
catura est regis sed terra illa nō seruat piscatoribus nec ad
intrandum nec ad rethia vel casulas sine licentia possessoris
de infra li. iij. c. lxi. wiaagh in glo.

Nisi terre sit communis **N**ota hic ar. q̃ si aliqua aqua sit
communis et bondones terram possident tunc aqua est
regis et bondones possideant terram vthic in prima glo. et
infra li. iij. c. lxi. in glo.

Om māgeskifft Caplin liij.

Nullus potest alium cogere ad diuisionem
que vocantur maghe skifft sine voluntate
alterius.

Om maghe skifft Caplin liij. *Om maghe skifft*

Inghen nian mo nōde annē til at maghe skifft
te othen hīn annens wilie.

Nullus pōt hic ponitur modus diuidendi p̃ funiculum sed
si aliquis pro isto facit titulus de noui operis nunciatione in
canonibus et in legibus.

Om sollskifft gangher i by c. lxx.

Gangher sollskiffet a by hoc est si solaris dis-
tributio tradita fuerit ville tunc quilibet debet re-
signare suum heud in toto mark nisi sit ornū vel kirke
stuf vel alicuius spālis emptio de qua nescit cui-
noceat hoc est hwen thz skal suerte Jtez nulla ps
que dr deel in qua iacet stuf pōt diminui vel auge-
ri Postea distribuunt primo fundi qui iacent in villa
p solarē distributionē ita q nullus possit impe-
dire Sed si funiculus solaris ceciderit in habitatio-
ne vel sub habitatione alicuius et ille qui ibi habitat
noluerit recedere ille qui impetat plenaz habeat
ptatem recipere de terra sua q in habitata est hoc
est de eius mark iordh ubicunq voluerit funiculū
p funiculo So hegner mā landbo tofft sicut fun-
dū illū in quo habitat et etiā garo sedhe et sic quē
libet fundū in quo habitatio est qui prius fuit iha-
bitatus qz totū mark deles tū rebs Si sed aliqs
occupauerit .i. inuaserit terrā alicui? vel cū tugurio
qz dr hielm vel cū aliquibus alijs domibus ille qui
terram possidet non pōt destruere domos illas
sine vqdm iudicio placiti et cū tribus terminis qui
vocantur laugdāg Sed si ille qui occupauerit ter-
ram remouerit domos suas in primo laugdāg et le-
gē dederit quē putauit terrā esse suā excusat? erit
si in iudicium expectauerit soluit regi tres marcas
et bondoni tres Sicut fundi diuiduntur in villa sic
diuidendū est totū mark iord eadem est lex si ses-
pes destruuntur .i. deles vp. *Om sollskiffet gangher a by*
Om sollskiffet gangher i by c. lo.
Gangher sollskiffet a bytha skal hwer mā gissue
fin heudh vp om alle marke for vithn at thet

kirck
stüff

Tertio. lib.
cap. 55

Just man
off by

Secund. lib.
cap. 35

Brev. 9.

lib. 3 cap. 55

et 56
ma by

ma by

er dñū eiler liche stuftelet nocht māz lendeles
kōb thet man wed ep hūem scal skerte Enghen
deel ther stufte ligghe i mwe men anthū øge eller
mpulke Si thū fōrt tofste thē i by ligger so at en-
ghū mā mo thz mene En faller nogher māz reeb
vādht ānen māz byggi oc wīl hin ep rymme thē a
boor tha haffue hin vol til thē a kaller attage aff
hās wbygge iord a mark hūore som hā wīl reeb
for reeb So hegner mā lāobo tofste som thū tofste
hā boor selst opa oc so gardset tofste oc so hūilkhū
tofste thē noghz bygdh er a ther fōrre wor bygdh
en mark deldes til reeb En bygghe mā a annē
māz iord anthū mīz hielm eller mīz nogher andher
hūas tha mo hin ep thē iordhū a the hūas aff byp
de othū things doom oc mīz tēpne laugdage en
rpnmer hīn ther bygde aa fōrste laugdage oc giff
uer logh aa at hā wenthe at thz wor hans eghz
wre anghēlōs En tool hā dom byde iū mark bō
de oc so kōmghū iū mark So som tofste skiffes
i by so skiffes al marke iord Thz sammer er logh
om garde deles op so som hūse deles op.

Cangher solskifte in § Sed si aliquis rē Nota qui sic occu-
pauerit terrā alteri inuēiose solnat leso tres marcas et regi
tantū ut hic si fuerit laicus. sed si fuerit clericus satisfaciāt le-
so ne trahat ad iudiciū secularis et ibi ptra c olim de inuēis
et dāp da cōuincat ut extra de iudicijs ar c q̄lit v q̄n ubi dī q̄
indefectu iusticie iudicij secularis ecclā pōt se intromittere ut
extra de fore cōpe c litz et c ex tenore et ratio est q̄ nēmī ius-
ricia est de negauda ut inc preallegato q̄liter. nec iusticia
est vendenda ut infra li. ij. c. l. Si exactor in glo. Nota hic sine
iudicio placiti nullus pōt alterius domū q̄nis in terra alie.
na edificatā distrucere ut hic v infra li. ij. c. xxvij. Si q̄s habu

erit Nota possides terrā nō domū edificatā in terra sua abs/
qz iudicio placiti remouere vel destruere pōt ut hic et li.ij.c.
xxvij. et li. i. c. lo. §. vi. et c. xlvij. §. ij. et ij. et c. li. Itē in fine
huius capituli. ibi sicut fūdi eadē qz ē ratio de pte et de toto et
cōuerso ff. de remenō. iō. l. que de tota Nota occupare. i. in
uadere quasi ex improuiso vel ante capere.

¶ Om marie Caplm. lvi.

Quilibet villa debet habere vias q̄ ex antiquo
fuerūt q̄s nūlus pōt impedire nec diminuerē
Sed si quis impedierit soluat regi tres marcas et
recupet viā bene Stratam regis que d̄r komghēs
herstra de debent facere cōpōssessorēs in q̄libet vil
la sup quālibet mark Sz si t̄m sit thoor fōre i via
vl mīrica q̄ d̄r mole l' magn? amnis vl aliqd taliū
tūc d̄z toto prochia illos adiuuare ad edificatiōm
pōtis si necesse fuerit Null? p̄t vias ex antiquo in
ratus ipedire l' claudere q̄ ducūt ad villas forēses
vl ad placitū vl ad siluas vl ad litt? maris Viā cō
munē toti? hareth d̄nt oēs ihitadores illi? puicie
facere et repare et repatā seruare Itē via cōis d̄z ēē
ruij vlnaz in latitudine sz forta d̄z esse via cōis ruij.
fama in latitudine vl adeo lata put sufficit om
nibus cōpōssessoribus.

¶ Om marie Caplm. lvi.

Om vreye

Wil hwer by a rette fire maie affgange the the
ast a relch haffue til ganghz oc thm mo eghā
mā formene eller spille En hwo som thm mener
ellē spillē gialde komghē ij. mark oc gōre thm mā
wel ferdī Dwer hwer bymark scul e the eghe the
a mark bo komghens herstra de gōre En er so mē
ghet thoorfōre a anthen mole eller Rhore aa tha

scal alt kicke soghū hielpe thm. til atgøre bro om
medh tōff En er thz alt haretz map tha scal alt
haretz hielpe til at gøre bro oc at holde fithū En
ghū mā mo sworne marie lucke ellē mene ther til
hōbingh eller thingh eller Arand eller skog løber
Atel marie. sculle mare rii alne brede Enfora
i. via scal mare rii famna bredh eller so bredh
som alle engher wille at orwes.

¶ Quilibet villa De hoc ff de via publica Item ff de locis et
itinerib? publicis et ff de dampno infecto l. qui vias publicas
Debet tota prochia iurare Delictū herrewerck sit illd si ali
quis communē pontem vel stabella placiti fregerit et illi q
pontē reperare cōsueuerunt cōstituant executoiē huius cau
se Si vō stabella placiti fracta fuerit cōstituitur executor ex
parte cōmunitatis q illud placitū tenet visitare thord § liij.
¶ Thare man scal mōlle bygge c. loij.

¶ Nullus pōt de nouo edificare molendinuz nisi
possideat aggeres q dōt damz locum aggeris
sic tñ q p inundationē nō dampnificet aliquē nec
in agris nec i pratis nec etiā noceat molendinis ex
antiquo edificatis cū inundatione q dōt bagflodh.
Itē si molēdinū fuerit edificatū nemini cōtradice
te et sine interdicto et si ille qui edificauit habuerit
legalem possessionem que dōt laugheud tunc ipse
debet scire inundationem et locum inundationis
aggerem et locū aggeris et ligamen aggeris tuz
iuramento suorū cognatorū nominatorū qui vo
cantur kyns nēssn laugheudh ē tres inundatiōes
hoc est tryenne flodemaaal sine querela Itē si quis
conquerat anteqz molendinū consummatū sit et
anteqz alius habuerit leugheudh tunc dōt illud des
tinare discreti viri qui diligenter videāt z pñderēt

hins marko om der liget de der maa huer man der wult
at fyfte fars End molldam anders maa ma ty at fyfte fars
vden huer loff molldam aa 40

si inundatione sua terrā alicuius occupauerit pter
suam q nullus pōt terram alicuius p inundatio
nē occupare sine volūtate sua nec fodere nec inha
bitare.

Om molle at bygge

Huere mā scal mølle bygge c. lvi.

MAn mo ep gøre mølle aff ny vthn han a dam
oc damstz tho so at ther flødher ep a annen
māz agher eller engh oc spiller ep mz bagfold the
gamle møller thē aff areld mølle ere Wordhē mōl
le giort vthen forboth oc alle mientz a kallende oc
for hin ther giorde laugheud a tha a han atwā
de flod oc flodstz dam oc dams bond meth hans
kyns neffn laugheud er trynne flode maal vthen
kare kalles a fōre en møle werdhē giord oc fōr
en hin fangher laugheud a ther giorde tha sculle
spns men til wise oc wide huat heldher han flō
dher a lūth eghet eller a annē mans forthi at en
ghen man mo flōde a annē mans iord vthn hās
willie oc ep grawe oc ep hws a setthe.

Ford

15

Eod: lib:

41

Ford

1

Nullus pōt de uono edificare molendinū Si vero possē
onez alicuius q dī molledam vel fiskedam destruxerit reddz
eū dampnē cum iure quadraginta marcar et tantuz soluat
regi vel p hys causis debet se defendere suoz iuramento
cognatorum thord. Nullus pōt facit l. manifeste q de seruic
tutibz & aqua et ff de edēdo l si quis ex argētarijs si i inuicio
Trinne flodemaal intelligitur spaciū triū annoz thord.

Eadem lex est de sepibus que dicuntur fiske
garde que est de molendino c. lviij.

Item nullus potest p aque ductū reducere aquā
de alterius fiske garde nec de antiquo cursu vel
terra alterius.

Son. Gaar anner molle for sige mās so huer hā maa pølle stue
Zag huer op syborst pte der molle. a om pinge afften de stue
ather mdrer er forre end mchelmisff afften

*ffijth
Garde*

Sligh samme logh er om fiske garde
som om mølle c. lviij.

Man mo ep felle wand aff sin ærpltz reen fra an
nen manz fiske garde oc ep fra annē manz iordh

Eadem lex Si contentio si de piscatura tunc quilibet licen
cia piscandi habeat sicut habeat terram rebdraghū in cam
po suo thord. Nullus pōt per aque Quicūq; aquā deduxerit
extra antiquum cursum repet illud infra dies quindecim et
oib; possessorib; soluat tres marcas & regi tātū thord s vj.

Finis Primi libri.

Registrum Primi libri

Hwilket barn erffue scal c i

Hwat he scal thū ther barn dōber c ij

Om kone hier figh atwære meth barne c iij

Hwoneth er at erffue c iiij

Hwære mōghz hwer tagher aff arff c v

Hwære boscap skiffes ther ep er barn til c vi

At fad ma ep holde sōnner mz ther mōdhe ne c viij

Brother ma ep holde splther meth fig ogifft men
han wil c viij

Om barn dōþz vthi felligh c ix

Om vt arffninghe c x

Hwære eth samspæken erffuer mere en annē c xi

At bonde sōn i felligh haffuer iche forlōdes c xij

Om sōn fōre sin kone in til sin fadher oc mōdher
c xij

Hwat fadher tōff selie sūth barn i hende c xiiij

Om hiemfredh c x
 Om eth spsken kaller a anneth at thet haffuer
 wiakfnech c xvi
 At arff bedher arff c xvij
 Om slippsken skal om arff c xviij
 Om elste brodher quenes met andre spsken i fel-
 ligh c xix
 Om man quenes i encke bo c xx
 Om llegefiedh barn c xxi
 At fader ene mo figh barn gifre c xxij
 Hwem arff skal kreffues oc gialoh c xxij
 Om man taghet hoor kone withnde c xxij
 Om hoor bden c xxv
 Om man dops met mdel gialo c xxvi
 Hwar lege ma mo haffue llegefied m3 fig c xxvij
 Hwa warie mo ware c xxvij
 Om kone ma fin bden oc there gooz gome c xxix
 Om lifader oc lipbden c xxx
 Hwa ep ma warie ware c xxxi
 Om fletfgingh c xxxij
 Hwar men sculle quenes c xxxij
 Hwa iordh maa affhende c xxxij
 Om kone iordh c xxxv
 Hwar gamelt barn gootz ma affhende c xxxvi
 Hwar i ord h scal kopes c xxxvij
 Om things withne c xxxvij
 Om fielegifte c xxxix
 Om ma seel fin iord oc wordh ep laugt iord c xl
 Hwa som seel whiemeit c xli
 Om trarte word a hwat solt wor met ellē mps

v. f. m. v. l. z.

ne c xliij

Om man hier figh at haffue kopt bode spsthera
iord oc brodhera c xliij

Hware men sculle iord wari c xliij

Om by eller booskyl at c xliij

Om ornū i by c xliij

Om torpe skyl wedh atelby c xliij

Om man sectes i wongh c xliij

Om reeb a iord c xliij

Hware men sculle dele figh til rebs c l

Enghen man ma forte bygge c li

Hware om xij egher sculle swarie c li

Om en mās skogh oc annē mās iord mōdes c liij

Om mage skiffet c liij

Om solskiffet gangher i by c lo

Om wari c lo

Hware men sculle mølle bygge c loij

Concordantie Primi libri

Om artt in primis c xxiij

Om kyns neffn li i c i

Om xij egher eeth li i c liij

Om coltebotz eeth li iij c xliij

Om sam frendher eeth li i c xxiij et x

Om xij men eether eeth li i c xxiij c li ij c ar li iij c
liij et lxij

Om haretz neffn li iij c xliij

Om hion skielnet li i c xxiij et c vi

Om kōbe iord li i c vi et c xxiij

Om fader mā holde fine sønner li i c vj

Om brodher mo holde spsther li i c viij
Om gisfthe maal oc hienfredh li i c xij z c xvi et c
xxij

Om leer wide oc vol'dtect li i c xxij z c viij et li ij
et c xvi z duobus capitul' sequētibus

Om llegefced oc hēne bōn li i c xxi z c xxij et c xvi
et c xxv z li ij c xviij

At quinne ma forgoze sūth gooz li i c xxij z c viij

Om aar oc dagh li i c xxiij

Om giordh li i c xxiij z c xvi

Om trel eller closter mē eller fletfōring ma erffue
li i c xvi

Om marie c viij z c xviij z tribus capitulis sequē-
tibus z c xxij

Om llegefced bōn worde ethe om there fader
thigher there modher sithn c xvi li i § i

Om fletfōring li i c xxij z c viij z li ij c xvi

Om iord li i c xxij z c xvi et ad finē primi libri
tere per totū z li ij c xvi

Om siele giffte li i c xxij z li ij c xvi in textu et in
margine

Om heud li i c xliij z xvi

Om thing leffue oc lagdage oc geen maal li i c l

Om forfald li i c viij z c l § ij z li ij c xviij z xviij di
c Si ep's nota ibi

Om forte oc toffte li i c liij

Om mageskifte li i c liij

om solskifte li i c lv

om marie li i c lvi

om mølle oc fiske garde li i c ultimo

h ij

om things wichne li i c xxxviij z c xxxviij
om kirke iord li i c xliij z lo c
om kone ma barn dōbe oc huat he scal ther barn
dōbes li i c ij
om oldarff oc om arff gangher ighn til oldesad
oc oldemodhē oc om brodhē erffue spāher oc spā
ther brodher oc brodher tagher to dele oc spāher
en deel li i c liij
om bonde erffuer i kone iordh li i c vi § i
om kone ma erffue i bonde iordh li i c vi § ij
om stiftbarn scal haffue sin arff forst li ij § ultimo
om mā ma warie ware ther haffuer meen for an
thn older eller wuith eller fletfōring li i c vij § i
om mō eller encke ma sorgfōre sūth gotz li i c viij
z c xxxij
om modher ma thage lige lodh wed stiftbarn li i
c ix
om warie eller fadher eller oldesadher mme selie
eller affhende bōrne iordh li i c xxx § vi
om modher ma fange bōrne iord til wethē giald
forti hron fortharet henne iord m3 thm i felligh li
i c xxx § ij
De cōsuetudine qn cōtraria ē legi utruz v3 li i c i in
marginē z in plogo in danico c i quasi in fine
Utrum voluntas defuncti fit adimplenda li iij c
plo in marginē.

Incipit liber Secundus.

Om sandmen Capitulū primū.

In quolibet hareth debent esse octo veridici duo in quolibet fierthingh sed de nulla cōmunitate q̄ d̄r fellegh z de nulla prochia plures q̄z unus quilibet illoz debet habere possessionē i illa fierthingh in qua ipse est veridicus ad minus villicationē hoc est fellegh bryde z nā colonū Itē nullus pōt eos destruere v̄ distituere nisi ip̄i demerauerit suū boos loth p̄iurando vel si receperint maiorē p̄ductiōe q̄z deberēt qd̄ d̄r hestelie tñ nullus pōt vtrumqz habere exactiōē et veridicam in vno hareth.

Om sandmen Caplin primū.

Om Sandmen

Sandmen sculle ware otte i hwert hareth tho i hwert fierthing aff enghn felleth aff enghen kirke soghn tog mere en een huer ther scal haffue enghn i thn fierthingh ther han er sandmen i ath mynste felles bryde oc ey landebo Enghn mā mo thn oc afftaghe vthn at the forswarie thei boos loth ellē tage mere hesteleie en the sculle Tho mo enghn mā i eeth hareth haffue bode leen oc sandmen z eedh.

*End
Lij*

In quolibet hareth v. Simile de testibus fuodalibz de qbz xxxv. q. v. ep̄us vel sunt sicut publici notarij iurati et hic in fine q̄ idem non potest esse aduocatus et veridicus ratio q̄ idem non pōt esse iudex et testis cū diuersa officia sint diuersis distribuenda p̄c. Singla de prebend in vi et nemo potest habere duo officia in eadez causa de testi. insup p̄ber in almanā dicunt bedelli iudicij tales dictāt suās et a vincunt sunt

*q̄d̄ nō p̄t esse
iudex & testis*

fallarū ⁊ infames simile i l ff ad legē cō: de fal l lūci? ff de hīs
q̄ vocantur in famia nota hō legaliter conuict? non pōt re-
cipi i neſtingh vñ veridicū vñ denoia tū vt cor: p thord § lxxvi
et infra e. c. lxxv q̄ conuictus in glo et in textu Itē frēs bona
mobilia bondonū in cōmunitate habentes nō pōt cōpelli ad
hoc vt accipiant veridicā et fiant veridici vt hic et simile in
fra li. iij. c. xix. Si puer in primo.

Chware om sandmen sculle swarie c. ij.

Ueridici dñt iurare de homicidijs de violētia
mulierib? facta de markeskel de possessioni-
bus eccliaꝝ si plus sit q̄z marca argēti de mutilati-
one que dñt affhogh de quadā iniuria que dñt herre-
werk de vulnerib? de ligatiōe q̄ dicunt bandh.

*Chware om sandmen
sculle swarie c. ij.*

Om sandmen Caplin ij

Sandmen sculle swarie om man drab om aff-
hog om quinne tect om herrewerk om mar-
keskel om saar om gudzhwys enghū om thet er-
mere en mark sōlff om bandh.

Chware sandmen sculle swarie c. iij.

Ueridici debēt iurare in placito rōsius terre q̄
dñt landzthing de homicidio de violentia mu-
lierib? facta de herrewerk de affhog ⁊ si quis fue-
rit delatus de ppria libertate per oim alterius.

Sed in placito cuiuslibet hāreth debent iurare de
bonis ecclesie si aliquis bondo cōtenderit cōtra eā
⁊ de vulneribus de markeskel in illo hāreth ubi ter-
ra illa icet de qua contenditur.

*Chware sandman
sculle swarie c. iij.*

Chware sandman sculle swarie c. iij.

Sandmē sculle swarie a landzthingh om mā-
drab om quinne tect om herrewerk om aff-
hog oc om nian vordher fōrth meth wold aff fin

eghē frelle En a haretzthing om gudz hws eghn
wedh bonde oc om saar Om markeshel i thz sam
me hareth thet dele iordh liggher.

Veredici de quibus debent iurare simile in l cognitō ff de
officio eius cui mandata est iurisdicō et ff de iurisdictione oim
iudiciū li ij et iij q non omnia sunt cōmittenda in floribus
vt ibidem Nota hic dubitatur per quos veredici citātur ad
placitum generale. respondetur vt in cor istozū primoz duozū
capitulozū per thord § iij. Nota q violentia vna distinctiōe fit
tribus modis scilicet captiuitate dilatiōe et ligatiōe pmo
captiuitate vt infra c c lxxix Siquis § ultimo et in glo. Itē
dilatiōe infra eodē c lxx Siquis § ultimo et i cor § xci et § xcij.
Item de legatione vt hic c. ij. in fine et hic c. iij. et infra ec. xxx
§ ultimo et in cor § xxiij. Veredici debent iurare Nota clericus
ordines habens et coronoam Si vulnerauerit vel occiderit lap
cum vel conuerso super hoc non debet veredici discernere.
Thord § ij. Nota quoduplex est violentia notatur infra li. iij. c.
xlvij. Veredici Markeshel scilicet in loco rei simile c Statutus
de rescriptis in vi et c. sane de foro competenci Si quis fuerit
delatus de ppria libertate p vim et qualiter ista vis legit
time habet fieri declarat in cor thord § ij. q. ij. et infra e. c. xxx.
Siquis intrauerit § ultimo Veredici debent iurare in placito
cuilibet hereth de vulneribus et intellige de vulneribus an
te mortem vulnerato inflictis sed post mortē debent iurare
de morte et non de vulneribus vt infra c xij in glo.

Thore sandmen sculle i kalles c. iij.

Per litteras regis debz quilibet veredicus in
statui et in placito illius hareth in quo debet
esse veredicus et exactor regis debet eos cum iura
mento assumere Itēz sic iurabunt qui instituuntur
sic deus iuuat eos q nec prece nec p̄cio nec ppter
amiciciam alicuius nec ppter fauorē cognatorū
aliud faciunt qz qd iustū fit in suo iuramento.

Thore sandmen sculle i kalles c. iij. *hunc sandmennd fletus
y t ap 6*

Bomghns breff scal liwse sandmen i oc a thz
haretztingh ther the sculle ware sandmenz i
oc homghns ombosma scal thm i edhe. oc so scul
le the swarier ther the edes i so hielpe hannu gud
at han scal ep gode for game eller for frenscap el
ler for nogher wild annet en thz reteste oc thz san
nelle ther han wed i hans sandmāz eedh.

*Per litteras rē Tangit de iuramento veridicorū simile est de
testibus de quorū iuramento in glo c. fraternitatis de testi. §
c. i. l. testimoniuū & l. eos sic etiā iurat notarius de q̄ notat in
c. clericus ne de. vel monachi Per litteras rē Nota q̄ priores
lē valent nisi qui primas litteras impetrauit eis illegitime
vlus fuerit aut ex malicia aut ex negligentia de rescrip. plex
et infra c. r. Si rex § ultimo Itē littere secūdo impetrare prio
ribus p̄iudicant si de eis mētionē faciant de rescrip. c. ceterum
Item si expresse nō continet nomē ei⁹ q̄ impetrauit vl̄ impe
trare facit § de pba l ad p̄bationē non valet Item nō valet
si expresse non cōtinet nomen eius quē vult cōuenire sez reruz
ij. q. iij. c. quisqz. Item Nota q̄ ultimū testamentū indicatur
firmus alijs quia testamentū cuiuslibet hoīs post mortē con
firmatur et nouissimū hoīs testamētū immobile perseverat
de cele missay c martha Itē Nota q̄ rex extra p̄uinciaz suā
nullum citet sed aduocatus regis infra p̄uinciaz ex pte regis
imperat et conuincat Thord § p̄p̄.*

Om sandmen tage mere en rette heste
leie Caplm v.

Si pbatū fuerit p̄tra veridicos q̄ recepint vl
tra dimidiā marcā argēti pro eoz hesteleie q̄
quidē dimidiā marca argenti diuidatur inter illos
omnes octo licet vnus eoz recepit amittent primo
suū boolloth & postea suā veridicam Item qui vo
cauerit auxiliū veridicorū hoc ē hin thē sandmē kal
ler op siue iurauerit cū eo siue contra eū l̄ omnino

nichil tñ debet eis dare helleleie Item in eodē pla
cito ubi debent iurare dñt recipere suum helleleie
cū testimonio placiti tunc postea nō oritur inde cō
tentio Sz si detentū fuerit eoz helleleie ultra tha

ma thz veles meth raan. Om sandmen tagere mere en rette hesteleie c.vi.

Udre sandmen ther i prøwz at the tæge me-
rr hesteleie en ther reth er tha haffue the søst
sorgiort there boolloth oc sithen there sandmēz
eedy There retthe hesteleie er alle otte en halff
mark sølff togh at en tagher then halffue mark
sølff tha scal han tog skiffte thm e mellom alle an-
dre sandmen Hin ther sandmē kreffuer op hwat
heller the swarie meth hannum eller a modh ellē
icke meth alle the scal han togh giffue hesteleie.

Althz samme thing ther the sculle swarie ther scul
 le the ther hesteleie tage meth things withne tha
 kommer ep fithen vele A En holles hesteleie
 ther ower tha mo ther deles meth raans vele
 effther.

C Si probatum De solario veridicorum simile de solario ad
vocatorum & de suffra. lista et de sumptib? testiu vt § de tes-
tibus l qm sed alia posita sunt specialia Item licet marca ar-
genti sit multiplex tñ hic in legibus et in communi loquela
danica atq; litteris intelligitur vt hic de quinq; solidis gros-
sorum nisi adiectio alia fuerit apposta vt quia marca argen-
ti colomensis vel aliter Item hic est defectus in isto capitulo
q; nō loquē de veridicit in villis forensib? qñtū soluāt p suo
booth iste defectus corrigitur per thord § xi Nota Secula-
ris pñs que suicerit clericū in iudicio seculari scēdūz esti-
mationem iniurie condemnabitur in expensis et dampnis
p iudicē ecclesiasticū de iniurijs & dāp da c olim Itē Nota sua

contra clericum in iudice seculari sic lata per iudicem secula-
 rem et nulla quia nullam habuit iurisdictionē in ipm. laico
 em non licet de clerico legem dare xvi. dist. bñ quidem xvi. q.
 vii. non placuit vmmo tanqz sacrilegis fuerit puniendus eadē
 cā & q eadem Siquis principū et quia in hoc offendit ecclesiā
 ticam libertatem et ppter hanc iniuriam punitur in expē-
 sis quas ppter hoc fecit dāpna que pertulit tali occasione re-
 sarciat ut patet in textu c. olim ubi dī q taxatione &c. debz iu-
 dex taxare pmo de expē et dāpnis in iudicio petetis ij. q. iij.
 offeratur v qd fieri et postea debet iurare et tali iuramento
 stabitur tanqz legitime pbatum C. vi. l. Si qñ ij. q. i. In
 pmo & vts de hys q vi metus ve cā fi. c. vlti. ubi de hoc ver-
 in predicto c. olim et conco. pisa. in v libellus § ij. Item seu et
Nar sandimen sculle swarie c. vi. (re iudi. c. cū te.
Intra minus qz sex septimanas non perficitur
 loghmaal cū verediciis quia ad hoc debent esse
 tria placita & inter qolibet eoz dimidi? mēsis In
 pmo placito debz publicari causa id ē liwse lūth
 loghmaal tunc pefigendū ē eis placitum ad di-
 midium mensem et veredici citentur ad placitum
 tunc in tercio placito vnus conqueritur et alter res-
 pondet et tūc testimonium proferetur q veredici
 sunt rationabiliter euocati hoc ē loglige til kraff-
 de ut de causa illa iurare et fine iudicis nō tenen-
 tur et postqz iudiciū prolatum fuerit tūc nō possūt
 dimittere quin oportet eos iurā de causa illa sub
 periculo suor boosloth Sandimē. oc raās neffing
 pnt de omnib? suo iuramēto iudicare ad que fue-
 rint loglige til kraffde. i. citati in oī tēpore āni quā-
 do tenetur placitum quia latrones qui dicuntur
 mordher et fures et predones nunqz debēt pace
 perfrui quia nulli dant pacem.

Dat sandmen sculle swarie c. vi. 1744 sandmen schynlle
In thet mynne en sex vgher fulkommes logh
maal m3 sandmen forti at thet scal trp thingh
til halfue monz mellom hwerth & thet f3ste scal
man liwse l3th loghmaal oc thet ther m3 skadh3
tha legge men thm half monz thing fore oc steff
ne sandmen til thingi tha a thet tredie thing sees
ther en oc ann3 swarer oc lade withne thiwighe
at sandm3 ere laglige tilkrassde om atswarie tha
scal dom til ganghe ath thm b3 om atswarie.
Sithn doner tha mwe the ep forlade th3 othn
the sculle swarie oc there boolloth ligghe there
wedh Sandmen oc raans nesklingh mwe skille
om alt th3 ther the ere logelighe tilkrassde alle ti-
me ors therthing holdes forti at mordh3 oc thpff
oc raans men sculle ald3ig fred hassue thi ath thi
frede enghen man.

Infra minus ratio est quia cum matura deliberatione de
bet sententia simile in § curare de accusationibus insti et c. i.
de dilationibus Non possunt dimittere simile de notario pub/
lico quicunq; fuerit requisitus tenetur facere instrumentu res
quirenti et etia omni tempe omni tempore quia latrones
fures &c Non debent gauderi feri3 quia pericul3 est in mo
ra ut notatur in c. primo de feri de immunitate eccle c. inter.
Item q3 iuram3 veridicor3 et nesk3ugor3 et denominatoz
fit stabile Si infra sex septimanas non impetitur super suo iu-
ramento Thor3 § xxviii. Possunt de omnibus suo iuram3to
iudicare &c Nota in dieb3 feriatis iudicia liberalia que ad pie-
tatem pertinent possunt tractari sicut p insignes latrones et
fures punientur § c. l. ij. Hec henricus in summa ti. de fe. It3
ubi actio vel res fit tempe pericula pata actio furti iniurie
dampni et alijs v3s de iudi. c. significaverunt ut ff e li § excipis
untur et l. ij. et in cā. vero que pertinet ad pacem et concor

diam quolibet die feriato possunt expediri § e.l. vlti. transa-
 ctiones pacta ubi ubi ver. Hec faciunt causas bestis tractare
 diebus Par celus admissum manu misso res peritura Ter-
 minus aspirans mora testis abesse volentis Cuius potestas
 patrie ius filius erit Hec ver de feriis e coquectus in magna
 glosa in fi. 4 de ista materia que infra eodem e lxxij. Sabba-
 ro in glo. Iudiciu pferetur q tenetur de causa illa iurare et
 Nota non debet veridici discernere admonitione illoru sylling
 qui ipsos ad discernendu inuocant sine consensu executoris cau-
 se et talium sylling qlibet soluat bondoni tres marcas et re-
 gi carum thord § xxvj. Nota exequi. i. aliquid perficere ad ef-
 fectum ducere. i. ad fine rei ducere e Infra minus et De illis
 sylling q infra e. c. ij. q. neffuigi Dreffnes sandme til things
 et Item non debet aliquis ad placitu generale veridicus ci-
 tare nisi executor cause vel aliquis alius ex parte sua ad hoc
 in placito constitutus vel aliquis qui veridicoru hesteleghes
 exsoluere sufficit cum emenda si conuincatur quia suus hestele-
 leghe non exposuit legitimo tempe thord § iij.
 Nota hic scilicet in capitulo Infra minus. corrigitur dubium
 de stockenestru q prosecutio causarum que fit per stockenestru
 fieri debet per quindecim dies per tria placita et non per sex
 septimanas hec thord. § viij.

Shpl sandmen at Caplin vij.

Si discordauerint veridici tunc ratu erit qd plu-
 res faciunt nisi ita sit q octo meliores de pro-
 uincia et episcopus testificati fuerit vel q fecerint
 vlogh vel vreth vel vtrumq Sed si omnes iura-
 uerint vnu et tamen manifeste periurant ut si iura-
 rent aliquem occidisse alium qui illa die non fuit in p-
 uincia illa que dicitur bygd tamen bene possunt
 demereri suum boosloth quia veritas semper de-
 bet periudicare legi Sed si omnes vnum iura-
 uerint et meliores illius provincie ipsos non incu-

2
sauerint ratum erit qđ iurabant Si quidam uerl
dici iurauerint in placito uno et alij nō sint in pla
cito tunc debet eorum impedimentum pronūcia
ri ut qđ uel nesciebant uel fuerunt legitime impe
diti tunc debent ipsi iurare in proximo placito se
quenti uel iterū suum pronūciare impedimentū z
h in tercio placito non iurauerint amittent suum
boos loth si essent in terra illa et extra lectum egri
tudinis. *Om Sandmen at skyl at*

Skipl sandmen at Caplin vñ.

Skipl sandmen at tha scal thz stande ther flest
giorde for vthn ene thet ath the besthe bpgd
men oc the sanneste otte oc biscops withne ath
the haffne enthū giorth wlogh eller wareth eller
bedhe.

En swarie the oc alle eth oc tho so apenbarlige
a me en ath hwet man wedh ath the swarie me
en so som ath the swore annen man til annes ba
ne ther ep wor i the bpgd ther hin worde drapē
i ellē a thet landh tha mwe the tho wel thet boos
floth forgiore forti atlandmē sculle ep ware riger
eller karer en loghen.

Om the fleste gode men i bpghen sethe them
ep oc swarie the alle eth tha scal thz standhe.

Swarie somme sandmen a eth thingh oc ere
the andre ep a thingi tha sculle men there forfald
gore enthen ath the ep wilthe thet thingh eller
the more i laghe forfaldh so som fōre er melth.

En swarie the ep a thet thredie thingh effe
ther ath the andre swarie thaba there boos

Eod: 116:
ca: 72

Eod
60

Lib: pri:
cap 50

5

13

loth om the more innen landes eller vthen finu
ghe lengh.

Octo meliores de punitia et Episcopos testificati fuerit et
Nota pot aliquis pace priuari in testimonio eorunde h veridici
iurauerint q pace heat et emendat et illud tenendū ē in oib?
causis p qbus aliquis conuincit vel defendit per placiti veri
dicos nescingos et denominatos thord xix Itē Si aliquis su
per quacūq; causa testimoniu habet et aduersarius su? simi
liter habz tūc illud testimoniu tenendū est p firmo in q epus
et oc to meliores illius hareth testimonio suo cōsenserit thord
S xx. Itē quidqd iudex ligauerit iuste et non errantib? clau
bus scilicet faciat extra cōscientiā et ra iusticiā in grauamē p
tis et in iuditio et per grām ligauerit erit ligatū celis dist. de
pe. c. qd peniteat per io. xxiij. q. v. remittuntur et per archid hec
ar. in c. ad aplice in v ligaueris de se et re iudi. in vi. Et epus
testificati fuerit Si aliquis epus vel ei? officialis leges firma
uerit et eas solueret fit ipe exculatus et leges date cessari nō
debeant thord S xx. Si discordauerint Qualiter meliorib? cre
ditur simile l in iurciradi s i. de testi. et s. c. li. li. primo Item
pnt reprobari per alios ples et meliores sicut notarius pub
licus reprobat per testes ut in c. iij. de pba s et si omis con
cor l placuit s de iudichs et c si de trasac s Si quidā simile de
testi q excoicent si scdo vocati nō cōparuerint et de alijs cōtu
maribus nisi fuerūt vna pemptoria pro oibus ut in c. i. de di
lationibus Nota hic dubitatur Si discordauerint testes per
quos falsi testes conuincantur rñdetur ut in cor thord s ij. et
s. li. i. c. xxxviij. in glo. Item nota q crimina dñt aptissimis p
bationibus pbari s de pbationib? l sciant et infra c. c. xv. Si
aliquis in glo et infra li. iij. c. lxiij. Si imputatū in glo Nota
hic est defectus quia in isto s Sed si omis textus nō loquit q
pace priuatus debet restitui pace sua veridicis legitime pro
pinto cōuictis et talis defectus corri per thord in cor s xviij.
Item in isto eodē c est alius defectus quia textus iste nō loquit
tur si aliquis pot nichilomin? pace priuari si testimonio epi et
alioz fidedignoz veridici fuerint p pinto legitime conuicti
licet veridici iurauerint q pacem habeat et emēdat et iste de
fectus similiter corrigitur per thord in cor s xix. et vtrum ista

correctio tenenda ē in alijs causis de neffuings & denoiatis ibi/
de patebit Nota in isto c. Si discordauerint & ē ad huc alius
defectus q̄ textus iste nō loquitur qd̄ ageudū sit Si executor
cause fuerit p̄uictus in alijs p̄ribus & hoc nō fuerit notorium
p̄rū discernāt veridici neffuings vel noiati iste defectus cor̄p
Thorō in cor̄ § rxiij. Itē nota q̄ hic est defectus in isto c. Si
discordauerint de homicidio q̄ defectus cor̄p thorō § lxiij. Per
lras regis Quartū caplm secūdi libri Nota quō debeat p̄uic
ri qui lras regis illegalit̄ p̄tra aliquē imperrauerit declarat̄
in cor̄ thorō § rxiij. Si discordauerit § iij. Si quidam veridici
Nota q̄nis iste textus loquitur de veridicis legitime impe
ditis tū hic subintelligitur de veridicis neffuings et denoi
tis violent̄ impeditis qui defectus corrigitur p̄ thorō in cor̄ §
lxiij. Nota in c. vij. §. Si discordauerit i §. Sed si om̄s in fine
di q̄ veritas sit p̄ octo meliores de puincia & ip̄m i iudicio dis
cussa & in iusticia p̄ eodē finita & simile de p̄ iurio in lege r̄ij.
hoim p̄petrato qui quidē lex rata maneat & firma donec per
octo meliores de puincia et ep̄m cōuincatur sed alio modo
manifestatur ut p̄iudicat legi §. p̄ euidentiā facti in aliquo
crimine ut extra ar. de co. ha. cle. & mul. c. tua & c. fi. & infra
li. ij. c. lxxv. Si quis imputauerit et alio modo si sit de hoc in
placito confessus ut infra e. c. lxxix. Si quis captiuatū vel le
gitime conuictus ut infra eodem c. vi. Siquis iuratus in
fine Biscops vithne Nota Si pace puatus p̄t testimonio ep̄i
et aliorū fidedignorū veridicos conuincere debet pace sua re
sterni Thorō § rxiij.

Om man drab Caplm viij.

Si occisus quis fuerit quinta feria post nonas
vel aliquo dierū añ quintā feriam & placitum
vniuersale qd̄ vocatur landzthing sequitur in p̄ri
mo placito tunc tenentur cognati occisi illud pub
licare qd̄ d̄r liwse in eodē placito & si occisus fuerit
quinta feria post nonā tūc p̄nt expectare ad aliud
placitū qd̄ proximo fuerit prosecutū.

Om man drab Caplm viij. Om man drab

i ij

Forð
80

Dra bes man a tolsdagh for noen eller hwiil
khñ dagh for tolsdagh oc er landzthing a thñ
nelle lōwerdagh tha sculle frēdher thz liwse a thz
samme thingh En dra bes mā effther noen a tols
dagh tha mme the bpdē til annet thingh ther er
nell effther.

Si occisus q̄s &c. Nota Siquis in aliquē vindictā tulerit pro
pter excessus cognati vel amici sui hic nō loquitur & ideo cor
rigitur qd̄ in eis sit per thord § lxi. Nota hic fit quedaz correc
tio p̄ thord § iij. p̄tra cos qui interfuerint morti alicui? quā
ta fuerit emenda circa regē & cognatos interfecti Si occisus
infra quartū tēpus accusetur homicidiū et est locale Si occi
sus quis fuerit &c. Itē De therweds bood qui morti alicuius
interfuerit soluat heredibus interfecti sex marcas & regi tres
marcas Thord § v. Item nota q̄nis textus iste loquit de ho
micidio generaliter tñ si vxor alicuius cecidit opere vel mā
dato vel consilio utrum veridici vel denominati de hareth dis
cernant corrigitur per thord § xxi.

Om ep māles loglige effther c ix.

Si legaliter non fuerit prosecutum .i. om logh
lige māles ep effther oc liwses ep som logh
er et placitum qd̄ dicitur landzthings preterierit
tunc nullus potest prosequi cām illam que dicitur
effther māle sine licencia regis Et si rex non de
derit licenciam prosequēdi causam que dicitur eff
ther māle tūc nīhil amplius potest extorqueri q̄z
iusta emenda hoc est xviij mark ther hoc est tēpn
ne atten mark penninge sufficiens valoris vel ar
genti .i. cautio vel iuramentum quod dicitur kpn
neffn si negauerit incausatus Et si ille qui causas
debet prosequi noluerit hoc est effther māle in pla
cito quod dicitur landzthingh et noluerit petere h

renciau a rege infra diem et annum ut prosequi
possit causam tunc debet rex adiudicare reum ad
emendam si confessus fuerit et si negauerit defen
det se cum hpnis neffnd Et si ille qui incausat no
luerit aliquid istarum acceptare tunc debet rex ip
sum iudicare excusatus pro causa illa quia nullus
debet contra alium aliqz fouere similitate qd dicit
bølesaaagh.

Om ep males loglige

Om ep males loglige effther c. ix.

Males ep loglige effther oc liwises ep som logly
er oc forgangher landzthinghz tha mwe mē
ep effther male othen komghens orloff En giff
uer komghen ep orloff tileffther at male tha kan
han iche fanghe ther effther male mere en rettthe
manne bødher thet er trpne atten mark pennin
ghe eller ful splst wprthingh for so manghe pen
ghe eller hpnis neffnd om hin dpl ther for saagh
er En wil hin ther eiffthermaal skal haffue ep eff
ther male a rettthe lagthingh oc ep fanghe orlof
effther ath male aff koninghen indhen dagh oc
iamlingh tha skal koninghen male hin wedh bø
dher ther for saghen er om han gangher wedh
En dpl han tha wære wedh hpnis neffnd. En
wil then ther setther wedh enghe thyste tage the
sauth er tha er komghen skploug at ma le thn ther
setthz wor oc hans frēdhē anghēlōs oc orsage for
the dele forthi ath bøle saag skal enghen wedh an
nen bare.

Sufficiens valoris vel argēti cautio 7ē Mora cautio est no
mē gūale oīm securitatū cū quis securus redditur per ipsaz

*Forde
51*

reue unabotir

*Lib: 30
cap: 21*

De eo qđ sibi pmiectitur Nota cautionū alia fideiussoria quia
fideiussor ē qui se p alio obligat ad satisfaciendū alia pignora
ritia quia pignus ē vadiū qđ p aliqua re datur ut postea re
colligatur alia vpoteraria est cū res comedatur sine depō
tione pignoris l'cautione sole interueniente alia iuratoria q̄ in
telligit qñ vdoniā cautōem prāre nō pōt alia cyrographoria q̄ in
fit qñ scriptio manu ppta debitoris datur creditori Si lega
liter v̄ Tractatur de in integrū restitutione infra annū v̄ di
ez simile de restitutione minoris et simile de supplicatiōe pñ
cipi porrigenda C de precibus impatoris offerend per totū et
si ille fa l qui accusare C de edendo q: sine accusatore nullus
debet condemnari ut l iubemus C de pbatōib? Nota q̄ta
fuerit emenda interfecti quere infra libro tercio c xxi.

¶ Sufficiens valoris vel argenti catuio v̄ Nota fm l'impe
riales ff mād l si mādato q nomine sufficientis cautōis intel
ligimus pignora vel fideiussores concordz in pre textus hic in
v̄ sufficiens valoris et infra li. iij. c. xxi. In principio etiam con
cordet ver de conuersione coniugatorum c ex publico in v̄ suf
ficienti.

¶ Om kōmghñ giffuer effther maal c. x.

¶ Si rex dederit alicui effther maal tūc debet il
le publicare illō qđ dō liose p lrās regis i pla
cito qđ dō landzthing q ipse optinuerit effthēmaal
post pgnatum suum occisus et i placito debet pub
licare occisorem illius quod dicit liose sicut fuisse
occisus i illa septimāna ante proxima z postea p
sequi cām suā quod dicit lognaal sicut p̄actū est
de homicidio S; si q̄s optinuerat lrās regis ad eff
thē male z nō fuerit eis vlus in tribus placitis sed
celauerit in trything nichil valebunt.

¶ Om kōmghñ giffuer effther maal c. x.

¶ Giffuer kōmghñ effther maal tha scal hin thē
effther m̄ll liose m; kōmghñ bress a landz

thing at han halfuer fanghz effther maal effther
fin dode frende oc a thet thing scal han liuſe thā
dodes bane ſo ſom han wor dode i then ſamme
oge ther neſt fore oc ſplge ſichen lūth logmaal ſo
ſom ſpore er ſaut om man drab En ho ſom til eff
ther maal fangher komghns briſſ oc dpl thet try
thing tha er thz ſlapdough icke hannū atdwe.

Eodem lib.
cap: 8

Si rex &c Nota in fi qualiter perditur ius ad qd quis resti-
tuitur per lapsū triū placitoꝝ sicut rescriptū per lapsum vni-
us anni p c. Si autē et c. clerumq; de rescrip. Itē qualiter p-
ditur ius nō inuenientis debito tempe ad exigendū debitū vlt-
hereditatē vrs c. xxiij. quicunq; li. primo et simile infra e. c.
xxiij. qui voluerit § ij si testimoniū et infra e. c. lviij. qui volue-
rit Si rex dederit &c Nota q̄uis textus ista loquitur de illo
qui obtinuerit efftherma al tñ non facit mentionē de premio
laboris illius qui fuerit executor homicidij ideo defectus hui?
c corri p thord § lvi. Itē Nota verū aduocatus regis pōt assu-
mere sibi executionē causarū in illo hareth vel villa forē ubi
est aduocatus istud dubiū cor per thord § lvi.

Chwilke sandomen til sculle Caplin pi.

Ubi cumq; fuerit homo occisus sine in villis fo
rensis sine alibi tunc debent illi peridici iu
rare qui ibi sunt peridici ubi fuerit homicidiū ppe
tratū ita etiā debet fieri de oibus de quibus peri
dici tenentur iurare. *Wylke. Sandreyn.*

Hwilke sandmē til sculle Capl'm xi.

DWore som mā wordher drāben huat heller i
hōbing eller a land hwedhñ som han er helst
tha sculle the sandmē e om swarie ther ther ere
sandmē som gerninghñ worder giord Thz sam-
me er log om alt thz thē sandmē sculle om swarie
Thwar sandmen sculle swarie c pū.

Lord
 22

Si veridici voluerint iurare aliquē ad emēdaz
hic iurabūt hic deus adiuvet eos q̄ ille vindi-
cavit vel vulnus vel ictus vel coact⁹ fuit ad defen-
sionē vite sue vel rerū suarū ⁊ tenet⁹ ppter hoc frui
pace S; si noluerint eū suo iuramēto pace priua-
re tunc debent iurare q̄ ip̄e interfecit hoīem inno-
centē ⁊ tenet⁹ ppter hoc pace priuari S; si cā mor-
tis q̄ h̄r bane saagh publicata fuerit i placito q̄ h̄r
landzthingh tūc tenent⁹ veridici suo discutere iura-
mento quid fuit causa mortis que h̄r bane.

*per Sandmen
hille swire*

Allor sandmen sculle swarie c. xij.

Alle sandmen swarie man til bōdher tha be-
de the thm̄ so gudh hielpe at thū mā he ffued
anthū saar eller hogh eller mor nōst til atwarie
lūth eghz lūff el'er lūth eghz gootz oc bōz fin fred
forti at holde En wille the swarie hannū fredlōs
tha sculle the swarie at han drap saghelōs mā oc
bōz fin fred atmpste En om bane sagh wordher
lūff a landzthingh; tha sculle sandmen fange hā
num bane man oc hwaat hannum wordot til bane
oc lūffs lath.

*Exor
17*

*Ex off landz
men byfenne*

Ubicumq; fuerit ⁊ c. Nota hic ut videtur corrigi error et re-
mouetur dubiū de arrestatione So scriit landzdomer oc andie
gode men meth hannū afflandzthingh Swa som besettis log
lighe i berck eller i lōbīng oc mo thz deles meth hōrīng om
thz forsommes m; sandmen oc scal bodes ther fore i; mark bō
dhū oc so hōmīghū at munnste Her scripta sūt de placito toti⁹
terre Anno dñi M cō lxx. Itē Nota homicida ex industria .i.
ex pposito innocentē per insidias occidit occidendus est secus
ex causa ar. xv. q. i. Si q̄ nō reatus et infra in plurib⁹ capitul
p insidias si xliij. di S de hīs iste q̄ p aggressionis insidias oc-
cidit ab ecclā enunitatē nō habeat de tali loqē hic sez i pma

et de homici nec public? latro extra de immunitate eccle c iter
alia et § quando liceat vnicuique sine se vindicare l. i. § ij. r. q.
iij. sicut antiquitus Item qui ea spe in ecclesijs vel cimiterijs
delinquunt ut ibi liberentur non defenduntur ibide extra de
immunitate ecclesie c. ultimo.

Om teghñ giald Capilim riiij.

Emenda fuerit exhibita hoc ē om both festes
hiemme et non fuerit discussum de causa cum
iuramēto tunc tenetur rex habere teghñ giald hoc
est rii marcas denarioꝝ Sed si aliquis iurat? fu
erit ad emendam tunc rex nichil amplius pceptat
q̃ tres marcas de curia sua pro blodwīde hūe fu
gam inierit hūe moriatur.

Om teghñ giald Capilim riiij. *Om riiij giald*

Estes bood hiemme oc wordher ey sworn
om tha a koninghñ tēgē giald thz er rii mark
penninge En swaries man til bōdher tha tagher
koninghñ icke mere en blod wīde En slpr hā fred
lōs eller dōd? tha a koninghñ aff hās bo iij mark
for blod wīde so at han oc tho holler hn fredh.

Thygen giald

Si fuerit emenda ratio istius est ut exemplū alijs pateat
ideo in publico fiat cōpositio et nō in secreto al' pena cōmittit
publice em̃ utilitatis est ne crimina maneāt impunita de sen.
excoic ut famē.

*Blod wīde
3 mark*

Om affhogh Capilim riiij.

Evoluerint veridici suo iuramento aliquem
pace priuare pro affhogh tunc debent iurare
q̃ ipse recepit hominem innocentem et duxit euz
ad lignū quod dicit Aock oc hamleth hanū ⁊ tene
tur ppter hoc priuari sua pace et q̃ possit eum
ita bene occidere sicut demēbrare ita Et voluerit

ipsum iurare ad emendā tunc dñt sic iurare qđ il-
la vice nec voluit ipm demēbrare nec occidere sed
qđ factū est ex improviso vēit z ppter hoc tenetur
frui pace sua.

Om affhog

Om affhogh Caplm xliij.

*Textio lib:
cap: 25 et
26*

Alle sandmē swarie man fredlōs for affhog
tha sculle the swarie at han togh saghelōs
man oc ledde til stock oc hamlede hannū oc er for
thi skplough fin fredh atmpste oc matte om wel
tage aff hānū lōff som lpmme En wille the swa-
rie hā til bōdher tha sculle the swarie ath i thā wai-
ther the mōdes tha wille han ep lōff aff hannum
taghe oc ep lpmme oc thet skede affwode oc er thi
skplough fin fredh atholde.

Si voluerit & Melius est qđ iuret sup credulitatē qđ hic se-
gitur ppteritas sicut ē in c. xij. di. c. cū est.

For hwilketh affhogh sandmen sculle
swarie om Caplm xv.

De quolibet affhogh ita bene de oculo sicut de
alia mutilatione tenentur veridici iurare Vbi
cunqz et p quocunqz affhogh emēdatū fuerit fier
thingh mā bōdher pōt pro illo affhogh homo p-
uari pace sua.

For hwilketh affhogh sandmē sculle
swarie om Caplm xv.

Om affhogh

*Textio lib:
cap: 25*

Om alhonne affhogh so wel om qme som an-
neth sculle sandmē om atswarie Hwore sō
fierthing man bōdher bōdes for affhogh ther mo-
man swaries fredlōs fore.

De quolibet & Nota hic in c. primū sup mutilationez quo

ad puarleationē pacis equipari homicidio sic alibi quo ad se
regularitatē in cle unica de homici & in v mutilat in glo. Itē
ubi soluit quarta ps emēda homicidij vide infra i li. iij. c. xxv
Item Si discordauerint veridici neffningi vel denomiati qd
iure hic in isto e cor p thord in cor § lx.

Om quinne teckt Caplm xvi.

Siquis sup aliquē cōqueratur de muliere que
vīm passa est q̄ h̄r moltaghñ & si veridici volūt
ipm pace priuare cū suo iuramēto tūc dñt iurare
q̄ ipsa fuit opp̄ssa p vīm contra voluntatē suaz &
tenetur ille qui eā oppressit ppter hoc priuari pa
ce sua Et si notoriū fuerit q̄ ipsa nō fuit per vīm
oppressa tūc debent iurare q̄ nō oppressit eā per
vīm & nō contra volūtātē suam et tenetur ppter
hoc frui pace sua.

Om quomdetekt

Om quinne teckt Caplm xv.

Eter mā effth̄r kone ther m̄z mola er taghñ
oc mille sandmē swarie hannum fredl̄s tha
sculle the swarie at h̄wñ wor taghen meth mola
imod hēne eghñ willie oc haffit til haath kone oc
er thē thē hēne tog forti s̄aploug fredl̄s atware.
En er th̄z wittherligt at h̄wñ wor ep moltaghñ
tha sculle the swarie at han togh henne ep meth
moldh oc geen hennes eghñ willie oc er forti skul
dugh fin fredh atholde.

*Lib: primo
cap 33*

*Eodem lib:
cap: 17*

Siquis sup aliquē cōqueratur & De materia istius capituli
& aliorū duorū capitulor sequentiū notatnr in l raptores c. de
sp̄is & clerics et l unica ¶ de raptu v̄ginū isti de publicis iu
dicis Itē lex iulia de adulterj & extra de raptoribus c penl &
fi in quib? etiā notat de pena vñ cōmittit stuprum cū volē
te etiā sine raptu datur dimidietas bonor & hoc cognatis ut
hic per dictūc Item lex si in volente sine raptu est pena capis

h

talīs in § sū aut in dicta l unica a fortiore cū raptu ut dicit l
raptores et l unica sed fallit si meretrix esset ut p glo dicti §.
Item lex hic in fi ubi ppter hoc Item melius dicit et pōt illo
modo obstaute pace sua frui ⁊ idē supra c. xiiij.

Om kone wordher woldtaghen c. xvij.

Oecunqz mulier se dixerit p vim oppressam
cū primo possit euadere manus eius et in p-
pria libertatem venire tunc debent cōqueri vim si-
bi illatam coram villanis hoc ē for granner oc grā
nekoner oc a kirke steffne et postea in placito qđ
si fecerit psumēdū ē qđ sibi sit violentia illata ⁊ tūc
veridici tenent p illa causa iurare S; si tacuerit ⁊
sustinuerit postqz fuerit manifestū corā granner ⁊
grannerkoner qđ ita fuit qđ iste habuit et cōcubuit
cū ista muliere v; si ipa fuerit impgnata et prius
tūc psumendū ē qđ ipsa nō fuit violēter oppressa ⁊
tūc nō erit necessariū iuramentū veridicor. Item
quicūqz incausatus fuerit pro oppressiōe violenta
et veridici iurauerint ipm excusatū tūc ille qui qri-
monia mouet omī carebit emenda et lege pro illa
causa s; leer wīde quia maior iusticia semper pre-
iudicabit minori. *In konp worder woldtagen*

Om kone wordher woldtaghen c. xvij.

Hwilkhū kone figh kaller woldtaghū athwae
fōrste synne hwan kōmū aff wold oc i fin eghū
frelse tha scal hwan kare woldh ther wedh henne
er giorth for granner oc grannekoner oc a kirke
steffne oc fithū a thingi tha er wel ventelicht ath
henne er wold giorc oc ere sandmē forthi skplou-
ghe om so wordher melth atswarie En tol kone
oc thier effcher at thz er apēbaret oc mā wedh hā

Eodem lib:
cap 17

Rowd
77

de grāner oc grānekoner at thñ mā haffuer haffte
thñ konē ellē om hwn haffuer hafft thñ man eller
om hwn mordher meth barne oc kærer ep fære
tha er venteligt at hwn wor ep woltagghñ tho thē
alligeuel wor ilohe m3 fareth oc thpffue ep sand
men til gāge hwo som settes for voltecht oc swa
rie the hannū angherlēs tha er hin ther a deker bo
de skpld wedh bood oc wedh annen logh for leer
wide forti at niere logh tagghē a thñ mynne hort.

¶ Quaecunq; mulier se dixerit per vim oppressam &c Si aliq; alicui abstulerit filiam sorore vel suā cognatā & ipsam carna liter cognouerit per nuptias vel sine nuptiis distinguant veridici suo iuramento verum prima vice oppressa fuit vi vel nō licet ipa postea consenserit & si iurauerint qd ipa oppressa fuit vi sit ipse pace priuatus et nichilominus discernant veridici verū fuit sibi ablata vel non sed si ad huc conuincitur soluat bondoni xl marcas et regi tantū et preter hoc potest cantam hærwerck prosequi si sibi factū fuerit tempore quo ablata fuit cognata hec patent per thord in cor S xij.

¶ Nota quod nōplex est violentia. nota infra libro tercio c xlvij. Quaecunq; propriam libertatē. in c veniens de sponsa tacuerit. Nota qd prescriptio colligitur ex taciturnitate ff de inter rogatorijs actionib; l de etate S qui tacuit et cōsensus psumitur ex ducturna taciturnitate ff de usucapionibus l cū qui dam S diuus et supra libro primo c xxij. S ultimo de violentia ibi et infra c. c. xlvij. in fine.

¶ Quaecunq; mulier etce. Nota hic oritur dubium.

¶ Si mulier facit se a viro clandestine et voluntarie cognosci sed postea consensum et voluntatem mulieris ad implere renuens ab ea recedit mulier in frandem verse se p vim oppressam coram villanis et mulieribus circa ecclesiam et in placito horribiliter clamat utrum presumitur qd talis mulier fuerit per vim oppressa istud dubium corrigitur per thord. S. xxix. in cor et clarius in cor S xij.

Eodem lib.
cap: 18

Om lönligh Caplin xviij.

Si aliqua puella vel mulier admiserit virū clā-
destine cum voluntate sua et postea fuerit pub-
licatum licet ipsa tacuerit et nullum incausauerit
tūc possunt eius cōgnati impetere quēcunq; vola-
erint et ab eo recipere vel iuramentū cōgnatorum
suorū qđ dicit frendher eedh si negauerit vel emē-
dam ip̄ marcatū si confessus fuerit vel bōde hās
māhelleth si noluerit stare iuri S; postquaz cong-
nati semel recipiunt emendā pro ea si postea nolu-
erint cessare tūc nō possunt amplius cognati p̄ ea
emendā accipere nisi violentia fuerit facta Sed il-
li qui x̄p̄p̄inquoiores eius tutores sunt hoc ē the thē
hennes giffther maal woldher debent illud p̄seq̄
et nō alij sed de illa emēda ip̄a nichil recipiat quia
vis non fuit ei illata sed cū voluntate sua fuit.

Om lönligh

Om lönligh Caplin xviij.

Lader nogher m̄ eller kone ligghe hos figh
li lōn m; fin eghen willie oc wordher th; opē
baret tho at h̄won thier oc setther enghen man tha
m̄we tho frendher kalle a h̄mem the wille oc the
wilde the gerningh; oc haffue aff hannum anthen
frendher eedh om han dpl eller ip̄ mark boot om
han gangher wedh En faller han aff lo ghen tha
bōde hans māhelleth om han wil ep̄ stande til ret-
te En fithū frendher haffue en sp̄nne bood for hē
ne tagh; wil h̄won ther effther gōre ilde oc lane en
oc taghe en annē tha m̄we frēdh̄ ep̄ boot h̄mer
sp̄nne for henne taghe vthen at hēne gōres wold
The ther neste marie ere sculle dele th̄yſte dele oc

Forde
77

Tertio lib
cap 28

primo lib.
cap 8

ep annen mā oc thñ bood tagher huon iche vp for
thi at thet wor meth hennes eghen willie oc en-
ghen frende vthen hennes rette warie ther hen-
nes giffther maal sculle wolle.

¶ Si aliquis puella vel mulier &c. Si confessus fuerit Nota
allegans turpitudinē suam non audiendus de re indica c la-
tor In prima glosa per ber et de donationibus c inter dilecti
per textum.

¶ Item non est audiendus allegans turpitudinē suam quia
assimilatur conuicto quia si medio tempore mota fuerit que-
rela per ipsum contra aliquē nō potest eū cōvincere ut infra
c. lxvij. qui conuictus Si aliqua puella &c. Romemmarcarū
aliqui textus habent tres marcas. Item pro isto c facit insti
de iniurijs Spatitur sed cui voluntate quia volenti non fit
iniuria de sen. excommunicari c contingat in glosa et iniuria tol-
litur dissimilacione ff de iniurijs l non solum Si & ibi in glo.

¶ Nisi violentia sed leges quia tunc si meretrix esset falleret
ut in § Item lex in glosa insti de publicis indicijs

Si aliqua puella &c. Nota de cōcubitu illicito supra li. primo c
vij & c. xxvij. et infra c. c. xxvij & in li. ij. c. xxxvj.

¶ Nota concumbens cum meretrice vel ancilla uisū cōmiserit
furtum de iure non debet suspendi ff de furtis l furtū ubi
dicitur q si quis meretricem vel ancillam aliam rapuerit ul
zalanerit non lucrificandi gratia sed libidinis exercende nō
committitur furtū licet alias peccat ff de furtis verum Item
de materia huius capituli **¶** Si aliqua quere in cor p'thorū
§ xij.

¶ Si aliqua puella Ibi iuramentum cognatorum &c. Nota
iste textus non facit mentionem de thinghoringh et ideo fiat
hic correctio de thinghoringhe si lex firmata fuerit in placito
et quot illi thinghoringhe crunt et si se absentauerint cum
leges dantur legitime de placito nominati quantum soluāt
conquerenti et regi.

¶ Item per quot horas ante meridiem illi qui leges firmanit
debent conquerentem expectare Item ille thinghoringh testis
monium perhibere debeant utrum affuerit leges dando et

k ij

Eodem lib
cap 30

notandum f
materia

As

5

13

14

Uorðher māz ſlegfred dather forligghen oc
 er ep thing liwſt tha mo enghū ther til henne
 hører a fa-dherne dele thūſte dele mē thi ther neſt
 ere a mōdherne oc giſtthermaal ſculle woldhe
 Thū ſon ther kone ſangher i lōn taghet icke aſt
 then bood ther hans ſadher bōdher for lecr wide
 for hans'modher.

Eodem l.b.
 cap: 18

Si filia & ce ratio prime ptis est quia filius naturalis nō
 dicitur ppter filius nec habet agnatos ut in auct ex complexu
 § de in testis nuptijs et auct nec pti § de naturalibus liberis
 & inſti de cognatorū ſucceſſione § vulgo per glo. ſed ſuccedūc
 mri et ideo ppinguiorcs ex pte eius admittuntur ut hic ſed
 filius non quia tempore delicti non erat filius in rerum nar
 tura ideo contra eum non eſt delictum ſicut rei qui nō eſt nō
 datur priuilegiū de eccleſijs edificandis c ad audientiam.
 Item de ratione prime ptis huius capituli Si filia ē li prime
 c. xxij. § ij. p. textum quere.

Om markeskel Caplin xxi.

Si fuerit orta discordia de markeskel tunc dñt
 veridici de illo hareth ponere ſtatuas vñ lapi
 des hoc eſt ſtabel eller ſteen in loco quo volunt et
 ibi iurare qd recte fecerunt markeskel Et ſi utrūq;
 fuerit diuiſio ibi markeskel et totius hareth tunc
 dñt quatuor de vno hareth et quatuor de alio p
 ut verius ſciunt debent ſuo diſcernere iuramento
 diuiſionē eoz haret et poſtea publicare in placito
 qd factū ē S; ſi aliq; vixerit et recordat? fuerit qd
 de illa diuiſiōe pri? iuratū fuerit tūc āplius nō iu
 rabit de eadē Itē ſi illius nulla ſit memoria et rec
 volaerit equitando diſcernere markeskel tūc ratus
 erit qd ipē fecerit Cauci? tñ ē qd iuretur qz rex eq
 tando diſcrimat qz maiorē hñt notiā inde qui ſunt

viciniores q̃ illi qui sunt remoti Itē si ita sit q̃ h̃
qui moriant in una villa habent aliqd̃ emptū i alia
villa tūc debent appetere in placito q̃ emerūt q̃
d̃z wicthēmaals thing hoc ē uno placito priusq̃ iu
ratū fuerit de p̃missis vel priusq̃ rex equitādo dis
rimat markeskel oc kalle. *astwiffkiob* et fatentur
markeskel tha warie the there k̃bb m̃z k̃pns neffa
Si hoc sit cū lapidib? vel stabel vel fossatis signa
tū tho at markeskel scal swaries aff stz Sz h nō
apprecierit hoc est om the ep kalle a stuff k̃bb z nō
fateni markeskel anteq̃ fuerit iuratū tūc nichil p̃
ficiūt hec tha d̃wer thm̃ icke fithñ thet a kallend.

in markes
sch
Om markeskel Caplm xpi.

Skpl mā om markeskel tha sculle sandmē aff
thz same h̃areth stabelle anethñ m̃z stock eller
meth steen oc swarie fithñ i thñ stz th̃ thñ skelnet
er at the hassue giort reth En er thz bode marke
skel oc h̃aretzskel th̃ mā skpl om tha sculle fire aff
eth h̃areth oc fire aff eth aneth h̃aret the th̃ nest
ere fithñ skille om thz sanneft the wide oc swarie
a at the giorde reth oc liwse fithñ a thingi En er
ñgher m̃p̃ne til at ther wor f̃ore sworē om oc le
wer nogē mā aff the th̃ swore tha scal th̃ ep me
re om swaries. en er ep m̃p̃ane til at f̃ore wor om
sworē oc vil kōmghñ ride markeskel tha stor thet
oc f̃or fulle tha mo han ep kōme aff w ware til so
ath thz er l̃ont f̃or anethñ there ther i the dele er
B̃dher er tho ath markeskel swaries en riches
f̃orthi ath thet er thm̃ m̃esth wicth̃licht ther nest

53
høhe Er om markeskel so. at the ther bo i en by
haffue køpt i annen by tha' sculle the kalle a there
købbe paa wethermaals thingh thet er eth thingh
før en sworen wordher om eller føre en komghn
ridher markeskel oc kalle a stufkøb oc ganghe
wed markeskel tha warie the thet køb m3 kyn
nessn om thet er merckt meth steen ellc m3 grøft
togh at markeskel swaries aff st3 En kalle the ep
a stufkøb oc ganghe ep wedh markeskel føre en
sworet er tha dwer thm fithn icke there a kall.

¶ Si fuerit orta discordia de markeskel &c. Pro isto c. facit l.
su finalibus & finium regundox.

¶ Swaries man fredlōs Caplm xxiij.

Saliquis pace priuatus fuerit et aduersarij
sui emendam habere noluerint tunc fugiat de
terra infra mensem & diē & si fugere noluerint tūc
pōt rex cōfiscare bona sua & priusq; ipse composu
erat cū cognatis interfecti nō tenetur rex eū recipe
re ad pacis securitatē hoc est recipe ab eo fredkøb
Et si fugerit de terra vel moriatur tūc debent p
pinquiores cognati sui emēdare duo saal Ille qui
primus est ex pte patris sicut est pater vel senior
filius vel cognati recipiāt stuth de cognatis pat
nis & emēdet vnū saal Sed illi qui propinquiores
sunt ex pte matris sicut frater vl' ppinquiores cog
nati si frater nō sit recipiāt stuth de cognatis ma
ternis & emēdet vnū saal Itē si ille habuerit duos
fratres qui pace priuatus est qui p se hnt bona et
sue iurisdictionis sint hoc est the ther lage vphold
men ere for thm tūc senior frater erit pncipalis in

prmo l. 6
cap. 25

by r m m p m m
f m m m m m m m
m m m m m m m m

3 m

illo saal qđ emendabit ex pte pris hoc est debet ee
forman z iunior frater dz esse principal hoc e for-
man in illo saal qđ emendabit ex pte matris Et si
nō reftus fuerit nīh on? frater tunc ipe debet esse
forman in illo saal qđ emendabit ex pte patris Dz
si ille pace priuatus habuerit duos filios tūc dnt ip
si emendare illa duo saal tñ ille senior debet solue
re illud saal qđ ex pte patris emendabit z si nō ha
buerit nisi unū filiū tunc ille soluat illō saal qđ emē
dabitur ex pte patris et reliqui cognati soluant il-
lud saal qđ soluendū est ex pte matris.

*in ma furi-
28. 10. 11. 12.*

*Eodem lib:
cap 28*

*Tertio lib:
cap 23*

Sexies man fredlōs Caplin rry.

Sexies man fredlōs oc vīlle hās wedher sa-
ge ep bood tage tha fly hā land indhū dagh
oc monz flyr han ep tha ma komghū skole ower
hannū oc ep a komghū fredlōb aff hannū at tage
for en hā er forligt wed hīn dōdes kōn En flyr hā
land eller dōd tha sculle hans neste frendher bōde
thwenne saal herdes han oc wōhi land tha bōde
frendher tho ta saal thū ther nest er a frendher so
som er fader oc elste sōn eller andre frendher om
the ere ep til han tagher swith aff faderhnes fren-
dher oc bōder en saal a faderne En the ther nest
ere a mōdherne so som er brodher eller andher
nelle frendher a mōdher om brodher er ep til ta-
ge swith aff mōdherne frendher oc bōde en saal
En haffuer hīn ta brodher ther fredlōs er flyd oc
selfue haffuer gooz oc lage opholdz men ere for
thm tha er hīn eldher forman i thū saal thē a fōd-
ne bōdes oc thū onge forman i thū saal ther a mō

dhæne bōdes En er ep mere til en en brøder tha
er hā forman i thū saal thē a faderne bōdes En
haffuer hin fredløse mā to sønner tha ere the nest
op atholde the tho saal ther sauth er tho scal thū el
dher then saal ther a frendherne bōdes upholdæ
En er ep mere en en søn til tha holdher hā op thū
saal ther a faderne scal bōdes oc thū annen saal
gissue hīn ther neste er a mōdherne.

¶ Siquis pace priuatus ē. Istud capitulum est locale quia de
iure communi non datur emenda pro homicidio saltem pe-
cuniaria sed si acceptus fuerit morte puniatur diuersitate q-
litatis mortis secundum diuersitatem factiet iuxta consue-
tudinē terrarū ut extra de homici p totū ff et § ad cornelian
de sicarijs.

¶ Siquis pace priuatus Nota hic utrum quo die veridici vel
denominati discernere debeant quilibet pro quacūq; causa
pacem habeat. Si pace priuatus fuerit et ad tres dies et ad
tres noctes securitatē habeat pro cognatis interfecti & utrū
sint pace priuati qui talem pace priuatum vulnerauerint vt
occiderint in tali treuga a rege data et utrum veridici de ta-
li pacis factura discernere dnt talia dubia & tales defectus
corriguntur et declarantur per thord § lxviij.

¶ Siquis pace priuatus Nota quacūq; causa aliquis pace
priuatus fuerit nō restituet enim rex paci anteq; satisfecerat
iniuriam passo concordat thord in cor § lxxx et hic in i et in fi
ne sed textus ille loquitur de cognatis sed thord de iniuriam
passo.

¶ Siquis pace priuatus ē. Si aliquis pace puetur per stocke
neffu et ipsi conuincant et cōuictus pace restituitur tūc paci
restituens & iniuriā passus tenet medietatē cū rege pcepere de
iure qd stocke neffu persoluerunt p iura mēto suo Thord § pñ
¶ Siquis pace priuatus ē. Nota cognati interficiunt nō cōpel-
latur cōtribuere cū homicid thord § viij. & iij. Si forte pace pri-
uati fugerint tūc ppinguiōres soluat duo ecte saal & tūc em
antiquam terre cōsuetudinē recipiunt suum stuth de cog-
nat) ut hic c in § iij. & iij. & in cōstituiōe Erici reg) datie § viij

Nota textus huius capituli non loquitur de nominibus pace priuatis scribens et ideo iste defectus corrigitur per thomam § xxxviij.

At closter mo ep taghe fredolose me c. xxiij.

Clastrum non potest recipere pace priuatum sed quaecumque legaliter conuictum claustrum receperit vel plenam emendam pro eo exhibeat vel exponat eum si nondum suscepit habitum.

At closter mo ep taghe fredolose me c. xxiij.

Closter mo enghen fredolose ma taghe en e huil kien lagfeld man ther closther tagher tha bod fult for hans brode om han er mwnck eller broder eller legge hannu oth om han er i welsens clader.

Clastrum non potest satisfactione priuatis quia prescriptus ubi debet habere pacem quando priuatus est pace et de interdictis et relegatis Item et de bonis dampnatorum et in laudibus de pa iura si C preterea Sed scda ps prz quia quauis monasterium delet peccatum quo ad deum non tamen pena duplicem delicti in auct de monachis § si vero intra coll. hic tamen excipitur si habitum cepit quia summa est ratio que religionem fouet et de religionis et sumptibus fueris per totum.

Om oreget man Caplm xxiij.

Pauper qui vocatur oreget man non potest cogi ad solutionem alicuius saal hoc est ettebood ut at holde Ille vocatur oreghz man qui non hz domum nec terras et nichil soluat nec expeditiorem prie sue nec adtuitiorem prie qd dicit landwern.

Om oreghz man Caplm xxiij.

Oreghz man mo ma ep node til ettebood up athalde Thn er oreghz man ther ep haffuer self hws oc lord oc ep redher lething oc landwern

Pauper qui vocatur oreghz ratio est quia talis pauper non debet egere

At Closter
naa rii rii

Eodem lib:
cap: 69

Ford

xxv

Om oreghz man

Eodem lib:
cap 22 et
25

simpliciter ar e odardus de solu C qui bonis cedere pnt p to
tū Itē queritur utrū semperculatur paup qz nichil habet et
nou est in solucudo quere infra e c lxxix. Paup zē Nota ma
nis est actō qm excludit in opia debitoris Itē nichil pōt dare
vel soluere qui nichil hz Itē qui nichil hz eius piculo nichil ē
Item impossibiliū nulla est obligatio Itē obligatio paupris
remanet in efficax ppter inopiam Itē paup ne egeat nō est
fraudend? alimētis quotidianis habita ratōe hec ber i c odard
dus Item pauperi panniculario dimitti debet qui dicunt cō
dēpnato ad mortē pannicularia dimittūt henric? i c odardus
¶ Hwo scal ettebooth vpholde c. xxi.

Sad duo discordauerit quis eorū ppinquior est
ad solutionē ettebooth tūc ille qui primo incau
satur vel debet acceptare et soluere ettebooth vel
ostendere aliū ppinquiorē de pgnatis illi? q pace
priuatus est cum suo kpnz neffn. *hwo ettebooth f. h. all*

¶ Hwo scal ettebooth vpholde c. xxi. *vpholder*

Eup atholde tha scal hin ther fōst secthes āthū
taghe wedh thū a sal athbōde eller wise annē thē
nermer ar mz kpnz neffn aff hins neste frēdher
ther frēdlōs er.

¶ Hwo bōde scal mz annen c. xxvi.

De remotior est i cognitiōe qz ad quartum
graduū illū nichil oportet contribuere ad emē
dam nisi voluerit Et si cognati debēt recipere emen
dā tales etiā nichil pnt recipere nisi qd sponte offerē
Itē clerici z meliores nō recipiūt emēdā nec emen
dabunt quantūcūqz sūt ppinqui qz in nullū dnt
vindicare nec aliquis in eos Sed si clerici z mulie
res sunt ppinquiores heredes interfecti tūc recipi
unt vnuz p hereditate. i. gōsum si aliq splken non

juo bode schu
mz auden

Lord
63

orde mund or q.
or imo lib
cap: 22

Sunt et reliqui cognati recipiant alia duo saal.

Elmo bode saal m3 annē cxxvi.

Hwo som pøhermere er i byrd en at fierde mā
ne han tøff icke bode vthn at han wil Tha
ges oc bode indh tha tage the vthn fierde manne
togh tøffue the ep bode vthn the wille lerdhe
mē oc quinner the bode icke oc the tage oc ep bode
ind hwr ner som the are i byrd forti at the nwe
a enghn man hæffne oc enghn man a thm Ere
lerde mē oc quinner hins neste armingh thē dra
pen wordher tha tage the en saal til arff oc gōr
sum om ep ere andre spskē til oc frendher taghe
the andre to saal.

Qui remotior ecc. Nota q̄ta erit summa pecunie in q̄libet
saal p̄ emenda interfecti et utrum cognati cōpelli p̄nt cōtri
buere cū homicid̄ declaratur in cor p̄ thord et corrigat § lxxij.
et supra ec̄ lxxij. Siquis pace priuatus § iij. v̄ iij. de cōtributio
ne Qui remotior Ad quartū gradū sile est de cōtractu mri
moniali in c̄ nō debet de consang v̄ affinita et q̄ excipit de cle
ricis v̄ mulieribus ratio elicit̄ ex seru v̄ statu ecclesiastico q̄
vterq̄ desiderat pacem Itē eadē ratione cōtractus hic claudi
cat q̄ recipere p̄nt emēdā v̄ nō tenēt exponere de q̄ claudicaci
one in c̄ de illis qui infra annos de despō impuber in glo vel i
ē in iudic̄s li vi. Terde mē oc quinne. Hmo dñi M̄ co lxxij
v̄ regni cōsiliarij p̄ lege decreuerūt q̄ si clerici et mulieres sūt
heredes interfectoris nichil soluere dñt de emēda interfecti. s3
solūmodo alij cōgnati vt hic p̄t3 in § Itē clerici et mulieres.

Elmo som huser fredlōs

Qui fredlōs
Mondt
man cxxvij.

Qui pace priuatū hospitauerit sciēter post mē
sem z diē soluat regi tres marcas z si negaue
rit defendet se iuramēto xij hoīm q̄ nesciuit ipsum
esse pace priuatū vel q̄ ipsum non hospitauerit.

Hwo som huser fredlös mā c. xxv. *hwo p huser fredlös*

Hwo som huser fredlös man vithnde effther
dag oc moneth bōde kōmghn iū march dpl
han wārie figh m3 rj mēz eedh at han ep wiste
at han wor fredlös eller at han herbergar3 han
num ep meth alle. *sin fredlös*
mandt.

Qui pace priuatum ē. Post de materia huius ē. De hys
qui latrones occultant Qui pace priuati sūt. Nota. Vno dñi
m. c. lvi. rex et regni consiliarij decreuerunt p lege q pace
priuatus pōt capi et deprehendi ubicunq inuentus fuerit
saluis scē ecclesie pūilegijs nec i curia seu domo ppria nec
etiā domibus aliorum pacem habebit et rō est q lex perhibet
ipsum hospitari ut hic ē firmiter in glo. huius capituli et s.
eodem c. xxiij. claustrū in glo. in pncipio.

Qui pace priuati hospitauerit soluat tres marcas regi ut h
Itē i pstitutiōe Erici regis dacie filij cristoferi regis s viij. soluat
leso tres marcas et eius heredib3 et regi tantū Itē i pstitutiōe
Erici regis pōis erici filij soluat xij marcas lesa et regi s xvi.

Com man swaries til bōdher c. xxviij.

Siquis iuratur ad emendā emēdet primo onū
saal de bonis propprijs postea erigat stuth
de cognatis suis ad reliqua duo soluenda Sed
qn aliquis iuratur ad emendam vel sic firmauerit
emendam si nichil habuerit de cognatis tñ soluat
quidquid promisit ut ad quid fuit iuratus Si co
gnati noluerint eū iuuare qd dicit stuthe tñ potest
eos cōuincere hoc ē sōghe til naams Pro nullo fo
refctō q fecerit homo potest recipere stuth nisi p
solo homicidio.

Com man swaries til bōdher c. xxviij.

Swaries mā til bōdher tha bōde han en saal
ast lūth egh3 goot3 oc kraffue fithn stuth ast

Om mā swaries
til bōdher
Eodem lib
cap 22

fine frēdher til the andre to En e ther mā swaris
es til bōdher eller bood festes sāgher hā iche stuth
aff frēdher holle tho all bood op ther han felle
eller han wor sworen til forthi at hwat som man
feller thz scal man ut giffue En stpthe frēdher cp
metz hannū tha mo han sōge thm til naams sfor
enghū bēde ther man gōer tagher han stuth aff
frēdher othen for mandrab ene.

Siquis iuratur ad emēdā rē nota q aliqui dicūt q istud
capitulū nō est abrogatū nīh in pre sez q qū homicidia defen
dit se et sua et in defensione inuasorū occidit tūc licite utatur
stuth sez inuamē cognator al secus ut patet infra li. iij. c. iij.
in magna glosa Siquis iuratur ad emēdā hoc est locale et
inuitat homines ad delinquendū.

Hwar man scal dele herrewerck c. xxi.

Dicunqz voluerit conqueri de herrewerck de
bet sic conqueri oibus modis et citare et pro
sequi causam suā sicut predictū est de homicidio.

Hwar mā scal dele herrewerck c. xxix.

De herrewerck

Hwo som wil herrewerck dele hā scal alle the
samme londe kare a thinghi steffne oc slyth
logmaal sflge so som laut er om mandrab.

Hwilkz herrewerck er c. xxx.

Siquis intrauerit domū alterius z fregerit do
mū et diripuerit inde cū cōsilio prehabito et p
uila vel pecora vel uestimēta vel arma vel aliqz
alias res quas bondo possidet vel de ipso bondo
ne vel ei? familia ther a holdher hoc ē herrewerck
Itē si vulnerauerit domesticū vl domesticā vl vult
nerauerit aliquē de familia eius qui in eius felleth
est in domo eius vel violauerit hoc est herrewerck

etiaz Sed si in pace conueniūt hoc est om the hit-
tes sothe i curia alicui? bondonis ⁊ postea discor-
dauerint hoc nō ē herrewerk Siquis ligauerit bō
donē in ppria domo sua sine demerito suo et rece-
perit filiam bondonis vxorē eius et adduxerit per
vīn hoc est etiā herrewerk

¶ hwiłk; herrewerk er c xxx

G Angher man m; raath; raath i annen man; hws oc b;pdher hws oc tagher woth anthen
fa eller klādher eller vaben eller andher costē ther
bondhen han a fra bondhū selff eller hās hion thē
a holdher, tha er thet herrewerk En hitthes the
alle sothe i annen bondes gardh oc wordher fit-
then a atskilie thet er ep herrewerk forthi at thet
wor aff wodhe En bindher man bondhū i sūth
eghū hws vthū hās skplo eller tagher bondhens
dathē ellē bōdhūs kone oc fōp; borth meth wo-
th; er oc herrewerk

¶ Siquis itraueait domū alterius ⁊c. Nota si aliquis aliquē
de curia sua vī ecclesia expulerit vī fugauerit vel traxerit ex-
tra curiā suā vī ecclesiā et postea cum in fuga existētē ex-
tra curiam leserit hoc delictū sit hūfredh brode coucor thord.
in cor § lxxij. Si aliquis aliquem fugauerit vī expulerit de
aratro suo hoc delictū sit harrewerk si ipsum leserit; p; per
thord § lxxiiij. Nota in capitulo Siquis iuratur ⁊c. quid
sit emenda pro homine occiso in primo saal ⁊ quid in secūdo
⁊ quid in tercio declaratur infra in tercio libro c xxi Siquis
p homicidio Nota pro hibitū est vindicare in aliquē cōsagui-
neū interficientis q; diu vixerit qui occidit vt patet in cōstitu-
tione Erici regisdacie § ix et simile infra li iij. c xxi. Siquis
pro homicidio in glo ⁊ de similibus file debet esse iudiciū de
baptismo et eius effectū c maiores.

Fordr 26
et 50

Fordr
77

hwiłk; herrewerk
hwiłk; herrewerk

hwiłk; herrewerk

I iij

Siquis intraverit &c Nota hic est defectus quia textus huius
capituli non loquitur de fractore pontis communis vel stabellorum
placiti ut talis fractura sit delictum harrewerck ille defectus cor-
rigitur in cor p thord § xlvij. Item Nota in d diripuerit pecora &c
q si prosecutio harrewerck progressum non habuerit quia si
deficit testimonium sex viroz nichilominus soluat incausatus boni
tres marcas ut infra li iij. c. liij Siquis equitauerit vel
se defendat euz notaris de consanguinitate ut infra c cxxiiij
qui voluerit Quicunque Nota de homicidio supra c viij. Siquis
intrauerit Vide insi de iniurijs § sed et lex cornelia euz glo.
sua et § lii. c. l. Ista Nota in iij. § istius capituli qualiter ista
violencia fiat Nota p thord in cor § lxxvij. & § c iij. Veridici
§ primo Nota quomplex est violencia notatur li. iij. c. xlvij.
Nech raadh3 &c. Nota pro quacunque causa aliquis imperit
q ad illam causam consilium dederit vel mandauerit p qua cau-
sa aliquis priuari potest pace si iuramento coguatorum qd dicit
neffn i hyn se non defenderit soluat bondoni xl marcas & regi
tantum Si autem imperitur q consilium vel mandatum dederit
q aliquis vulneratus fuerit si cognati ipsi non defenderint
soluat bondoni xij marcas et regi tantum thord § xiiij. Si autem
accusatur q ppter consilium eius et mandatum fracta sunt bra-
chia vel tybie et cognati eius non defenderint soluat bondoni
xl marcas et regi tantum. pro hys causis debet accusatus ci-
tari ad placitum tempestive thord § xiiij. Siquis intrauerit
utrum q interfecerit vel vulneraverit vel oberaverit aliquem
in domo sine curia alienius cum consilio preuiso et prehabito
postq convictus est utrum liberabit per solutionem xl marca-
rum vel utrum ipso iure sit pace priuatus patz in constitucioe
Erici regis xpoferi regis filij. § i & v. Item Nota Siquis inter-
fecerit vel vulneraverit vel verberaverit aliquem in domo si-
ne curia alienius cum consilio preuiso et prehabito vel in eccle-
sia si captivatur operibus recentibus capite priuatur ita patz
in constitucione Erici regis prioris erici filij.
Item Nota q quicquid deliquerit ut dictum est in cimiterio
ecclesie simili pena puniatur quasi in domo sine curia ppria
perpetrasset ut patz in cor § lxxxiij. et infra c. iij et ubi-
cunque in glo.

¶ Om man ridher annen mans korn
op Capitulum xxxi.

Siquis anonaz alicuius equitando vastauerit
per vim hoc est ridher annen manz korn op
vel in ea paucit gregem suum per vim hoc e etiā
herrewerck tamen debent meliores de placito no
minari ut hoc videant et testificentur quantum fu
erit dampnum. *Om mā rider anden manz korn op*

¶ Om man ridher annen manz korn
op Capitulum xxxi.

Ridher man annē manz korn op meth wold
eller hiorther sūth fa ther i meth wold thz er
oc herrewerck tho sculle gode menz a spn til ath
thet neste thingh.

*Tertio lib:
cap 48.*

¶ Siquis anonam alicuius equitando vastauerit p vim etc.
Hoc est locale hic nota q qui paucit gregem suum in ano
na alterius p vim est herrewerck et infra libro secūdo capi
tulo xlvij. Siquis venerit.

¶ Thwilkz manz hwas er c xxxij.

Ubicunqz aliquis habitauerit vel cum tugurio
tenturio vel fossatis vel umbraculis qui dicū
tur tūlbooth et illuc introduxerat se et res suas ibi
pōt cōmitti herrewerck in eo et in rebus suis sicut
in domo sua sic etiā est in nauī qui onerata est in
farecoste Domus q pducitur debet esse dom^{us} p
pria cōducentis usqz ad expletōm termini.

¶ Thwilkz manz hwas er c xxxij. *hwilkz hwas manz hwas er*

Hmore som man bygght anthn m3 tiald eller
m3 grūftt eller m3 tūlbooth oc haffuer ther i
fōrt sig sellf oc sine coste ther mo hā bypde a hānū

herrewerck so son i hans eghz hwas So er oc om
man er a skipst. vdh ther bpgdh er m3 fare colte
Hwilkz hwas man leier thz er hans eghz hwas til
leier maal er vthe.

Ubicunq; De domo ppria vide insti de iniurijs ¶ Sed & lex
cornelia Itēz quicūq; aliq; intaberna q̄ dī: rñs booth loco ag/
gere circūdato vel in nauī vel ciniterio p in sultū q̄ dī: rathū
raadh lebit vel de hñs locis fugauerit vel tayerit et postea eū
i fuga existentē lebit hoc delictū sit hufredh brode ptz p thord
in cor: § lxxxiij. Nota domus q̄ cōducitur & ce. et sile ē de agro.
vel de terra ut infra e c lxxi § i c qū aliq; Vbi dī: q̄ qui semiat
& vult iurare q̄ habuit agrū cū voluntate et licentia cū cer/
nerit pōt segetes tollere sine q̄rela rapine Itē sile ifra e c neff
ningi c xxxix § v i fine Itē sile infra e in c lxi Si aliquis § i.
Itē etiā sile ptz ifra li iij. c. liij. § iij. c. q̄tauerit § ij. iij. iij. v.

Om land bo er selff husbonde for sig c xxxij.

Olonus est domesticus p se hoc est selff hus
bonde p se z in eo pōt cōmitti herrewerck et
nō in villico qz quicquid reliq̄tur ptra curiā in qua
villicus morat̄ hoc tenet̄ pqueri qui curiā possidet
Sed si aliquid iniuria illatum fuerit villico z v̄xori
eius vel pueris eius in mēbris eoz tūc pōt p hoc
villicus cōqueri excepto domestico.

Om landbo

Om land bo er selff husbonde for sig c xxxij.

Andebo er selff husbonde for sig oc pa hannū
mme mē herrewerck bypde oclep a bypde for
thi at hmat sam gōres a then gardh ther bypde si
dhē i thz er bondhñs hare En gōres noghz a byp
dhñs lpmme eller a hans kone eller a hans bōm
tha mo bypdi selff dele vthñ hans husbonde.

Colon? locale ē. l3 rō pme partis pōt esse qz ibi est ius rega
le v̄ reale & sic dñs teneat tueri ar c q̄ frequēt v̄lite ū p̄stia

Erland

*thz fchal mū or vnder or in brydi maa b̄er amur iord or poar wden
p̄nd: huffm̄ a m̄ḡ v̄r̄t̄ or h̄st̄ h̄m̄ t̄ill p̄m v̄r̄r̄t̄ or th̄m̄ f̄il̄t̄ th̄
a ḡr̄t̄ off s̄yn iord Ey maa or landlo l̄ar amur iord m̄r̄ h̄an f̄hal
m̄nd f̄il̄t̄ p̄ar r̄h̄t̄ l̄ar l̄ḡḡ. Āv̄r̄thi h̄y m̄nd̄t̄ r̄ll̄t̄s k̄om̄ p̄ h̄st̄t̄
m̄ a p̄ land amur or bondr maa f̄aiḡ d̄r̄th̄ for p̄m v̄x̄n*

Sex sculle withne om herrewerck c. xxiij.

Qui voluerit herrewerck cōqueri debet habe
re testimoniū sex bonorū hoīm de illo hereth
ubi illud factū est in illo placito qđ dī landzthingh
et illi sex debent testificare qđ possit legaliter cōque
ri de herrewerck Et si testimoniū nō habuerit tūc
incausatus dī se defendere p̄ neffn i kpn. *Sx schulle withne om herrewerck*

Sex sculle withne om herrewerck c. xxiij.
Wo som herrewerck wil dele han scal haffue
sex gode mēz withne aff thz hereth ther the
gerningher ere i giorde opa thz thingh thē landz
thing er oc the sex sculle withne at so er medh hā
nū brōd at han mo dele herrewerck loglighe En
om hannū bysther withne tha thū ther seththz er
scal figh warie nīz neffn i kpn

Qui voluerit & Nota hic testimoniū sex virorū quō p̄les te
stes requirunt qđ duo tractat glo in l. testium § de testibus et
de isto supra c. xv. Nota in § & si testimoniū & q̄liter p̄dicitur ius
cause herrewerck nō habētis testimoniū sex virorum ut hic et
infra c. c. ij. Si aliquis & simile infra c. c. quod ad vestimēta
et simile §. e. c. p. sed rex et supra libro primo c. xxiij. quicunq;
et extra de rescriptis c. si autē et c. plerumq;.

Om nogher māz fō dra bez mā c. xxxv.

Si equus alicuius vel aliquod aliud animal qđ
homo pōt licenter habere hoēm p̄cusserit ad
mortē et si illud animal fuerit adiudicatū ad mor
tez illius tunc bondo qui illud aial possidet soluat
pro eotres marcas & tū se lege defēdat qđ nesciuit
qđ illud animal habuit illā p̄suetudinē Et si ter cō
tigerit illud idem de eodē animali dum ē in posses
sione bondonis soluat p̄ eo plenā emendā.

in māt for
reber mā

Eodem lib.
cap: 36

Om nogher māz fā draber man c xxxv.

Slaar māz heft man til dōde eller nogher ānet
fā ther mā er loffuēde alhaffue so som er nōd
eller swiġn eller hwn oc wordhē thz sworē til māz
bane bonde ther otte bōde fore iij mark pēninge
oc giffue ther til logh aih hā wylte thz ep aih thz
fā halftē thylte kynne En timer thz trōster i bon-
dhūs heffud om thz sāmē fā bōde fore fulbōdher

Si equus alicui? rē ut inlti Si quadrupes Si similibus pēua
ix marcar supra e.c. xviij.

Siquis educauerit. ut seqt inlti Si quadrupes Si ceterū.

Om mā fōdher wilt dīwar op c xxxvi.

Siquis educauerit lupos vel eorūz catulos ut
orsos vel eorū catulos vel aliquā taliū quod
ē milledīwar soluat p eis quicquid deliġrint z si so-
luti fuerit z si aliquis eos occiderit nichil p eis sol-
uat sed in possēsiōe bondonis non pnt occidi.

in mā fōdher
wilt dīwar op

Om mā fōdher wilt dīwar op c xxxvi.

Fōdher man wilt dīwar op so som er 'vllsue
hwelpe eller biōrne hwelpe huat som the bry-
de ther fōre bōdhe the fulbōdher ther thm op fōd-
dhe oc thm haffuer i heftit En wordhē the lōse oc
draber' annē mā thm bōde icke fōre en i bondhūs
heftit mwe the icke drabes.

Eodem lib.
cap: 38

Om man fanghet dōdō aff thz ther ep
lewer Caplin xxxvij.

Siquis submersus fuerit in speciali fonte ali-
cui? tunc ille qui fontem possidet soluat tres
marcas et si erat p mūs 'oibus villanis nichil sol-
uat p eo idem est de leergassue Itē si aliq's sub-

hollan

nd kōmer sō at nogh mā bōder sō hwelpe hūss op at rēus hūad hūst thz
er nōt hūss rēus gānelt Thz fūnder thz wōrt om at rēss thz Oc fālar
er nōt thz hūl dōd Thz bōder er rēus hā for thz hūssit a Eod nar
hūssit opressit er autēd hūst hūssit rēus hūst hūst Om thz gānē fran
er nōt bōder mōt at rēssit Oc kōmer sōden nōt andēd hūst hūssit
er fālar thz pā hā hūl dōd Thz a bōder at bōder iij mō thz for

66
mersus fuerit in aliqua mōle dam v̄l fiske garde l
fi ceciderit de domo vel domus eū obuerit p̄ eo
nichil emendabitur.

Om man fangher dōdō aff thet ther ep *Om mā fanger*
lewer Caplm xxxviij. *dōdō aff thet ther ep*

Om noghē mā druckner i annē māz kelde thē
mā a serlige thē for bōdht hā iij mark En ot
te thū alle granner tha bōdes iche fore so er oc om
leergrawe En druckner man i mōlle dam eller i
fiske garde eller i andre giorth mā eller faller selff
aff hws eller hws fallē a hānū thē bōdes iche fore
Siquis submersus fuerit in speciali fonte v̄c. ut ff ad. legē
aquileam l qui foneas.

Om mā haffuer hws a ānē māz iord c xxxviij.

Siquis habuerit domū in terra aliena z ipse ē
possessor illi dom? z si quis fregerit domum
ā sine voluntate sua tunc pōt possessor agere in
eū p herrewerk z nichil ad eū qui terrā possidet.

Om man haffuer hws a annen māz *Om mā haffuer*
iordh Caplm xxxviij. *hws a annen māz iordh*

Haffuer nogher man hws a annē māz iord so
at hā er lage egher at oc bypder nogher man
thz hws op vthn hās willie tha mo hin ther hws
seth otthe dele thz til herrewerk oc kōnier iche hin
wed atdele ther iordhū otthe.

*lib primo
cap: 55*

Si aliqs habuerit domū in terra v̄c ut iusti de iniurijs c l3
z lex cornelia v̄ ff de hys qui effunderūt v̄l eiecerūt l i § habita
re Nota siqs fregerit domū alicuius licz edificatā i terrā al
teri p̄t lesus agere i eū p herrewerk v̄c hic q̄ possessor terre
debz iudicio placiti violēter edificantē puincere v̄ nō domū illi
us destruere l frāgere ut l i. c. l v § vi. v̄ c. xlvij § ij. iij. c. li.

Sed si funiculus solaris ceciderit in habitatione vel sub habitatione alicuius et ille qui ibi habitat noluerit recedere ille qui impetit potestatem habeat recipe de terra sua inhabitata ubicunque voluerit funiculus per funiculo uti li. c. lv. Saac solhitte § ij. Sed si aliquis habitauerit ibi tribus annis sine quod relatum in placito pronunciata non potest de iure remoueri vel reuocari uti li. i. c. xlvij. Si aliqua in fine.

Om mā rōffues i annē māz hws c. xxxix.

Siquis fregerit domū hospitis et inde recepit vel equos hospitū suoz vel alias res ipis accinētes tūc pōt bōdo pqueri de herremwerck per violatōne domus et hospes pōt cōqueri rapinā qd dicitur raan. Itē si aliquis spoliauerit plaustrū alicuius in quo vxor sua sedet hoc ē etiā plenū herremwerck.

*in mā rōff
es v andr
mans huy*

Om mā rōffues i annē māz hws c. xxxix.

Brogher mā bōdhns hws up oc tagher thē vch hāns gestes heste ellet andre colte ther geste a tha mo bōdhn dele herremwerck for hws brod oc geste raan for sine colte ther han tabz En rōwer nogher mā bōdhns woghū ther hās huftrūe hē ther i tha er thz ful herremwerck.

Siquis fugerit. insti de iniurijs. Sed et lex cornelia et § patitur et insti vi bonoz raptor § sane nota hic intelligitur si delictū huftrū fieri in villa forēū executio illius delicti habz fieri corripthorū in cor § lix.

Om neffningh Caplm xl.

Neffningi debent iurare de handhwaan z bo raan z hiothwaan qd quidam vocant march raan de improuilio fctō quod dicitur modes gerning et de furtu De quo seruari debet placitū ita qd i pmo placito debet hō publicare hoc est liwse suum raan Tūc pfigitur aduersario suo placitū videlicet

aliud placitū si primū fuerit utile hoc est si duo vel
tres hoc testificati fuerit qd illud sit illorū mether
maals thingh & qd reus fuit legaliter citatus hoc ē
tilkrastt ut rñderet postea iuret ille qui causas mo
uet Sz i tercio placito dñt neffningi iurare aduer
sariū eius illud fecisse vel illuz defendere Itē Si i
causatus añ iuramētū fuerit cōfessus se ita fecisse
tūc nō tenētur neffningi hōc suo dirimere iuramē
to et rex tenetur inde nullā habere pecuniā sed tñ
bondo recipiet inde suū reth Sed incausat? post
exponere quid vult & defendere se p legē videlicz qd
illud recipit ex improuiso hoc ē aff mode ita qd pu
tauit istud suū esse ppiū vel qd illud habuit cum
voluntate illius et si defecerit in lege tūc exponat
quid alius impetit & soluat regi tres marcas et bō
doni tantū Et si nichil confessus fuerit anteqz iu
ratū sit cōtra eū tūc debēt neffningi inde iurare &
ille postea nulla alia lege defendatur.

Om neffningi Caplm pl. *O m neffningi*

Neffningi sculle swarie om handraan om bo
raan om hiorthraan ther somme kalle mark
raan om wodes gerning oc om thyffneth Ther
om scal gōmes try thingh Thz fōrste thing liwas
mā lūth raan tha neffnes thing for hans dele mā
a anneth thing gōres fōrste thing nyth thz er ath
to mēz wīthne ellē flere at thz er thē wīthmaals
thig oc at hin ther secthz er worloglige tilkrastt at
stande hin til retthe ther hannū secthede oc fithn
sware hin ther saagh giffuer & thz tredie thingh
sculle neffningi anthn swarie hin ther saagh wor

m

*Sord vj
or xii*

*Eodem lra
ca 702*

dher giffuē til raan ellē fra En gangher hin wed
 ther sechthz er wed hins coste ther hānū sechthz fōr
 re en swozet wordher om tha sculle neffning thē
 om ep atskille oc ep a kōmghnū hin reth tog tagher
 bondhū fin reth En alt mo hin ther for saghen er
 utlegge met loghū at han feck thet hā worde sec
 thz fore affwode so at han hougsede at thet wor
 hās eghz eller hā feck thz m3 hās willie ther a kal
 ler en bypster hānū logh legge wdh thz ther hin a
 kallede oc bōde a iij mark bōdhū oc so kōmghnū .
 En gāgher hā wed icke fōre en hānū wordher
 swozen a hand tha scu le neffning swarie om oc
 mo hin kōme wedh engh en annen logh.

Neffningi dūt Notatur cxi s c ij de isto iuramento x p fine
 facit ff ad legē aquileā le interdū Item si rapina scz raan ple
 cutionem nō habuerit p neffningos nichilominus incausatus
 soluat iniuriā passo scz bondou iij marcas ut hic in § Item
 Si incausatus an iuramentū et infra li iij c liiij. Si quis equi
 tauerit. velle defendat cum iuramento xij hominē ut infra e
 c. lxxij. Quā aliquis neffningi xce. Nota textus iste et filē c vi.
 Infra minus s e nō faciunt mentionē de illis fullingh qui ve
 ridicos et neffningos ad discernendū moneāt seu inuocant
 Hic defectus corrigitur p thord § xxiij et idem ins seu eadē ra
 tio est de denominatis pro quacunq; causa Nota hic in textu
 huius c c ultimo § iij intelligitur notabile qd si iniuriā pass
 centra iniuriantē scz raans man iuramentū suuz non expo
 fuerit neffningi non tenentur discernere ut infra eodē c xli.

Qui iurauerit et simile infra li iij c liiij. si imputatū per tex
 tum de nominatis in hareth siue stockneffndh. Nota hic de
 citatōne scz c xxxix § iij x s li i. v. qd in principio in li c xxxvij
 in glo § iij. Itē in cōstitutōne cristoferi regis filij voldemari
 regis § xvi x ibidē § xxxiij. et liij c lviij et ibidē de contuma
 cia neffningi x Queritur utrū res alienas occupare licz co
 ductiue siue cōcessiue acquiras vsq; ad expletionē termini si

ne pena legis p[er] s[ed] e[st] c[on]tra xxxij. Ubicumq[ue] Ultimo et infra e[st] c[on]tra
§ i & hic § v in fine & infra e[st] c[on]tra lxi Si aliquis § i & infra li ij c
liij. Si quis equitauerit § ij.

Om raan liwles oc fplges ep c xli.

Oui iurauerit raan contra aliquem in placito
quod dicitur withermaals thingh et postea
nolnerit p[er]sequi cū neffningis tūc soluat regi tres
marcas et bōdoni tres et neffningi nō accedāt.

Om raan liwles oc fplge ep c xli. *O m raan liwles oc fplge*

Ahū thē raan swarier a witthēmaals thingh
oc wil ep fithen fplge neffningh til tha bōdhe
han bondhen ij mark oc ij mark koninge oc gā
ge ep neffningh til.

*Exon
noy*

Qui iurauerit raan. ut ff ad l i turpillis § si quis Qū aliqd
fuerit de isto iuramēto vide s[ed] e[st] c[on]tra Nota hic corrigitur dubiū de
stockneffn i isto c. q[ui] iurauerit p[er] thord § vj de emēda bōdonis
et regis qui causam stockneffn non p[er]sequitur.

Naar neffningh sculle swarie c xli.

Ouando aliquid fuerit publicatū cōtra aliquē
de q[ui] neffningi debēt iurare tūc debēt in tercio
placito ad iudicari ut rectū iurent tūc tenētur neff
ningi requirere consiliū de meliorib[us] illius hareth
utrū dnt iurare aut non vel quid debēt iurare et li
cet oēs vnū iurauerint vel fecerint si tū iurauerint
contra meliores & p[er]les qui dicunt flette men illius
hareth ipi pnt suo carere boosloth.

Naar neffningh sculle swarie

Naar neffningh sculle swarie c xli.

Th[is] tredie thingh effther at mā liwles raan
a handh eller mā secthes for noghz anneth thē
neffningh sculle om skilie tha sculle the dōmes
til atswarie reth. Ther effther sculle the neff

5
13 14

Sam. 28:
cup. vij

emodt

ningh there raad rage aff the beste mēz raad ther
i hareth ere om the sculle tilgāge eller ep oc hmat
the sculle swarie forthi at tho the gōre alle eeth oc
swarie effther the beste oc the fleste haretz men
thamwe the togh there boosloth forgoze.

Quā aliquis fuerit In quocumque hareth vel villa forensi facta
fuerit rapina i placito illius hareth dñt neffningi illi hereth
discernere et qui accusatur p causa rapine debz in placito sui
hareth tēpestine citari ad illū placitū q̄ neffningi dñt discer-
uere et si ille nō hz brofiel tunc debet citari in placito gñali.
Thord S xvij. Nota hic scz in isto c qñ aliquis corrigitur dubiū
p thord S vij. utrū stockneffn tenētur iurare autēq̄ iniuriāz
passus intrauerit contra iniuriāte eodē placito et utrū tenē-
tur stockneffn et neffningi iurare aūq̄ monētur ad discernē-
dum per duos fullingh.

Hware neffning sculle swarie c xliij.

Hic iurabūt neffningi Sic iuuet me deus et li-
ber quē teneo q̄ ille hō spoliavit illū illa re p
q̄ fuit causat? z ideo tenet illud exponere z emēda-
re regi iij marcas et bōdoni iij marcas.

hwar neffning
sculle swarie

Hware neffning sculle swarie c xliij.

So sculle neffning swarie So hielpe mig gud
oc thñ hellige bogh ther iech holdher a ath
thñ man rōnthe annen at thz lā ther han worde
secthz fore oc er forti seplough vō atlade oc bōde a
iij mark bōdhñ oc iij mark komghen.

Om hwar mōghz raan mo swaries c xliij.

Pro vna ciroteca vel quātuz cirotheca valet vñ
quacumqz re quā aliquis in manu sua habu-
erit p̄t adiudicari raan quia maius dedecus est sic
spoliari q̄z alio modo Pro minori nō p̄t adiudica

65-

Four
84

und. und
ein besser

m iŋ

Hoc vocatur hiorth raan si aliquis intrauerit
i alteri? foldh in campo z in mark edificato z
inde recepit vel pecora vl aliqd aliud aial vl equ?
qui dicuntur hors vel anonā vel ligna q dicuntur
timber vel aliā rem valentē dimidiā marcā.

Om hiorth raan Caplm xloi.

Hiorth raan er thz om mā gāgher i annē māz
foldh vthe a mark oc taghē hors ellcr nōdh
eller ānet fæ eller horn eller hōp eller timber ellē ā
dher coste ther halff mark gīaldher.

Hoc vocatur Vide supra c primo.

Om man faller for raans dele c xloij.

Ouicunqz legaliter puic? fuerit p raans dele
tene? totū exprimere p bōdone p quo ipm
puincerat z insup iij marcas ei z alias tres regi.

Om man faller for raans dele c xloij.

Hvilkhñ mā som faller for raans dele mz neff
ningh hā er skplough at rette med bondhen
ther hannū feller til thz hā er feloh til oc iij mark
a oc so komghen.

Quicunqz et hic Nota qualiter primo fiat refartō dampni
z postea pena pecuniaria ut hic z ifra li iij cxxiij z ifra c
lviij S iij in fine Itē li iij cxxij Siqz aliū occiderit z cxxij Si
quis primo recipit z cxxij Quodcumqz cōcordat C de sepul
chro violato auct Itē q dūm Itē c cxxvii Siqz puni? Itē c
cxxix Pro vulnerib? Itē c cxxviii q habet S ij Itē c cxxvii Si
quis venerit S ij Itē c cxxix Duodecim pecora S ij in fine Itē
c li quicunqz Itē c c li Si pecora quasi in fine et c liij flicer
Itē c c liij flicer Item c c lxi minor Si z ij z c lxx S ij Itē c c
lxxi et c lxxij et c lxxv in pncipio Quicunqz p isto insti vi bono
rū raptor in pncipio et qlicer vltra dampnū dat pena ut h
z insti de obligationib? q ex delicto nascit C furtoz gñā.

in hiorth
raan

Eodem lib
cap 72

Tert: lib
cap 47

in mā faller
for raans

lib: 3°
cap 48

Om mā laar annen manz agher op eller
engh Capittulum xliij.

Siquis falcastraverit alterius pratus totaliter
qđ b̄r mellom egh oc ende vel agrū ipius mel
lom egh oc ende quātūcūqz fit puū vel maius se
mē vel senū z illud detulerit licet min⁹ valet qz di
midia marcā tñ p̄t hoc pquerēdo reduci ad raan.

Om mā laar annē māz agher op z c xliij. *Om mā laar annē māz agher op z c xliij.*

Ecce laar mā annē māz engh op mellom egh
oc ende eller sker agher op mellom egh oc en
de hure mōghz som sa dhñ er eller engh oc tagher
thz bort tho at thz gialdher mynne en halff mark
tho mo han to thz dele til raan.

Siquis falcastraverit Tñ p necessitate qđ p̄t ut i § finali
auct de pace tenēda coll' x Siquis falcastra Si semē z senū de
tulerit reduci p̄t ad raan ut hic z infra e c lxxij qđcūqz semē § ij

Om wodhes gerningh Caplin xliij.

Siquis incausatus fuerit p violatōe fessi qđ b̄r
hellibōde vel blodwide et si iuraverit qđ hoc
fecit ex improviso hoc ē aff wode et si neffningi qđ
dñt hoc scire iuraverit illū hoc fecisse ex improviso
satisfaciat lesa et nichil regi vel epō.

Om wodhes gerningh Caplin xliij.

Dectes māfor hellibōde ellē blodwide oc swer
hā at han giorde thz aff wode oc swarie the
neffnige ther ther om sculle skille hās gerning til
wodes gerningh tha bōde han wed hin ther han
bōd wed oc hwerkū wed kōngellē wed biscop.

Siquis incausatus fuerit p violatōe De hoc in c i z ij de delictis
puerorū h̄ ubi culpa p̄cessit qđ tenet de causa quia dedit ope
rā rei illicitē. nota in c Sicut dignū de homicid z p glo v i cul

Eod: W
ca: 87

Text: l. b
cap 36

pa in ei de homicidio li vi. et a contrario se usu in c. Johannes
Et si idem dicit glo in c. iij. de delictis pu. et puer x. annorum dolus
capar. propter delictum excommunicatur et iure puniatur tali pe-
na spirituali. Item Nota quod puer minor xv. annis peccat extra homi-
cidium solum emendat ad lesam et non ad episcopum vel regem. Ideo si
neffringi iurauerint eum sic fecisse bene iurant si ita sit sed non
emendat nisi verum. Neffringi debent. Vide hic modum eligendi iux-
ta plenitudinem modum. Nota ex improviso facto requiritur infra libro
iij. c. xxxvi. § v. Et hoc fecit ex improviso. nota cum quis ex im-
proviso delinquit vel etiam si occidit ibi voluntas adesse non censetur
de homicidio. Significasti sed qualiter constabit hoc quod forsan solus
erat ob defectum probationis per proprium iuramentum facit. fides quod
solum deum habet ultorem. Et de rebus credi si et precipue cum
de conscientia alicuius queritur statum soli iuramento ipsius in c.
preallegato Significasti per ber in v. si ita est. Item Nota quod
duo requiruntur ad hoc quod aliquid sit factum ex improviso pri-
mo quod ibi voluntas adesse non censetur ut de homicidio c. Signi-
ficasti. secundo debet opera rei licite adesse et si quis vult excusari
per opus ex improviso debet adhibere omnem diligentiam quam po-
tuit et debuit de homicidio c. Johannes. et Quidam Item nota
quod si quis vult excusari per hoc quod fecit ex improviso debet excusa-
ri per iuramentum neffringor ut si li. ij. c. xxix. Et in le. muniti-
pales iutorum. Nota quod nullus puniatur bis in idipsum ut hic
et infra li. ij. c. lxxv. in glo.

Nota barn inueniunt aar ther tagher in teckit fee aff annen
mans foldy eller gardy cha er thet harrewerck eller raan ut
li. iij. c. lxx. § iij. et iij. Satisfaciat lesio.

¶ Sed quid si sustinuerit penam corporalem nunquid satis-
faciat lesio distingue aut tenetur pro maleficio et tunc si su-
stinuerit penam in corpore tunc tollitur actio quod cum effectu
ita amplius non tenetur soluere licet proueniat ad pignori-
rem fortunam ut notatur de homicidio c. sicut dignum § eos
insuper in glo. maius quam approbat archid. ruij. q. vi. c. si res
glosa pent. et io. au. de re. iuris c. p. t. libro vi. et hen. de do-
et conu. c. finem di. ij. aut pro debito tunc secus nisi fauor
te subire penam et ibidem.

Item non eñm confurget duplex tribulatio sup vno et eodez
crimine quia nullus punitur bis in idipm ver in e sicut dignū
in d maius vel si habeat &c.

Thur gāmel barn hellet mo bryde c l.

Qui minor est quādecim annis satisfaciāt lēso
& nichil regi vñ episcopo nisi p solo homicidio

Thur gāmel barn hellet mo bryde c l. *hunc gāmel barn.*

Ewed ther then hā bryd wedh oc ep wedh ko
ninghñ oc ep wedh bīscop vthen for mādrab ene

Qui minor ē xv annis Nota iste text? pōt intelligi de pma
parte puerilis etatis a septio anno cōpleto vsq; ad explecio
nez vñdecimī anni q; puer in illa pte etatis d; s; vñ a purita
te q; purus aer et sic nullo mō ex leguz seueritate punitur de
delic pu.c. referende sed text? li.ij.c. xcv. § vlti. in q; d; si pueri
sunt adeo adulti in exerci vel dolica paces &c. Potest intelli
gi de vltima parte etatis pueril in q; aliqñ malicia anticipat
pubertatem scz ab vñdecimo anno completo vsq; ad xv annū i
qua malicia etiā supplet etatem q; tūc puer multoties d; do
licapax & sic aliqñ punit vt ibi et de delic pu.ca.pur. & sup e c
xlii. Siqs icausat? i glo & filr ifra li.ij.c.l. § vlt. scz hoc tñ pñt

Thure neffningi sculle i tages c li.

Neffningi debent esse octo in quolibet hareth
ita q; duo in qualibet fierthingh qui sunt ho
mines triū marraz et qui sunt bōdones hoc ē the
ther op holle for thm sul landwern & bōdones de
bent venire cū eis ad placitū et in illo placito qd
pimo sequit epiphaniā dñi et noiare eos corā ex
actore quos ad hoc decreuerint nominādos Exac
tor debet eos instruere in eed q; rogent deum ita
eos iuuare q; qzdiu fuerit neffningi de oib? ad q;
vocati fuerit iurabūt q; veri? didicerit hoc ē vññ

wild Et si bondones neglexerint et noluerint eos
 noiare corā exactore tūc pōt ipse p se recipere neffnig-
 gos Et si aliqua fierthingh discordauerit euz alia
 ita qd quidā volunt habere istos z quidē alios tūc
 scādū ē in iudicio pluriū hoc tñ sciendū ē qd qzdiu
 ceptus fuerit aliquis qui pri? nā fuerat neffning?
 qui tñ ita cōpos ē sui qd pōt seipm tueri z si adeo sit
 debil qd bō mīpōr qd nā pōt esse tutor sui tūc qui p-
 us fuerat neffning? pōt ad iudicari ptra volūtātē
 suā Et sciendū qd si aliquis noiatus fuerit ad iura
 mētū neffnigoz qui pri? fuerit neffning? exactor
 nā pōt eū amonere dūmodo met voluerit Et si ra-
 tionabiliter nā pōt ondere qd aliquis i sua fierthingh
 nā fuit neffning? postqz ipse fuit z ipse noluerit ac-
 ceptare in debito triū marcarū pcellatur.

neffning **E**t si neffningi sculle i tages c li.
 thille y tages

Neffningh sculle otte wære i hwert haret to i
 hwert firthing the ther treggi markis men ere
 atelbōndher oc ep bryde eller lādēbo mē the ther
 opholde for thm sul lādēwern oc bōndhē sculle kō-
 me til thigi m; thm a thz thing ther nest er effther
 tolte dag wale oc neffne for ombolmā thm thē the
 haffue til neffnd. ombolmā scal thm i ethe. thūste
 lūnde at the bede thm so gud hielpe at so lēge sō
 the ere neffning at om alle the maal thē the wor-
 de krafte til om at swærie oc thm hōer at swæ-
 rie at the sculle swærie thz retelle oc othā wāld. en
 forglōme bōndhē thm oc wille ep tage the til ther
 neffnig sculle wære oc ep w; rethe for ombolmā
 tha mo ombolmā tage sig selff neffningh En supl

Fierthing a innēbrothes oc somme wille haffue en
oc sōme annē tha sculle the wāre neffning thē fl
est haffue til tagh; Tho scal thet gōmes at e mes
dhū annē er til ther ep haffuer neffningh wāret
thē tho er so fōre at hā mo wāre sin eghū wārie
ta mo hū ep nōdes til thē fōre haffuer neffning
wāreth Tho at nogher mā neffnes til ther fōre
haffuer neffning wāreth oc wil hā self wāre ta
mo ombosmā hānū ep wrette En kan hā ep self
skel a gōre at nogher mā er til i hās fierthing thē
ep woz neffning sithū han worde wil han ep i gā
ghe tha ligger hans tre mark ther wedh.

Om nogher mā wil ep neffning wāre c lū.

Exactor extorsit a bondone tres marcas
legaliter pro eo qd nō vult acceptare neffnī
giāz recepit eas ab eo ppter hoc nō est bondo ex
culatus sed quotiēscunqz vocatus fuerit ad neffnī
giam z nō receptauerit soluat tā diu tres marcas
donec nō habeat tres marcas. *Om nogher mā wil ep neffning wāre c lū. mīng wōr*

Om nogher mā wil ep neffning wāre c lū. *mīng wōr*
Dogher umbosmā bondhes tre mark loglighe
thm aff hannū tho er hā icke orlaghe ther m; mē
eso offthe som hā kreffues loglige til neffning at
wāre om hā ep i gangher gialde e tre mark so lē
ge ath han wordher so fatugh at han haffuer ep
tre mark.

Si exactor ꝛc Vtrū exactor potest intīmādo aliquā causaz
contra aliquē publicare in placito et postea per monitionez
duoz fullingh cōtra iniuriāntē erequi patet in constitutione
Erici regis prioris Erici regis filij § ultimo.

Si ex actor extorserit Vide penā nolēt fieri neffning simile
in certis statutis cōmunicatū cōtra recusantes officia publica

*At neffning
dnyllz 17 pur
hō pūm dag*

Ath neffningh sculle ep swarie thñ samme
dag ther the i tages Caplm liij.

Neffningi nō debent de aliqua causa suo iura
mēto discutere illo die quo instituuntur quia
nō possunt habere min⁹ q̄z vñ dies ut veritas inq̄
rat in causa quā debent iurare.

Ath neffningh sculle ep swarie then sam⁹
me dag ther the i tages Caplm liij.

At de vero citato

Neffninge sculle ep swarie eller skille om no⁹
gher maal a thñ samme dag ther the ethes i
forti at the mwe ep haffue nipne en vñ netthē rō
atlede sannē om thz ther the sculle skille om.

At vero citato

Neffningi nō debent Nota quō requirat de veritate et quā
p̄iudicat veritas legi require s e c vñ Si discordauerint i tex
tu & in glo et ulterius distinguē sic quia aut veritas ē occul
ta aut dubia aut manifesta si occulta tunc veritas non p̄iudi
cat legi q̄ ecclesia non iudicat de occultis nec ullus iudex nī
si deus solus aut veritas dubia et tunc nisi veritas in iudicio
discussa legitime fuerit et iniusticia finita nō p̄iudicat legi ut
s e c vñ Si discordauerint in textu ubi dī q̄ octo meliores de p
nincia & epus vce. aut veritas fuerit manifesta et tūc aut in
causa civili aut criminali si in causa civili ut de emptione & vē
dictione vel locatione ul' aliq̄ causa cōsimili Si q̄s cōfiteatur ex
tra ius. i. extra placitū si p̄bati legitime pōt tunc veritas p̄
iudicat legi ut § de non mērata pecunia l gñaliter & l aduer
sus & ff de p̄bationib⁹ l cū de indebito § ultio de fide inst ru
mētor c si cautio in q. ix § Si debitā aut in causa criminali &
tūc aut veritas pōt p̄bati p̄ euidentia fcti puta p̄ euidentia z
patrati sceleris & tunc veritas p̄iudicat legi ut infra e c lxxi
Si q̄s imputauerit et extra de coha cleri. et mulie. c tna et c
fi aut veritas fuerit manifesta in causa criminali p̄ p̄fessioez
& tūc aut illa cōfessio facta fuerit extra ius. i. extra placitū &

*At vero citato
At vero citato
At vero citato
At vero citato*

At vero citato

Veritas p̄iudicat legi tam p̄iudicatoe ut p̄iudicatoe

tunc illa confessio nō p̄iudicat nec veritas p̄iudicat legi ut
extra de iudi c ac si clerici et § l iij. aut veritas in causa cri
minali legitime facta fuerit manifesta et tūc veritas p̄iudi
cat legi ut infra e c vi. Siquis iuratus in fi Et q̄ aliquis sit
manifestus in crimine p̄ euidentiā facti velp̄ conuictōz patz
infra e c lxxix. Siq̄s capti in fine ibidē p̄ glo hostis et de ista
materia etiā q̄re infra e c xciiij. Siq̄s amittit in glosa magna
p̄estringi Simile de reo citato q̄ inde liberatus respōdere nō
teneatur ut in c p̄terea de dilationibz et p̄ auct̄ offerat Et de
lite contestata Itē similiter si aliquē in placito aliquis p̄ aliq̄
cā p̄ q̄ nō ē citatus ad placitū habeat spaciū deliberandi quid
rūdeat ad p̄ximū placitū p̄t p̄ thord in cor § ix.

¶ Om vmbolman wil ep kreffue neffning c liij.

Si exactor noluerit infra tria placita q̄ erunt a
placito p̄ximo q̄d est post epiphaniā neffning
gos instituere z nullū legaliter cōvincere quia non
vult acceptari neffningeā Rex pōt euz priuare ex
actione sua quia nō vult iusticiā facere bondoni et
q̄ quicunqz incausatus fuerit p̄ raan ip̄e tenet p̄
legem p̄rie vel defendi vel conuinci.

¶ Om vmbolmā wil ep kreffue neffningh c liij.

Al vmbolman hwerken ep neffningh fange
indih̄n credie thingh effther thz thing thē neff
effther tolte dag iuale er oc enghen man laglōghe
forti at han wil ep ganghe i tha haffue komghū
goot reth til atrage hans leen fra hannū forti han
gōz bondhen rethlōs forthi ath hwillkhen man for
raan secthes han er skplough m̄z ful logh enthen
at maries eller at felles.

¶ Si exactor et nota q̄d iuris sit si noiatus ad nominanduz
de noiatos nō iuocauerit Itē q̄d iuris si aduocatus illum
noiare noluerit q̄ denominādos debz noiare z tūc utrū iuriā
passus nōm̄iet ad nominādū quē voluerit ista dubia corrigat

n

⁊ declarant in cor p thord § lxix ⁊ hoc idē faciet si aduocat⁹
 v' eius official nō sit i placito vel aliquis illorū imperitur p
 cā pl'i ut ibidē Si exactor sit supior nō facies iusticiā punir' ut
 ff de officio p'hdis p totū et spāliter in l illicitas ibidē. Ser pōt
 eū puare exactione sua quia officiū suū nulli d' esse dampno
 suz ff de furtis l si fuus cōmunis § q' vero iij q' iij § ventur'
 her de fide r hū b dispendiū Vnde nō d' p'mū cōsequi vnde pe
 nā meretur xvi q' i legi ff de neg. l fine hereditaria her e c ⁊ b
 Quia non vult iusticiā facere bondoni Nota in isto iudicio si
 causa de q' iudicatur summā triū marcarū continet et non
 ultra emendet bondoni tres marcas pro iniūsto iudicio et re
 gi t'm si v'o causa transcendit summā triū marcarū soluat bon/
 doni sex marcas et regitantū § xxij Thord Si exactor Nota
 rex pōt eū puare exactōe sua q' nō vult iusticiā facere bon/
 doni ⁊ ratio est q' nullus pōt iusticiā vendere ut extra de pur
 gatōe c accepimus per textum et s' li p'mo c lo gaar solskifte
 a by in glo.

Com neffningi skille at Caplm lo.

Si quatuor vnū ⁊ reliqui quatuor aliud iura
 uerint tunc tres neffningi de p'imo hareth
 adducētur ⁊ quorūcūq; iudiciū duo ex illis trib⁹
 p' sua iuramēta approbauerit ratū erit.

Com neffningi skille at Caplm lo.

SMarie fire eth oc andre fire annethy tha sculle
 tre til ass neste hareth oc the ther nest ere fi
 thende oc huilke fire ass them the tho splghe thet
 stande.

Si quatuor vnū ⁊ Nota hic si discordauerint veridici neff
 ningi et denomiati qd iuris corrigitur p thord in cor § lx Si
 quatuor vnū ⁊ co. file infra e c lxix Si neffningi et idē ē si vn⁹
 illorū moritur vel pegere p'ficiscit vel recesserit de puincia v'
 de hareth vel factus fuerit villic⁹ ar infra e c lvi Si q's neffni
 gor p' textū ⁊ infra e c lxix Si neffningi p' glo.

Man scal ep selie fin swen leen i hand c loi.

Nullus debet famulo suo suā cōmittere exacti-
onē exequendā sed debet eā cōmittere alicui
bondoni qui poterit de bonis suis satisfacere hīs
quibus iniuria fecerit ⁊ qui in illo hāreth habitaue-
rit et qui possit eulibz exhibere iusticie cōplemētū.

Man skal ey selie fin swen leen i hand c loi.

Aghū mā ther leen haffuer skal thet fin swen
selie eller betale mē skal thz befale annē bonde
i hendher thē thz følge mo oc ithz leen booz oc pēs-
nige haffuer medh a thette at gōre thm re th thē
the bypde medh.

Nullus debet scotio ponitur i textu q: debet eē possessiona-
tus ut emēdet si i iustū iudiciū fecerit de qua emēda in cor-
thorō § lxxix ⁊ v § xvij Itē incōstitutōe cristoferi § xxxi.

Om neffnig dōpōr eller far bort c loi.

Siquis neffningoz mortu? fuerit vel pegrinā
natōez inierit vel recesserit de puincia vel de
hāreth v? facit? fuerit villicus tūc illi qui i sua fier-
thingh morāt aliū dnt noiare et exactor debet eū
hicut prius dictū est instituire.

Om neffning dōpōr eller far bort c loi.

Om neffnigh dōpōr eller far pellegrims ferd el-
ler far aff spsel eller aff hāreth eller wordher
bypde tha sculle hans fierthings men tage annen
oc ombolman hannum i ethe so som fōre er
sauth.

Si quis neffningoz q̄lter in locū p̄decessoris eligat successor.

Rar raan skal deles Caplm loi.

Oui voluerit raan cōqueri debet illd infra an-
nū cōqueri ⁊ si hoc non fecerit reus iuramēto

Eodem lib
cap 51

5
13 14

laar van
thet dets

re haim se purgabif.

Nar raan scal deles Caplin loij.

Hilkhū som wil raan dele a nogher man tha
scal han dele thz indhū thū iamligh thē raan
er giorz delet han fichen tha for han iche mere en
tolff menz eedh.

Qui voluerit ut ff de vi & vi armata l i in principio § annis
C vide vi l ij & q reus hic purget se est contra l q accusare C
de edendo quia accusatō est in tota extincta sicut in fili dicit
de accusa c iniuriar & de tali abusione q reus negās se pur
get et simil abusio de q in c ad nrām de pbationibus.

Om man wordher delth mē raan oc wil
ep fichen stande til retthe c lip.

Ovi aliū convincerit ad raan hoc ē hmo som
delet vel sōgher annē til raan z ipse noluerit
postea satisfacere tunc p̄figet ei dies quinqz de
placito ad domū rei ut exigat ablata et emendas
triū marcar z si re? ptumar fuerit z noluerit emē
dare tūc iudiciū pmulgabit q ille qui eū convin
cerit possit ab eo accipe naam extra curiā suā q di
citur gardzleed occulte z nō manifeste tamen ille
qui recipit naam debet iudicare vicinis suis vñ
vel duob? q recepit sed nunqz recipi debet naam
sine iudicio placiti quia si prius recepit tūc pro eo
potest fieri raans man vel fur.

Om man wordher delth met raan oc wil
ep fichen stande til retthe c lip.

Hilkhū mā annē sōgher fulkōmelige til raan
oc wil hin ep sette thē forsaghū er tha legges
hānū fem dage til hās hws attaghe wth hās oc
trpgi mark bood a Et hā amethore oc wil ep bō

hū mā wor
m dets mē
raan oc wil

For
vñ

de tha dōmes hānū naam at tage elſchē ſijth lēn
lige oc ep apēbarlige vthū garðzleeth tho' ſcal hā
thē tagher ſele til hās grāne en ellē tho' thz hā tog
En ep ſcal mā tage naam vthū thinga dom forti
at tagher hā fōre en hā faugher dom til ta mā hā
ther fōre worde anthū rans mā eller thpff.

¶ Hwilkke neffning ſculle ſkpli om raan c lx.

S Ille qui conqrit raan et ille qui eam intulit
ambo habuerūt terras in illo hareth vbi ille se
det cui imputatū ē crimē illud videlicet raan tunc
illi neffningi dnt illud ſuo discernere iuramēto qui
in illo hareth habitāt licet ille qui aliū incauſauerit
ſederit in alio hareth itatn q illa terra fit inhabi-
tata p colonū vel p villicū vel si ipse eā p se arau-
rit in primo autūpn vels vere.

¶ Hwilkke neffning ſculle ſkplie om raan c lx.

Haffuer bodhe hin ther rāner oc thū ther rent
wordher iord i thz hareth thē hin fidohe i thē
raans ſagh wordher giffuen tha ſculle the neffni-
ge ther om ſkilie ther i thz hareth ere tho at hīn fi-
dher i āneth hareth ther ſaag gaff om iordhen oc
bpgd m3 landbo eller m3 bpgde eller hā prketh hē
ne ſelft a then neſt grōde.

¶ Qui aliū cōuicerit ad raan pro isto faciūt iura de pignore
ptorio et melius de pignore iudiciali et eſſet meli? q iudex aſ-
ſignaret ei q p se caperet vt de bonis curi iudicis poſſide-
di p totū et q dicit occulteideo forte ne veniēt ad arma p l c q
ſimūſ de vſufructu etiā h tacite admittunt re pſſalie de q b
in c vnico de iniuriis x vi et ſine iuditio nō valet vt l ſi q ſi tā
tā unde vi x iñſi vi bonoz rap circa mediū x i Nota hic ſit
quedā correctio hui? capi p thord S y ex grā regi voldemari q

n iij

cericus pōt cōmittere tanto cām rapine & harrewerck profe/
quēdā in istis legibus regni dācis Nota si reus legaliter i pla/
cito cōiectus contumax fuerit pōt punire per naam nō solū/
mō p raan s; ut omībus causis extentes in c lx li ij Itē. nota
fm thordonē § xxxviij Si aliquis de aliquo ius qd naam dicit
recepit cōtra leges q in libro legali continētur tūc habeat li/
cenciā causā harrewerck vel rapine psequendi contra illū ita
tū q alijs pro quibus cōiectus erat prius satisfaciāt Itē qre
ulterius de naam infra li ij c cjlz Qui aliū conuicerit ad naā
Itē querat ulterius de naam infra li ij c lxxij q si ipncipio
Qui aliū conuicerit ad raan Nota textus ille non loquitur
utrum est causa harrewerck si aliquis receperit naam contra
leges terre iste defectus corrigitur in cor thord § xxxij. Si
aliquis queritur utrum res alienas occupare licet p; s c xxxij.
Vbiunq; & hic in § i & § xxxix neffningi et infra li ij c liij h
quis cognouerit S; ille statio quia actor debet sequi forum
rei et forū capitur hic ex domicilio de quo in c cū sit gñale de
foro competentī et e finali et non psumitur domiciliū nisi sit
reus immobilis culta ut hic al psumit derelicta vel nō cura
ta a dñe ac insti de rerū diuisione § quia ratione.

Om felles fa oc om wedh oc om giald c lxi.

Si aliquis impetierit aliū in placito q concesserit ei denarios vel equum vel alias res vel in pignorauerit et tunc incausatus tenetur exponere tantum quantum fuerit concessus et insuper desēdet se rñ hominum iuramento & si conuictus fuerit totum exponat qd alius impetiuuit Sed si noluerit et iudiciū sustinuerit et efficiatur contumax et infra certū terminum qd dicitur lagdaghe nō satisfacere tunc tenetur emendare bondoni tres marcas supra id quod cōquerebatur et regi tres marcas ac si esset pnessningos cōiunctus ita potest aliquis exercere naam si legaliter conquestum est in placito Et si lex firmata est et non in placito

tunc non est lagdeelh met lagdaghe Sed quid
quid in pignozatur in placito in eodem placito dz
solui et redimi. *Om feth fr n om wzd et om giald*

Om felles fa oc om wedh oc om gialdh c *111*

*Eodem lib
cap: 109*

Om felles fa oc om wedh oc om giald om no
gher man kaller a so a thingi at han haffuer
leeth annen sine penninge eller hesth elle nogher
adher thing hmat som thz er helst ellē sath a wed
tha er hin ther lectes skplough vth atlege so mōs
ghz som han gangher wed oc giffue ther a rj mē
eedh En faller han atloghen ladhe wdh thet ther
a er kerth En tol han dom oc wordher owerhōs
re oc rether ep indheu lagdaghe tha er han skpl
ough ath rettthe wedh bondhe ower thet ther a
er kerth iij mark oc iij march komghen so som hā
wore fallen for neffningh oc so mo ther effther
naam deles om thet er lagdeelt a thingi En wor
log fest oc ep a thigi tha er thz ep lagdeelt En alth
thz mā setthē a wed a thigi thz scal mā lōse a thigi.

*Eordl
33*

Si aliquis impeccerit aliū ratio quia confessio pro indicato
hebetur ff de confessis q autem reus defendat se iuramento
p non pbato est contra leges qui accusare & de edendo et s e
c lvi Item congruum est q puniatur pro contumacia bon
doni et regi simile in c finez de dolo et contru sed q in pncipali
puniatur ac si confessus non placet Concesserit ei denarios
vel equū & c Nota q si aliquis alicui concesserit hoīem et ex in
curia moritur sine perierit homo ille quantū ad estimatiōez
nō tenetur reddere quia liberū corpus non recepit estimacio
nē ut de ord cogni c ij de iniuriis dāp da c i ber sz operas amī
sas et ipensas in curatiōe prestabit ut de iniuriis & dam da
c i in v operas et ipensas et in medicos ff si quadru pau. fe
dicitur lex hac ff de riec et effn l vlti et ff ad legem aquile
am l qua accōne in pncipio et ff ad l rodianū de iactu l i cor

poris et ff de eiec et effn l i § sed cū homo tū si homo perijt l.
solidor sic cōdempnatio vt in § sed cum homo et illud fit pro
pena non pro estimatione nisi dederit occasionē dampni tunc
qui occasionem dampni dat videlicet ppinguam dampnū de
dedisse videtur secus tamē est in illo qui non vt accideret de
contingentibus nichil omisit .i. omnem diligentiam quam po
tuit et debuit adhibuit de iniuris et dam da c si culpa sed si
pns fuerit i dāpno dato scilicet maior nō cōsiliū dans nec co
operans sed si necesse fuerit amminicū prestare proponens
soluat regi tres marcas et leso sex marcas thord § v sed si cō
siliū dederit vel mandatum in dampnis maioribus et hoc
conuictus soluat leso xl marcas et regi tantum thord § xliij
Nota q Henricus in summa dicit q qui dicit se soluisse pba
re teneat hoc ipm et allegat c hys qui de so.

Om borghen Caplm lxiij.

Siquis fideiusserit p aliquo et postea uo
luerit soluere tunc ille qui fideiussioz recepit
agat i eo tan qz pro debito Itē nota q nullus po
test se eximere de fideiussione nisi soluat quod pro
misit tamen nō debz aliquis aliud exequi per nesc
ningos.

Om borghen Caplm lxiij. *O m borghen*

Om noghet mā borghet for annen oc wil hin
ep gialde ther borge worth tja scal dissighes
a hannū kalles som for annē giald forti at huat
som mā wordhet borghz fore thz scal han gialde
oc enghā mā mā sie hg aff borghū Thoscal thē
ep neffningh til ganghe oc ep om skalle forti at thz
et so som annē giald

Soluerit soluere xē quia dicit se soluisse queritur qd iuris
responderetur per l ultimam Et de solutionibus et liberationi
bus ubi dicitur notandum est illud q qui dicit se soluisse probare
debet Itē dicitur her in glo. ultima quasi in fine de solutionibus

*Non
Suar mā fuy for andm man Tha schal hā m3 logd ffr for hōm
Bother illd lōg fforthi hūō pōm wloq swarer hā schall w loq
wpluider*

super ea xviij q q onus pbaudi reo incumbit ppter suuz des
licitu infra actonis ff ad le a quilia inde veratius § hec actio et
alibi punit inficiator ¶ de nō munerata pe auct cōtra qui p
pria Item onus probandi incumbit reo in multis alijs casib?
ut patet in c ut nrm ut ecclesiastica beneficia sine diuus in v
actore nō pbaute per ber Item nota si auctor non probat q
nullā habet presumptōem reus nichil prestabit et soluitur sic
§ de cā pos cū ecclia si vero auctor habet presumptōez pro se et
contra reū tūc contra talē presmptionē defertur reo iura
mentū et etiā qñ actor habet unū bonū & honestū testem ber.
de iureiuran c vlti glosa vltima Queritur pene q aliquis te
netur soluere pecunias infra certū tempus dedit fideiussorez
non sine soluta pecunia infra illud tempus cōtigit q creditor
relaxat debito rem nunquid fideiussor postea obligatur p il
lo tpe dilationis videtur q non Item queritur in § ij comple
to ff locati et conducti contrariū arguitur in l sed si manente
ff de pretorio Solūmodo dicitur doc aut aliquis fideiussor fideiuf
serat si simpliciter tūc p lōgato termino p dilationē ad huc
tenebitur sic l pro ista parte al l si vsq ad certū tēpus tunc t
mino elapso fideiussor non erit obligatus nisi nonus consens?
intercedat ita l pro ista parte hec henricus de fideiuf c con
stitutus Nota tres casus in quib? fideiussor agere potest con
tra debitore. primus si diu in debiti solutione & obligatione ste
tit ut de fideiuf c si secundus si bona sua dilapidauerint i c lu
cius § si ff mādati. tercius si fideiussor fuerit cōdempnatus
in l pro ea ¶ mandati. quartus si commentū orat inter partes
et tunc habet locū quia fideiussor agit cōtra debitore adhuc
alius casus si fideiussor sit scolaris in l licet ff ex quibus caus
maiores et in l licet ff de arbitris hic in c cū d fideiuf § Si ali
quis prius tū fideiussor potest gaudere pūlegio fideiussorū ut
būficio diui adriani ff de fideiussoribus l fideiussor et beneficio
noue constitutionis in auct de fideiussoribus coll i in aucte
presente ¶ Et et notatur in c peruenit e. ti. quia hic non
prohibetur §. Item Nota quia per solutionem et condi
tionalem nouationem expirat fideiussio ¶ de fideiussoribus
cum similibus.

no 18 ap
19
29
30
add 4

Om man gangher i borghen for then mā ther
lyft eller lymme haffuer forgiort c lxiij.

Siquis fideiusserit pro fure vel aliquo qui vel
membra vel vitam demeruerat tunc debet il-
lum assignare coram iudice et nō illi a quo sump-
sit Si autem fugerit per infortunium vel cum consi-
lio illius qui pro eo fideiussit tenetur omnia debi-
ta sua emendare z insup xl marcas regi z xl bondo-
ni.

Om mā gangher i borghen for then mā ther
lyft eller lymmer haffuer forgiort c lxiij.

Gangher mā i borghen for thpff ellc annē man
ther lyth lyft eller sine lymmer haffuer forgiort
tha scal hā thn antworde for recther oc ep thn mā
hā togh hānū aff En wordher oc so at hā slipper
bort anghn m3 wlicke ellc m3 hins raad thē borge
wort bode al thn bode thē hin giorde the hā wor-
de borge fore oc ther xl mark bondhū oc so hōm
ghn forci at han antworde mānen icke indh.

Siquis fideiusserit pro fure vel aliquo &c Nota defectū istius
capituli pro fideiussione supplet et corrigit correctio thordo-
nis xli Siquis fideiusserit p fure facit l barlathanā & de fu-
deiussionib? et l ad cōmentariū & d custodia reorū ubi nota-
diu? qd tal fideiussor nō emendet eadē pena saltē corpali qua
reus fuisset puniēdus sed al corpali ter vel pecuniarie iuxta
arbitrium iudicantis sed secundum istas legas statuitur cer-
ta pena.

Om hīn wil fly ther borghen setthe c lxiij.

Quicunq; posuerit fideiussorē p se nō tenetur
alicui p delicto suo rēdere nisi illi soli p quo
fideiussit Itē si illo voluerit fugere qui fideiussorē

Forst
37

posait p se z hoc illi innotuerit qui p eo fact? est
fideiussor tūc d3 hoc iudicari iudici vel exactori z il
le d3 eū detinere qz ipe nō pōt eū cape nisi eū rece
pit i carcere velin stock qñ fideiussor ei? fact? fuit.

Om hin wil flp ther borghn setthe c lxiij. fly the borgh put

HWilkhñ mā borghñ setther hā er skildough for
the gerning enghñ mā atsmare vthñ thñ ene
thē hās borge wordhē En wil hā flp thē borghñ
setthē oc wordher hin war wed ther borge wort
tha scal hā he rether til at hā scal hānū vpholde
forti at hā mo hānū ep selff tage vthñ thz ene om
han togh hānū i stock eller i siedher ther han wor
de hans borge.

Quicunq; p̄p̄mū intelligitur si ad tēpus qz añ tēp nō te
net alteri ff qui sac dare cogūtur l si decellerit et ff si q̄s cau
tōib? l eū s homo itē p̄tra s itē si ille facit l ait p̄cor s si q̄s
debitorē ff de hīs qui in fraudē creditor facta sūt ubi p̄mitti
tur qz retineat debitor in fuga constitutus h in ponit distinc
tio an cepit eū de carcere an cippo vel nō.

Hwo borge mo mare c lxx.

Clerici claustrales z mulieres qui nō sunt coniū
gati nō pñt fideiubere p hīs qui vel debēt
carere vita vel mēbris S3 clerici et vidue pñt fide
iubere p pecunia si ille qui fideiussione debet acci
pere voluerit acceptare qz hñt unde soluāt hoc est
the haffue fulth wed a thette S3 puelle z pueri et
vxoꝝ alterius vñ claustralis excepto abbate nō pñt
fideiubere p denarijs et nec pro alia re nec filius
bondonis qz diu sit in cōmunitate cū patre suo li
cet sit adultus.

Thmo borge mo ware c lxx. *lmo borge maa word*

Erde mē oc closther mē oc quinner oc the ther
ep ere kōne til lage oloher thz er attē winthē
the mme ep borge ware for the mē thē sculle mi-
ste anthen lyff eller spmer En clerke oc encker om
him wil thē borge scal taghe the mme worde bor-
ge for penninge forti the haffue selfue there eghz
til at gualde aff En mōpē eller bōn ellē noghē māz
haffue el er closter mē othū abbet mme ep borge
ware for pēninge oc ep for annet fori ath enghū
māther ep haffuer eghz mo noghz aff hende Oc
ep bōdens sōn i selleg mē sin fader mo borge wa-
re tho ath han er fulworen.

Clerici de quo ff qui sat dare coguntur l de die S qui mulie-
rem et in glo et S minor sed mulier ad hec pōt gaudere sena-
tus cōsulco vel laveno ut C et ff ad senatus cōsulcū velle va-
nū et clericus similiter si monachus vel religiosus de seculari
vicendū ut in c puenit de fideiusoribus et in glo dicta S qui
mulierem Item an filius patrē patris constitutus possit fi-
deiusbere vide l qui satis dare ff de fideiusoribz et mādatoribz.

Thmo mo eller scal raan swærie c lxxi.

Ona causa potest unus liasse z alter iurare
et quicunqz fuerit spoliat? qd dicit rōnt ille de-
bz iurare licet alius liasset thz si ipe est tutor sui qz
ipe scit quis eū spoliavit S; si illi fuerint spoliati
qd bz rōnt q nō sunt sui tutores z compotes tunc
debent eorū tutores hoc conqueri z publicare z iu-
rare et consequi causam illā Et si illi qui non sunt
sui tutores et compotes impetuntur ab aliquo p
raan tūc debent tutores eoz p eis rōdere.

Thmo mo eller scal raan swærie c lxxi.

275
hmo m...
f...
Om en saagh mo wel en liwse oc ane swarie
en hmo som ront wordhē hā scal self swarie
thā at ane liws om hā er fin eghn warie forti at
han wed beste wo hannū rōnthe En wordhe the
ront ther ep ere there egne warie tha sculle there
warie bode liwse oc swarie oc fōlge ther ta'e til
fulle so som ādre En deles oc raan wed thm ther
ep ere there egne warie tha sculle there warie oc
for thm swarie.

De una cā. sc. si intelligit qd indistincte pōt spoliat? iurare
q talcū spoliat it ē ptra cū de iure iurādo & l admonēdi ff e
ti & l i bone fide i C de rebus credit & iure iurādo i qbus habe
tur q inramētū uō debet deferi actori nisi sit psumptio p eo
& semiplena pbatō itē q pupilli & furiosi defendāt p suos tu
tores & curatores & etiā agere insti de ancē tutor & curator.

Elwre bryde mo raan swarie c lxxij.

Aillicus pōt iurare raan p omibus attinētis
ad curiaz illā in qua sedet sed domestic? eius
debet ei illud officiū iniungere & publicare in placi
to q ipē ē eius fellebryde et si ipē p se habuerit ali
am curiā & in ea villicū tunc ipse est ibi domestic?
& tutor illius licet ipse sit villicus alibi et p curia il
la pōt congri raan si fuerit ibi spoliatus.

Elwre bryde mo raan swarie c lxxij.

Bryde mo wel raan swarie om alt thet ther til
thn gard hōzer thn hā er bryde fore En tho scal
bondhū hānū om biwde at dele the dele oc a thi
gi liwse at hā er fellebryde oc retthe swen En haf
fuer hā selff annen gardh oc ther bryde i tha er hā
thē husbōde oc warie fore tho at han er annē itz

bryde oc mo han for then gardh dele raans dele
om han wordher ther ronth.

Villicus pot inuare raanratio qz villicus habet dominū vtile
Et si ager verti l ij Domesticus fa l ij C ubi in rem actio exer
ceri debet z c qm frequenter ut lice non contesta.

Ehwat feld mā mo aff hendē c lcoij.

Qui cōuictus erit p raans nefsning ol' alio mā
ol' ad iusticiā regis z bōdonis ita qz tenet sol
uere tres marcas tūc nō pnt bona eius alienari si
ue sint mobilia siue immobilia anteqz satisfecerat
tam regi qz bōdoni Et si medio tpe incurrerit ali
quā qrelā nō pōt aliquē cōuincere hoc ē nō pōt eū
psequi et null? pōt eū recipe i villicū nisi voluerit
p eo iuri stare z satisfacere qz postqz aliqz ē lega
liter conuictus et incautus nō pōt se et suas res
transferre de illo loco anteqz satisfecerit.

ind feld mā
ma affhendē

Ehwat feld mā mo aff hendē c lcoij.

Exord
lxij

Ahū mā ther feld wordher m3 raans nefsning
eller nogher andhē lōndē anthn til kōmghns
reth eller bōdhns so at hā er skildug atgialde sine
ij march tho mo hās gooz ep aff hēdes hwerken
bo fa eller aneth fōr en hā haffuer reth giorb bode
bōdhn oc so kōmghn Oc hā mo enghn mā sōge
om hā sangher nogher dele oc enghn mā mo han
nū tage til bryde vthn at han wil sware oc retthe
for hānū forti at fithn mā er anthn feld eller serthz
tha mo han ep flyttthe fare tolle oc ep wpyde sigh
annen l3 borth.

Exord
xxx

Qui conuictus ēce. Nota qui appellauerit ad iudiciū regis
et nō fuerit psecutus quid iuris Itē si nō appellauerit utru3
aduocatus teneatur sub bonoz testimonio bōdoni iusticiāz

facere et regide curia conuicti et si aduocatus non fecerit bō
 doni et regi ius de curia conuicti quid soluat Item si aduoca
 tus et sui sequaces fecerint bonds ni et regi ius de curia con
 uicti illis non debet imponi causa harrewerck vltapine hec
 dubia corriguntur per thord in cor § lxxix Nota hic scilicet in
 isto c Qui conuictus erit per thord § ix corriguntur aliqua du
 bia scz si aliquis pace pinetur per stockneffu et ipsi conuin
 catur et conuictus pacere restituitur a quibus recipiat emendā
 et restantur pro iniurijs et dampno patet per thord § qua
 supra scz § ix Qui conuictus Nota qui legaliter conuictus
 est erit postea in habilitate omnia legitima prosequenda ut hic
 in cor thord § xxxviij et s c c i in glo Nota homo legaliter con
 uictus Item Nota si quis occiderit legaliter conuictum propter
 hoc non pinabitur pace sua et si quis eum vulnerauerit vel
 verberauerit nichil pro eo soluat ut infra li iij c xxxviij si quis
 per misit per textum hic in parte in § Et si medio tempore
 Qui conuictus istud est locale et ratio ē quia bona sua sunt
 obligata tunc ibi et si facit c decreuimus de sen. ex in vi qualif
 etiā excommunicati et interdicti nō admittuntur ad agendū vel
 pōciandū defendendū et de pba post c cessioez.

Qui man tagher feld mā til fig c lxxix.

Siquis receperit in curiā suā vel cōmunitatem
 aliquē legaliter conuictū vel incausatū ille qui
 eū incausauit agat in eū qui eū recepit primo in
 vno placito secundo in alio et tercio in tercio et si
 ille qui eū recepit in domū suam nec voluerit p eo
 satisfacere nec eū dimittere cū rebus suis tūc debz
 iudicari cum illo placito recipere naam de curia il
 lius bondonis qui eum tenet Sed si ille fuerit in
 causat? et nō legaliter cōuict? qñ venit in curiā illi?
 debz se transferre cū bonis suis de curia illi? qz nō
 pōt euz recipe nec tenere anteqz se excusauerit pro
 causa sibi imposita.

*in mā tagher
vld mā til p*

*Eodem hb
cap: 23*

*Concl 28
et 87*

Om mā tagher feld mā til figh c lxx.

Agher annē mā i sin gardo ellē i sin selleggh no
gher mā ther lagfeldh er eller setthet tha scal
hin ther hannū setther kalle a bondhū ther hin er
tillaren a eth thingh oc a anneth oc a tredie wil
hin ther hannū togh hwerkhū for hannū rettthe el
ler lade hannū borth m3 sine coste tha scal hannū
dōmes a thingi at tage aff thū bondhe gardo ther
hānū holdher ful naam En er hā setthz oc ep feld
thū time hā kom i bondes heuth tha scal hā offare
effter m3 sine coste forti at han mo hannū ephol
de oc ep taghe fōre en hā haffuer fig orlaghz for
thū saag hannū gaffs.

Siquis receperit ff de receptis arbitrj li ij C de hys q la
trones occultant l i Nec en dimittere Nota q hic pōt elici de
texu q villic? seu inq linus seu colon? q rūdā si bona in qbus
residēt ulterius in habitare voluerint fm leges terre dñs su
is p̄dicent et resignēt ⁊ satisfaciēt et liberi recedant fm leges
terre ab eisdem vt notatnr et plene declaratur in cōstitutōe
regine margarere filie regis voldemari § xij ⁊ eadem rō et
idem ius ē si dominus inq linū villicū seu colonū noluerit in
habitare p̄dicet sibi secūdu leges terre vt dictū est p̄ordat rer
⁊ cōsiliarij regni ⁊ gñalis cōsuetudo Siquis receperit hic orit
dubiū Si aliquis recepit legaliter conuictū in solutione legis
vl' in amēto rñ hoim utrū tñs leges iuraēm̄ta infirmātur
vl' viciantur ad remoēndū tñc dubiū So scripflandz dēmer oc
andre gode men m3 hānū aff landz thingh; hwilken mā som i
logh er som fordest er thz bōi thū mā self arbetele meth iij
mark hōmghū oc bōi ep at forkrenckes hins logh thre han
swor meth Hec scripta sūt Anno dñi m cco lxx de placito gene
rali iudic.

NOm lagfeld mā haffuer annē mā; fa c lxx.
Nullus d3 legalit cōuictō cōcedere iumēta sua

vel pecora vel alias res nec conducenda tradere tā
din q̄ possit putari q̄ eius sit p̄p̄iū et si illa supe
rius dicta fuerint recepta et capta in eius posses
sione tunc ille qui cōcessit debet ab eo cui concessit
exigere v̄l cui vendidit v̄l cōducenda tradidit z nō
agere i eū cui ille. i. cōuictus concessit vel qui ab eo
i. cōuicto recepit.

Om lagfeld mā haffuer annē māz fæ c lxx.

Man scal ep lagfeld mā fine þgh læ eller at leie
sæle eller andher coste i hand sæle at hā for
ther a so laugheudh at mā wēthe at thz er hans
eghz **T**ho at thz er annē māz fæ oc wozohet thet
taghz i hās heuth ta scal hin th̄r otte kalle a hind
ther han lade eller solde at leie oc ep dele med hin
ther tagh.

*Nullus debet statio quia facies contra legē nō defendat a le
ge ut de usu c qui frustra ff de minorib? l auxilium in § si quis
Pul
lus dz Nota hic est defect? q̄ qui aliquē legitime cōuictū i cu
ria sua recepit si p hoc incausat tūc aut inramēto cognato
rū nōmiator sed defendet aut exponat illū aut satisfaciāt
p eo. et iste defectus corrigiē per thord § xxviij.*

At lagfeld mā mo ep orzhe sig c lxxi.

Si quis fuerit legaliter cōuict? in curia q̄ dicit
bypde felleth z si testimoniū affuerit q̄ fuerit
posit? i cōmunitate tūc ipe nō pōt adiudicare bō
doni hoc est liwse omnia pecora sua et seipsuz fa
cere paupem qd̄ dicit orzghz nisi hoc prius factuz
fuit q̄z ipe fuit incausat? **T**amē landbo pōt cōmit
tere villico suo quātū vult qn̄ abinuicē dnt seprari
nisi ipoz cōmunitas publicata fuerit in placito tūc
nō pōt ei? min? assignare q̄z qd̄ placitū testificatū

o iij

fuerit ab eo Et si procurator bondonis fuerit punit?
p raan qd dr bōdhūs rette swen vl' p alia causa
l' satisfacet p eo vel exponat eū cū denarijs suis z
si nō habeat exponat tamē eū.

agfōr mā
da v' orig
179

At lagslōct mā mo ep orghē sig clxi.

De wordher mā lagslōgt i ānē māz gard i bry
de felleth oc er withne til at hā wor langt i fel
leth tha ma hā ep liwse bōdhen alt fā til oc gōre
fig orghz vthn at worth gior fōre en han wor
sechz Tho hassuer bondhen mold til fin bryde i
hand atselie thn time the skilies at so mōghet som
hā wil for vthn at thet felleth wor liwst a thingi
tha mo hā ep selie hānū mynne en things withne
er til En wordher bōdhūs relwē for raan feld el
ler for ānē saag tha scal anthn bōdhn bōde for hā
nū ellē leghe hānū wd wz hās pēninge om han
hassuer hassuē hā oc ep pēnige legge swennē tha
wth.

Siquis fuerit rōne fiat fraus ipi iudicio ut iu fili ff ne qd
in frau patro l3 § i z pprie infra annū ut ff qui i fraude cre
ditor l3 § i § si procurator cōcor iusti deno palib? actōib? § i.

Thwillkz agher raan er c lxxij.

Quādo aliquis recipit anonā alterius quā ara
uit z semiauit absqz ptraditōe aliqua et qrela
z ab eo nō fuit añ mediā estatē p iudiciū placiti ab
iudicata h vocat aghē raan licz ille possidet agrū
de q recepit anonā z q arauerit z semiauerit absqz
qrela z ille tacuerit q terrā possidz tūc pt ipe semē
suū cū creuerit de cōra tollere cū iuramēto pū hoīm
q agrū illū habuit cū volūtate z licēcia Et si dese

cerit in illa lege amittet semē et laborē Et si dixerit
 qd seminauit ex improuisione qd dicitur wode et nō cū vo-
 lūtate tūc tenet habere tātū quātū ibi se mīauit qd
 dicitur fructus guald et nichil p labore Item oēs cāe iste qd dicitur
 dele executōi mādanda sunt te termināde añ me-
 diā estatē et si prius nū fuerit psecutē tūc debet il-
 le metere quia arauit et dare bōdoni plenā pensiōz
 qd dicitur sapldh de agro suo Et si quis recepit frus-
 tus pūt superius dictū est añ mediam estatē lega-
 lit̄ executos hoc ē lagdeelt tūc erat ipse p co raas
 man tam ille qui seminauit qz alius Item si ille q
 terram alterius arauit et seminauit dicit qd terta
 illa sit sua et hoc si fuerit discūssum añ mediam estatē
 tūc semen illud debet reponi inter mediatores
 idest cōpromissarios hoc est gange til iassnetz hē
 de et qui terrā obtinuerit obtinebit et semen Et si
 aliquis eorū semen illud receperit anteqz illud fu-
 erit laghdeelt uidelicet terra illa et alius obtinebit
 terrā tūc ille q recepit fructus erit raans man.

Om hwaikz agher raan et Cap lxxij.

Agher raan om mā taghē annen man
 korn ther hīn orde oc saade, villsketh, oc wor-
 dhēp deelt aff hānū fore metlōmer m3 thins dā
 tho at hīn otte thn agher selff ther han togh korn
 aff, forti at hwo som etier oc loer vthn kore oc thē
 hīn ther iordhā a tha mo hā vinde sin seed aff m3
 pū mēz eedh at hā feck thn agher m3 loff oc willie,
 b3pther hānū log haffue thn seed sorgiort oc sūth
 arbepde / En hier han at han sodhe thn agher aff

tertio let
cap: 47

*Legit et san
uigore fons
gan fons.*

woorde oc ep miz wille/tha er han skyloug at haffue
fin fructgiald effcher ighn oc haffuer tabz syth ar
beide/Thyſte deſe ſculle alle deles for mptſamer/
en deles the ep er fore mptſamer/tha ſcal thn ſka
re the ſode oc giſſue bondhn ful ſkpld for fin aghē/
En allſeed ther ſo er ſooth oc the mā deelt haff
uer ſo op for mptſamer ſom ſore er ſauth/tagher
then mā ſadhē ther ſodhe/tha mo hā worde raaf
mā Sier hin mā de the annē māz iord ſodhe at ior
dhen er hās eghen oc deles thz for mptſommer ta
er then ſeed ſkylough atgāge til iāſſnetz hende/oc
hmozt ſom iordhen wīthnes thgō gāgher ſadhē/
En tagher āthen there then ſeed ſore en iordhen
er lagh deelt/oc winner hin annē then iord/tha er
hin raans mā ther ſaden togh.

¶ Quando aliquis facit l iſqs in tantā C uide vi & q amittet
ſemē inſti de rerū diuiſiōe § qua rō in § & ſi dixerit facit l h b
uus ſuū § ſi oliuā ff ad legē aquileā añ mediā eſtatem Vide
aūc hīc finit lex § hīs pſequēter toll & ſemīauit facit glo iſti
de rerū diuiſiōe § q rōe in § Atē ſi ille hīc ponit ad ſequeſtra
tiōz ut C de ſequeſtratiōibz l i h de ſequeſtratiōe fructuū l i i
glo b ſequeſtrari Qādo & d. nota querit utrū res alienas oc
cupare licet cōducitue ſue cōcellitue acqſitas uſqz ad explecio
nē termini ſue pena legi ptz § e c xxxij ubiqz § vl. in textu
& in glo ut hīc i § pmo & § e c xl Reſtingi § v in fine & § e c
lxi Si aliquis § i & l i h c l iij Si qz eſt auerit De dubio utrū ſep
eſt ſtandū dicit cōpmiſſor vl cōpromiſſarior Semē illud debz
reponi iur mediatores. i. pmiſſarios. nota pmiſſio ē tri
plex ſm Henricū boic una ē penat id ē ex pſenſu ptiū apponit
pena & tūc idē eſt q arbitriū alia ē iudicial id ē ex pſenſu & vo
lūate ptiū ſm leges & iura iur eos iudicat tertia ē pditionat
ut ex pſenſu ptiū vis cauſaz & poteſtas tranſſerē penitus ad
compromiſſarios et nō ad partes uidelicet pſones litigātes.

*p. 110 3. 4. 5.
p. 111 1. 2. 3. 4. 5.
p. 112 1. 2. 3. 4. 5.
p. 113 1. 2. 3. 4. 5.*

Nota hoc nomē arbitrer est equinocū qñ accipitur p iudice de legato aliqñ p arbitrio iuris necessitate adito aliqñ pro eo in quē partes mera voluntate cōueniūt. aliquādo p dispē satore vel ordinatore ar le ff vel C mandati l ve mandata hic archis in c de arbitris de off de in vi Nota q arbit sunt illi q de consensu partium eliguntur et in eos sub pene stipulatōe cōpromittitur ut pene metu ipsor sententia stetur aliter cū non valet arbitriū nisi pena valeat C de arbitris l i et i hoc cōcordet henricus boic qui dicit q promissio si sit penalis tunc idem est q arbitriū Itē effectus arbitrii est ut ei stetur nisi ppetuo et male arbitratū est extra de arbitris c non sine et ibidem. concordet iohānes andree dicens Non valet arbitriū symoniacū vel dolosum et ber in c non sine super dōo fauores infra et ita per grām arbitratū sunt unde cōpetebat excep cōdoli si ageret ex illo arbitrio § iij l arbitrorū non absque iuramento quia iuramentū ad hoc non extendit nisi ad ea que legitime arbitrentur vel illicitū esset et nō seruandū extra de iureiurāc quinta vall De compromissione conditiona li dicit cardinalis in glo ordina in c contingit in s vinculū de iureiuran li vi q sicut promissio illicita nō obligat sic nec iuramentū illicitū super hoc impositum concordat io et ar ibidem Item promissio etiā si iuramēto vallata fuerit non obligat ad illicita vel impossibilia vl saluti animar obuiantia sed ad licita et honesta debet intelligi et reuerit io hic in no textu c cōtingit li vi Nam impia est promissio que scelere adimplet rñ q iij. c in mal et nota q contra promissiones conditiona les excipitur si hmoi cōpromissarij dixerint contra leges vel iura in criminibus excepte actionis secundū henricū boic in s cōpromissionis et hic potest etiā allegari c non sine de arbitris et similiter dicta io an et ber in dicto c nō sine de i reqre sup li pmo cxi in glo Itē nota q in causa sua iudex aliqñ cē nō debet de app c dilecti filij.

Con afferrie Caplm lxxij.

Sicunqz semē alterius arando eradicauerit hoc est eriet annē manz sed q op tencē emē

de arbitris

non valet arbitrium symoniacum et dolo

non valet promissio

dare regi tres marcas ⁊ bōdoni tres licet terra ista
sit sua Quia quilibz debet ius suū in placito pro=
sequi hoc est dele figh til rette ⁊ per se iusticiā, non
sumere Simile modo de illo est qui pratum alte=
rius falcastrauerit Sed si quis falcastrauerit alte=
rius pratur totaliter quod dicitur in niellom egh
oc ende et dixerit esse suum et postea per iudiciū
āmiserit terram tūc efficitur pro eo raans mā Ta=
men pro asferrie et pro aff leth ⁊ qui falcastraue=
rit quod dicit laer ower reen dare debet iuramē=
tū duodecim hominū q̄ putauit eē suū ⁊ exponat
anonā v̄l quod de terra alterius receperit ⁊ nichil
emēdet ⁊ si defecerit in lege exponat totū et emen=
det regi tres marcas ⁊ bōdoni tres.

In afferris

Om aff errie Caplm lxxij.

ED: aff errie wordher mā epraans mā withn
lag heftz reeb togh thz aff hānū En hwo lā
errier annē māz seed op tha hafuer han brōth iū
mark wedh bondhū oc tre mark wedh komghen
tho at iordhū er hans eghū forthi at mā scal dele
figh til rette oc eptage fig selff reth So er thet oc
om mā laer annē māz engh op En laer man all
engh op mellom egh oc ende oc seier at thz er hās
eghz oc gaugher iordhū hannū sithū aff hēde tha
er han thet fore raans mā Tho scal bōdes for aff
errie oc fore om mā wides at hā laer ower reen
oc for aff leth giffue rj mēz eedh hin thet a kallē
at hā tencthe at thz wor hās eghz o lade tog voh
horn eller hōp thet a bīds iord āood oc bōde icke

*Eodem lib.
cap: 78*

80
a En brosther hannum lag lade wdh oc bode iij
mark bōdhñ oc so komghñ En lithñ lag er giffuē
mil han ep lade wdh agtode mē holler om er tynne
ne lag dage bōde oc fore som sauth er.

¶ Quicumq; semen alterius Nota nullus potest pro quocūq;
crimine in famatus corā non suo iudice vel corā nullo iudice
et extra placitū siue iudiciū sibiūpñ indicere purgatōem ut ex
tra de pur c cū dilectus filius per textum Itē nec pro qua
cūq; causa incausat? potest coram nullo iudice et extra pla
citū siue extra iudiciū indicere sibiūpñ defensionē legis scilicet
iuramentū xij hominū vel alio quocūq; modo ut hic in § q
libet debet ius suum et et ratio est quia nullus potest esse iu
dex in ppra causa Et de iudicis et ecclcolis l null? et hic i glo et
infra li iij c l Si aliquis in glo Quicumq; Et ne quis ius sibi
di l unica et ff ad legem aquilcā l si seru? § si oliuam Et Nota
q cū § Sed si quis concol s e c xlvij Si quis falcastraverit.
Nota hic incausatur aliq; p in iusta dilatione feni defēdat se
iuramento xij hominū ut hic sed si aliquis incausatur p de
uastatione prati per vim cum pcoribus suis defendat se cū
neffn i kon ut infra li iij c xlvij Siq; venerit § vlti.

¶ Om mā hugher i annē māz skogh c lxxij.

Siquis intrauerit hluam alterius in qua nullā
habet partem et ibidem succiderit ligna et one
rauerit plaustrum suum et si aliquis de compos
scctoribus inuenerit eum in loco qui dicitur stobe ol
anteq; venerit ad cōmunē viā et abstulerit res que
vocāt forecoste q; seruū habet ppter hoc non erit
raans man Sed si venerit ad cōmunē viā et onde
rit de quo illud habuit tūc nō pōt detineri sed res il
le dñt oñi cū testimoniis bonoz et si nā habuerit ali
quē cui dictas res appropriare sibi poterit tūc agat in
eū vel pro raan vel p furto simile quid ē de ano
na et de feno.

Om man
piggar 7 au
en mäs skom

Exord
13

Om mā hugghet i annē mās skogh c lxxiij.

Ox mā i annē mās skom oc hugghet ther han
aa selst ep loth i oc legghet a sin vaghñ/oc kō
mer nogghet eghet medh/ther retthe eghet er/oc fi
ner hannū hos stōbe/eller fōre en hā kommer til
atelwā ie/oc taghet han fra hīn the fare colte thē
han farer mȳ tha wordhet han ther fōre ep rāns
man/En kōmer han til atelwā ie oc sier aff hmwē
han feck thȳ met retthe skell/ tha mwe mē hannū
ep opholde mē sculle face til hws meth hannū/oc
lade til hīne mȳ mithūs byrdh the colte/oc han hā
ep la reth hiemel til/tha dele medh hannū so som
logh er til/anthen raan eller tpfñeth/so er oc om
horn eller hōg.

Siquis intrauerit q non erit raans man. rō quia vsm vi.
repellere licet in continenti secus ex intervallo sicut in simili
dicitur de adulterio ut infra c xxxvñ li iij. Siquis intrauerit fil
iam Si aliquis succiderit filiā alicuius et succisam detulerit
tunc possit iniuriā passus p illa psequi causam herrewerck
vel rapine si vero filiā succisam iacere pmitit tunc psequat
causa herrewerck tñ debet filia succisa valere iij marcas de
uarioz et succiso debet possessore in dampnē reddere et sibi
emēdare xl marcas et regi tantū Veridici debent suo iuramē
to p̄scribere dampni sui quantitatē sed si filia min⁹ valuerit
q iij marcas tñ defendat se iuramēto cognatoz vel soluat
tres marcas thoꝝ § xviij Si nō habuerit aliquē cui dicat
res appropriare poterit tunc agat in eū p raan vel p furto
hoc verū nisi agens receperit res suas tñ nō poterit i eū age
re p raan p hōs qui in possessione sua habet li. c lxxo § i.

Om mā aghē omē anē mās agē ellē eng c lxxo
Siquis plaustrū suū duxerit sup agrū alicuius i
pratum indebite z remotus fuerit ab illo qui

agrum possidet & amiserit tibi plastrū v^l alias res
tunc ille qui eū impediuit ne iter faceret sup pra-
tum suū vel anonā nō efficitur raans man. *Om man ager*

Om man agher ower annen māz agher
eller engh Capitulū lxxo. *affert annen
manz ager a sy*

Al man enthen aghe ower manz enghe eller
agher thē ep'er soplough wā i atligge oc wres
gher hin hannū borth ther agher a oc ladher han
tha vognē eller andher colte effther standetha er
bin ther ep fore raans mā ther hānū meenthe at
fare ower hans engh eller korn.

Siquis plastrū facit li i *C* vide vi Item Nota hic in isto e
datur intelligi q^d qui plastrando violenter vastauit agrū
vel pratū alterius resarciat dampnū cū iure bondonis et re-
gis ne iter faceret super pratū vel anonā indebite et simile
s e c xxxi si quis anonā et etiā quasi sile infra li iij c xlvij Si
quis venerit S ij qⁱ ibi loquitur de pecoribus sed a fortiori de
plastro qⁱ maius dāpnū fiat in agro v^l in prato plastran-
do q^m pecora pascēdo et rō quilibz qⁱ qⁱuis i terra ppria ha-
bitat habeat tū introituz et exituz ad forte et fecgaugh sine
omni dispendio ut s li c xlvij Quicunq.

Om mā vspmer annē a farne wā ie c lxxvi.

Oui aliū in via sua que dicit farne wā ie viola-
uerit id ē vspmer v^l tollendo ab eo iumenta
sua que dicuntur fōgh vel plastrū suū euerterit v^l
ita impiederit q^d nō pōt abire cū rebus suis & eas
ibi dimiserit et siue eas detulerit siue ibi remāserit
tūc ille qui eū sic impediuit efficit raans mā *T*a-
mē si ille iterū recepit res suas tūc nō pōt i eū age-
re praan p hys qⁱ in possessione sua habz Sed si
ille qui eū ita spoliavit res ablatas secū domū de-
tulerit & ali? eas i curia sua cū bonorū testimonio

*Tertio lib
cap: 48*

*Gen: 14:
76*

inuenēit vel si eas cūdere dimisit ⁊ ita inuenierit
tūc pōt in eū agere pro raan.

*Om mā w
pymmer annē
farne wrie*

*Eodem lib.
ca: 75*

*Textus lib
cap 65*

*Forðr 59
et 61*

Om mā ofpmer annē a farne wrie c lxxij.

Inner mā annā a farne wrie oc gōr hannuz
ofpmd anthen at hā tagher hās þōg aff han
nū eller welther hās voghen om eller tōuer hānū
so at hā mo epbort fare mʒ hās costc mē forladhē
thm ther then ther hānū rōnthe hʒat hellchē hā
fōrde the costc bort eller hā lod thm effther ligge
tha er hā e hās raans man at the costc en kennes
hā wēu the costc oc tagher thm effther i sin heud
so som fōrre tha mo hā cp sōghe hannū mʒ raans
dele for thet hā haffuer seiff i hefft .en om hin thē
rōnthe fōrre thm til hʒos anthen heft eller andher
costc thē hā rōnthe oc for hin ther rōnt wordhē oc
kēner sōth i hās gard mʒ gode mēz wīthne tho at
hin ther rōnte fōrer anthn hiem eller lade lōbe oc
spanner hin ther otte effther gode mēz wīthne ther
wiste at hā wōr rōnt tha ma han mʒ raan dele thʒ

Qui aliu in uia sū q: habēti nō datur iudicium uide uī in
lī de accionib? pncipio Itē circa istud c corrigant aliq dubia
sine defect? p thordonē § lxxv ⁊ infra c lxxviij si ille in glo.

Om kōmghns mās bypde oc bīscops c lxxviij.

Si uillici hoim regis et epōz deliquint ad tres
marcas debent cōponere cū domesticis suis ⁊
nō cū aduocato.

*in kōmghs mās
bypde oc bīscops*

Om kōmghn mās bypde oc bīscops c lxxviij.

Alle kōmghns mēz bypde om the bypde til tre
mark tha sculle the retche wēd thet eghn huf
bōde oc ep wēd ombosmā so sculle oc bīscops mēz

byrde.

Si villici hoiez regi pūilegiū ē q̄ntū ad istas p̄sonas scz ep̄os
ad villicos hoīm regi .i. nobiliū armatorū q̄ dicūt hoīes regi
i. vasalli regi: h̄nt tres marcas cū suis sicut ep̄s cū suis vt h̄

Om biscops neffning c lxxviij.

Neffningi ep̄i d̄nt esse duo ī q̄libz quarterio et
duo in qualibet prochia z prochiani d̄nt insti
tuere z exactor debz eos ad iurandū assumere isti
nō d̄nt esse h̄l nisi ī vno āno post n̄titatē d̄m d̄nt
īp̄i institui sicut alq̄ neffningi z illo nō iurabūt nisi
de de hellibz p̄de.

Om biscops neffning c lxxviij. *Om Biscops neffning*

Biscops neffninge sculle to wære i hwet fiertig
ellē to i wæt kirke soghū oc thm̄ sculle sogne mē
til tage oc ombosmā scal thm̄ i ethe The sculle icke
sāmel wære i mere en een iāling Effth̄ iwal sculle
the oc skiffthes so som andre neffninge oc the scul
e ep̄ swatīe vthen om hellebz p̄de thz 'er om man
baries om hellegdagh.

Neffningi isti deputāt ad certas causas z assimilāt testibz
si nodalibz seu publicis de q̄bus iū c p̄terea de testis cogendū z
xxxv q̄ vi c ep̄os sinodo z vocāt hellibrotz neffning.

Om neffningh skpl at c lxxix.

Si neffningh discordauerint ī vna prochia tūc
saccedant illi de alia quarterio tamē poti? qui
vicinior ē Itē nota q̄ neffnigi ep̄i nō possūt pl? de
merere suo iuramēto q̄z tres mar. z si p̄ iurauerit
z in lege defecerit satisfaciāt regi sicut alq̄ neffnigi.

Om neffningi skpl at c lxxix. *Om neffning skpl at*

Skpl neffning a i kirke soghū tha sculle neffni
ge til aff annē fierthing om atskille tho e thū

ther nest er fiden Biscops neffnige mme op for
swarie mere en iij mark En swarie the vraght
oc falle the tha sculle the secche med komghen so
som andre neffningh.

Si neffningi discordauerint qd̄ est si vn̄ illoꝝ moritur vel
peregre inierit extra regnū ar̄ s̄ e c lvi Si quatuor vni. et etiā
s̄ e c lvij Si q̄s neffningoꝝ p̄ argumētū et etiā idē est si reces
serit de p̄uincia vel de hereth vt in eodem capitulo Si neffniu
gi op̄ viciniores req̄runt sic i cōsecrationib⁹ ep̄oꝝ vt notat i c
si archieps de tēpo ordinā et tres marcas sile s̄ e c liij.

Hore sectes for hellibꝛðe Cap lxxx.

Exactor ep̄i voluerit de aliquo cōqueri debz
in placito q̄relā mouere z citare eū ad placitū
et noiare hoīem quē verberauit et diē festū in quo
hoc fecit et in quito die post placitū dñt neffningi
apud eccl̄iaz eoꝝ iurare z nō in placito Ceterū q̄ p̄
hellebꝛðe impetitur potest vti om̄ib⁹ impedimē
tis supra dictis. *hore sedm for hellibꝛðe*

Hore sectes for hellibꝛðe c lxxx.

All biscops ombolmā giffue annen mās saag
tha scal hā kare a tigi ower thñ ther han wil
saag giffue oc lade hānū. steffne thing oc neffne a
thingi thñ mā ther hin borde oc then hellegdagh
ther hā bordes oc a femte dag effther thing sculle
neffning om skille m̄z there eedh hēme hos kirke
oc ep̄ a thingi h̄wilkhe til males som han ther sec
ther tagher a thingi the samme scal hā haffue at
kirke h̄mo som sectes for hilligbꝛðe hā mo n̄p̄de
alle the forfald ther op fōre er sauth.

Si exactor ep̄i istud caplm ē localet ponit modū p̄cedēti
p̄tra violatores testoz Itē circūstācie loci et t̄pis debent poni

*lib: pvi:
cap 30*

patz ij q viij libelloz et infra e lxxxij Nota qta die post pla
citu dnt leges dari vel solui ptez infra li ij c liij § ij.

At neffningi sculle ep thiende fra kirke
ganghe Capitulum lxxxi.

Neffningi debet iurare de illo lagdag qd eis
pfixu fuit de placito de causa ad quaz vocati
sunt licet exactor nec causet coparuerit z si sub fi
lacio recesserit amittent tres marcas z si sint sine i
pedimeto z nō venerint puniant etia in trib? mar
cis sed si ipediti fuerint tūc debent iurare quinto
die post placitū ad qd veniūt. *Da neffning pfixu 17*

At neffningi sculle ep thiende fra kirke *tid m fra a*
ganghe Capitulum lxxxi. *knick gang*

Neffninge a then lagdagh thm wordher lagt
a thingi tho at ep kōmer ombolsmā oc ep han
ther for saag er tha sculle the skilie om thz thē the
more til melte aff thingi forti at gange the thiēde
fra kirke tha haffue the forgiort there iij mark. En
ere neffning vthen forfalde oc kōme ep a lagdagh
til kirke tha take the oc there iij mark En ere the
i forfald tha sculle the om skilie semthe dagh eff
ther thet neste thing ther the kōme til.

Neffningi Nota modū iuradi p neffningos p hellibode et
si iuratur per verbū scio sup scām alienū tūc est illicitū vt die
cū est sup e c xij in glo Itē nota qūis ille textus loquit solū
modo de neffningis tū etia de verediciis et denoatis si sub fi
lio recesserint et ideo defectus iste corrigitur in cor p thord §
lxij Debēt iurare qnto die pce. Nota leges q debent solui qn
ta die vel decima die s li c l Quicūq in glo et illa dies fuerit
festiua tūc soluant in pfecto pfecti si pfectū fuerit festiui
cū soluant in pfecto pfecti v plane intelligendū ē q sēp sol

p ij

uant leges p qñq: cā excepto manhelleth maal i pñā die añ
festū & diesq leges firmant nō debz cōputari thordz lxxxvii.

A hñem hellibrøde mo gøres c lxxxij.

Quicūqz verberauerit vxorē suā vl' pueros suos
qui secū sūt in cōmunitate ppter hoc nō vio-
lat festū nisi ipos vulnerauerit cū armis l' etiā fre-
gerit eoz mēbra qz tenet eos si deliquit corripe cū
vga & baculo & nō cū armis hñe ē etiā de mercena-
rijs Sed vxor pōt violare festū vulnerādo maritū
suū hñe ē de pueris verberatibz pñem & matrē Et si
pueri qui dicunt spskē pugnaverint adinuicem
dūmā nō sint in cōmunitate fil' et ambo sint cōcor-
des nichilomin' exactor pōt ex agere in eis.

A hñem hellibrøde mo gøres c lxxxij.

*Tordz
18*

Man mo a fin huftræ oc fin bøn ther i felleg
ere meth hannū ep hellebrøde a thm bryde
vthn at han gøz thm saar mz od eller mzegh elier
laar thm lpmē sōndher forti at hā scal reffa thm
om te bryde mz staff eller mz wondh oc ep mz va-
ben so er thz oc om leiehion En a husbondhe mo
huftræ mel hellebrøde bryde oc bōz a there for el-
dern mme alle tide aar hellebryde To oc spskē a
annē om the er skylde at felleg Shie the bode thē
hellibrøde giorde oc ere lotte tha mo ombolman
tho giffue thē saag ther han wil.

Quicūqz verberauerit Nota qñis iste tereus in fine huius
capituli solummodo loquitur de hellebrøde tñ in omibz cau-
sis sz pro vulneribus et alijs potest exactor agere i eos et nō
iniuriā passum et hic defectus corrigitur per tordz lxxxij ni-
si vulnus fuerit promulgatum in placito et infra li iij t xxx
in glo Qui verberauerit Nota de correctione domesticorum &

est simile § de emendatione seruoꝝ l unica et ¶ de emendatio
ne propinquoꝝ l unica Item de uxore nota qd uxor non debz
virum offendere insi de iniuriis ergo a fortiori non debet euz
corrigere ratio est de germanis quia unus nō ē in ptate al
terius et ita nō habet cū corrigere ar p̄dictoꝝ inriū.

¶ Hwylke thide hellibꝛode byꝛdes c lxxxiij.

Ue sabbato qñ aduent? domini inchoatur vsqz
ad octauas epiphanie in occasu solis festum
est et qui in hys diebusl pugnauerit violat festū.
Sile ast de septuagesima vsqz ad octauas pasche
et tota septimana pentecostes z oēs dies quos sa
cerdotes plene festos pronunciant seruandi sūt fe
sti ab occusu solis vsqz ad occasum Sed p labore
in diebus festis nō debet aliquis incausari nisi pro
illis festis quos sacerdotes p̄nunciant z hoc ab oc
casu solis vsqz ad occasum ppter qd impetit? de
fendi pōt rñ hoīm. *Hwylke thide hellibꝛode byꝛdes*

¶ Hwylke thide hellibꝛode byꝛdes c lxxxiij.

Era then lōwerdagh at aff thñ ther aduēt gā
gher indhor tillotthen dag effther tolte dagh
inle til sol er sath/hwo som er ther bares i mel
lom han byꝛdher helleth So er oc fra ni oghe fa
ste oc til otthen dagh polke oc aile pinzewghe oc
alle the daghe ther presther bimodhe fulhellith at
holde fra om aff then sol setthes oc til annē dags
aff then ther sol er sath En for hellidaghs arbep
dhe mme men^{er}ep setthes wthen the daghe ther
priſt bimodher fulth helleth thet er oc mellō thwīg
ghe soolmarke thē fore sculle mē waries meth rñ
mēz eedh oc ep hange neffning til.

De sabbato festū violat dupliciter uno modo per delictū ūberatio-
nis et huiusmodi alio modo per delictū laboris primo modo loquitur
prius psalmus et concordat cum magistro capellanus de feriis et c. sequens. se-
cundo modo loquitur secunda psalmus quando dicitur de vespere in vespere
et concordat et c. et huiusmodi cum glo. de feriis Item quando tutor confrater
vel sororū eos corripit pro hoc nichil soluat ut hic in capitulo
Quicumque § 7 si sunt in cōmunitate et infra li. iij. c. xxx. h. in glo.
et sup. l. i. c. xxx. i. glo.

De sabbato aduentus domini Nota quod quibus prohibētū est i
diebus feriatis iurare vel leges solvere tam secundū canones
et iura in aliquibus causis est licitū primo pro pace seruanda
extra de feriis c. oēs dies dominicos Item iurare licite pro pa-
ce seruanda xxiij. q. v. iuratur Item pro fama quod quibus presbiter
Item pro fidelitate huiusmodi quod iij. nullam Item pro reuerentia subie-
ctionis d. xxiij. q. m. q. m. Item pro cautione dampni dist. xxiij. de
iuramentis Item pro veri defectu xxiij. q. h. q. m. q. m. Nec omnia
habes per v. Pax et fama fides reuerentia cautio dampni De
fectus veri sibi querunt magna tueri Item licitū est veridic-
et neffingis in diebus feriatis de omnibus suis iuramento iur-
dicare ad que legitime fuerit vocati omni tpe anni ut sup. l. h. c. vi.

Et omnes dies quo sacerdotes festos pronunciant Nota
si dubitatur de festo translato a pristino die in aliam feriam
utrum pro festo celebrabitur tunc si festum transfertur cum
officio et hoc a sacerdote parrochiali pronunciatum fuerit
festuandū tunc ille dies cum officio et festo translatus ab omnibus
festinus celebrabitur.

Dagh scal neffnes ther hellibroth scal
brother Capitulum lxxiiij.

Quando aliquis incausatur pro hellibroth de tunc
debet dies notari quando hoc fecit et qualiter deliquit
et modum illud quod dicitur mawndheuth quem tunc
arripet in placito prosequetur.

Dagh scal neffnes ther hellibrothe scal
brother Capitulum lxxiiij.

¶ Her mā lertes for hellibꝛðe tha lcal neffnes
thē dag ther hā bꝛð a or hwore hā bꝛð or
thē mwndheffth hā taghē a thīgī thz lcal hā splge.

¶ Quando qd dies nominatur cū alijs circūstancijs ē sile sicut
in libello accusatorio ut notat glo in l i causis § de accusatio
nibus et c. Et libelloꝝ fili sē c. lxxix. Item actō expirat per
annū simile de actis iniuriarū. Nota duplici pena non pōt qd
effici dūmūdo solū vna accō et hoc delicto oratur alias ser?
de isto s. li ij e. iij c. Pro isto dic qd ubi in aliquo cauone vel le
ge transgressor certa pena spālis est appōita gñal pena trāf
gressionis canonis vel legis nou habz ibi locū ac promissōꝝ
notatur de isto de elec. c. cupiētes § ad hoc vñ si vñ in v. pñcū
p. card. et io in no et ista notari pñt sem c. infra. Siquis vulne
rauerit Hec archib. de hereticis in clup. eo in v. penitēat i. vi.
Nota si aliquis in anglicanis vim vñ cū moderamine inculpa
re tutele repellando defendet se nō tenetur de delicto hellibꝛo/
de qz quilibz omī iure licet defendere se ipsum li. iij c. Siquis aliū
occiderit § iij in fine sed si in vadēdo verberat tunc secus ut l.
iij c. de sabbato. Itē si duo cōtenderint et alter alterum se. Co
verberat nunquid verberatus nō repercutiēs tenetur rñdē
qd non qz nō ē transgressor legis sed magis qd cū percussit ut
li. iij c. pro pñssōe baculi et in capitul. de vulneribus li. iij p. to.
tū Itē oppressus ē sed nō oppmīt et ideo rex tenetur eū lege
defendere ut in prohemio huius libri § iij. Itē regis et pñcipis
ibi iniuste oppressos defendere. Itē apparet ex iuramento
neffnigoꝝ qui sic iurabūt sic me adiūnet deus qd ille verbera
uit hoīm illū demonstrando aliquem die festo et verberans te
netur et nō verberatus nisi repercuterit. Item afflictio non
datur afflicto de tali ergo c. ex pte. Et si vulnerauerit aliquē
ordinatū. Nota si laycus clericū lebit et cōiuctus fuerit soluat
regiūsum suū pro blodwīde licet epō soluat ius suū. clericus
aut si laycū leserit satisfaciāt epō et non regi. Thord. § xxi.

¶ Om vmbolman Caplm lxxv.

¶ Si exact incausauerit hominē z noiauerit diez
in quo deliquit ante diez illum si aliquid deli
quid pro eo non agat in enm. Nulla hellibꝛðe

*afflicto no datur
afflicto*

*in ombol
man*

pōt durare ultra annū.

Om ombolman c lxxv.

Heffner ombolmā dag thē hā sechē mā huat
som han haffuer brōt for thē dag thē neffnd
er ther gangher ey sichū saag effchē En enghū hel
lebrōde saag mo stande om̄er iamlinge.

Si exactor ante diē sō ē q̄lūa debet ferre s̄m allegata et
pbata sed de tali nichil est dictū ergo x̄ ibi ultra annū p̄o-
ta p̄scriptōez annalē s̄le ff q̄ in fraudē creditorū lī s̄ i c lxxv.

At for en saag gialoher flere iij mark c lxxvi.

Siquis vulnecauerit aliquē in ecclā vel cimiterio
scio in die sctō tūc spāliter emēdabit p̄ ecclā z cī-
miterio z p̄ vello z p̄ violētia qđ b̄r blodwīde Et
si vulnecauerit aliquē ordinatū cāro pl? emēdabit

*at for in p̄
pielarr fhr
iij mark*

At for en saag gialoher flere iij mark c lxxvi.

Hogghē mā annē i kirkē eller a kirkē gard om
helig dag tha bōdes serlige for kirkē oc kirkē
gard oc for hellibrōde oc serdel for blodwīde En
hoggher mā wīd h mā eller mōnck tha bōdher
han so mōghz mere.

Siquis vulnecauerit In ista pte aggrauat pena ex circūstā-
cijs loci t̄pis z p̄sonaz s̄le in ista circa mediū z C de furtz z suo
corrupto l atrocē z p̄stat emēda ecclē violate p̄sone p̄culle
z p̄ die violato det p̄ncipi quia contra statuta ar de in iuris
in ista v̄p.

*Exord
is*

Om thpffneth Caplm lxxvii.

Om thpffneth

Siquis iputauerit alicui furtū z dep̄hēderit cū
cū aliq̄ furto legit illud in dorso ei? z ducat eū
ad placitū z assignet euz exactorū z exactor requat
iudiciū placiti quid p̄ tale furtū demeruerat.

Om thpffneth Caplm lxxvii.

85
Om mā giffuer anē thpffs laag oc taght hā hā
nū nogh3 i hēde binde th3 a hane bagh oc fō
re hānū tīl things oc antworde hānū i hēde kom
ghūs ombosmā oc haffue things dom tīl huat hā
haffuer forgior m3 sodan Aplōh.

Si quis iputauerit hic de pena furti criminali sec? de ciuili i
sti de obligationib? q? ex delicto nascitur § pena aut? mod?
hic positus ē local et de beneplacito statutus.

Thwor fore thpff mo henges c lxxviij.

If fur furat? fit res valētes dimidiā marcā v?
plus tūc pōt eū exactor licite absq3 iudicio sus
pendere z sine pctō z ppter hoc nō incurrit pctm
qz culpa sua dampnat eū sed null? bōdonū pē eū
suspēdere ne videant? hoc causa vlcionis fecisse z qz
nō pōt sibiipfi iusticiā summere de ipso. *hore for tuff*

Thwor fōre thpff mo henges c lxxviij. *maa hore for tuff*

Haffuer thpff stolet halff mark colle ellē mere
tha ma ombosmā henge hānū vhen dom oc
haffue ther iche sōnd fore thi hās gerningher haff
uer hānū fōrdōmpt? oc laohet hānū hēgi fōr reth
nes laag oc komghēs wold oc ep fōr heffn En bō
de mo ep hengi fin thpff fōrthi atgōrer hanth3 fōr
heffn oc tho at ilde er wed hānū gior tha mo hā
ep tho ware fin eghn retther.

Potest eū exactor licite absq3 iudicio suspēdere Nota suspēsi z
corpora dāpnatorū pnt sepeliri i cimiterio dū tamē penituerit
rih q? h? c si verūtāmē ad deponēdū eos de patibulis requirē licē
tia iudic? secularis ue iusticie contēpnū videat? ff de cadauerib?
punitoz l? i z h? sed ipaz licentiā index denegare nō debz quia
corp? xpi si cōfessū fuerit et penitent nō debz eis denegari rih.
q? h? c si raptor dāuato ad mortē denegat pnia nisi restituat
ablata l? plenā securit arē de redēdo faciat si hēat vñ possit

Exord

2.7

*Sodan lib
cap 77*

Si vero cū haberet unde possit distulit accipere pñam vsq̃
ad mortē et sic nō potest satisfacere si petit penitentiā dabit
ei et etiam viaticū et sepulturā si p̃pinq̃ui voluit satisfacere
si vero decedit impenitens tūc viaticū ⁊ sepultura negabitur
ei extra ⁊ super eo et c in lris hec pñam? Sepultura iij § iij.
et communicari § ntri et raptor § i Tha mo han ey were sin
eghū retther Nota nullus flet sel potest esse iudex et actor
iudex et testis in eadē causa vel accusator et exactor ut hic i c
Si fur furatus fuerit res. quia nemo debet habere duplex of
ficiū in vna et eadem causa iij q̃ xli et c ij quia singula offi
cia singulis personis sunt cōmittēda lxxix q̃ i bresbiteros ff
ad trebellianū ille a q̃ § cēpestiū ff de pacti si plures et vtp̃.
li ij ac c lvi scz nullus debet famulo suo suam cōmittere exac
tionez Si fur furatus fuerit minus ⁊c De q̃ta istius furti decla
ratur infra e i eo si q̃s scit furē in glo.

Om ombosman wil ey taghe thpff aff
bondhen Caplm lxxix

Si exactor nō uerit recipere furem de bondo
ne vel eius officialis amittet exactiōem suam
quia facit bondonē esse sine iusticia hoc est retther
lōs ⁊ tenetur emendare regi xl marcas et xl cognati
tis suis Et si fur postea solutus fuerit qui eū liga
uit iudicatur excusatus.

Om ombosman wil ey taghe thpff aff
bondhen Caplm lxxix.

Om ombosmā wil ey taghe thpff eller hās on
dherlaathe tha haffue forgiort lūth leen for
thi at han gōz bondhū rettelsē ac scal bōde hōm
ghen fprithwoge mark oc so tpfnes frendher En
mordher thpff fichenlōs tha mare bondhen tho
angherlōs ther hannū banth.

Si exactor Si aliquis aduocato furē sū tradiderit in placit
to ⁊ aduocatus ipm contra iudiciū placiti tū libey dimiserit

*om ombos
man wil ey
taghe thpff*

*End. 1.6
cap 86*

Soluat bondoni xl marcas et regi tm Thorb § xvi.

Om thpff skiel mpnne en halffmarks colte c xc.

Si fur furatus fuerit minus qz dimidiam mer
cā et deprehēsus fuerit et ad plicitū ductus te
neē karactere furis signari et dare regi tres mar
cas z bōdoni inulcā qd dicit igiald et thwigild. S
fur si venerit ad placitū ligatus cū furto quantū
cūqz sit parū et signū furis in se habuerit tūc p
suspēdi et bondo recipiat igild z thwigild z rep
portōnē eius totaliter. *Om tyff skiel mpnne en halff*

Om thpff skiel mpnne en halff marks colte c xc.

Wre mōghet som thpff skiel mpnne en halff
markescolte oc wordhē hā taghē wed oc sōt
til things tha er hā skploug athaffue thpffs mer
ke oc giffue bondhen igiald oc thwigiald oc ko
ninghē tre mark. En kommer en thpff thil things
bondhē m3 thpffnet hure lūth som thpffnet er oc
haffuer hā sōre thpffs merke tha mo hā hanges
oc bonde tage igiald oc thwigiald so som saut er
oc kom zhns hās how3 lodh all.

Si fur furatus sit res in l feudoz de pace tenēda § si quis
quqz habet de quqz solū et tātū etiā fm leges helandie qz ibi
marca facit x s den Sed in incia facit vi s den ido in incia
dimidia marca facit iij s den sine petō contra glo ioh vi s § .
hys ita ibi dicit nō occidas nisi sis iudex s nullus concor. E ne
qz fibrinus in causa sua dicz in rub et mag xxiij q v si homici
diū Si exactor concor insti de obligationibz q ex quasi delicto
§ i et ff de varijs et extra ordinarijs coguitis l si sed de pena
hic statuta sic placuit al puniē ad arbitriū superioris ut iuri
b? pallegat vide s e lūj c nota q aliqu liber hō licz bona nō h3
p debito dīneri nō d3 s pig e latoz. E d acti et obli l ob es ali
enū sed fallit hoc in l ait ptoz § si debitorē ff si in fraudē credi
q

markescolte

*Coro
41*

marca

3 14

tor u debitor ubi dicit q fugiens per creditore pot detineri
 Alius casus est in debitor fisti in l ij C de exactoribus tribu/
 tor li x. tercius casus est qn aliquis nec vult soluere nec cedere
 q hoc facit ex malicia in li i C q bonis cedere pnt cu ibi nota/
 ris Item qui ab hostibus detinet C de captiuis et post l vnt
 reueret l ob hostibus et l vltima Item p etia pot filiu obligare
 quem v vendere pot in maria necessitate C de prius q filios
 distraxerit l ij Item ex consensu libera psona obligari pot si in
 obstagio de iurciura c ex rescripto al ordinatu e ut qui bonis
 credit liber vadat q vult S qui bonis cedere pnt li i de so odat/
 dus alia Nisi ipse confessus fuerit furtu in placito Nota em
 constitutione erici regis dacie quasi in principio null? pot cap/
 tiuari nisi spore confessus iure. i. in iudicio aut legaliter conic/
 tus vel manifesto facinore dephensus pro quo secundu leges
 terre vita carere debeat vel mebris Nota q confessus in iure
 p conicto habetur C de confessis l una ver b fideiussor c ij b ex
 confessione Item sepe statur confessioi contra se fct xiiij. q ij s i
 ber b fideiussor c ij i b ex confessione Item dicit hosti q vno mo dicit
 aliquis manifestus in aliquo crimine per euidentiam facti ac
 extra de cohabi de et muli c tua et c fi Alio modo si sit de hoc
 in iure confessus vel conictus s sola fama no sufficit ut ma/
 nifestus dicatur conico pisa usura iij s i Item de confessione
 qre infra c cxxiij in glo in b confessus De solutione igildh et
 twigildh conico lex infra c cxiij Siquis iunene in glo Si fur
 furatus hic dubitat quid sit igildh et twigilgh sed declarat
 in articulis thoi S plu Item perdens res suas p furtum te/
 netur eas rehabere ut ffet C de condicione furtiua q aut rex
 habeat penam pecuniaria vel partem bonoru furentis ra/
 tio est quia publica utilitas cui rex preest lesa est sed q rex ca/
 piat omnia bona furentis est de beneplacito statuentis vide i
 fra c c ij c Item dampnatur tacite consuetudo certaru comu/
 nitatu sed q totu furtum adiudicatur iudici et no pdeuti ut
 in comunitate exphordeni.

Bonde mo ex lade thpff lobe vthen
 things dom Capitulum xci.

Siquis captiuauerit fure l aliu z eu ligauerit et
 ad placitu no duxerit sed dimittit eu liberum

emendabit ei xl marcas denariorū et xl regi tñ erat
 cor non pōt eū impetere nisi ipse prius cōquest? su
 erat qd amittit res suas furtive Sed postqz fur de
 phent? ē et ligatus cū furto cū testimoniis bonorū si
 postea fugerit vel de domo alicui? vel i via placiti
 vel in placito sine iudicō placiti tūc ubicunqz fuerit
 dephent? postea pōt fieri ei ius suū Tamen si ita
 fuerit solut? qd in sua libertate est z venerit ad pla
 citū nō ligat? tūc nō pōt capi in placito p illa cālq
 sibi imputabat s; debz in placito accusari z postea
 pcedēdū ē cōtra eū km leges terre qz quilibz tene
 tur habere pacē ad placitū z de placito p omī cā
 q sibi iponit nisi ipse pfectus fuerit furtū i placito

Bonde mo ep lade thpff lōbe othen *Bonde mo ep lade*
 things dom Capitulum xci. *thpff lōbe othen things dom*

Agher man thpff eller annē mā oc bindher oc
 fōrer ep hānū til things mē lader hānū fōre
 lōps tha bōdher hā hānū xl mark oc so kōmghen
 tho mo ombolmā hannū ep setthe othn at bonde
 kerde thz fōre at hā er self for thpffnz wordhen
 En sithen thpff er fanghen oc bwindhen m; thpff
 net w; gode mēz withne slipper hā wdh oc wor
 dher lōps āthen affbōdōns hws eller a thige was
 se ellē a thingi othn thigs dom tha mwe mē tage
 hānū hwore som mā findher hānū oc gōre hannū
 fin reth Tho at hā wordher so lōps at hā far i fin
 eghen fress oc kōmer hā til things obwindhū tha
 mo mā ep tage hannū a thinge for the sagher thē
 hānū wīthes mē sculle mē hānū setthe a thinghi
 oc lōge hānū m; land; logh forthi at hwat saagh

*Eodem lib.
 cap 85*

*Borde
 59*

 Som man gif fuer annen tha er han e skplough at
hassue fred til things oc fra for othen hā gangher
selff med dylo a thinge.

in iustis fidei
Siquis captiuauerit primū ptz qz psumitur violentia ⁊ in
inria facta ipi captiuato ideo ei refundit et etiā regi quia tā
gitur publica utilitas secundū patet quia intelligitur cōue/
tus pro dampnatis sunt habendi ff de confessis l i Siquis cap
Nota in isto c nō loquit de muliere cū furto de p̄henſa vtruz
debeat suspendi vel hūari et vtrū impregnata debeat iudica/
ri vt fur iste defect? corrigi per thord in cor § xxx Siquis cap.
In e ultimo c dicitur qz quilibet tenetur habere pacē ad pla/
cūm et de placito pro quacūqz causa Nota circa istū textū
oriunt multa dubia que corrigunt et declarant per thord in cor
§ lxx Pauper s c xxiij Si queris vtrū ille qui tenetur ad pe/
cuniā seu aliquid pecuniare et non potest soluere in pecuniā
debet luere in corpore. i. aut debitor fraudulenter et dolose dis/
ſipant bona sua et factus est non soluendo ⁊ tūc istā fraudē
lucet in corpore ppter istā in carcerē rapiatur nec eo minus
debitū soluere potest quia pecuniā illā non soluit pro debito s
per fraudem vt est casus ff de hys qui in fraudē creditor l fi
§ fi cum suū glo in auct de fideiussoribus § qz aut cum sua
glosa que incipit l eos credere coll et ar ff ad l in hanc repetū/
daz l sacrilegij anq non dissipant bona sua vel dissipant nō
tamen fraudulenter et dolose ⁊ tūc aut queris de pecuniā de/
bita ex maleficio aut de pecuniā debita ex contractu vel quasi
in primo casu refert aut ista pecuniā debetur ex multa extra
ordinarie imposita per officium iudicis et tūc qui nō pōt talē
soluere nō debet luere in corpore sed liberatur ex toto vt ff de
officio p̄fdis l illicitas § si c de modo multaz l frau. h mōi
pecuniā debetur ex mera pena ordinarie per legem vel cano/
nē imposita et tūc aut ille cui debetur non vult penā corpo/
ralē subrogari seu imponi loco debiti pecuniarj seu pene pe/
cuniarie sed vult potius sibi debitū seruari rehabendū tem/
pore p̄terioris forenne et tūc qui nō potest soluere in pecu/
niā nō luere in corpore sic pōt intelligi de restitū spo c cuz olim
ubi forte zantoreū episcopus potius voluit expectare qz quē

episcopus deuenisset ad pignorem fortunā q̄ q̄ fueret in corā
 pore et et ratio quia alius pro alio iuncto creditori solui non
 debet ut ff̄ certum pecatur l cū quid et ff̄ de solutionib⁹ l pau
 lus est istam opinionē videtur tenere hosti de solu c odardus
 ar de officio ord c dilectus licet innocen indicto c odardus et
 archib rii q vi si res in glo adde ubi de hoc vce. et vnicē et io
 an infra de institū c auct videantur dicere in distinte in pe
 nis ex maleficijs propter iopiā etiā inuitis creditorib⁹ cōmū
 nē pene fieri debere p l i i fine ff̄ de pen⁹ ⁊ de sen. ex c vt fame.

¶ Om ombosmāl adher thpff

lps Capitulum xxiij.

Si exactor receperit furem ab aliquo ligatus ⁊
 postea diuiserit eum absqz signo furis nō po
 test agere in bōdonē qui eum ligauit. *Om ombosma ladh*

¶ Om ombosmā ladhher thpff los c xxiij. *thpff ladh*

Adher ombosmā thpff bwandhen a thingi aff
 bōdhen oc ladhē hānū fithū lōps othū thpff
 merke tha mo hā ep kare omer bondhū ther han
 nū bant othen thpffe ene at wor hā vrettelige ta
 ghen oc bwandhū oc for the bond aff dōmpt.

¶ Si exactor receperit furez ab aliquo l ratio quia impntet
 sibi ipsi exactor per se quia fuit in culpa non faciendo diligen
 tiā quam debuit ar ff̄ ad legem aquileā l si putator.

¶ Nota hic dubitatur quantum debetur regi ⁊ bōdoni p omis
 sione rñdetur per thorb in cor huius capuli § v.

¶ Om man tagher thpff naghz i hen
de Capitulum xxiij.

Potest ostendere illum a quo illud habuit tūc
 potest ligari Si nominauerit aliquē a quo habuit
 et ille negauerit tunc similiter ligabitur Item nota
 q̄ ad terciū hominē potest extendi pñstia et il

q iij

Exord
4

3 14

et semper debet exponere quicquid confessus fu-
erit cum testimonio bonorum et nichil pro eo emenda-
re sed pretium suum amittet Item si testimonium ha-
buerit quod emit illud in foro tunc defendet se lege regis
hominis quod nec fur est nec furi consentiens et venditor suum
neque sit viuus neque mortuus et amittet pretium suum Te-
stimonium enim remouebit suspendium quod dicitur balli
oc bondh et iusticiam regis.

*In ma tager
off nogz i hnd*

Om mā taghē thpff noghz i hendē c rciij.

Agher mā thpff noghz i hendē oc haffuer hā
ep skōde til hware han serk thz tha mo han
bindes En nescner han skōdhe oc bysther hannū
skōde eller hemel tha er thz sāmē En tha mo mā
ep skōde lēghē en til tredie māne thū tredie mā
hā scal ep wretthe the coste ther hā wēd gaar hā
scal tha haffue withne til at vtlegge the coste ther
til hānū ere fulde m3 skōde oc bōde ep a mē haff-
ue tabet sūth werth En haffuer han withne til at
hā corff kōpre thz tha giffue tho logh at han er ep
thpff oc ep thpffs wīde oc wēd sin kōbe hwerkhū
lemēde eller dōde oc haffue tabet sūth wēd Om
ther er withne forti withne rindhē balli oc bondh
oc kōmghns reth.

Qui furē deprehēdit Sile de actōe publicata ff de publicis
iudicijs p totū insti de actionibus § alie aut.

Hwar til mē sculle withne haffue c rciij.

Ad testimēta pata q̄ dicūt scabte kledher z in
strumēta pata q̄ dicūt giorde antbōdh ad ar-
ma equos z oniuersa pecora emēda debz adhiberi
amicus Itē amic⁹ ē testimonium alicui⁹ fidedigni

qui affuit z vidit quando istud emebatur ad hoc
luff. ciunt duo boni homines. *hvor titt m. p. h. h. h.*

Uhor til mē sculle withne haffue c. xci. *u. h. h. h.*

Al scabte kledher oc giorth anthodh oc til va
ben oc til hest oc nōd oc til āneth fa oc til alt
thz ther serligt merke haffuer a fig tha sculle men
withne til haffue. *Mē* er thz withne ther med wor
at hōb hōptes thz er ep nypne en to men.

Quo vestimēta. quō amici pntes debēt cē in cōtractib? istaz
rex z duo testes sufficiūt qz i ore dnoꝝ l' triū zē. *h. e. de testib?* c
licet et ciu omī et utrū testiōniū suspectoz videlicet circa hoc
idem caplm in glosa. *Withne* er nota qz pnuūciatū fuit corā
rege a moderis regni cōsiliarijs qz testes dicti lyghobz vith/
ue suspecti nō valent nisi nī casu qz quis nescit ēptorē l' vedito
rē snū. *Nota* vocatur taliū testiū testiōiā al' magnū siue mer
tipius.

Om bondh Capitulum xco.

Nullus pōt aliū ligare nisi dephēderit eū cum
furto vel iuenerit eū in domo sua sub noct' si
lētio z certū iuenerit signū qz voluit furari.

Om bondh Caplm xco. *An mā māa nyp. bynde*

Man mo enghn mā binde vthū at han tagher
hānū noghet i hende eller at han taghē hānū
i lych hws om narthe thide m3 santh merke at hā
wille stiele bondhens colte.

*Eod. lib
30 cap.*

Nullus concoz c. ij de furtis. Et certum iuenerit signū qd
si non iuenerit certū signum qz voluit furare sed uecessita
te famis cōpulsus cupiens saturari de cibo alieno in domo al
terius tunc non debet tanqz fur ligari qz i nocte concoz
lex imperialis. *C. de furtis l. si quis propter vbi dicit qz propt
necessitatem famis rem alienam occupare licet.*

Uhor mā scal lede effther sine stolne colte c. xvi

3 14

Siquis amiserit res suas debet sequi ad villas
 illa ad qua credit res suas aduenisse et ibi de
 bet publicare coram omnibus qui dicunt granner et si
 aliquis confessus fuerit se habere res illas et dixerit
 de quo habuerit tunc non efficitur inde fur si alter
 confessus fuerit quod habuerit res illas ab eo Sed si
 aliquis viator deposuit apud ipsum res illas que ipse
 non cognouit tunc potest se defendere iuramento cum ho
 minum quod non est fur neque furi conscius et nunquam zelauit
 res illa attamen ille qui res illas habet tenetur pro eis fieri fide
 iussor hoc est taak ad primum placitum et inde notabun
 tur boni viri qui dicunt thinghoringe et videant quid
 ille exposuit et quid aliter recepit quia tunc ille qui deposu
 it res illas apud eum seruandas non potest agere in eis
 Sed si ille uenerit et depositum reperit tunc debet
 totum reportari sub iudicio illorum qui presentes aderant
 quando ipse depositum exposuit et postea prout iustum
 est procedatur.

*non ma schal
 de rffir stol
 de rffir*

Hoc ma scal lede effelre sine stolne coste et proi.
 Aber nogher ma sine cost tha scal han fplghe
 til thn by ther han wenther at hans coste ere
 til kamen oc liwse for alle granner tolig thpffneth
 Gangher nogher man wedh the costhe oc seier
 aff huxem han feck tha rindher han thpffs naffn
 om hin ghangher wedh ther han feck aff En
 on mawifarede ma thre ha kede ep lassde ellie lood
 the coste i hans hws eller solde hanu thm at go
 me tha er han saydough atwilde thet meth rj me
 eedh at han er ep thpff eller thpffs widohe at han
 lassde alohri loon a the costhe.

20
Tho et han sayldough ther collyhen haffuer i hēde
at worde taak for the costet il ih3 neste thingh oc
the ther neffnes gode thinghþinge ower atwa-
re at han seel wt ther i hende haffuer om hīn ta-
gher medh ther otte forthi at tha mo hīn man ep-
secthe hannū ther coste lassde indh atgome En kō
mer hīn sithen ther the coste indh lassde oc kaller
a the coste tha sculle the samme thinghþeringe thē
thm togh wd antworde thm effther indh oc the
dele sithen there dele sa som reth er

¶ Siquis amiserit Vide que notantur in si de obligationib?
que ex delicto nascuntur § cōceptū et § que de fullone Siquis i
ū confessus Hora ad hoc em vt cōfessio preiudicet alicui erigū
tur pla qd sit maior xxv annis qd minor possit restitui contra
confessionē ff de minoribus xxv annis l uō omnia ff de confes-
sis l certū § in pupillo Item spōte et non coactus xv q vi c i v
xxxi q i c lotharius ff de questionib? l i i cū dicitur h § diuus.
Item qd ex certa scientia quia si errat in confitendo et potest
probare se errasse non nocet ut hic et ¶ de iuris et facto igno-
rancia l error feci et ff de confessis l non facit Itē qd contra se cō-
fiteatur quia confessio p se nō pdest xliij q ii § i ff de interroga-
torijs accionib? l de etate i sic Itē in iudicio et corā suo iudice
al non pūdicat ut de iudicis c ac clerici et ¶ e l iij q iij tamē
confessio extra ius facta valet Siquis cōfiteatur se debere ex
certa causa puta emptiōis vel locatiōis vel aliqua causa
cōsimili si probetur cōfessio ista per testes qui fuerunt pntes
in confessione condemnabitur ex eo ¶ de non nūcrata pecu-
nia l generis et l aduersus et ff de pbatōib? l cū de in debi-
to § ultimo de fide instrumētōz c si cautō et iij q ix § si debitor
Item si aduersarius sit pns al non nocet ff de interrogatorijs
acionib? l vlti. et ff l certū § si quis Item requiritur qd sit
contra rerū naturā ut si confiteor me interfecisse hominē qui
vixit ff ad legem aquileā inde veratius § ultimo a hoc si p-
bo illū esse filiū meū qui ē maioris etatis qd ego vel si quis cō

de g. p. p. p.

3 14

ficeatur scilicet in eius nomine actio cum ab alio esse non potest de
interrogationibus actio nibus? I si is cuius et confessionibus Item quod
non cum sit contra ius de libero homine alii non nocet de pactis in
ris gentium § et stipulo et § precedenti et de pactis et pactones
de conditio appo et si conditiones et xxxij q ij c solz queri Item
quod de relictigiosa et de interroga actio confessionibus Item in
confessionibus vel confitentibus nulle sunt partes iudicium in cog
noscendo sed insententiando sic quia debet ferre sententiam
ex illa confessione et ad legem aquileam l p inde et de transac.
et preterea Item Siquis confiteatur se seruus talis confessio
non nocet ei ut de liberali causa interrogatione v maior spō
te sciens contra se ius sit et hosti certum his que facit ius nec na
tura repugnet hec ver de confessio c vlti. glo penultima et de
ista materia require s c xc in glo in v msi ipse confessus Sz
si aliquis nota quod in textu huius § lex ista loquitur de purga
tione cum xij hominibus pro furto et hoc secundum leges istas municipa
les et simpliciter municipalis sed in casibus criminalibus secun
dum leges spirituales siue canones tunc reus siue infamatus
se purgabit cum vicinis suis in parrochia vel in primis per
rochijs cum honestis viris bone opinionis qui hunc causam illa
notam pro qua purgari debet infamatus de quibus etiam
verisimile sit eos nulle amoris odes et obtentu pecunie desera
re extra de purga canon c cum per manconella et simile con
cor infra li iij c lxij § scilicet c minor piscis in quo quidem pa
grapho dicitur quod reus defendet se cum xij hominibus illi pro
chie in qua habitat Item quidam libri tractant de sortilegio i
liij c vltimo ubi etiam dicitur quod incausatus defendat se cum
nominatis de parrochia in qua habitat idcirco constitutiones
et leges contra sanctam ecclesiam aut ecclesiasticas personas seu
eorum libertates et contra leges spirituales et canonicas sanc
tiones sunt reuocande pro hoc c i de immunitate ecclesie li vi.
et talis constitutio vel lex non meretur dici lex quia lex domini
dei est et de legibus? I lex est nec pro lege debet haberi ut iij dist
c leges instituantur per archid i rosario et talium constitutionum
factores consilio ope vel auxilio auctore statutorum provincialium
sunt ipso facto excoicati Item extra de proba c ad nrām dicit
pape in textu hec pestis omni iuricontraria. i. hec lex daciana scz

si cōtra sanctam ecclesiam et cōtra leges spirituales et cano-
uicas sanctōēs penitus a clero exstirpetur. i. in iudicio ecclesi-
astico secūdm eam non iudicetur Item qd cōtra iura sit in-
profecto, debet haberi dist c vides uer' valet inramētuz ptra
hoc fecim ¶ De legibus l nou dubiū extra de foro cōpeten c si
diligenti. Hec henricus boic de iure iurau c cum contingat d
v iij c et etiā s li i c xxxiij Quilibet in glo qñ circa finē.

Om enghen man ganghet medh the coste
i bp Capitulum xxvj.

Si oēs in villa habitātes negauerint se habere
res illas quas ille dicit a se furatas tunc pōt
ipse petere discussionē qd vocatur randlaghe in to-
ta villa et hoc non pnt ei negare Sed in curia vni-
us vel duorū non pōt aliquis facere discussionē qd
dicit randlaghe nisi sub piculo triū marcarū si ibi ni-
hil inuenerit quod furatū ē S; si cū licētia facta fu-
erit discussio per totā villā tūc debz exactor pñs eē
si copia eius poterit haberi Sed si exactor plens
nō fuerit tūc pnt bōdones i villis suis scrutiniū fa-
cere et incipere ubi volūt et ubicūq; inuenerint res
furatas quas prius publicauerat se amisse si inue-
nerit sub sera bōdonis l'vixor ei? tūc nō pnt dirige-
re cāz illā in aliū h ē skimde sūth skood qz p? oēs
negauerūt tūc ipe p reb? ill' erit fur z dign? est sul-
pēdio si furtū sit valēs dimidiā marcam z amittet
portōz suā in bōla S; vxor z ei? pueri nō amittēt
portionē suā nisi furtū iuentū fuerit sub se i eoz l'
etiā si pueri adeo sūt adulti qd sciunt zelare z occul-
tāt furtū cū eis. *Om ingren ganghet word the coste*

Om ēghn mā gāghē wed the coste i bp c xxvj.
Alle the ther i bp bo the coste ther mā l'vixor
ser at the mo han bedes at randlaghe ower

al by or thz mure the hānū ep mene En een māas
garc eller to serlighe mo man ep randlage vthen
at han hetther sine tre mark wed om han spnnet
ther ep thpffneth indhe En ther men loffue ath
randlaghe ower alby tha scal ombolman ower
mare om hā er til er ep ombolmā til tha mo bōn
net selfue randlaghe or tagher til i by i hware sō
the wille Oc hware som the spnne nogher the co
lle ther hin haffuer athwāth oc er thz vnder bōs
dhns laas eller hullscues tha ma han ep skindhe
thet fithn annē man a hende forti at the alle opl
the sōre or tha er hā selfi thpff at the coste oc haff
uer ther meth forgiort sin hals om thpffnet er so
mōghet ochans gotz thz er hans homz lodh i bo
se En bōn eller hullscue tace ep there homz lodh
vthen ath thpffnet spnnes vnder there laas el
ler lucke eller bōn'ere so sterke oc skinne at the kū
ne siele oc lōne.

¶ Si oēs in villa Vnde qđ notatur in dicto § conceptus insti
de obligationibus que ex delicto nascuntur quia inquisitō nō
facit nisi psumptio fit contra aliquē cū q fallit in rebus qui
seipso dolo malo pnt occulta vt seruus vroz vñ Sed vroz fa
cit i her p totū C ne vroz pro marito vel econuerso vl etiam
pueri ar § impubēs C de falsa moneta l i a contrario No
ta adultus .i. exercitus ab exercere qñ exercens a puritate pue
rili ad maliciā et est idē q dolicapax Nota q iste pagraphus
etiā Si pueri adeo sunt adulti .i. dolicapaces pōt intelligi de
malicia in casibus cōf. milibus vt infra lina iñ c l Etia si pue
ri Nota q scientes zelare & furtū occultare pnt amittere po
tione suā in bōsee vt hic in fine vltimi pagraphi et hoc intelli
ge cū iam puer qñ cōpleuerat etatē puerilē et sit dolicapax
quia in puero quasi adulto malicia aliquādo supplz etatē vt

de delictis pue & pueris de ista materia quere infra li iij c l in tex
tu S vlti et in glo et s li ij c xlix et in glo De iurare. i. per iura
re Priuaticari. i. transgredi Infringere. i. priuicator legis
vel transgressor legis.

Om noghet hetthes vnder bondhens
laas Capitulum xxiij.

Qui scrutiniū fecerit qđ dicitur randlagher et
inuenerit res furtiuas in horreo bondonis vť
in domo qđ dicit saalhwas vel in alijs domibus qđ
per serā non claudunt tunc bondo debet defendi
cū iura. nēto rj hominū qđ non ē fur neqz furis cō
sciū sed fuit ei apportatū inuidie causa et p hoc
erit excusatus si fuerit defensu tñ qui impetit euz
pōt pcedere cōtra eū per nekningos si voluerit et
si cōuictus fuerit iudicabitur reus quasi fur.

Om noghz hittes vnder bondhens *Om noghet hittes*
laas Capitulum xxiij. *vnder bondhens laas*

Wanther randlagher om hā hittether sine coste
anthen i bondens lade eller saalhwas eller an
dher hwas ther ep er laas fore tha er bōdhen e skil
dugh atwore med loghen at hā er ep there thpff
eller thpffs wide men wor born hānū a hende for
amendh oc er skplough atwore vrlaghe othen at
loghen feller hannū Tho wolde hin ther setther
hannū hwat han wil heldher se en tolff mēz eedh
eller sōghe effther mēz nekningh En faller hā at lo
ghen tha er hā thpff for the dele.

Qui scrutiniū fec. in b si fuerit defensu et querit utrum
purgat de crimine pōt iterato de eodem crimine accusari dī
cic henric? boic qđ nūq̄ potest iterato accusari nisi in tribus
casibus pmo accusans p sequat p pīā iniuriā et p hoc pber

20

30

¶ Ignorant inquisitionem et purgationem in dicta prius. secundo si
secundus accusator vult probare quod prius fuit perjuratus ut
patet per hoc in e habz hoc in q v tercio si iste vult probare quod il-
le qui se purgavit deieravit ut in li amonend ff de iurciuran.
Itē qui iurat aliter quod debet ex integro est iurandū ff de iure-
iuran non erit Qui seruitiū fecerit bene distinguitur inter
domos seratas et non seratas et quod dicit in si quod possit pcedi co-
tra eū si intelligatur post iuramentū prestitū tūc contra dicit
glosa in c et si xpe super vbo contrauerse quia iuramento dela-
to et prestito amplius non potest repeti ut ibidem et hoc iuramen-
to ē maior auctoritas quod res iudicata ē in eo de cal ibi p glo.

Manghe men mwe bindhes for en
laagh. Capitulum xcix.

Quotquot deprehensi fuerint in domo cum re-
furtiua omnes possunt adiudicari fures et om-
nes demeruerant sua que dicuntur bosa Sed p-
rebus furatis que inuente fuerit in domo nullus
potest negari nisi domesticus solus quia ipse solus
est tutor domus sue nisi ita contingerit quod aliquis
reperit fuerit sub sera illorum qui domū ab eo con-
duxerāt qui dicunt inest men hoc est in cistis eorum
vel in cameris que dicuntur bode.

*Mange men
mwe bindhes
for en sag*

Mage mē mwe bindes for en laag c xcix.

So mäge som wed worde taghē eller fūdhē
ther thpfsnet gōdes i hws thm mwe men alle
for thpfsue haffue oc the haffue alle ther bosa for
giort En for the colte ther i hws wordher funnē
mo'enghen mā bindhes fore vthen husbōdhē ene
forti at han er warie athws Wthen at so laeer at
mā findher noghz vndher hans inesth māz laas
eller lucke eller inesth kone anthen so som i ther hū-
the eller there bood.

Quotquot qualiter pena debet reuers suos actores & nō de
bet egredi & de penis l scimus & ibi p glo.

Om nōghz hittes vndhē bōdens sōns hefft c c.

Si reperta fuerit res fortia in cista filij bōdo
nis cui? clauē icē fili? portat vl' in camera sua
ad quā spālez hz clausurā q̄ dī lucke tūc iudicabit
tanqz fur suspēdio si fuerit cōuict? vl' si cū aliq̄ fur
to fuerit deprehensus et de porcione filij soluet res
gi ius suū et bondoni ius suū. *Om nōghz hittes vndhē*

Om nōghz hittes vndhē bondēs sōns hefft c c. *bondēs sōns*

Hether mā oc nōghet i bondhns sōns kōsthe
ther hā ber selfi nōgei tīl eller i hans herbari
ther hā haftuer serlie lucke at tha er hā thpff for si
ne gernigher oc gangher a hās hals om hā mōrd
feld eller i hēde tagh tha gōres sōns howz lod at
gialde bondhñ sin reth oc kōmgen sin reth.

Si reperta fuerit intellige si fuerit dolicapax ut notat s e c
p̄v et dī de portōne filij Si intelligitur de portōe peculiari re/
uet eaten? q̄ntū ē in peculio insti q̄ cū eo qui i aliena prāte S
p̄erca iterdicta si intelligit de portōne hereditaria et tūc aut
ptes vīnūt & tūc ē contra nota in S sui insti de heredib? q̄li/
tate et differentia Itē nota q̄tuplex est peculū notat s li i c
p̄j in glo Itē nota q̄ hīc in textu dicitur q̄ de portōe filij sol/
uet regi ius suū et bondoni ius suū hoc non intelligit de por/
tione hereditaria et ratio patet vtp̄ li i c xij Si filius in tex/
tu vbi dī maritus eius nullā partē habuerit vīuente p̄re et
m̄re nisi aliquid specialit̄ fuerit ei cōmissum et simile vtp̄ li i
c xij Si fili? i textu & i glo & ibi i c p̄rio q̄ dīu p̄ i tex. & i glo.

Hoc mōghz mā mo forghē m̄z sp̄ld c ci.

Moll? incōmūitate existēs nec domestic? nec do
mestica p̄e pl? p furtū demereri q̄z vitā suaz
& portōez substācie sue nisi ita sit q̄ vn? furat & alē

occultat scienter vel si ples dephensi fuerint cum
furto Nullus pōt p furtū plus demereri qz portio
nē suā Sz si domestic? puic? fuerit ad xl marcas
liij marcas z portio sua nō pōt tāta fieri tūc soluat
de reb? oīm i cōmūitate existētiū Sed si aliqz ali?
in pmutate existēs cōuictus fuerat soluat portio
nē suā z nichil amplius.

pro? mo?iz
na maad for
gier? m?z stld

Hoc mōghet man mo forghere meth
Capitulum ci.

Hilbontde eller husfrue eller annē man i selleg
mo ep forstige mere en sin eghen hals oc sin
eghē loth howz vthn at en stiel oc anē fiel vthn el
lē at flere worde taghen weth gerig Enghn mā
mo oc forstiele mere en sin eghē howz lodhū wor
dhet husbundhen sēckt anchū til xl mark eller iij.
mark oc er hans howz lodh ep so mōghz tha gial
dhe aff alle theres ther i selleghe ere meth hannun
En hwilkhū annē aff selleghe ther feldh wordher
gialde sin howz lodh oc ep mere.

Eod: lib
cap 5 et 7

Nullus rec. in § Si domesticus &c hoc intellige de cōmunita
te inuata et tacita ut hic et etiā intelligi debet ut quidā vo
lunt de cōmunitate peculij pfectui et § li i c xij Si filius i glo.
Sed nullus alius preter domesticus cōuictus soluat plus qz
portionē ppiā ut in § vlti huius capituli Item ad § Si do
mesticus habetur simile et ar § e c lxx Nullus. Nullus in com
munitate. i. in bonis indiuis et rō istius est qz pena debet te
nere suos actores et nō debet egredi C de penis l scimus de
hīs que fiunt a maio per ca c quesuit C ne vxor p marito
vel ecōuerso l ab maritorū vi qm c illud et fallit regula qz qz
nō cōdēpnetur ut egeat ratio quia dignū est ut mali meriti
egestate laborant ff de positi l bona fides lxxij d non sat Item
qū d: qz domestic? puniat etiā in portioe alioz rō quia famis

lia ppter delictum dñi qñq ponit sicut qñq excomunicat xi.
q. in qñ multos in penul. glo.

Om naam Capitulum iij.

Vi alium cōuicerit ad naam qđ dicit sōgher z
postea recepit ab eo cōposicionē p illa causa
tūc nunqz p̄t ampli⁹ aliquid ab eo extorqre qđ dē
mere tage licet minus recepit qz tenebitur.

Om naam Capitulum iij. *O m naam*

Hilkhñ man ther sōge annen til naam oc ta
gher en finne aff hannuz for then saagh tha
mo hā alori mere tage tho at han haffuer taghz
mynore en til hōzer oc for enghñ saag thē hā wor
fōze seld fōze forhi at thz pōherste fortagher alle
the ther fōze aff neffnde wordher.

Corde
29

Qui aliūcōuicerit ad naam ratio est qui talis tacite renū
ciat iuri ad plus petendū.

Ihmo i taag mo ganghe Cap iij.

Siquis iputauerit alicui furtū qui p se terrā ha
bz tūc ipse p̄t p se fideiubere qđ dē gāghe i ta
gh for sigh Sed si alicui colono imputat furtū tūc
ille qui terrā quā colit possidet debz p eo prestare
cautionem q dē taagh z bōdo p villico simili mo
do Itē si mercenario alicui iputat crimē istū tūc dē
p eo domesticus suus fide iubere z p̄stare tagh
si voluerit Sed si noluerit qrat sibi aliū obicunqz
poterit Sed si nullū habere poterit qui pro eo vo
luerit gange i taagh tūc pōt eū exactor seruare ad
ratōem sile qđ ē de inest mā z inest kone. *Ihmo i taag*

Ihmo i taag mo ganghe Cap iij. *maag ganghe*

Om nogher mā giffuer annē thpff saagh ther
self haffuer iordh tha mo hā self gange i tag
c iij

for sig En om landbo giffues tpyff saag tha scal
hin ganghe i tagh ther iordhen a for hannū oc so
bonde for sin byrde En giffues leie drence tpyff
ue saagh tha scalhās husbonde gange i taag for
hānū om hā wil en wil han ep tha fange figh an
nē mā hmoor hā kan En kan hā inghen man fan
ge ther i taag gangher for hānū tha mo ombol
mā tage hānū til skiels Thet sanime er om inest
man oc inest kone.

Siquis imputauerit Pro pma pte facit l sciend supncipio
ff qui satis dare cogunt Pro scda pte facit dicta l sciend § cū
vero ff et ti § si nullū conuor l i § si ¶ de exhibend & introdu
cend reis et ¶ de exhi reo l i.

Om landbo wordher tpyff c ciiij.

Si colon? alicui? cōuict? fuerit p furto tūc ille
qui cū incausauit dz prio habere ius suū hoc ē
igild et thwīgildh z exactor tenet habere oīa aiālia
sua q dicunt queghā q pnt tranfire limē z bonda
cui? terrā coluit debz habere oīa alia q p se domū
nō pnt tranfire et si nichil ibi reptū fuerit nisi ea q
p se nō mouent tūc diuidant equalit iter exactorē
et bondonē Sed si aliquid sit ibi de queghā licz nā
pl? ibi qz ona ouis uel unus procus nichil ampli?
habebit exactor p iure suo.

om landbo
wordher tpyff

Exord
xi

Om bondes lādbo wordher feld for tpyffnet
eller i hende taghen tha scal bōdhen ther han
nū gaff saag fōrff haffue sin reth thz er igildh oc
thwīgild oc ombolmā alt hās queghā ther omer
dōrcher skel kan gāge oc atelbōde a øtelbūth Thz
er øtelbūth ther ep kan self gange wth atdōp En

er icke annez til en ætelbūth tha skapstes thz i tha
deele mellō ombosmā oc atelbonde naar hīn ther
laag gaff seck sin ret En er nogh3 quegfa til tha
ath thet er ep mere en eth foor eller eoh swin icke
hā ombosmā mere for sin reth fange.

¶ Si colon? qd dñs rehabeat rē suā coucor iustide obliga q̄ ex
delicto nascūt s̄ manifestus fur est & s̄ si ex actor qd capiat
nescitur q̄ iure pmo qd pena furis ē suspendiū l' alia pena cor
poralis ut s̄ e clxxviii. et clxxxv et ex actor dicit se metrit ex
alijs rebus rei publice qd at possessor tre vel bono capiat nel
citur etiā qui iure cū ei solū census deat solui nec furtuz est
tale crimē ppter qd fm leges cōmunes fiat cōstatō bonoz
¶ De bonis dāpnatoz auct bona secus dei heredi & simile ut
de hereticis auct gazaros de q̄ dicitur s̄ e clxxviii.

¶ Om mā tagseth̄ hne colte i anē mās heft e ca
S aliquis occupauerit iumēta sua vel pecora i
alterius posselliōe & dixerit ea sua esse siue sit
ex actor siue ali? si ille negat qui ea hz in suo heft &
dixerit ea sua eē & q̄ in curia sua sūt nutrita d3 ea
desedere p iuramētū cū hoīm & p testimoniū duoz
vicinorū qd in curia sua fuerunt ei nutrita S3 si di
xerit se emisse illa d3 oñdere vēditorē suū et ipe te
net ei appropiā ea Si neminē habuerit q̄ ea volu
erit appropiā & ille q̄ impetit dixerit qd i domo sua
fuerūt enutrita tūc d3 oñdere p signum qd d3 splā
merke qd ita sit Testiōniū qd d3 hiemfōtz wihne
ē iuramētū cū hoīm l' testiōniū duoz neskningoz.

¶ Om mā kēner sūth hors ellē nēdh i anē mās
heft oc kaller sūth wære oc dpl hīn thē i heft
i gaffuer oc kaller sūth wære oc fier at thet er hans
hiemfōdh tha scal hā wære thz met cū mēz eodh
l' triū & postea inuenerit furē suū cū equo suo & fur

Om mā tag
seth̄ hne colte
i anē mās
heft e ca

3 14

oc thwige ganne wíthne ath thz er hās hiemfōð
En her han at hā kōpte thz tha bōr hānū at kōme
fin kōbe wedh thz er thn mā thē han kōpte aff oc
hā er skplduh. a hiemle hānū thz En haffuē hā en
ghn hiemel til oc wil hin se thē a kaller ath thz er
hans hiemfōð tha aahā ath bōre fyls merkeril at
thz er hās hiemfōð. Hiemfōð wíthne thz er rj
mēz eed eller thwígge neffnings wíthne. *grande*

Si aliquis hic habet qd reus pber pecora esse suo ymmo
actor haberet pbare. De pbationib? l actor in hoc finis ca.
bene loquitur pōt tū saluari qd re? pber ppter istā q̄litate scz
qd sicut nutrita in domo sua ar e dndū in delec i in glo v elcō
nis q̄ hīnīciū spectandū est et notat in l ex psona. De pbatio
nibus e ad nrām cū glo extra de proba rj sibi ponitur nuēr?
testiū de beneplacito statuancis Itē si in fine duoz neffningo/
rū hic tollitur qd dno neffningi equalent testimonio rj hoīm
q̄t aut testes equalent notario uocat in c cū ioh de fide instru
vel finis loquitur de duplici testimonio ueffningoz sz primus
intellectus est melior Si aliquis scit furē suū tce. Hic q̄rit p
q̄nto vel utrū p minori q̄ p dimidia marca vel p modica re
pt aliquis p furto p ueffningos iurando conuinci fūdet qd p
pua re sicut ē galma pūt iurādo p furto neffningi cū cōiū/
cere et rjij disti vi e v l i sti. de rex diuisione S galmar et cōcor
ber dere iudicata e cum e in v iniuria et hoc idē cōcor infra e
e sz si q̄s scit furē in glo et concor in pte s e c lxxviij si fur fu
ratus fuerit min? tē et simile s e c lxxij pro una cyrotheca.
Item in lege et iure curie regis regni dacie titulo de furto
dicitur qd pro quatuor denarijs debet legitime cōuictus puniri
ut fur pro furto.

Hicther mā annē a fin hest Cap cxi.

Siquis furat? fuerit alicui? equū i cāpo vel in
stabulo z quī equū possidz statim sequit furez
suū z obicūqz poterit eū apphendere licite pt eū de
tinere sed si interuallū aliqđ fuerit scz duoz diez

laum voluerit exhibere skode vel ad vnā villā an
vel duas retro tūc tenetur bondo sequi eū ad villā
quam petiuit sed si defecerit ertaagh vel skode tūc
fuet furem suum. *Om mā hwar anden a om hyst*

Witther mā annē a sin hest Capi cōi.

Agher thpff annē māz hest anthen inne wed
stool eller a mark oc sagner bonde sin hest at
gensthen oc wordher hwar wedh oc splgher sin
thpff atgensthen hwar som han naar hannū tha
mo han taghe hannū En wordher ther nogher
welie i mellā anthen tho dage eller mere oc fin
ner han tha hans thpff a sin hest oc wordher hin
skode anthū til en by fram eller to effther tha scal
bondhen til then by splghe hānū ther han bedes
til taag eller skode En bysther hannū taag eller
skode tha gōme bondhen thpff.

*Tertio lib
cap 52*

Siquis furatus fuerit alicuius equū. pma pars loquit de
fure manifesto et secunda de non manifesto de quo iusti de
obligationib? que ex delicto nascuntur § manifest? fur et rā
differētie hic capitur quia ppter uō notorietatē fcti petēs se
ad micti ad pbandū est mittēdus qui si in pbatōne defecerit
cōdempnabitur ut tacite conuictus et cōfessus ar l gūaliter §
sed iuramēto C si certū putatur.

Hwar mā scal sōghe effther vandne saag c vōj.

Si aliquis scit furē suū et res sibi furatas non
pōt inuenire debet ipm in placito impetere et
citare eū ad placitū sicut prius dictū est de qrela
que dī raans dele z in secūdo placito iurare ipsum
hoc furtū fecisse z i tercio placito dñr accedere neff
ningi z illū suo iuramēto vel conuincere l excusare.

Hwar mā scal sōghe effthē vandne saag c vōj.

*hwar mā skal
pōt ipm iurare
neff*

Si aliquis scit furē suū et res sibi furatas non
pōt inuenire debz ipm i placito inipetere et ci
tare eū ad placitū sicut pri^{us} dictū est de qrela que
de raans dele z in scdo placito iurare ipm hoc fru
rtū fecisse z in tercio placito dnt accedere neffnigi
z illū suo iucamēto vel cōuincere vel excusare.

Thær mā scal sōghe effther vandne saag c coij.
Eoh mā fin thpff oc mo tho ep komme i fine
medh fine costē tha scal han sethe then mā a
thingi ther hā menther thū saag a handh oc lade
hānū steifne thing so som fōre en sauth om raas
dele oc a thz anneth thing swærie hānū a hand til
so mōghet som han tōff fin eedh medh hette &
thz tredie thing sculle neffningitil oc swærie hānū
anthen orsage for the costē eller thpff.

Si aliqis scit furē suū placet qd citetur ad placitū s; optine
re iuramēto illius accusantis nō placet qd cēnia dnt pbari
apristimis pbarionib; S de pbarionib; l sciāt et vrp e c vñ Si
discorda i glo et infra h iij c lxiij Si imputatū i glo scdo quia
iuramentū nō pstandū per actorē p q nō est psumptio nec se
implena pbatō ut C de rebus creditis et iureiurā l in bone fi
dei q nō est in pposito. scio q; talis nō ignorat scdm alteri? &
sic subiret auceps p iuriū cōtra l videam? ff de in lite iurādo
si etiaz dicat q hic nō stat iuramēto accusatoris s; potius uess
ningoz ad hoc rñdes q tūc accusator videtur supflue iuratur
uñ fierz iuramētū calump de q de iura calūp p totū s; veri?
dicatur q hic ē iuramētū in litē qd vocatur boggs eedh q iu
rat quātū valet q; alter abstulit.

Om mā wozdher sworen til thpff c coij.

Si quis iurat? fuerit ad furē hoc est sworen til
thpff pmo exponat totū p quo cōuict? est et
insup thw gilo et regi tres marcas Sed si cōfess?

*mr man
mal fōr*

*E od lib.
cap: 40*

boggs wet

fuerit furtū in placito vel repertū fuerit i ei? heffe
iudicabit de eo tanqz de alijs furib? et rex ppiat
portōne suā sz si postqz iuratū ē de eo noluerit ex
ponere tūc dz aduersari? su? accedere ad placitū
vniuersale qz dz landzthing cum testimonio de suo
hæretzthingh z ibidē testificari qz illa ita legaliter
fit conuictus om̃b? ilup i curia sua lagdagh sua
tis z ipi nichilomin? rēnuīt stare iuri tūc pfiget ei
placitū vniuersalez si tūc nō venerit z p se rñderit
et destando iuri se obtulerit tunc adiudicabit sus
pendio tanquā si fuisset deprehensus cū furto.

Om man wordher sworn til thpff c wiig. *Om man wordher sworn til thpff*

En wordher mā sworē til thpff tha lade wth
fōrft so mōghz som hā felde hānū til oc ther a
thwīgild oc kōmghn iū mark othn han gangher
wedh thiffneth a thingi eller hittes i hās hefft tha
fare hā som andre thpffue oc kōmghn tage hans
homz lodh En herdes hā wedh oc wil ep wtlade
effther at sozet er tha skal hīn ther a kærer meth
withne aff hās hæretzthingh fare til landzthingh
oc withne ther a then mā er so lagfōrkt oc wil ep
lāde til rette so at gōmt warē i hans gardh alle
trypne lagdage tha skal neffnes for hannū landz
thing Kommer hāep tha til geen swar oc soz ep
hīn til rette tha formaler hās hals so som hā wa
re taghen wedh thpffnz.

Sigs In pte tangit pena furti nō manifestis; pena dupli
et p hoc pōt intelligi expositio igildh et thwīgildh scilicet dus
plū. hinc confessio quia in cōfessum nō datur aliud iudiciū
de confessis si i si postqz hic uidet pcedi ptra ptiacē in cā cri
miali ad suāz diffinitūā ptra glo c vritat; de do z ptiā sup

*fordt
+ i*

*gold
margola*

phatum sed potest dici qd dictū neſſungorū precedens fuit lo-
co ſuū et iam pceditur ad executionē Nota Verſio furti p mo-
dico datur pū qd pte vlti iſtitu de reſū diuſione S galmaꝝ
ber de re iudi c cum c ū iniuria.

¶ Om man kaller annen thpff ower thwer
thingh Capitulum cix.

Si quis aliū vocauerit furem in audiētia placi-
ti hoc eſt owerthwerthingh z pbare hoc con-
tra eū per leges prie diſſimulat emendabit ei tres
marcas z regi tres marcas.

¶ Oni man kaller annen thpff ower thwer
thingh Capitulum cix.

Raller man annē thpff ower thwerthingh oc
plgher thz ep ſichen hannū a hand meth lo-
ghen bōde hannū ther han kallede thpff tre mark
oc iḡ mark homghen.

¶ Si quis alium vocauerit furem quia magna iniuria
ex hmoi vbiſ inferē vt l ſi non cōuicij C de iniurijs z iſtie ti.
Vocauerit eū furē in audientia placiti Nota ſcōm aliquos
nō viciator actione iſamola ſi ſtatū penitet quis repētuo aio
hoc dixit i habitū q iḡ ſiquis iratus de pe b i S dino qnta nec
lubricū lingue ad penā facile trahendū ē ff ad l i vlt demaſ ſa/
moſi S nec lubricū et inſule calor iracundie vicio caret iḡ q iḡ.
S notandū Nota qui irat nō deliberato animo ſed calore ira-
cundie motus nō habet vltorē niſi deū vt ff de reg. iuriol qd calo-
re et C de iureiurando l inſurandū Hec henricus boic de iu-
reiurāc qreclam ū vna Sed ſi dixerit tale cōuicij vel cōſimile
ex animo de liberato tunc ſecus Hec ber de ſen z re iudi c cuz
te iū ū minima. Nota qd iura preallegata et leges ſcōm doc/
tores nouo iure debēt ſic intelligi qd calor iracundie vel lubri-
cū lingue capitur dupliciter Duo modo quando fit ſue pre-
iudicio iniuriā paſſi et tūc eſt verū quod hic dicitur quia tunc
per penitentiā poteſt renocari Alio modo quādo fit cū preiū-
dicio in iuriā paſſi et tūc ſecus vt iū c ſi culpa de i iur et dāp

da p modeenos doctores et credendū ē q lex ista municipalis
debet intelligi ut dictū est Unde canon qui non pbat q obijcit
penā quā intulit pati d3 xi q vltia qsq3 xxi q in calupniator: &
c nō pbat q obijcit Itē nota qualiter ex vobis iniuriā irroga
tur dētē gregoriū in moralib? in principio ubi dicit q plus tur
bant verba q verbera in l si nō cōuicij & de in iurijs et colim
de in iuris & dāp da. Itē pferens contra aliquē verba crimi
nosa vel viciosa puniuntur pena magni supplicij ut in lege vi
re curie regis regni dācie titulo de vobis cōuicij et spālir si in
lex casibus ē excoicac? ipso fctō ut p3 i statuti pñcialibus.

Om thpff er fhwgh eller ep hiemme c. ex.

Sillem qui pro furto impetitur infirmus sit ita
q ad placitū venire nō poterit vel pegrinati
onē accipuerit tūc expectabit donec cōualuerit vl
redierit sed si infra regnū est et tñ extra terrā illaz
tūc pfigetur ei menē vnus Cetera omnia impedi
menta supra dicta locum hñt in ista causa Sed si
causaz suā audiuit & citatiōez et postea fugā inierit
tūc nō proderūt ei aliqua impedimēta nisi rex fece
rit eū vocari.

Om 4th xx f. 110 r. 111 r. 112 r.

Om thpff er fhwgh eller ep hiemme c. ex.

Wath han kan ep konime til things tha sculle
mē bidohe til han wordher fōp? En er han faren i
pellegrims ferde tha sculle mē oc bide til hā hiem
kōmer En er han indhen righz oc tho vthñ landz
tha legge hannum en monet fore Alle the forfaldh
ther fōre er sauth the mwe oc her ware om hā
wor ep hieme thñ tīme han wor sechz En hōrde
hā fin saag oc flyde hā fithñ tha hielper hānū en
ghñ forfaldh vthñ at kōmghñ lodh hānū kalle.

*ford
85*

law forfaldh

*lib primo
co 50*

Si ille q̄ p furto p̄ma pte fa ff Si q̄s caucionibus l nō exigi-
mus § si q̄s iudicō sed si infra maior simulatō dacti iū l i de
dilationib? nisi rex sit in p̄allegata l nō exigi? § Simile mo-
do ubi datur excep retēto a migrātū siue dolo malo ip̄s q̄
auctoritas superioris intelligitur excepta de elec c significasti
ff ad municipales l impatoris ff de regulis iuris l nemi? Si
ille qui p furto impetitur infirm? sit nota q̄uis text? iste lo-
q̄tur de fure infirmo tūc pōt intelligi de illo etiā q̄ iniuriā pas-
sus ē et infirmatur nō valens venire ad placitū q̄ executio
cause sue per neffmigos veridicos aut denotatos aut q̄cunq̄
alio mō debeat determinari qd iurēs vel qd agendū sit p̄z p
thorō § lxxvij z s c lxxv qui aliū in glo.

Om randsages i bondhens hws oc bondhen
er ep hiemme Cap cxi.

Si scrutiniū factū fuerit in domo alicui? qd di-
cit randsages domestico nō existente domi et
invente fuerint res furtive tūc domestica ligari nō
debet nec abduci ligata sed tenent z debent vicini
eorz fideiubere p bonis illis hoc ē gange i taag da
nec domesticus redierit ita qd nec occultent nec ab-
ducant sed cū domestic? redierit agat in eū q̄ res
illas occupauit.

in randsages **O**m randsage i bondhens hws oc bon-
bondhens dhen er ep hiemme Cap lxxi cxi

Eodem lib
ca: 97

Om mā randsagher i bondhns hws oc er hā
ep self hieme oc hittes ther stolne coste inne
tha mwe men ep husfruen binde eller borth fōre
bwindhen men sculle granner i tag gange for the
coste oc i worthnet til bōdhen kōmer hiem at the
fōres ep borth oc ep fieles En ther bondhen kom-
mer hiem tha dele hin ther the costhe taghla tthe
solum fōre er sauch thz staar alth i bōdhn̄s swar

hwere han mo effther dele.

Si scrutinium vide s e c Si omnes et ratio quia psumit ignoras in domo non inuentus vicini ptra hoc facit qz bona immobilia pnt pro eo fideiubere ut s e c si quis putauerit et hoc fuisset melius ita qz iniungeretur vicinis ad pspiciendū ne huius res auferant.

Om mā sinner nogher thingh c xij.

Si quis inuenerit aliquas res et non publicaue rit in ecclā vel in placito hoc ē liwse ther op qz tales res inuenit potest pro eis effici fur ac si fura tus fuisset illas. *O m man fyndir nogher ting*

Om mā fyndher nogher thingh c xij.

Om annē mā hitther nogher cosse oc fier ep til oc lius ep thz at kirke oc ep a thigi at hā haff uer hñth lodane cosse tha mo han ther fore wor de thyffso som han haffde thz stolz Thñ thē hitte han scal seie huat han hitte en then then taber oc at liws han scal sete ierteghen oc merke.

Om mā hitther guld eller sølff c xij.

Si quis inuenerit auxz vl argētū in campo vel in collibus vel sub t aratrū suū hoc debet rex habere et si negauerit inuenisse defendat se iura mento cognatoz suoz.

Om mā hitter guld eller sølff c xij.

Hitther nogher man sølff eller guld anthen i hñe eller effther plagh eller nogher andher lunde tha scal koninghen thz haffue En dpl han at hā hitthe icke wærie fig m3 frendher eedh.

Si qis inuenerit intelligit qñ qis pdens nō psumit habuisse animū dereliquēdi ut iusti de rex diuisione s si si qis inuenerit aurū fm iura legalia medietas cedit ipi inuētori & alia medi

— *unp. 2*

S Aliquis deposuerit aliqd apud aliquem seruā
dū vel impignorauerit et domus eius postea
distructa fuerit per incendiū ⁊ depositū cū alijs re
bus domestici p̄ire cōtigerit si testimoniū bonorū
affuerit nō tenetur restituere Et si ille qui deposuit
res suas apud eū noluerit in hoc cōtentus esse tūc
defendet se p̄ neffn i hpn q̄ nō āmisit p̄pter eum
Sed si ipse ē mercator hoc est kōb mā defendet se
cū cōiuis suis. i. meth thz hōgeste lagh et si defere
rit in lege exponat depositū ⁊ emēdet ei tres mar
cas et tres regi Et si cū deposito nichil āmiserit de
rebus suis soluat depositū suū et remanet absq̄
omī lege S; res cōcelle q̄ dicuntur laan ⁊ bona esti
mata que dicunt wirthings pēninge nō possunt
amitti.

Om mā far annē noghz atgōme c xiiij.

100
EAr annē mā annē nogher cōsthe atgōme eller
 setther a weth oc kōmer ildh i hws oc brēd hē
 thz met andre bondhens cōste om wīthne er til at
 bōdhen tabet sine cōste m3 hās tha er hā skploug
 atwære anghēlōds En wil hā ep atormes effther
 wīthne tha wære hīn wēdh neffn aff hās hōgele
 lagh bīpther hānū log lade wt cōsthen oc bōde a
 iū mark bōdhē oc iū mark kōmīghē En worde ep
 hās egne cōste bort tagne m3 tha gīalde hā effthē
 thz ther hānū worde i handh faed oc marie figh
 m3 enghū log En laan oc wprthpēninge mwe ep
 fortabes.

¶ Si aliq̄s deposuerit Si aliq̄s depo fa c bona fides de depo
 q̄ p̄sumptō facit et sufficit in isto casu ad p̄dēpnatiōez p̄p q
 v̄ domin? deinde c si & si deposuū q̄ sic p̄sumit dol? p̄pter quē
 ide posito q̄s efficit infamis ff de hīs notant infamia l i circa
 p̄ncipiū cōcor l si credito: & de pignozancia actōne si res p̄cel
 sa rō q̄ dominiū eoz trāfferē i accipiē tē ido nō subiacēt p̄ciū
 h̄ say estimatio l eūales reddat l vt nō omīs s̄ si ff si certū pe
 tat p̄ora q̄uis cōmodatū dicit res concessa tū in aliq̄bus cas
 ūbus fortuitis cū amittitur nō restituitur vt patz hic inferi?
¶ Si res concessa p̄ora res cōcessa q̄ nō potest amitti dicit
 mutuū & non cōmodatū et sic mutuū dicitur q̄ si meū sic tūz
 & sic omīe p̄iculū rei mutuate ad te trāfferē et sic res mutua
 nūq̄ pōt amitti vt hic in § vlti. Itē nota differentia int̄ mu
 tuū et cōmodatū q̄ cōmodamus illas res que eodē i essentia
 debēt reddi scz que nō trāferunt in possessionē recipientis vt e
 quū mancellū et h̄mōi sed mutuam? illas res que trāferunt in
 possessionē recipientis vt denarios tibi mutuo. i. cū sint mei dā
 do sunt tui Vnde cōmodari? de casu fortuitu regulariter nō
 tenetur nisi iureiūso scz interuenit culpa mora vel pactū p̄
 ta q̄ culpa dicit tribus modis interuenire videlicet omittēdo
 abutēdo et delinquēdo omittēdo quia cōmodicarius nō ad
 hībuit oēm diligentiā quam potuit & debuit ff de actionibus

Om manu
 fuer am
 an p̄mo
 Eodem lib
 cap 61

Lib: 3
 ca 52

Ston
 Lxxo mā nogg mē halps fr tha maa thz aldrig tūp
 vden & sthal thz auter gūldē hūad p̄ adtkomer hūad thz
 fr hōrps iū nōd iū andrē kōstē

Expectatio.
Luis Gonzales

le iuramento qđ hominu.

101

i bellis
 us ven
 arum ē
 fere con
 e in con
 culpa est
 i loquitur
 ipa in qua
 totū rerum
 auire cum
 fecit et de ē
 is dicitur cul
 me vel nūc
 ei negligētia
 infōe pēnit
 ius hōie p
 actus de om

i furto dō
 fuerint inuē
 sunt viciu
 is sex quib
 unt in navi
 illos qui in
 i conuenerit
 plas fiat et
 i ibi habz et
 renerit non
 ermauerit
 iū pēnitōis

10

¶ Finis Secundi libri.

Registrum Secundi libri.

Om landmen Cap i
 Hwar om landmen sculle swarie c ij
 Hware the sculle swarie c iij
 Hware sandmen sculle i tages oc aff c iiij
 om sandmen tage mere en rette heste leie c v
 Nar sandmen sculle swarie c vi
 Skyl sandmen ath c vij
 om mandrab c viij
 om ep moles loglige effther c ix
 om komghn giftuer effther maal c x
 Hwarlike sandmen til sculle c xi
 Hware the sculle swarie c xij
 om taghen gialoh c xij
 Om aff hogh c xiiij
 For huilke aff hogh sandmē sculle swarie om c xvi
 om quinne teckt c xvi
 om quinne wordher mostaghñ c xvij
 om longlige c xvij
 om kone dōðr aff barn c xix
 om llegetredh dather c xx
 om markeskel c xxi
 om man wordher fredlōs c xxij
 om closther ma fredlōs mā tage c xxij
 om oregeðh man c xxij
 Hwar scal etthe booth vpholde c xxv
 Hwar bōde scal niz annen c xxvi
 om man huwer fredlōs man c xxvij
 om man swaries til bōdher c xxvij
 Hwar man scal dele herremærck c xxix

Izwilkh3 hærrewerck er c xxx
 Om man ridher annē māz horn op c xxxi
 Izwilket manz hws er c xxxij
 At landebo er self husbōde for figh c xxxiij
 Sex sculle wi thne om herrewerck c xxxiij
 Om nogher māz fa draper mā c xxxiv
 Om mā fōdher wille diwar op c xxxv
 Om mā fāgher dōd aff thz thē ep lewet c xxxvi
 Om mā haffuer hws a annē māz iordh c xxxvii
 Om mā rēffues i annā māz hws c xxxix
 Om neffningh c xl
 Om raan liws oc folges ep c xli
 Raar neffningh sculle swarie c xliij
 Hwore the sculle swarie c xliij
 Om hwor mōghet raan ma swaries c xliij
 Om bo raan c xlv
 Om iord raan c xlv
 Om man faller for raans dele c xlvij
 Om mā laer anē māz agher ellē engh op c xlvij
 Om wodes gerningh c xlix
 Hwore gāmetli3 barn hellich mo bryde c l
 Hwore neffningh sculle i tages c li
 Om nogher mā wil ep neffningh wære c liij
 Om neffningi sculle ep om skilie a thn sāme dag
 ther the i tages c liij
 Om ombosmā wil ep kressue neffning i c liij
 Om neffningh skilie at c lv
 At mā scal ep selie sin swen leen i handh c lvi
 Om neffningh dōd eller far borth c lvij
 Raar raan scal deles c lvij

Regystrum

Om mā wordher deeltly in3 raan oc wi pe fichen
 Stande til rettthe c lxx
 Hwilke neffningi sculle faille om raan c lxx
 om fellegh oc wedh oc giald c lxxi
 om borghe c lxxii
 om mā ganger i borghe for then man thē lūff el
 ler lpmmer haffuer forgiortly c lxxii
 om hin wil fly ther borghe seether c lxxii
 Hwa borghe scal warie c lxx
 Hwa mo eller scal swarie c lxxi
 Hwa bryde mo raan swarie c lxxii
 Om feloh man at loghen c lxxii
 om mā tagher feloh man til figh c lxx
 om feloh man haffuer annē māz fē c lxx
 Laglōgeth mā mo ey orege figh c lxxi
 Hwilkeeth agher raan er c lxxii
 Nota pactū legis cōmissarie fit hoc modo vēdo tū
 bī fundū certo p̄cio puta x lxx q̄ pacto tali adiecto
 q̄ si infra mēsem nō solueris decē fundū sic michi
 emt? ff l cōmissaria § de pactis pig legis cōmissa
 rie iij de pigno c significāte p̄ textū z ber
 Om afferrie c lxxii
 om mā huggher i annē māz skow c lxxii
 om mā aghē ower ānē māz aghē eller engh c lxx
 om mā vspmer annē a farne warie c lxxi
 om komghūs men brydi oc biscope c lxxii
 om biscope neffningi c lxxii
 om neffningi sayl at c lxxi
 Hwa seetes scal for helligbrōde c lxx
 At neffnigē sculle ey tiende fra kirke gange c lxxi

A hwem helligbrøde mo gøres c lxxij
 Hwilke tide hellith i brødes c lxxij
 Dagħ scal neffnes ther helleth brødes c lxxiiij
 Om vnbolmā neffner dagħ thē helligbrøde gioz
 des c lxxv
 Nota mā mo ey ware foghz oc sād mā l ij c i i fi.
 Om for en saag gialdes flere tre mark c lxxvi
 Om thpffneth c lxxvij
 Hwor fore thpff mo henges c lxxvij
 om vnbolmā wil ey tage tpfk aff bondhū c lxxix
 Om thpff stiel māne en halff mark c xc
 Ath bōde mo ey lade thpff løbe othū things dom
 c xci
 Om vnbolmā ladher thpff løps c xcij
 Om mā tagher thpff noghz i hende c xcij
 Hwor til mā scal withne haffue c xcij
 Om bandh c xciv
 Hware mā scal lede effther sine stolne coste c xcvi
 om nogher mā gāgher wedh the coste i bp c xcviij
 Om noghet hittes vnder bondhūs laas c xcviij
 Mange mē mwe bindes for en saagh c xcix
 Om noghz hittes vnder bēdhens sōns laas c c
 Hware mōghz mā nio forgøre m3 stpdr c ci
 Om man c cij
 Hwo i saagh mo gange c cij
 Om landho wordher thpff cij
 om mā tagserthē sin coste i annē māz hefft c cv
 Om mā hitther annē a sin hesth c cvi
 Hware mē sculle sōge effthē vandne saagh c cvij
 Om mā wordher sworn til thpff c cvij

Aug-17m

Om mā kaller a annē tyff ower thwerthing c cix
 om thpf ep hwa g eller ep hiemme c cix
 om randfages i hwas oc bōdhñ et ep hieme c cxi
 om fpa c cxi
 om mā hitther solff eller guld c cxiij
 om mā tanghet annē noghet atgōme c cxiij
 om mā ſiel i lethingh c cxi

Concordancie Secundi libri

Om landman li ij primis cxi c z li iij c clix
 om effchēmaal li ij c ix et c
 om bōpl ſaagh li ij c ix
 om mādrab i ij c viij z cxiij z cix z cxi z ſex ſeqntib?
 z cxiij et duob? ſequētib? et i et li iij c cxiij z cxiij
 ¶ Nota heredes detuncti recipiāt onū ſaal p emē
 da z gōſoni li ij c cxiij ſ olcimo
 om herremerck li ij c cxiij et quinqz proximis et
 cxiij z cxiij z li iij c cxiij
 om fā draber eller ſaor mā li ij c cxiij z c ſequēti
 z li iij c cxiij
 om raan li ij c cxiij z decē proximis z loij et trib?
 proximis z lxi et cxiij z lxi et quatuor proximis
 et li iij c l
 Raan oc wptpēninge li ij c cxiij ſ olci. p reb? q̄s
 hz i poſſeſſiōe nā p̄t agere p raan li ij c lxi ſ i p
 re valente dimidiā marcā poteſt ad iudicare raan
 li ij c cxiij ſ i
 Om neffningh li ij c vi z cxiij z cxiij z duob? pri
 mis e li z quatuor proximis z lxi z cxiij z proximo
 et lxi

Om hellibrode oc blodwilde li ij c xlix et primo z
lxxviij et lxxx et sex primis

om wodes gerning li ij c xlix z li iij c xxxviij et lx

Om bood li ij c xliij et proximo et li iij c xxij et
tribus primis

Om laan oc gield oc wed oc felles fa li ij c lxi z c
xliij z li iij c loij

Om logh felles othen thingh li ij c lxi

Om borge li ij c lxij tribus primis

Om lage aldher li ij c lxx z li i c ix z viij quasi con-
tra xxxij

Om lagfeld mā li ij c xxij z lxxviij et tribus primis

Om naam li ij c lxx z lxi z lxx z c ij

Om farne wāie li ij c lxxvi

om herremāz byrdi li ij c lxxviij z li iij c viij et viij et
xx z xviij z xix

Om byrdi li ij c lxxviij

om thysfneth li ij c lxxviij ad finēsecundi fere per
totum z li iij c l z xliij

Om wathne oc hiemel li ij c xliij z c primo

om taag li c xxx z c l z c lx

om umbosmā li ij c liij z lvi z lxxviij z primo z xxi
et xxiij et ciiij

Om randfaghā li ij c xxi z quatuor primis z xx.

om spnd li ij c xxiij z primo

om gōmsel fa om wprthne'pēninge om hōbmgh
logh li ij c xliij

Om saar oc affhogh li ij c xliij z xx z li iij c xxi et
duobus primis z xxx z nouē primis

Om sannē oc at sannē scal ep wāre righer oc her

Nota contra illos qui nolunt admittere testes li i
c i z iij z viij bñ z xvi z xviij z xxxij z xl z li z liij bene
et secundo li c vi et xxi et xxxij bene et xxxij bene
et lxxi z trib⁹ sequētib⁹ et lxxxv et xcij et duobus
sequentibus et cv et cxlij et vij et iij li c vi et xxxij
et lviij et li et lxxi et lxxij.

[illegible]

*Expositio: anglica
theologiae.* **I**ncipit liber Tercius.

Expositio **C**om lethingh Capitulum primum.

Quando expositio q̄ dicitur lethingh fuerit
edicta quotquot fuerit i vno hafne vadāt
ita q̄ quilibet illorum suo anno sine om̄i
nominatōe q̄ dicit̄ neffnd nisi aliquis sit adeo se-
nex vel iuuenis q̄ nō possit ppter hoc vel si muli-
eres vl̄ clerici tñ oēs isti mittere dñt p se pdoneuz
Itē nota q̄ gubernator qui dñt apres mā nullū p̄
cogere i expeditōz ite q̄ diu ali? inueniri pōt in illo
hafn q̄ in expeditōe nō fuerat postq̄z ille fuit Sed
si aliqs voluerit p aliquo p̄gere q̄ su? hafne bra-
dhet et hoc nō pōt gubernator impedire.

¶ Om lethingh Caplm primū.

Alher lethingh bindes wiſhe ſo māge ſom i en
haffn ere tha fare hwet lūth aar othn neffnd
othen at mē ere ſo gamle eller ſo unghe at the ere

Exord
74

ep fore atfare eller quimer eller lerdie me alle thūste
sculle fa me fore thm tho the ther fore er Styrres
mā ma enghn nōde til atfare i lethinge medhū an
nē mā er til ther er i haffne lagh m3 hānū ther ep
haffuer faret sithn hā foor En wil noght fōp mā
fare for annē ther hās haffue brodhē er th3 ma āp
res mā ep formene.

Sciendū qd i ij iij et v sunt abrogata valet tñ corū scia
qn ex expeditō regis fieret p naues vel p terrā ad imponendā
penam nō venientibus vel non pceptis Itē Nota qd textus
huius nō loquitur de uonis theolonys & iō defectus iste cor
rigitur p thord in cor § xlix.

COm leie dreng eller trel kōmer i lethingh c ij.
Nill? pē suū mercenariū qui leie dreng dr mit
tere in expeditōz nisi gubernator voluerit qd
si venerit in expeditōez de haffne pro bondone d3
carere cute sua S3 si euus venerit in expeditōez i
domestici sui haffne tūc pē eū rex ad se recipe si vo
luerit vel restituere eū libertati.

COm leie dreng eller trel kōmer i lethingh c ij.
Bonde ma ep sin leie dreng sende i lething for
fig vthn at āpres man wil forthi at kōmer leie
dreng i lethingh aff haffne for bondhū tha scal hā
miste sin hwdh En kōmer trel i lethingh a hans
hulbōde haffne tha ma kōmghn tage hānū til fig
om hā wil eller mōle hānū frels hwer man.

Nullus pōt suū mercenariū vē Itē c vi vj & viij non obser
uant & qd dicit de suis sc3 trel de tali vide hic et specialit in le
ge erici regi c xcv & xcvi Nota octo pma capla tercij li. sunt ab
rogata qd nō sunt mō in vsu moderno Itē § pmi capli pma
libro sc3 Romari de cōsanguinitate ē abrogatus vt p3 p thord
in correctione § lxxvij nec etiā pōt esse in vsu moderno.

om pma capla
abrogata
p3 p thord
in correctione

10° 2° cap. 1°
abrogatus vbi

Item caplm xxviii pmi li scilicet Quilibet bono pōt ven
dere. est abrogatū vt per c ix claustrales li iij Itē Scapitl xxx
vicarius scilicet Nota q quicunqz tncor li i est abrogatus vt
patet p thord in cor § xvi Itē caplm xxviii Siquis iuratur li
ij est abrogatū vt pz per cōstitutionē erici regis dacie § viij
et p thord in cōstitutione voldemari regis dacie in cor § lxxij
et est ratio iuristay et iure diuino et in legibus imperialib?
qz excitat et inuitat hoīes ad delinquēdū et occidendū et ideo
includit in se mortale pccm et iō reuocanda quia manifeste
fit contra deū vt pz in prologo huius legisterij in ij § in fi et
hec lex pscripta c siquis iuratur pprie nō est lex vel cōstitutio
qz lex domū dei est ff de legibus l lex est x etiā facit p hoc c i de
immunitate ecclē li vi sed aliqui cōtra quasi homicidā excu
sare volentes qui se vel sua defendere cogantur et in defensiōe
illa inuasorē occidit et ista ratio est satis possibilis vt infra e
c xxij Siquis aliū occiderit § ultimo in fine Item capitnlū lix
infra c Sepes est abrogatū vt pz p thord in cor § xliij et ista
abrogatio fit in principio huius capi. Itē ij § c xxviii pmi
libi scz placitū est abrogatus vt pz per moderiū et cōmūē
vsum qz nō admittunt pauciores in testiōis placiti qz octo.

¶ Om hesteleie oc brynie Caplm iij.

Gubernator debet sibi met acquirere equū z lo
ricā et recipiat de quolibet haffne ix modios
fliginis p utroqz in festo scī michaelis et tñ non
nisi illis ānis qñ expeditio exierit Quicunqz guber
nator qui non est exactor aliquid ampli? exigerit
cū violentia soluat regi tres marcas et si exactorē
careat ex actione sua.

¶ Om hesteleie oc brynie Caplm iij.

Styres nā scal selft sanghe figh hest oc bryn
ni oc tage aff hmer haffne ix skeppe rogh for
bode at scī mikels mylke oc tho ep andher aar en
ther lethingh gangher with hzwilkhñ styres man

Exord
74

ther ey er ombolmā oc tagher mere meth nogher
thwamgh holde komghen op iū march en er han
ombuslīnā miste lūth leen.

Om vaben Caplin iij.

Quilibet gubernator dñz habet integraliter oia
arma q̄ dicunt fulmāz vaben et vnā balistā et
rū pila triducta hoc ē tre thylth pile et vnū qui scit
lagittare si ipse nescit Itē quilibet hafine bōde qui
ī naui ē dñz hēe clipeū gladiū ferreū pileū z lanciaz.

Om vaben Caplin iij.

Her Apres mā scal haffue fulmāz vabē oc thē
til eth armbōst oc tre thylth pile oc en mā ther
sawolde kā ther m3 om hā kā ep selfi sawolde Oc
hmer haffue bōde ther a skib er scal haffue skiolde
oc trp folke vabē Swerd iernhath oc spirod.

Hmo skib scal til redhe Cap v.

Muez z oia vtēhilia q̄ dicunt skib rede et clipeū
dñt oēs emere qui sunt in nauigio Sed guber
nator dñz nauē edificare p pecunia tanta de quāta
oēs qui in naui sunt cōcordauerit S3 si noluerit in
h pteat? eē tūc pñt ille qui in naui sūt met edifica
re sibi naui tñ nō pñt ei pñdiciū facere h ē forhopp
cū vna marca vl duab? Itē fctā naui oīs illi qui
sunt in ea qui dicūt skippe dñt illā in die illo qui eis
pñfī? fuerit ad aquā trahere Sed q̄ nō venerit pe
na puniat pecuniaria put arbitratū ē inter eos z si
aliquis diu tenuerit eā z exponere noluerit guber
nator pñt agere in eū. i. extorq̄re. i. lā ab eo cū tribus
marcis hoc dñt scire qui vocant Apres mā vel skib
neffning quos qdā for wīde neffning et illā q̄ dicitē

t lū

wide nā debet sibi gubernator usurpare s; dñt p
uenire ad cōmunē utilitatē oim in nauī existenciū
Sed si extorbet eācū trib? marcis tūc gubernator
debet habere tres marcas z alij qui dicūt skippere
debēt tollere illā pecuniā qui dicūt wide.

¶ Hwa skib skal til redhe c v.

S kib oc skib rede oc skiolde sculle alle the men
ther i skiben ere kōbe en skpres mā et skploug
skib atgiðre for so māge pēninge som skipp wor
de om satte En wil hā ep'atorwes at thz the haff
ue hannū bodh; tha mwe skipp giðre thm selfue
skib; tha mwe the hannū ep forkiðb giðre meth en
mark eller to Ther skib ere gordhe tha sculle alle
skipp a thn dag ther thm wordhē forlamt skib oc
drage oc op drage ther thz hiem kōmer En hwa
som kōmer ep til gialde so wide; so wide; wordher
lauth oc skipp giffuer ia til En so lēge ma hā ther
wūth er holde the wide at skpres mā ma thm de
le wt m; i; mark Thz sculle wide skpres mē eller
skib neffnig th; sōme kalle fare wide neffnig The
wide sculle ep skpres mā haffue mē sculle legges til
alle skippers therff En deel han thm wt meth i;
mark ta a skipp wide oc skpres mā aa i; mark.

¶ Om nogher man sellet vðgerd c vi.

S i q̄s detinuerit p̄ciū nauis vñ aliq̄d ius nauis
z p̄ciū clipeoz q̄d d; skioldekiðb vñ noluerit ci
baria ad nauē deferre die sibi p̄fixo l' alias res q̄s
secū teneñ de iure ferre l' alicui alteri qui su? haffne
brodher ē pmittere z si ille qui vocāt skippere hoc
testant tūc p̄t gubernator tollere pecora sua ad na

uez q̄ d̄r stamēs hoc tñ p̄uilo q̄ n̄ p̄t hoc facere añ
 q̄z nauis sit ad aquā ductā hoc ē vtskøth et res in
 portate z die p̄firo p̄terito. s̄z si gubernator nō rece
 pit pecora sua ad stamē añq̄z de portu nauigaue
 rit tūc nō p̄nt ei? officiales postea recipeo absēte
 nec ip̄e met postq̄z domū venerit añq̄z puicerit eū
 p̄leges s̄z si pecora alicui? fuerit ablata ad stamē
 z ille noluerit ea redimere añquā nauis deducebat
 postea redimet in duplo plus q̄z deberet prius.

Esther nogh̄r mā skips w̄ert eller skips rede
 ell̄r skiolde kiøb ell̄r wil ep̄ sine wiste fōre w̄th
 til skips a rete lagdag eller adher coste ther han er
 skiloug vt atfōre anth̄n selff m̄z atfare i lethig ell̄r
 sine haffne brødre. i hād at sellis oc witne th̄z skip
 per ta ma ap̄res mā tage hās fa til stamēs to ma
 hā ep̄ tage anē māz fa til stamēs fōr en skib er vt
 fløth oc kolt a fōrt oc th̄n lagdag gāgher th̄r skip
 per wor forlagt En tagher ap̄res mā ep̄ fa til sta
 mēs fōr en hā faar aff haffne ta ma hās w̄ornet
 ep̄ sith̄n tage ther effther meth̄n han er borte oc ep̄
 hā selff sith̄n hā hiem kōmer fōre en hā sōgh̄r th̄z
 w̄t m̄z logh̄n En ther bōdēs fa w̄ordert tagh̄n til
 stamēs oc wil hā ep̄ lōse fōr en skib bort far ta lōse
 m̄z haffue mere en han sculle fōre.

Om̄i kōm̄gh̄ns mā oc bīscops mā c vj
 Si hoies reḡs uel ep̄oz habuerit māhōz vnā l̄
 plēs tenēt esse armati qui dicunt̄ sulwessnet z
 p̄gere in expeditōe i expēsa p̄pria s̄z si domi sede
 rit sine legit̄tō ip̄edimēto vt licēcia soluat regi de q̄
 libet curia terciā p̄tem vnus haffue uel remaneat

inde bonde si noluerit soluere qđ dictū est.

Ware tht komghns mā ere ellē bilcops hwa
heldher the haffue eth bo ellē flere tha ere the
skilduge athaffue fulwabē oc fare ilething a thet
eghn colte oc tage there mā le En fider hā hiem
me vthn lage forfall eller orloff gialde komghn af
wer gard hā haffuer en trithings haffne ellē mā
re indhe bonde om hā wil ep gialde som sauth er

Si homines & nota qđ de textu istius ē p̄t elici qđ si ēre bōdōnī
l' regi p̄ inre suo fuerit estāte qđ iuris l' qđ agēdū fuerit p̄z
i cor p̄ chorō S xxviij & i cōstitutōe regine margarete volde
marifilie S xxiij et in cōstitutōe erici regis dacie S iij.

Hwo man mo taghe Cap viij.

REc pōt sumere sibi homines p̄ totū regnū suū
in quocūq; nauigio voluerit & dup in ducatu
suo & filij regū & p̄gnati regū v̄l comites nō recipi
unt hoies id ē fidelitatē ab aliquib? Ep̄i etiā nō re
cipiūt homines extra ep̄atum suū.

Hwo man mo taghe c viij.

Romghen mā figh mā tage ower alt hās ti
ghe i hwillke skiben som han wil oc hertugh
i hans hertughdom oc andre komghens bōen ellē
frendher eller gramer tage i mā vthen there eghn
leen Oc bilper sculle ep̄ men tage vthen there bil
cops dōme.

At mē mwe ep̄ skippē m̄p̄stke c ix.

Australēs nō poterāt ēcā de qua plenā land
wern soluebat emere post gñale cōhiliū quod
innocēci? papa celebrauit Sz de terra quā postea
emerant faciāt expeditōnē vel cōponant s̄m volū

tatē regis simile est de omnibus monachis.

At mā mwe skippeu mpske c ix.

Olstre mē mwe ep iord kiope thet landwern
gick aff fithen thet general consili war thet
innocencius pawe haffde. Hwat som the haffue
fithen kiopt thet aff sculle the anthen lethingh vt
giore eller fanghe a komghen so som hans willie
er thet holdes bode om gramwneke oc. sothe oc
om alle mwncke.

Claustales legetur de c nuper de decimis quia de acqui
sitis pōys post consiliū tenent dare decimas vt i dicto c nup
et vt ibi notatur istud cōsiliū fuit celebratū sub anno domini.
M c cxx pontificatus Innocenci Anno iij vt in speculo historia
li vii fm alios Anno dñi M c cxiij pontificatus Innocenci.
Anno xviij.

Om lerde menz iordh Caplin r.

Sacerdotes caste viuentes in nullo seruiant re
gi hoc ē sculle enghen retzsel opholde fue mā
fionem habuerint in terra ecclesia sue fue i ppria.

Presther thet renlighe wille leue sculle aff eeth
bo enghen retzsel opholdhe hwat heller thet
bo er a kirkens iord eller a thet epghen iord om
the haffue.

Sacerdotes conco: c non minus in glo v tributo de immu
nitate ecclesie Nota q ordinatū et districte phibitū in consti
tutione regis voldemari § ix est ne quis cuiuscunq conditō
nis existat sede bonis sacerdotū seu clericorū decedentiu nisi
veri heredes aliqualit intromittere psumāt Itē in cōstitutōe
cristoferi regis filij voldemari regis dacie § i dicit q epī et p
sone ecclesiastice iurib? iurisdictionib? ac libertatibus suis bo
noz & familie gaudere debeāt libere put ex antiq cōsueuerunt
Siue māfionē habuerit in terra ecclesie Nunquid rectorie do
m? scz dos eccle gaudet immūitate ecclesie dicunt inno et io

Anno m
xviij

Om lerd menz iordh

14

an q sit q tales dom? sunt fctā scōp dñō psecrate ut notat ex
tra de immūitate ecclē c xij c inter xvj q iij idem statuim?
vbi de hoc notatur s; alij hoc vbiū intelligūt qñ dom? hmoi ec
cleſie vltoris sunt infra paſſus xl ab ecclēſia xvj q iij ſicut
antiquit? et ſi ſunt infra fines designatos xli d epō ſ; certe vbi
nō denegatur immūitas licet vltēri? diſtēt vnde iuxta opi
nionē pma dicam hmoi dom? etiā vltērius diſtantes immūi
tatis pūilegio gaudere ac extra de pſecra ecclē vel altaris ſi
vi c i Item cū pma opinione innocenij et ſo an conſoz ſtatu
ta pūſcialia d excomunicam? oēs qui de domib? manerēs
vel grādīs archiepōp epōp et aliaz pſonaz ecclēſiaſticaz contra
ipſoz voluntatē vel cuſtodia rex eorundē aliquid auferūt vel
cōſumūt aut iniurioſe cōtractāt Itē denūciam? excomunicatos oēs
illos qui ecclēſias iure ſuo malicio ſe pūare pſumunt aut p
maliciā libertates eorundē infringere vel pturbare cōtendūt
Item in cōſtitutione regine margarete regis voldemari filie
pripitur q quilibet pſbiter habeat vñā curiā pncipaliorē in p
rochia ſua p reſidentia ſua liberā et exemptā de oib? onerib?
regis vñā cū familia ſua in dēra curia morante.

De landbo vagerdh Caplin xi.

Quoniam cuiuſcuq; ſue epī ſue ſacerdotis ſue
clauſtri ſue ecclē ſue bōdonis ſue militis qui
pri? nō fuerāt exēpti p pūilegia ſoluāt expeditō
nē p ſez plenū landwern ſi terrā arauerit que dicit
tur rebdraghñ niſi rex dimiſerit eos exemptos.

*In landbo
vagerdh*

Landbo e hūes ſom the erebiſcops preſthers
clauſthers, kirkens bondhens eller herremanz
ther ep more fōre felle oc vndhertaghen m3 pri
uilegi holde vplethingh oc landwern om the errie
rebdraghñ iordh vthen at komghen ladher thm
felle.

Coloni ſtatio q occupant terrā in regno & ſic res tranſit cū
quere ſuo ad ecclā ſpx c i de cenſibus vbi de hoc.

Aff hwar mōghz iord lithing gōres with c rñ.

Dicūqz habuerit terrā valentē marcā auri vñ
pl? faciat terciā prē vñ? haffne qz terciā ps
nō ichoat a miori ēra qz q valz marcā auri Szi ter
ra valēte qtuor marcas argēti inchoat h ē rñs sep
ta ps haffne s; de miori terra qz q valz duas mar
cas argēti null? faciaterpeditōz S; si extētio orta
fuerit iter gubernatores z alios q vocāt vdgertz
mē tūc vñt scursmē hoc ē farwthe neffnig hoc est
suo discernere iuramēto qd incausat? dz exponere

Onde ther haffuē mark gula i iord eller mere
gīore wt trithings haffue/forti at trithigs haff
ne rñs ep a pñne en een mark gulden a fire mark
solf rñs rñshings haffne Aff mñne en ij mark
solf gīores ep lething En wordher skelnet a mel
lō stpres mā oc vdgertz mā tha sculle scursmen oc
skips neffningh withne m; there eedh hwar hin
skal wt gīore ther seclthz er.

Aff hwar mōghz feste landbo skal wt gōres c rñ
Olon? qui soluit octo solidos argēti ad pēho
nē faciat sextā ptem vñius haffne et si minus
soluerit ad pēhonē qz quatuor solidos argēti fue
terra sit rebdraghñ eller kēnelandh soluat solidū
argenti ad mensam regis.

Aff hwar mōghet feste landbo skal landbo schall vdgertz
wt gōres Caplin rñj.

Landbo thē redhē otte ørtug solff at skiloh gīd
re wt trethings haffne Thñ ther iij ørtugh re
dher gōre wt setthings haffne En redhē hā mñne
en iij ørtug solff wat hellē thz er rebdraghñ eller

kēneland rede en þætugh sölft til hōmghns bōrdh.

Om man booz a fin eghen iord oc tagher
annē māz fellet til figh Caplm riiij.

Qui habitat in terra ppria et recipit cōmunis
tatē alterius ad se siue fit ille homo alicuius
dñi siue nō tantū soluat ad expeditiōē quantum
ipse prius soluit.

Om mā booz a fin eghen iord oc tagher; annē māz
Om man booz a fin eghen iord oc tagher;
annen māz fellet til figh Caplm riiij

Hwillkhñ mā booz o fin eghñ iord oc taghñ an
nē māz fellegh til fig hwaat heller hñ er herre
mā ellē ep giðre so wth som hā giðre fðre.

Hwre herremē mwe felle iordh c x.

Quicūq; fit qui vocat herremā et nō habuerit
plenū plogis ari tūc pōt recipere terrā ad fir-
mā donec tantū habuerit quantū sibi sufficiat ad
vnū aratrū et inde nō facere expeditiōē.

hwer herremē mwe felle iordh c x.
mīr fñt iord

Hwillkhen herremā som haffuer mynne en ful
plogis ari tha mo hā felle til fig iord e til han
haffuer ful plogis ari oc giðre tho ep lethingh aff
then iordh ther han felle.

Quicūq; et qñ itcunq; homines dominor possūt firmare ter-
rā et nō soluere lethingh ē spāle pūlegiū nobiliū.

Om mā haffuer iord i flere skiben c xvi.

Siquis habuerit terrā in plurib; nauighs et illā
totā arauerit ad vnā curiā et fruct? illi? repo-
nit in vno horreo vnā soluat inde solutiōz hoc ē ca-
retfel Sz si i diuerb; locis reposuerit fructus illos
soluat etiā inde ples solutiones Itē si quis sederit

in quersede et arauerit terrā in nauigio et reposu-
erit fructū in horreo ubi sedet et nō in alio loco tūc
soluat quersede ubi sedet et nō alibi et nō expedici-
onē Item si quis sederit in nauigio z arauerit terrā
iacentē ad quersede z reposuerit fructus in horreo
in nauigio tūc faciat in expeditionē z nō quersede
Item notandū est qd expeditiō q dicit lething sp
debet solui qd dicit rathes de fructibz pceptis de ter-
ra z nō de seminibz terra mādatis. *Om mā haffuer iord*

Om mā haffuer iord i flere skiben xvi. *p phr skiben*
Haffuer mā iord i flere skiben oc errier thet alt
thil en gardh oc leggher thet alt i en lade tha
rethes thet ep aff mere en en reisel En legger hā
thet i flere ladher tha redher han flere reisel Si-
dher man i quersede oc errier iord i skiben oc stan-
dher ladhe ther som han sidher oc ep andhersteth
tha redher han quersede oc ep lethingh Sidher
mā oc i skiben oc errier iord ther quersede liggher
oc leggher fruct i lade som i skiben er tha gōz han
lethingh oc ep quersede lethingh scal e rethes aff
then affgrōde ther taghen er oc ep aff thū ther lig-
gher i iordhen eller saa scal.

Si quis habuerit hō qz occupat domicilia in diuersis locis
z ideo in diuersis locis soluat expeditionē sed si occupat vnū
domiciliū hic dubitat quid sit quersede.

Man ep kōbe annen manz skiben op e xvi.

Si quedā pars domorū alicuius edificata fu-
erit in nauigio vnus z alia pars in nauigio al-
terius tūc ubicunqz fructus exponitur in horreo ibi
faciat expeditionē Sed quersede z alis solutiones

soluantur ibi ubi dom? illa q̄ dicit illo h̄m̄ est J̄tē
si quis habuerit terrā in nauigio alio z illā arauē
rit ad curiā in qua pri? sedit tūc nō soluat inde pl?
q̄z vnā solutionē.

*na maan
adby andm
nandz skiben*

Mā mo ep kōbe annē māz skibē op c rōij.

Stādher māz h̄m̄se somme i en mānz skibē oc
somme i annēs tha h̄m̄ore som lade stādher
oc lade i legges ther skal lething utgōres ellē quer
sede reder oc andre retzle rethes thē som ild h̄m̄s
stādher. Paar mā iord i annē māz skiben oc errier
thz til thū samne gard thē han saath fōre i ta gial
dher hā ep ther fōre mere en een retsel.

Si quedā ratio p̄t ex p̄cedentib? q̄lit aut decime soluātur
eccl̄s de terr? fructib? p̄t extra de decimis.

At mē m̄ore ep skiben m̄nske c rōij.

Quicūqz h̄affne bōde habuerit tantū de terra
q̄ntā sufficit ad vnū aratrū z postea pl? eme
rit soluat de terra quā emit tantū quantū in prius
soluebat ad exp̄ditionē et si minus habuerit tunc
pōt emere tantū q̄ satis ē ad vnū aratrū Sed ho
mines dominoz p̄nt emere quātū sufficiūt q̄ faci
unt quidquid d̄nt q̄n p̄ rege et terre defenhiōe vite
piculū nō formidāt Sepe etiā p̄tingit q̄ terra quā
emerint hoies d̄noz z illa quā pri? habuerint trās
seat ad nauigiū post mortē illoz.

Capitulum rōij.

HWilke h̄affne bōde ther h̄affuer en plogs er
rie oc kōp sithū mere gaar aff then kōbe iord
sa mōghz sō fōre aff hēne gick. en h̄affuer hā m̄n
ne ta mo hā kōbe til sa. at hā h̄affuer en plogs erie

En herremē nuwe kōbe so mōghz sō the kmon oze
ke forti at the gōre thē sulth aff at the hette thet
hals for kōmghn of for lādens fredh Ofste word
oc so at thn iord thē herremē kōber oc thn the haff
ne fōre gangher til skiben'effther there dōdōh.

Quicunq; habne bōde sō pma ptis q; res transi' cū onere
suo ut s es xi s; hoies spāle puilegiū nobiliū ut vcl p'e c pūh.

At men mwe ep tha trichings habne
sammel legghe Capitulū xix.

Si pueri qui dicūt splkē h' resident in cōmuni-
tate quotquot sint et quātūcunq; valet terra
quā hnt z eā arauerit ad vnā curiā nō soluāt de ea
nisi vnā solutiōz S; si sepanē tūt quilibz illoz p se
faciat expeditōz Itē nota q; postq; semel sepati sūt
nō pnt postea h' ponere terrā suā z inde dare vnā
solutiōez nisi aliquis eoz fletfōrer hgh ad aliū.

Si uero splken sammē i selleg hware, māghe som
the are oc hware goth iord som the haffue oc
errie the hēne alt til en gard ta redhe en retsel. En
skilies the at tha gōre hwar for fig effther ath the
are skiploug oc tha mwe the ep fithn effther sāmē
legghe oc wāre vnder eth retsel othen at annen
fletfōrer hgh til hin annē.

Si pueri ratio prime partis quia sub una familia et do-
mo totum intelligitur sed si separantur quia sepratorū sepa-
ta est rō de donatōib; int' virū z uxorē l s; marit' ff de calū-
pniatorib; l i fa glo de decimis e ad audiētiā Itē nota q; sepa-
ta p dīstinct' q; pūcta nō valēt z ecōuerso ut notat xvi q iij §
p'scriptōnū l s; cōtra sepaata p mā naturā cāsumat ff de cor le-
gōis l i l s; de cope libertoꝝ l plane ff de adulter' l adul't. no-
ta q; nō soluāt ad expeditōz reg; de quolibz habne patet per
thorō. § lxxviij.

Este nota fr̃es bona immobilia bondonũ i cõmunitate ha-
bentes nõ soluũt nisi vnã solutionẽ ad ius regũ ut hic et alie
s̃ i h̃ c i in quolibet § p̃mo.

Hmo Apres haffne scal erffue c xx.

Filius p̃t hereditare nauigiũ qđ dicitur Apres
haffne post pr̃em z pat̃ post filiũ sed soror nõ
quã nec mater nec fili? cõcubinarus licet pater ei
scotauerit quidquid habet nec filia quia ubi nõ re-
linquitur filius legitim? post patrẽ tũc nauigium
qđ dicitur Apre haffn deuoluitur ad regẽ Item no-
ta qđ nauigia que p̃tinent ad ep̃m sequuntur iudi-
cium ep̃i.

Hmo Apres haffne scal erffue c xx.

Son maa erffne Apre haffn effther fadher oc fa-
dher effther s̃on oc brodher effther annen en
sp̃ther erffuer ep̃ Apre haffn eller modher oc ep̃ Ne-
gefredh s̃on oc ep̃ dather Tho at m̃a sk̃dher hn
Negefredh s̃on alt thet han aa tha mo han ep̃ tho
sk̃de hannũ Apres haffne fortĩ ath hmo som ep̃
er atelkone s̃on effther fadher eller fadher effther
s̃on tha erffuer kom̃ghn Apres haffn The Apres
haffne som til b̃scops dom ligghe the fplghe e b̃s-
cops dom.

Frater post frat̃ẽ nauigiũ hereditare debet si est heres su-
is in alijs bonis et aliter nõ § p̃ix thord filius p̃t Quare fi-
lius et non filia vel mater quia tales p̃sone nõ sunt habiles
ad seruendũ in expeditiõẽ sicut in simili de feudo in ti de g̃b
successione in feudo c per successis § ad filias quia pot̃ẽ ad
illũ seruiciũ faciendũ est talis hereditas deuoluẽda ar de p̃-
thi in feũ aliena per fredericũ § firmiter quĩq; tũ feudũ deu-
luitur ad filiã p̃pter pactũ vel quia talis cõditionis est feudũ
ut in ti de successis feu c seq̃ § filia vero Itẽ qđ fili? illegitti?

mo Apres
haffn skal
erffue
Lond
14
Lib pri
cap 21

mus uo succedat ar ex vñb? fendi ti si defendo fuerit strouer
fia e naturales ubi fili naturales tm nō succedūt i fendo neq
soli neq cū legitim? Itē ibi store haffu Itē. nota pūlegium
ecclesie q bona ecclesiaz non redeunt sub rege sicut bona no
bīlium vsup e c xviij.

Om bothe maal Caplm xxi.

Siquis p homicidio iustā firmaverit emendaz
hne gōrlom tūc soluat xviij marcas denarioz
ter vel recōpensatōz plenariā qd dī ful wirting p
tāta pecunia sed totū debz emēdari infra ānū S
illud qd vocat gōrlom tantū erit quantū fuerit pōi
etū qn emēda fuit firmata q quilibet tantū offert
in gōrlom quantū timet in causa Sed si aliquis iu
rat ad emēdā tūc hoc ē etiā xviij marcas denario
rū ter sicut dictū est.

O m bōdher maall

Om bothe maal Caplm xxi.

Elther mā ful bōdher for mandrab vthū gōrlom
tha bōde. hā trpne xviij mark thz er, trpn
ne atten mark pēninge eller ful wprthingh for so
māge pēninge en alt scal bōdes indhen iamlinghe
En gōrlō ere e som fōre wordher melt ther both
telles fortiat, arve woldher mēth gōrlom Sma
ries mā oc til bōdher ta er thz oc trpne xviij mark
som sauth er.

Siquis pro homicidio Nota S in eodē c lēz arve woldher gōrlom
est in pte abrogata ut ptz in cōstitutōe erici regis dacie
S i x ubi dī q prohibētū est vindicare i aliquē cōsanguineū in
terficiētis qdū vixerit qui occidit et s li ij c lxxij quicūq se
mē ubi dī q ath hwer man scal dele sigh til rette oc ev tage
fig self recth et vsup li ij c xviij siquis iuratur in glo S Nota
phibitū est recōpensatiōe plenariā Nota fm leges impiales
ff maud l fi mādato q nomine sufficiēt cautionis intelligi

q iij

pignora

pro homicidio

Salvator

mus pignora vel fideiustores cōcor ber de cōversioe cōingato
rum ex publico super v̄ sufficienti et cōcordec textus sup li .
ij cix § li v̄ sufficientis valoris Siquis pro homicidio Pena cri
minalis pro homicidio est in maioribus deportatō in minoribus
decapitatō vel bestijs subicijut ff ad l cornelia de sicarijs
l eiusdē § fi et l penlt et C et l is qui cū celo per glo hic tñ ciuf
liter puniatur homicida et licz quis per hoc cito iuuat ad
occidendū pōt tñ ista cōstitutō saluari attētis circūstancijs tee
re et raritate hoim ppter quas causas aliter pōt statui ac
e nou debet decoufangui et affini quantitates autē emende
hic posite sunt arbitrarie seu voluntarie Itē in certis alijs le
gibus in selandia habent de emēda ab hys qui faciūt homi
cid cōsilio auxilio .i. in flor et folge oc eller m̄z odh ellē egh quas
liter emendant ad amicos ad minus ix mark et ad regē ad
minus iij mark sic etiā tenētur recipere puām iuxta c sicut
dignū de homicid vide in legibus seland cxxx i hli z c lx viij
ij li de hoc xxiij q vlti c vlti qualiter peniteāt assistentes.

¶ Item xl mark fplghe annē both c xxiij.

Siquis aliū occiderit in expeditione vel cōcurs
su qd d̄r samlet vel in placito vel in via placiti
vel domo ppria vel in curia sua vel in haretij in q̄
ē rex vel in ecclesia vel cimiterio vel villa forensh vel
cum cultello vel aliqz tenentē Aliam in aratro sua
tūc soluae sp pter iustam emendā xl marcas heres
vibz interfecti z alias xl marcas regi si obtinuerit
pacē suā et iuratus fuerit ad emēdā Sz si fugerit
pace priuatus emēdāt cōgnati eius sicut prius pre
tactū est Ceterū in oibz p̄dictis locis quicūqz vul
nerauerit aliquē vl p̄datus fuerit qd dicit baries
soluat sp ultra aliā iustā emēdā xl marcas b̄dōni
z totidē regi Itē ubicūqz fuerit alicui i locis p̄dictis
in fide posite et insult? tūc ille qui insult? vel infa
dias posuit sp soluat ultra iustā emēdā xl mark

Sum. Giver man annus p̄man m̄dijd̄ konig ex y land / bl. h. for
faar p̄ log ex Or konig x mark for frid brist

bondoni et xl mark regi et ille qui se. desedoit iudi-
cabit excusat? qz qlibet licet oi iure desedere seipm

Thwar xl mark splge annē both c xxij. hwar xl nū fylgar

ORa ber mā annē i lethingh ellir samleth eller a annē bodt

thingi eller a thing wāie eller i sūth eghz hus
eller i thet hareth ther kōmghen er i eller i kirkī el
ler kirkegardh eller i kōpingh eller meth knūff el
ler bonde ther han holdher a sin eghen plogh tha
bōde ther drab othen rettthe mābōdher e xl mark
hins arffning ther dra ben worde oc so kōmghen
om han hulōher sin fredh oc kōmer weth bōdher
En flyr hā fredlōs tha bōdhe frendher. som fōre
er lauth **I** alle thūste stadher ther nū er lauth
hwillken man som wedher anneō saar ellē ba-
rier tha bōdhe hā e ower ānē rette booth xl mark
bonde oc so kōmghen othen at annē wordher la-
ghe lauth oc areth weth **I** tūste stadhe thē lauth
er tha gilde hā ther areth wethe so som lauth er
oc hā were saghelōs thē figh worde forti at hwer
mā er loffuet m3 all logh at wārie figh selff.

Dora

59

Secundo
cap 21

Quicquid aliu occide Thette er thū reth som scriffuē oc statte
thet aff kōmghen oc righūs raad som skalles gard; reth i kō-
ninghū gard vpa huse oc pa feste oc then samme reth er vut
oc giffuē all righens raad som ere bisp ridder oc swene i hans
raad ere oc serdeles alle kōmghens umbosmen oc hoffnet
men oc then samme reth er hwar che helst ere **I**willken en
man saar i hiel bode lūff for lūffom han wordher fanghū m3
ferske geruingher **E**n rymmer han vnden oc kennes hā wer
geruingher tha e hware han wordher grepen misse sūth lūff.

Nota quota fuerit emēda interfecti qre vsup li ij cip x lū
c xxi signis p ho. Signis aliū hic in isto e sic dubiū quid sol-
nat mandans lēōlūndans hoc corrigie p thord **S**x pro delie-
tis in l e contentis Villa forensi **I**n qualibet villa forensi sine

De pūctis mād
et gēlū dānū

14 15

Schul
Thi schal ma oc wūde at p mlt in all pdr the som bondhū a x
marq the a kōmng oc xl m3 Enddug pā an kōmng hylpe bondhū
pū m3 **O**r pān schal kōmng vnt haffnē

veridici et nefcungi et quilibet illor pro suo boosoe soluat sex
marcas thord § xvi Nota de delicto in insultus et similiter de
pena velup li ij c xxx siquis intraverit Itē de pena insultus in
cōstitutione erici regis dacie filij xpofoxi regis § i Item de pe
na insultus in cōstitutione erici regis poris filij erici filij § i
liij et v Item de pena insultus hic in c xxx siquis aliū occiderit
§ iij Item de pena insultus in correccionē legum § lxxiij & si
militer § lxxiij per thord Item in principio cōstitutionis
erici regis filij cristoferi In ecclesia etce. Nota hic nō loquit
quantū soluat auferens violenter bona mobilia de eccla sed
iste defectus corrigitur per cōstitutionē erici regis dacie filij
poris erici regis § v Nota insultus non indicat pro delicto xl.
marck nisi precedentib? insidys ut hic in c siquis occiderit § vl.
Nota una rō eor ē q dicūt q aliquē vulnerās cū cultro & cul
lo uō soluat ultra iustā emēdārl marcas q in textu hui? cap
fit mētio de locis et nō de cultello q? cultell? nō ē loc? sic em scri
bit in h § hui? c in omib? pōict? locis quicūq? vulnerauerint
aliquē uis? sit ibi mentio de cultello.

Ellē mʒ kniff Nota. so scriff landʒ domer aff lādʒ
thighʒ oc ādre gode mē mʒ hannū. Som wor her
mels kaas her erick biʒnē her iēs mattis? Roder
iwer iwl morthn krabbe oloff mwonck laas daan
ion oliferse iep moghnsē albert skeel erickoml mo
ritʒ niesē oc las skate lādʒ vefner oc flet gode mē
tā ta opa lādʒthigʒ neruerēdes wor oc saude for
rette efftē to mēʒ til tale oc swar sō hednis iepē aff
norleē? hardspfel oc en hed pethr kopmā aff lem
wigh at wor saar mʒ kniff ep gior i te stedher sō
logboadhū holdehe sō er i lethig eller sālig eller a thi
gi eller a thig weie ellē i sūt eghʒ has eller i thʒ her
ret thē komg hū er eller i kirki ellē i kirke gard ellē
i kobig eller bōde ther hold a sin eghn plog tha er
kniffs saar ep idhi mer brod effthē landʒ log en iʒ
mark bōde bōde oc skadhū oc iʒ mark kōgē Da

Anno dñi M cō lxi Sabbato primo ante festū beate marga-
 rere. Siquis aliū occiderit Notabile caplm ⁊ equissimū quia
 circūstan. aggrauant delictū de quo per glo in c cū quidam
 de iureiuran sicut pñs s li ij c xxiij Siquis fuerit pace puatus
 defendere seipm vim vi repellere licet ⁊ de iusticia ⁊ iure l vim
 vi et ibi per glo hic corrigitur dubiū quid soluat regi et bou
 doni cōsiliū dans vel mādans delicta et hoc contenta per
 thord ⁊ x qua mādet tenet ut faciens quia idēz mādare q fa-
 cere de sen ex muliere et c tic nup Itēz nota q hec correctio p
 thord intelligi debet de iure regis et bondonis quia nichomi-
 nus satisfaciāt leso p dāpno et iniuria et idē ius ē de ratiha
 bitione quia eadē ratio in multis casibus. Sequitur utrum
 aliquis p comū delicti hūfredh oc gardfredh sit ipse iure pa-
 ce puatus vl liberabit p solutionē xl marcar pñs s li ij c xxx.
 Siquis intrauerit in glo.

¶ Dra ber mā annē a bōth bōdher c xxiij.

Signis primo recepit emēdam et postea occi-
 derit hominē vl vulnerauerit vel in ipso aliqua
 modo vindicauerit p illa causa p qua prius emē-
 dam suscepit si pacem obtinuerit et in terra iurat⁹
 remanserit ⁊ iuratus fuerit ad emēdam primo ex-
 ponit totam emēdam quā recepit ⁊ postea soluat
 iustā emēdam siue pro homicidio siue pro vulne-
 re. Sed si aliquis dephensus fuerit pro talibus fo-
 re factis qualia dicta sunt i hys duobus capitulis
 et rex animaduertit in illū tunc nichilominus sol-
 uant cognati eius duo saal q vocatur etteboth qz
 hoc erit ei pro priuatione pacis hoc est for sul fred
 lōss maal qñ rex vl fecerit eum decapitari vel alio
 modo in ipsum duxerit vindicandū.

¶ Dra ber man annen a bōth bōdher *Om man dra ber man
 a bōth bōdher*
 Capitulum xxiij.

It fau aldry frist or koring tag alt thz ha a vdr lerd hang

Dreber mā anē a bōth bōdher eller saarer ellē
heffner a hannū nogher lunde for thz maal
ther sōre er aft ganghet holdher hā fin fred oc lā
diz, oc kōmer meth bōdher tha lade with sōst alt
thz ther taghz wor at boodh for the gerningher
ther hin war sōre with, oc bōde fithū rettē bōdē
for mandrab (om drabz wordher, oc for saar om
sareth wordher) En wordher nogher mā taghen
for sodan gerningh som sauth er i tūstetho capitel
oc rettē kōmghū ower hās hals tha bōde hans
frēdhē the to saal (ther ettebooth hedher forti thz
saar hin for ful fredlōps maal thee kōmghen la-
der ower hans hals rettē.

Siquis pmo recepit Nota q hic est defectus qz text? iste nō
loquitur de illis qui infra trengas occidūt et vulnerāt vel q
pena tales puniantur et ideo iste defectus corrigē p chord, in
cor § lxx. Prio occidet recepit emendā et postea occiderit ho-
minē et vulneraverit Nota secūdu leges ff ad trebel l qui ita
hosti fides seruanda ē xx q i noli q iij innocens s; in hoc ca-
su sufficiens cautō pāri nō pōt ar de resti spo cl rās in fine v
hoc, ppter fragilitatē cautionis v iō testimoniū fidei iustom;
p trenga vel pace vel inimicitia capitali v l p mortis iudicis
vel membroz v l quocūq modo cōsimili adeo validū ē v eo fir-
mū q cōtra illū nulla, lex p ualebit her accerh? i lege p allegata
quis ita Dreber mā amen a both bōdher Eller i kirkē eller i
māz egh; hus thz er orbothe maal sic itelligit q occisor ad e-
mendā vēire nō poterit nisi pus p eo intercesserint p sanguinci
infeti in cō erē re. Siq; pmo recipit sō i simili de rapina qz
res ablata instituit v cū hoc triplū insti vi bonoz raptor § i
s; si aliq; opponit cōtra istud qz crimē p mortē extinguitur
¶ si reus vel accusator mortu? fuerit l i v q itē ex delictis defū-
ti heredes uō sūt puniēdi ¶ de delictis defūtor l unica sūdet
qz crimē extinguit q ad psonā uō at q ad bona ar l si is l quis
¶ si pendente appellatione mors et quia presumit bona ad

qz fides seruanda ē
et ita

et bothmoll

heredes peruenire tenent etiam in solidum propter immutabilitatem
criminiis sicut plures exceptiones ponuntur in glo si dicte
vixit a regula principali et per hoc respondetur ad secundum
arqua propter si cognati renūciaverunt hereditati et bonis
equum est eos in aliquo non teneri ar. l. ij. C. de iure de liberandi ut
ut sup. li. i. c. xvi per textum in fi

Chwre bōdes for valroff c. xliij.

Quodcumque spoliatum fuerit ab aliquo mortuo si
ue sint vestimenta siue arma aux. vel argenti vel
denarii h. vocat valroff et pro eo emendabitur l. mark
et si negaverit qui fecit defendat se p. nesci in kpn.

Chwre bōdes for valroff c. xliij. Om valroff

Hat som man rōwer aff then man ther dra
pen er āthen klā dher ellē wabē eller solff eller
guld eller penninge om han haffde a figh thet er
walroff or bōdes for xl mark eller waries meth
nessi in kpn

Nota quod qui morientem molestant aut sepulture iniuste
impediunt aut funeri iniuriantur vel ad domum moribundi
accedunt ipsum vel alios molestant vel eius rebus signa im
pouant cadant ab actione et in tantumdem condempnantur
heredibus iniuriati et publicatur tertia pars scilicet bonorum
eorum et fiunt infames idem in eis qui circa funes peccant
C. de sepulchro violato et publice auctor.

Item qui dum nec debet impedire sepultura preceptu debet
vel cuiuscunque obligationis C. de sepul. viola l. cum sit. Nun
quid propter debitum sepultura alicuius poterit impediri di
cunt quidam quod nisi creditoribus de solutione debitorum ab
herede vel consanguineis defuncti sufficiens cautio det de soluendo
dum sufficiens sit corpus defuncti non tradet ecclesie sepulture in
pudicium creditor sed contra per regulam cui excommunicam?
vino communicam? et mortuo xliij q. ij. c. sane. Item nec de sepul
tura defuncti impediri preceptu debet vel cuiuscunque obligationis

De sepul viola l cū sit ut s hic in glo preteriti alia sacra elo
sunt concessa ergo istud sacrale scilicet sepultura ecclesiasti
ca non debz eis denegari x c v b c illico sed cōtra ifra e exproh
in certu et in glo p evidētia istius qstionis distingue sic aut
talio et debitor ex cōtracta et sic nō impeditur aut ex malef
cio et tunc impediatur notatur per archid i rosario h q vi ab
exerctore in add in fi et hoc puūciatū est in curia romana.
Quodcūqz re. Nota declaracionē et penā pro valroffa s de
sepulchro violato aut Item qui dūm et de ista materia vide
isto e c in glo.

Thince cher bōdhes for affhogh aff
lemende man Caplm pro.

Siquis amiserit linguam suā nam oculos am
bas vel ambas manus vel ambos pedes vel
instrumenta que pendent in bracciis emendabitur
p hys omnibus sicut p homicidia Sed si caru
erit uno oculo vel una manu vel uno pede p quili
bet illorum emēdabitur tantum quātum p homi
cidio Sed si quis caruerit auricula sua emendabi
tur quarta pars emēda unius hominis qz vulnus il
lud regi pōt et occultari crinibus et mitra Item no
ta qz p pollice absciso emēdabit quarta ps unius
hois Item nota qz ubicunqz unguis fuerit abscisa z
supmus articulus qui dicit pōherite lech tūc emen
dabitur ac si totus digitus esset abscisus Item p in
dice et p medio et p quolibet eorū emendabit oc
taua pars emende unius hominis Item p alyis
duobus extremis et p quolibet eorū pōi ps emen
de unius hominis. *hys bōdhes for affhog*

Mellic bode hēdher eller bode fōddher eller aut

*And om in die worden affhoghant vtr affhoghant de kon dog hōr
mz tha z ha bōdhes hū fūndich aff mēdich. End myser han hōrlyp
mz z ha bōdhes fūll mēdich. Worden mēdich slagen ho mēdich d mē
vtr p hōffmēdich vtr wōrthē suer ho at hū fūndich hōr tha bōd
for hōff mēdich.*

bodh ther i broghen hengher tha bōdes for tyste
ful manz bōder En mynster mā eth owe eller en
hand eller en food for hwer tyste bōdes halff mā
bōder En mynster man syth ore tha forti at thet
ma hōles meth hwe oc met haar tha bōdes ter fo
re fierthing mā bōder For tōmellingher bōdes
fierthing mābōder oc for the ādre fire oc frentig
manbōder tho so at fore the tho nelle bōdes for
hwer there ortin lood aff en manbōder Oc for
the to pderste sette lood aff en mābōder Oc wor
sum nagel worther aft hoghen oc thz pderste led
bode so fore som figher wor alt alswe.

Eodem lib
cap 29

Siquis amiserit Nota rectus huius capituli generalit loq
tur de lesione comuni oim hoim sed spālter nō loquit de ho
minib? regis nec mentionē facit de insultu qui defectus corrigi
tur p theod in cor § lxi. Itē utriū veridici discernendū de in
sultu et vulnere feci cū cultello per theod § lxiij. Nota qūo p
aff hogh aliquis puabitur pace sua si hīc xv § ij Siquis ami.
tō quia per hmoi mēbra depdita et homo dī morbolus ff de
edilitō edictō. l si hoies et l sui at et l si cui lingua et q minus
emendat p ptefacit q: que rō de toto et de parte ff de merē
di l que de tota.

h. n. r. xv

Om lesth Capriulum xxvi.

Si mēbra alicuius impedita q dīcūtur l pde licz
pnt extendi et recuruari p hys tñ emendabiē
ficut arbitratū fuerit a bonis oratorib? Sed si fu
erint mortua et penitus inutilia tunc emēdabiē p
eis ac si essent absisa.

Om lesth Capitulum xxvi. Om lsa

Uoder māz limer lpyth oc wordhē tognōt
tel g so at hā ma thz kypmpe oc recke ta scal
thz fore bōdes so sō ther woderher wpt aff gode

f

mē En wordher thz dōp̄th of aldels wnyttthe tha
bōde so fore som thz more affwe meth alle.

¶ Si emēda alicuius sū q̄ cōpollēt mortuū et arefūt cū q̄s
in op? mēbri non possit ar l' idē offitius ff de cōlito edictō.

¶ Om saar bood Caplin xxvii.

Siquis fuerit vulnerat? z agit in eū legalit̄ qui
eū vulneravit tūc d̄z emēdari p̄ vulnere infra
quidenā postq̄ illū cōuicerat z illud qd̄ vocat̄ lest̄
remaneat in tātū ad expletōz vni? ānī z tūc emen
dabit p̄ eo s̄m q̄ fuerit arbitratū hoc tū p̄uiso q̄
pri? satisfactū sit p̄ vulnere z si noluerit emendare
s̄m q̄ dictū ē tūc p̄t eius māhelleth sōghes.

in saar bod

¶ Wordher mā saar of deel hīn thz m̄z loghen a
hānū th̄ hānū thz giorde ta scal saar bōdes is
dē trp̄ne fem effther at saar er hānū lagdelt a hān
of lest stāde alt til iamling er wāhe so som ta wic
thes lest̄ so bōdes tha effther gode mē tha of fōr
re er bōp̄th for saar En wil han ey bōde som mēlt
er tha mā hans māhelleth sōghes.

¶ Siquis fuerit vulneratus fa l' Si vulnerato ff ad legē aquī
leam tūc petitur declaratō qd̄ sit māhelleth sūdetur Thet ee
māhelleth maal forti at han so fordeles at hā mo worde fred/
lōs om han ey bodher.

¶ Om mā ladher sūth māhelleth sōges c̄ xxvii.

Siquis p̄mībit se cōuinci p̄ suo māhelleth hoc ē
ladher sūth māhelleth sōge tūc emēdabit p̄mo
sustā emēdā p̄ delicto sibi imposito et postea tres
marcas regi z tres bondoni Itē si occiderit eū quē
pri? cōuicit hoc est ther hā sōge til māhelleth p̄pter
hoc nā priuabit pace sua et si vulnerauerit eū nihil
p̄ eo soluat.

Om man ladher l  th manhelleth Om m   lader f  r
l  ges Capitulum xxviij. manlyt l  t f  ghr

Lader ann   m   l  th m  helleth l  ge tha b  der
h   f  st ful b  der for the gerninger ther han
worde lags  gt fore oc fithen i   mark om  t retthe
b  der oc i   mark kom  gh   Dr  ber ann   then m  
ther h   l  gte til h  s m  helleth tha holdher han sin
fred En b  rier h   hann   b  de icke fore.

Secundo l.
cap 18

Si quis p  m  t hic dat lex antontat   vindic  di ido   m leges
n   peccat nec   m cas p  m  t    de adulteris l  gtus q  uis cau
tius et honestius esset tal   c  tumac   p  m  t p   indic   q   p  tem
ne ps plus in vindict   q   in iustici   videatur p  cedere p   uoras
ta sup li ij c lxxvi et s li ij c lxxv in glo.

Om saar i anleth Caplin xxix.

Pro vulnerib   q   n   p  t tegi nec occultari mitra
vestib   vel crinib   sicut sunt illa q   fi  t in facie
vel i manu duplo pl   em  dabit q   p   alijs vulnerib  
b   S   si aliq   lpde interuenerit velud si os in ali
qua p  e c  tract   fuerit vel ocul   vel nasus t  c d  
ill   a bonis oratorib   estimari et   m hoc em  dari

Om saar i anleth Caplin xxix. Om saar i anleth

E   m   saar i anleth oc alle the saar ther m  
mo ep h  lli m   kl  der eller met haat so som
er saar i anleth oc a hand tha b  des e halstue me
re fore en for ander saar En word   lpde a so l   et
at m  ndh saar v  ag eller   we ell   n  se tha w  r
des th   aff gode m   oc b  des ther estther.

Eodem lib
cap 25

Pro vulnerib     : em  da estimet iuxta q  litat   vulner   seu
d  pni dari isti de iniur   s   pena pro vulnerib   p  ra q   soluat
regi p  mulg  s vuln   in placito et t   veridic   n   fuerit p  secut  
declarat p   thord i cor s lxxiiij S   si vuln   n   fuerit p  mulgat  

14 15

in placito tunc exactor. p iure regio agat contra iniuriantē & iniuriam passus nō ipetac quocūq; mō ut in cor p thord eodē § lēz lxxij et sup li ij c lxxij Quicūq; in glo.

Thur bōdes for saar c xxx.

Pro omni vulnere qd nō est been hogghē nec perforatū qd dicit gōmenstwanghē emendabuntur tres marce denarioz Sed si illud sit hulsaar vel beenhogghē ita qd ossa eruant ol citatrix in ipso osse remāserit et fluit supra et inferius vel si duo habuerit forānia qd vocat thwimōnt saar ficut aliquis pforatus esset in crure corā brachio l manu vel obicūq; pforatū fuerit in corpe hominis s; p eo emēdabūt sex marce denarioz Item nota qd veridici pnt iurare onū hominē ad quinq; vulnere et nō eo pla p uno delicto.

*juris bōdes
for saar*

Thur bōdes for saar Cap xxx.

Ette saar bōther ther ep er been hogghen oc ep er gōmenstwanghet tha bōthes ther fore ij mark pēninge En er thz hulsaar eller benhogghē so at been tages aff eller aær er i thz self been oc floydher op eller nedher ellē thwimōnt saar so som at mā wordher stwanghē i gōmē laar eller legh el let arm eller hād eller hware som gōmē stwanghē wordher a māz lōff ta bōdes e sex mark pēninge fore En til sem saar muwe sandmē en mā swarie at en gerning oc ep til flere.

Pro omni vulnere iste qutitates emēday sūt arbitrarie & qd pl p uno qd p alio emēdeē p; ratio ex pcedentib; Itē de iuramēto medicor sup li ij c xij & qd reus purget se iuramēto vī de fil li ij cap it c

Om saar limē oc fplges ep c xxxi.

*Gron
ffor hoeljaar sthal mā bōde for saar so gode p ij mē p lffs
vld twijde teler vld ffor wodejaar sthal bōde h; mē*

Si vuln? fuerit publicatū z postea p veridicos
mīme psecutū quotquot pfect? fuerit incausa
tus tot emedet put dictū ē. Sz si plura iputata
fuerit negat ille p neffn i kpn. Itē nota q si ossa fu
erit eruta et incausat? pfectus fuerit se hoc fecisse
emēdet p quolibz illor tres marcas denarioz et si
negauerit expurgabit se p kpnz neffnd. *Om saar hae frs*

Om saar lms oc splges ep Cap xxxi or fylxv v

Lims mā sūth saar oc gāgher wet ther sechthz
er bōde so som sauth er en wīdes hannū flere
dple m3 neffn i kpn. En er been afftaghz oc gāghē
hā wet thz giorde eller scal wīt gāge bōde for htwē
ther iij mark pēninge en gāgher hā ep hūmeth dple
le meth kpnz neffn.

Si vulnus Qualit loqntur de cōfess placz p l ff de cōfess q lē
bro reus negādo pber ē cōtra notata s li c c z optime facit
c ad nrām de pba cū sua glo q de tli scribit cōtra abusiōz da
cor i hoc q re? negans d3 pbari. Si ossa fuerit nota q hmoī
ossa pbari dnt testimonio medici z duoz testiū fidedignoz
uer lex pnaletur ptra illud et hoc ex cōsuetudine qz cōsuetudo
est ius morib? institutū q p lege accipit l d cōsuetudo. *no*

Om bardagh Caplm xxxij.

Pro pculsione baculi vel lapidis vel ossis vel
pugni vel areptōe criniū ol p detrusiōe ad ē
ram emendabunt sex marce denarioz vel incausa
tus expurgabit cū neffn i kpn. Sed si aliquis fuerit
ignominiose lesus qd dicitur trelbordh ita q de v
beribus illis iacet et est in utilis qd dicitur wsfōp
ille qui hoc fecit tenetur sibi preuidere expensam z
expensam medicorū et postea emēda er ei xij mar
cas denarioz.

Om bardagh c xxxij.
f iij

14 15

in bawdag

E Or statts hogh oc steens hogh oc beens hog
oc na-we hogh oc haar grūb oc iord skuff scal
hā giffue ther secthz er anthū sex mark bood eller
neffn i kpn En wordher mā trelbordh so at han
mo ep bare high self aff thet steth men aghes the
dhen ellet ba res oc er been brodhen so at han lig-
gher ther aff oc er wfe tha han ther giorde ger-
ningher er skplough ath holdhe hans costh op oc
giffue leghe lōpn oc bōdhe fithen a rj mark pē-
ninghe.

Pro percussioe baculi Nota qd lesus aut hēbit sex marcas
p delicto et insuper resartionem dampni aut defendat se cū
neffn i kpn sed ex actor ex parte regis fiat iuramentum rj
hominū pro defensione si incausat? negant aut satisfaciāt re-
gi pro emēda delicti secundum legem quia non putandum est
q intali excessu sit immunis vel exps ab emēda delicti quia
regi fiet pena pecuniaria pro delicto aut iuramentum rj ho-
minū ut li ij c lxxxij. Sed lesio emēdam pro dampno et delicto
ut hic in ij li quasi per totum et etiam ex constitutione impe-
ratoris et rj cōsiliariū regni ut in prologo Expensam me-
dicorum Nota expēse medicorum probantur testiuonio me-
dici et duorum testiū fidedignorum similiter ex consuetudine
ut s c primo Pro percussioe baculi Iste emēde sunt voluntaris
sz p salario medici ē lex q actōe ff ad legē aqleā Itē p percussioe
baculi aut tutori cōfratē & soror i cōmūitate nichil soluit ut
sup li i c xxx Vitric? i glo & s li ij c lxxxij quicūq; S ij p textum.
Om mā for saar aff annē māz fa c xxxij.

S Iqs vulnerat? fuerit de aiali alteri? qd dī fa-
hue de eqa hue de pecorib? hue de cane hue
de aliq alio aiali tūc possessor aial debz soluere im-
pēlas medicor & si viciū aliq incurrerit qd dī lpdē
tūc emēdabit p eo tres marcas denarioz & si nes-
gauerit defendat se rj hoim iuramēto.

*And lxxij mā for lxxij an-
the for fülle mētz bōth And dyl han n
And lxxij mā for fülle māz saar rj
han lxxij mā for fülle giorth*

119
Om mā for saar aff annē māz fā c xxxij. Om mā fāar fā
Angher mā saar aff annē māz fā āthū hors el

Let nōd eller hōnd eller nogher annerh fā tha
scal bōdhū ther fā otte giffue leghe iōōn En fāghē
hā ther aff lōde tha bōde hā lōde ther fā otte tha
wordher thz lōde ep mere en iij mark En dyl han
wārie ligh m3 xij menz eeth.

Si quis voluerit? fā lex hac lege ff si qdrupe paupiem fecit
se dī tre q̄litas emēde hic posita ē voluntaria s3 iuramētū rei
an sit licitū ptz ex pmissū sup liij c cū x li iij c xxix.

Om mā hoggher annē māz hest c xxxiij.

Si quis voluerit vulnerare aliquē in equo et ca
res hoīe vulnerauerit equū tūc emēdabit pro
vulnere equo inflicto p̄ciū triū marcarū ac si hoīm
vulneraret z insup equū vulneratū ad se recipiat z
faciat eū adeo bonū sicut ne fuit vulnerat? S3 si
equ? fuerit mortu? vl debilitat? qd dī lpyth soluat
ei tantū p̄ciū p̄quanto fuerit p̄? estimatus an
q3 fuit vulneratus z insup emēdet ei iij marcas S3
si quis secando tetigerit vestimentū alteri? cum ar
nis qd dicit hoggher soluat tres marcas vel dese
det se cū nescn i hpn. Om mā hoggher annē māz hest
c xxxiij.

Om mā hoggher annē māz hest c xxxiij.
Al mā hogghe annē a hest oc misther mā oc
hogger hest tha bōde for thz saar hesthū seck
tre mark so sō hā hade hoghz manne oc then hest
ther hā hogh tage thū til fig i fin hest oc gōre hā
nū so got som hā wor fōre en hā wor hoggen en
wordē hesthū dōd ellē lpyth gialde hesthū esthē
so som wor wprth fōr en hā wor hogghū oc bō

Secund: lib
cap 367
35.

De tho iij mark En hoggher hā manz klader oe
gandher weth bōde for iij march Dpl han giffue
fore neffn i kpn.

¶ Si quis voluerit nota hic punie affect? qñis nō sequit effect?
furēt? fa c nup de biga q: imaleficijs spectat volūtas nō ex
it? it ad legē corneliā oc liccaris i diu? Unq̃ fuit vulnerat? ali
bi d: q: videat ad pñū maximū infra xxx dies p̃teritas illi ad
legē aquileā § hoc fñ capite p̃re ū aliquis volūtariū est.

¶ Om mā læt annē sine vaben c xxx.

¶ Si quis cōcesserit alicui arma sua et nescit quid in
cedit cū eis facere qui ea i p̃cessu habuerit et si
postea interfecerit aliquē oī vulnerauerit lētiā ali
quā aliā stulticiā pegerit z imputatū furrit ei qui si
bi p̃cessit arma defendat se cū iuramento p̃j hoīn
q: nō p̃cessit ei ad dampnū suūz Et si puic? fu
erit emēdet tres marcas Sz si cōcesserit ea alicui
manifeste qñ duo p̃cederit ad inuicē p̃ f̃p̃the ord
z ille postea cū eis vulnerauerit aliquē tūc l̃ soluat
iij marcas denarioz v: desēdat se per neffn i kpn.

*Om mā læt
indē sin wabē*

*Sord
m*

*Eodem lib
cap 36*

¶ Om mā læt annē sine vaben c xxx.

¶ Læter mā annē sine vaben oc weth ep h̃mat hā
wil m̃z th̃m ther at lone tagher gōrer hin fith̃n
nogher skade m̃z anthen dr̃ber eller saarer Woz
thz h̃anū w̃gth ther l̃de vaben tha w̃rie fig m̃z
p̃j m̃ez eeth at han l̃de th̃m ep til h̃as skade th̃e
skade feck En faller han atloghen bōde fore tre
mark En leer han th̃m openbarlige ther tho m̃e
deles weth m̃z f̃p̃the ord oc gōrer hin skade m̃z
ther at lone tagh tha w̃rie han figh anthen met
neffn i kpn eller bōde iij march.

Siquis conceſſerit hic ſtatuitur idem qñ arma cōcedūt in
conſlictu et qñ extra conſlictū qđ videtur iniquū quia primo
caſu nō eſt pſumptio ſed ſecūdo ſic iō in ſecundo caſu iuſte de/
fer tur ei inſtrumentū et primo caſu non deberet ſaltē ita grani/
ter inſtrare per notata in cfi de inſtruram et ff e ti l admonēdi
Nota hic fit quedā correctio huius capituli p thord § iij cōtra
eos qui interfuerint morti alicui? qñta fuerit eoz emēda cir/
ca regē et cognatos interfecti.

Om man ſangher ſaar aff annen manz
vaben Capitulum xxxvi.

Quocūq; modo quis vulnerat? ſuerit de armis
alterius qui conceſſit arma vel ſoluat iij mar/
cas vel defendat ſe p neſſnd i kpn Sed ſiquis p
ſe habuerit arma et cū eis vulnerauit aliquem ex
improuiſo qđ dicitur wode emēdat leſo et nō regi/
nec epō. Om mā ſangher ſaar aff annen manz vaben

Om man ſangher ſaar aff annen manz
vaben Capitulum xxxvi.

Hwilkelwonde man for ſaar aff annen māz va/
ben bōde anthen for ſaar iij mark eller giſſue
neſſnd i kpn En haſſuer han ſelf vaben i hende
oc foer annē ſaar aff wode bōde wodes gerning
Tho for wodes gerningh bōdes ep kōmghen oc
ep biſcopen.

Quocūq; mō ex improuiſo Contra caſus fortuitus nō impu/
tatur niſi culpa qđ incidit in caſum per c unicū de cōmoda/
to et c bona fides de de po Reſpondetur et hoc ſm canones ſe/
cus ſecūdū leges ut in c i et c fi de homi xv q i c ſiquis iratus
et l d c de hys et de materia vide ſup li ij c lxxxviij in glo ſed
de caſu fortuitis vide ſup li ij c lxx in glo Emendet leſo et non re/
gi nec epō Nota iſte paragraphus ſiquis per ſe habuerit arma
debet intelligi ſecūdū illud c **S**iquis incauſat? ut ſup li ij
c xlix.

*For works
xxxviij
Secund. lib
cap 79*

Cy 9 For 79

14 15

gem q̄ marit? inueniat illū adulter in domo p̄p̄ia i actib?
venereis cū uxore et d̄z esse vilis p̄sona ff e l marito que sunt
viles p̄sone notat in dicta l marito xp̄iana sepultura simile
de occis i tomeam̄to de tome c i utrū iste occisor sit excusat? q̄
ad eccl̄az Dicēdū q̄ nō et notat hosti in c si vō i de sen ex et no
tat xxriij q̄ ij int ij ⁊ de pe c ij Nota q̄ purgato adultero vel
fornicatore eo ip̄o purgetur adultera vel ip̄a fornicaria p̄ hoc
q̄ notat innocis de re iud c quis fere in principio ubi d̄r q̄ ab
solutō adulteri p̄dest adulter p̄ le ff de adulter l denūciaste.

Nota fm̄ thord̄ § xxriij Si occisor dixerit se i lecto adulterij ali
quē occidisse habēs ad hoc duos testes nichilominū dūt veridici
ei sup̄ mortē i terfecti discernere distinguēdo utrū int̄ fecit? fuit i
lecto adulterij v̄l alibi ⁊ si iurauerit q̄ in lecto adulterij fuit int̄
fecit? tūc cōgnat? iuncti nihil emēdet ut hic c xxvii § i et filie
hic in principio capli ⁊ cōcordet lex imp̄alis ff ad legē iuliani de
adulterijs le marito ⁊ hoc utrū si fuerit p̄sona vilis ⁊ cui non
debet reuerētia ut ibi alias sec? etiā cōcor̄ ver i sūma i v̄ lex
§ x sed lex diuina tenet cōtrariū et in hoc cōcor̄ om̄es doctores
sed canones unde exodi c xx Non occidas Itē nota fm̄ thord̄
§ lxx Si aliquis fatetur in placito se cognouisse carnaliter legiti
timā uxore alterius capiatur et decollet si aut̄ per maritū ux
or̄ accusat in placito p̄ dicto factō defēdet se iuramēto cogna
tor̄ qd̄ dicit̄ neffn i hui aut soluat bondoni xl marcas et regi
tātū Si q̄s vulnerat? Nota text? iste n̄ loq̄ utrū veridici suo
discernant iuramento de occiso in lecto adulterij nec de emē
da i terfecti igitur iste defectus corrigi per thord̄ § xxvii.
Item nec loquit̄ si aliquis fatetur se cognouisse uxore alteri
nec loquitur si maritus uxoris accusauerit euz in placito pro
dicto facto ista dubia et defectus corrigi thord̄ in cor̄ §
lvij.

¶ Si quis vulnera Nota quicunq̄ uxorem alicuius carnalis
ter cognauerit et ipsam marito abstulerit occulte vel maūse
ste sit ipse pace priuatus si in recenti opere fuerit deprehens
sus si vero maritus ipsum accusauerit pro tali delicto tunc
debet iuramento stocke neffnd defendi vel conuinci si fuerit
conuictus sit pace priuatus Thord̄ § xci.

no

Et

lex diuina tenet
contrariū

A

Grond

cu vxo
moia
e a haa
at sepul
lor: deb
ignu no
a pinali
p in leca
pualit
d̄ obitū
licet crimi
Dere per
xxvii
ie man
vbi de
erh or bō
iffelz or
ard om ha
ing tha
vpe che h
neigne at
bz tha lig
werli
n horel
tilam

occidat ad
i fm̄ illa
ar iur
fm̄ p̄p̄ia
hordans sag I ha s̄chal hā haffm̄ nil thos twigg man vōthys or hō
eu p̄ud fm̄ p̄p̄ia v̄ Er kum p̄ud fm̄ p̄p̄ia I ha m̄ua hōd bond v̄m fm̄
hvaler b̄m̄ v̄m̄ or giffm̄ v̄m̄ p̄p̄ia off hōm̄ v̄m̄ Or p̄m̄ m̄ua hō
aldrig am̄e kum tag hōd haffm̄d Or v̄ hōd am̄e m̄ua bond
haffm̄d

14 15

Om bper Caplm xxxviij.

Qui habz apes debz eas circūsepire ita qd aia-
lia alteri? nō pnt eas deſicere z deturpare ſed
h ſepes adeo ſint pua z pna qd animalia pnt itra-
re ad eas et deturpare imputet ſibi met z ppter h
nullā aliam cōſequetur emendā Sed h pecora al-
terius ſtimulata fuerint ad mortē extra ſepē apud
qui poſſidet apes nichil p eo ſoluat Sed h intra
ſepē ſtimulata fuerit ad mortē qui poſſidet apes
ſoluat alteri dampnū ſuū qd nō habuerit ſepē ſa-
tis fortē et altā.

Om bper **O**m bper Capitulum xxxviij.

Wo ſom bper haſſuer hā ſcal ſelff wothethm
meth gard ſo at annen māz fa mo thm ep ne
dher haſte oc ſpille En er gordhen ſo lauo at an-
nen māz fa mo ganghe i giorghen oc ſpille them
wede ſigh thz ſelff oc ſanghe enghen annē bootly
En wordher nogher manz fa ſwonghz thil dōde
vthen manz bygardh bōde hin icke fore ther bper
otte en wordher thz ſwonghet i hiel i bygard gial
de effcher ſkadhē ther bper otte forti at hā haſſe
de ep laghe gardh.

Qui habet apes Nota ſiquis habuerit dampnū ab alicui
animali quia clauſura ſepū pro ſuo hegnet eſt pua vel pna
vel multū fragilis imputet ſibi ipſi et nullā cōſequitur pro hoc
emendā ut hic et infra e c lx § i exceptis vobis capris et ſuib?
ut e c ii § Qui habet apes ſtatio imputet ſibi quia ſint i cul-
pa nō faciendo fortē ſepem ar l ij pprio ff de pcuratoribus z
deſenſorib? § ſi et ff qd metus cā l ſilic z pcr regulā dampnū
de re iuris in vi Si apes alienius ſtatio quia ſint in culpa
notata ſup ut dictū eſt.

Om en māz bper ſlpgē pa ānē māz bper c xxxix

Si apes alicuius inuaserint apes alterius qđ
dicit fipge op tūc ille cuius apes inuadūtur et
deferūtur debz honio intimare alij qui forciores a
pes possidet sub testimonio vicinorū suorū z si ille
qui forciores apes habuerit voluerit habere ruz eo
plenū selleggh tā in apibus fortioribus qz debilioz
bus tūc iudicabit hoc ratū esse Et si noluerit et a
pes ille q pri? fuerūt debiliores efficiant forciores
et cōsumplerit z interfecerint apes q eas inuaserāt
nullā cōsequit emendā qz noluit secū dampnuz et
cōmodū imptiri.

Om en manz bper fipgher a annen *Om en manz bper
manz etre. Caplin xxxix. flygher manz op*

Fipge annen manz bper annēs op tha scal hin
ther the bper a ther op fipges m3 andher grās
ne seie hin thil ther the andher bper a Wil han tha
ther the kaghe bper haffuer haffue m3 hin, annen
selleggh bode om the bper ther wt fipges oc so om
the andher tha ma thet wel wære en wil han ep
thz oc forkhōmer hine bper sichn the bper ther hās
fipge op vīde figh thz self forti at han vīde ep lai
fste med hin bode gamē oc so skade.

Om mā hitther bper c xl.

Si q̄s inuenerit apes i terra q̄ dicit̄ wilde wold
licet nā habet terrā nec filuā in illo mark et nī
si aliquis sequit̄ illas apes tunc ille qui inuenit tene
tur possidere Sed si aliquis inuenerit apes in fil
ua aiterius non pōt eas recipere si intra arbozem
aliquā volauerāt et nullam inde conqueretur ptez

p

vel oram denarioꝝ nisi secutus fuerit eas til la de
Itē si secutus fuerit eas de curia pꝑria tunc teneꝛ
habere ex illis terciā ptē vel orā denarioꝝ quia qñ
volauerit de pꝑectu hoīm tūc ille possidet qui eas
inuenerit Itē si aliquis inuenerit examē apud in ci
miterio inuentor possidebit illud.

*In mā hū
byer*

Om mā hitter byer Cap. xl.

Hitther mā byer a wilde wolde to at hā haff
uer ickē lord elier skogh a thū mark oc splyghē
eughn mā the byer ta er hūn skploug at haffue thē
hitther En hitther mā byer i annē māz skogh tha
ma hā thū (om the ere splyghn i tra) ep boztaghe oc
enghū looh i thū haffue vthū at hā sp'gede them
til la de aff sin eghū garde oc tha a hā anthen tris
thing aff thū om the sculle vptages ellē en ore pē
ninge om hā wil thū lōse forti at hūem sō the sply
ge aff anē māz owē lūn tha aa thū thū ther thū
finner hitther mā oc by swarm a kirke gardh tha
aa hā thū ther finner oc ep annē mā.

Sigis inuenerit De hoc insti de rex diuisione § apū ubi tū
di qꝫ capiēt sūt nisi dñs seqꝛet volauerint cōcor § examē isti
de rex diuisione nō pūt eas recipe Hoc verū si pꝑrius fuerit a
possestore filue vt insti de rex diuisione § si nos ubi di plane re
itegra. i. anteqꝫ intret si pꝑrius ingredientem in funduz
tuum poteris cum iure prohibere ne ingrediat Quid si in
grediens prohibitus non fuerit dicit qꝫ potest eas i opere vt
insti de rerum diuisione § Apū ubi dicitur itaqꝫ si in arbore
tua confederint anteqꝫ in aluo tuo includantur a te hoc ma
gis tue esse intelligantur quod volueris que in arbore tua ni
dum fecerint ideoqꝫ si alius eas incluserit ipse earum domiū
erit Itē acur dicit qd si ingressi fuerit an poterit retinere vt
d3 qꝫ accepit tūdet cum domo factus sit pꝫ occupationē nō vi
dam qualiter defuit ar huius § qui tū pꝑrius consulit vt §

Item

*In mā hū byer a wilde wolde to at hā haff
uer ickē lord elier skogh a thū mark oc splyghē
eughn mā the byer ta er hūn skploug at haffue thē
hitther En hitther mā byer i annē māz skogh tha
ma hā thū (om the ere splyghn i tra) ep boztaghe oc
enghū looh i thū haffue vthū at hā sp'gede them
til la de aff sin eghū garde oc tha a hā anthen tris
thing aff thū om the sculle vptages ellē en ore pē
ninge om hā wil thū lōse forti at hūem sō the sply
ge aff anē māz owē lūn tha aa thū thū ther thū
finner hitther mā oc by swarm a kirke gardh tha
aa hā thū ther finner oc ep annē mā.*

de aduo dominum iud l ueminem.

Om man tagher annen manz bper
eller stiel Capitulum xli.

Si q̄s inuabit sepē apū alteri? qđ đz bpgardh z
inde sustulerit vl' occiderit vl' furatus fuerit ibi
mel tūc possessor apū p̄t agere i eū sicut voluerit p̄
neffningos sue p̄ veridicos qz tal' iniuria poti' iu
dicanda est herrewerck q̄z raan. *Om mā tagher rlt' p̄t*

Om mā taghē anē māz bper eller stiel c xli. *anē māz bper*

Oghē bper oc fōrer hort dedhū ellē draber thm
oc tagher hwnnig tha ma hin ther bper otte dele
the effi her hwat heldoher han wil m̄z neffnig eller
lādmē forti at rlyz er liger herrewerck en raan.

Si quis inuaserit hic indicat potius iniuria q̄ rapina. fa
cit s̄ lca ex comelia insti de iniurijs.

Om coltebootz eedh Caplm xlii.

Noll' p̄t cogere aliū ad coltebootz eedh nisi in
causac? voluerit hoc acceptare Sed si illud ac
ceptauerit i placito p̄ quacūqz cā sibi imposita vel
defendat se p̄ illā legē in illo placito ubi eā firma
uit vl' remaneat p̄uict? qđ đz langfeld tam p̄ bon
done q̄z p̄ regis exactore qz qui se obligauerit ad
penā aliquā q̄ dicē wlogh debet p̄eam defendi

Om coltebootz eedh Caplm xlii. *Om coltebootz eedh*

Arghū mā mo nade anē mā til coltebootz eedh
othū hā wil selff wittage En tagher hā meth
coltebootz eedh a thigi for hwat saag sō hānū gi
fues vinne antbū log ther hā felle eller were laugf
feldh bode for bonde oc for hōmghās ombolman

14 15

forthi at hmo som wloghe felfher han scal wloghe
winne Tho alle coftebootz eedh thē felfes a thing
ghi sculle oc winnes a thingi.

Nullus ratio quia qd semel placuit Item per regulaz qd
semel de regulis iuris in vi quia qui se obligauerit vide isto
eodem capitulo hic in glo Per illā legē Nota lex debet esse ho
nesta concor iij d est aut lex ff de legibus l iura Nota p qua
cuq; re Supple non causa turpi nec impossibili sed licita et
necessaria nec cōtra deū quia lex iustitūon est posita quia qui
em spū dei aguntur non sunt sub lege de renūci c nisi cū pri
dem § dices de regula et licet p r q h c due sunt Qui se obliga
uerit Nota hic intelligitur cōditō sed actus legitime cōditi
onem nō recipiunt ut ff de regulis iuris l actus de elec c signi
ficasti per ber In quo tñ aliqñ intelligitur pactū aliqñ causa
promissio aliqñ conditō sed pactū nō valet nisi fiat secundū le
ges ff de pactis l iure gentiū § precor ait et § e l pacta dicē
at pactū duorū vel plurimū cōsensus in idē ff de pactis l i concor
der ber de d sig in c pactum.

Hic mōghet husbonde oc husfrue mōe
shōde i mellom thm c p liij.

Quantū domesticus scotauerit domesticē vel
reconuerso siue pueros habuerit siue non ro
bur et fortitudinē nō habebit post mortē illorū nisi
heredes illorū in hoc voluerint cōsentire Item si ali
quis eorū scotauerit alicui alteri qui cum eis in cō
munitate non est p̄textu alicuius fraudis z ille po
stea scotauerit domesticū terram domesticē vel si
scotauerit domesticē terrā domesticī vel possessio
nē aliam tūc etiā nō tenebitur nisi cū voluntate he
redū quia presumendū est qd domesticus possit in
ducere domesticā siue per blandicias siue per mi
nas ut scotet sibi quidquid velit z quedā mulieres

*ex infra no 7
refra*

*od: 116
cap 42*

Sunt adeo subtiles & delectabiles qd etiā possint inducere maritos suos ut scotēt ill'quidqd velit & petāt.

Ehwat mōghz husbōde oc husfrue zee: c. cliij. *Over mōghz hū*

Wre mōghet oc hwat husfrue skōdhe husbō *bōd oc husfrue*

de eller husbōde husfrue hwat heldher the *maa skōd is*

hassue bōrn sāmēl eller ep tha stāde thz ickē vthen *om nom*

at there arwinge wille holle thz effther there dōd

En skōdher āthn there nogher ādher mā thz vthn

there selleg er for nogher swāgh oc hin skōdher fi

thn husbōde husfrues iord ellē husfrue bōdēs iord

ellē eghn tha holdes thz ep vthn rette arwinge wil

le forci at thz er wētelich at husbōdhn mā āthn mē

awē eller mē veggel kōme sin husfrue til at skōde

fig hwat som hā wil. De ere sōme quine wel so li-

stelighe at the kōme wel oc there bonde til at skō

de thm hwat som the bedes.

Quāntūcumq; Sciendū qd ista donatō fm leges cōfirmat p

mortē nō curato vel ex peccato cōsensu herēdū ut C de donatōi

b? int virū & vxorē si ij l donatōes siqs cōcor l credito: C de do

natōib? inter virum et vxorē et sufficeret mors viri ad confir-

mationē donatiōis cū vir sit dñs rerum suarum & pōt mo-

ri testatus et intestatus ratio tñ lē mltū veget q: talis mu-

tus amor pōt durare ad mortē sed ista lex respicit ad utilita-

tem herēdum sed lex imperialis perpendit ne alter coniugū

toruplet et alter depauperet ābob? vñētib? nō habito respec-

tu ad heredes p rōez pōictā fa l cū mltē s scim? C de donatōib?

añ nupcias ff de donatōib? int virū & vxorē at spectet in pn-

cipio et s si vir et extra de dona int virū et vxorē c donatō cūz

sua glo & ibi allegatis.

Quantūcumq; domesticus & Nota secundū leges imperia-

les C de dona añ nup l q sponse si donatio porrigatur in tpe

mrimonij nō tenet donatio ut etiā hic Si vero añ mrimonie

p iij

um donat ei tenebit donatō ut ff dicit publicana l cū sponsus
et ff e ti l inter eos et l cū hic status § si quis sponsā id est cū
conditō tacita si mrimoniū sequatur secūdu henricū boic et
concor pisanus in sūma in v donatō pmo § vii i fine alegās
legē palleгатam cū hic status.

¶ Hwat kone maa affhende ther selff
haffuer husbonde Caplm xliij.

Mulier maritata nichil pōt alienare sine cōsilio
mariti sui z volūtate heredū suoz Sz si muli
er aliquid scotauerit l alienauerit marito scotāte z
hoc sustinēte z ille cui scotatū fuerit obtinuerit pos
sessionē q̄ dī laugh heud in bonis l fine qrela ma
riti tūc pnt heredes ei? reuocare illud p qrelā z ma
ritus soluat tā bōdoni tres marcasqz regi qz sciē
ter cōsensit uxori sui scotāti qd nō poterat approp
priare Sz si marit? p se illd reuocauerit cōquerēdo
tūc p eo nichil soluat sz ille qui scotatōz recipit amit
tat pciū suū Itē nota qz fili? bōdonis nec filia i cō
munitate cū prē eoz nichil pnt alienare de bonis
pris sine volūtate sua neqz mercenarij eius.

¶ Hwat kone ma aff hende ther selff
haffuer husbonde Caplm xliij.

Hwilken husfrue ther selff haffuer husbonde
hwn mo iche skōde bort oc iche adher hwnde
aff hēde nogher gootz vthen hēne bōdes raath oc
rette arwing willie En tol husbōde at husfrue skō
dher noghz borth oc faar hin laughenth a the co
ste ther kōptes vthn bōdes kare tha mwe tha hē
nes arwinghe dele thz efftjher ighn thz hwn skōte
bort oc bonde gialde bode iū mark bondhn oc kō
ghen iū mark forti at hans kone skōte whiemelt

rimo lib:
p 35 et
41

dem lib
p 43 et
45

Wilde Kone
ma affhende

apthoffen

125
oc han wiste oc tolde En deel han thz self effther
ighn tha gialde hā iche fore hin haffue to lūth we
rch tabz ther weth bōdens huftrūe kōpte En bō
dens sōn eller bōdēs datther i fellegh m3 hin fa
dher mme iche affhēde aff bōndhūs hertzski othū
hās willie oc ep hans leie hion.

Mulier maritata. ut in istis quibus al' licet vel nō § h' ibi no/
tatur et per bar in l' si est iatis ff soluto m' imonio Item de filijs
familias Item pater in istis quibus al' licet vel uon § nunc ad
mouendi et q' heredes pnt reuocare non placet cū vir sit dñs
nisi excusaretur quia publice utilitatis est q' dos mulieris
maneat solua at et per nostras in ff de dona inter virum &
uxorem hic sic statuitur in penā viri illicite cōsentis Mulier
maritata Nota hic in § sed si maritus etce. textus iste nō lo/
quitur sed maritus possessiones male acqūitas inuitis he/
redibus resignauerit et q'le legatū pro anima sua legari po/
terit defectus iste corrigi iēn cor thord § xxri Mulier marita
ta Nota si aliquis ppriam uxorem occiderit vel occidi mā/
dauerit vel econuerso et ille negauerit tunc nominandi sunt
xij de illo hereth quoscūq' plures illorū cōmiserint pro fco vl
cōsilio vel mandato sint pace priuati et nūq' castetur. corū
iuramentū & quilibz cōiurantiū soluat bondoni tres marcas
et regi tantū Thord § xxvi Nota hic si mulier scotauerit vel
possessiones alienauerit et hoc idem sciens & sustinens cōsilio
et ope maritus fecerit et firmauerit credo q' legitima ma/
neat scotatio siue alienatio et tenet ut sup' quasi si le li prima
c' xxv maritus.

Hwar mōghet kone ther bonde haffuer mō
giffue til hēlie giffit Cap' xlo.

Mulier que puerū habz cū suo marito nō p't da
re pro aia sua dimidietatē porcionis l' aliquid
mētū sine voluntate bondonis Sed si aliquis hu/
iusmodi legata cū petiuerit incausatus defendet se

per neffn i kpn et nō veridici inde iurabunt Sed si
defecerint iuramento cognatorū reponat omnia le
gata Sed si mulier non habuerit puerū cū bono
ne tunc pōt dari pro anima sua dimidietatē porti
onis sue S; si claustrū vel cōuentū aliquis tē lega
tū petierit si plusq; marca argenti tunc accedant
veridici; dirimāt suū iuramētū S; si aliquis ex ac
tū fuerit qđ in testamētū fuerit exaractū sub testi
monio bonorū siue a cōuētū siue ab ecclia siue ab
hospitali s; icausat; defendz se p neffn i kpn.

*primo mo
dom mra giff
i til fithgiff*

Hwar mōghz kone thet selft zc. c. plo.
Wlfrue thet barn haffuer weth sin husbonde
ma ep giffue til sielegaffue halft sin hōwz lo
od eller nogher stoorth mwn othen bondēs ia oc
wille En wil annē mā tho kalle a lodā sielegift ta
scal bonden forwærie m; neffn i kpn oc gange ep
landmē til En faller han atkpnz eedh lade weth
thet thet giffuet wor for hennē hiel En haffuer
hulfrue ep barn weth bonden tha mo hwn giff
ue sin halft hōwz loodh borth til sielegift Kal
ler tho closthr a oc er thet mere en mark sōlf ta
ganghes landmen til En for hwat som ep et scriff
uet i manz testamento meth gode menz witz
ne bprōh oc klosther kaller a eller kirkhe eller
spital thet hwardher bondhen e weth neffn i
kpn.

*2ordt
28*

*primo lib
cap 39*

Mulier q̄ puer h; Nota differētia int̄ mun; et donū mun;
em̄ ex cā & sine cā donū ff de v̄ sig le int̄ donū io au d̄ heretic;
i e accusat; i v̄ mūera i glo int̄ linari i vi Nota hnat hūfene &
filia & fili; bōdonis pnt alienare & mercenari; ut h; & c primo

et sup li i c xxx § vlti. et c xxxix **M**ulier Ratio prime ptis ē ne
puer exheredetur vlcare at sua legitima siue culpa sua hec
ratio cessat in ij iuramentū at de quo hic est periculosum et
legi contrariū iuxta prius detāvt s li ij c iij **N**ota circa illud
capitulū mulier qd mortuariū dandū est de iurē communi sed
eius quota est consuetudinaria extra de sepul c certificare p
hostiū **N**ota circa istud c mulier que puerū habet etce. querit
utrū volūtas defuncti sit adimplēda et que p euidētia dīcū
dorū est sciendū qd hēmus verba que dispositiua vocantur vt
volo dispono ordino alia sunt enūciatiua vt scias me a tli re/
cepisse x in quibus tenebatur **A**lia sunt causatiua vt quia ta/
lis negotia mā gessit sibi lego talem rem **A**lia sunt demonstratiua
vt hūc fundū quē aut ticio emi se in pmo lego distingo
in ista questione secūdū henricū boic aut testatur vsus est ver/
bis dispositis et talis volūtas est ad implēda x obligat he/
redem ratio quia voluntas testatoris x lex ad paria iudicāt
in auct de nup iū § disponat coll iij hoc verū qd testator ali/
quid ordinar qd nō est impossibile aut iuris aut fcti fa l fi de
constitutionibus institutionū et fa l uemo ff de le i sed de vbi
demonstratiuis causatiuis enūciatiuis quere hen detesta i
c si heredes **N**ota in § Sed si aliquid exactū fuerit qd in testa/
mento etce. **N**ota utrū testamentū ultimū firmus erit patet
sup li ij c iij p litteras in glo quasi in fine. nota qd habeat vir
plenā potestātē in testamēto suo quecūq voluerit exceptis he/
redibus terras et alias possessiones male acqūsitās resignā
dī et postea pōt p anima sua legare medietatē portionis sue
tam in bonis immobilib? qd in bonis mobilibus et si cōtētio
fuerit discernāt sup hoc veridici **T**horō § xxxvj. nota ad epm
ptinet defensio testamenti et eius executio vt voluntas defū/
cti defuetur et hoc verū ē i hīs q ad pias cās relinquunt de
testamētis C tua nobis.

Wilke sandmen sculle skille omi siele
giff Capitulum ploī.

Si vir l mulier habuerit bona z possessiones vl/
mañōes in diuerb terris seu puincijs tūc vbi

2m dispositiua
alia enūciatiua
alia causatiua
alia demonstratiua

li ij c iij
in glo

14 15

cūqz morit̃ veridici illius terre seu puincie debent
de legatis p̃ aia sua iurare.

*prolekt fundm
thult' p̃lym am
in le giff*

*Eodem lib
cap 45*

Huic mā eller hone anthū ther flere bo haff
uer i flere land ellē i flere bygd eller i flere hā
reth e hware som the ore thū time the dōd oc giff
ue noghz for thū tha sculle the sandmē e til ther
ete i bygdh.

Si vir vel mulier sū q̃ iudiciū inchoat ubi res ē ff d̃ iudic
ijs 7 i eqs l q̃ legat̃ s̃ si aut̃ itē nota q̃ qua rōe veridici in
diuersis terris 7 puicis habitātes iurabūt de legat̃ ubi mo
rit̃ aliq̃s veridici illius terre seu puincie iurare dūt eadē rō
intelligi d̃z de uestingis et rapina 7 accusat̃ d̃z tēpētiue cita
ri ad placitū et si nō h̃z domiciliū debet citari ad placitū gñā
le hic in isto c̃ s̃ vir sit hec corp̃ thord̃ s̃ xij.

Om agher fredh Cap ploiij.

Si q̃s mēstuerit segetē alteri in agro sub nocte
silencio vel resectā sustulerit iudicabit̃ p̃ eo tā
q̃z p̃ fure s̃z si viat̃ fuerit 7 dederit manipulū ṽl
gerbā equo suo p̃ eo nō efficit̃ pplator agroz neqz
fur s̃z si secū tulerit aliquid de annona tūc ille qui
agrū possidet pōt agere in eū si voluerit pro rāpi
na sue pro furto.

Om agher fredh Cap ploiij. *O*m ager frindr

Et mā i ānē māz agher om nathe tūde oc flā
er māz korn ṽp eller tagher hans skorne korn
bort tha er hā thpff ther for En er hā mōisfarēde
mā oc giffuer anthū en herff hin hest eller en neeg
oc bether a stubben i agher tha er hā hwerkē ra
ans mā eller thpff ther fore En fōrer han bort aff
agher tha mo hin ther agher a sette hin ther tog
hvat heller hā wil raan eller til thpffneth.

*secund lib
cap 46 7
72*

*Cap ploiij. Om ager frindr. Tha māz hūnd p̃andh fō
māz nōdet p̃ han bether thē ṽd̃ fōr burt hat sū fūthd̃ r̃th
māz sū fūthd̃ fōrer han y barin ṽth fūthd̃ p̃m̃ bōd̃ hōd̃
thē frindr māz ṽd̃. Ego er or om ager ṽr ṽr bōg*

Si quis messuerit De isto de populatore notat in c iur de im
munitate eccle & ff de furt l vulgar § si quis sed si viator qz i sa
lu necessitat hoc licet & comunicandū ē ff ad legē rodiani de ia
ctu l ij § cū eod viij d in pū ipio & ē casus i § si de pace tenēda
in vltim & cōcor § huius capli ibi sed si viator per tex. & vi
de isto § sed si viator per glo.

Si si viator fuerit pcor lex impial cōstitutōe frederici de pa
ce tenēda c vi ubi dī qz equū meū possū i alieno pabulo reficere
cōcordet etiā lex nrā infra hoc li c li § vlti. *z. h. r. h.*

Om mā far m3 hiora i annē māz agher c rloij.
Si quis venerit in agrū alteri? cū suo stooch vel
hiora vī vrathz deturpauerit anonā eius per
vim tenet ei emēdā xl marcarz qz illud ē plenū her
remerck Sz si aialia alicui? venerint exiprouiso in
agrū alteri? p ignoratiā pastoris tūc qui possidet
aialia soluat alteri dāpnū suū et defendat se lege
qz nō fuit volūtatis sue qz animalia venerunt i a
grū eius Et si quis inuasit cū pecorib? suis pratū
alteri? p vim qd dī hiorahē op qui possidz pecora
soluat alteri dampnū suūz emēdet ij marcas Sz
si ex iprouiso venerint in pratū illius soluat tū qui
possidz aialia dāpnū suū Sz si anona fuerit deua
stata enormiter tūc pōt qui anonā possidet exequi
illud per veridicos et testimonio bonorum herres
merck Sed qui pro prato incausatur defendet se
per nelfn i l pñ.

Om man far meth hiora i annen manz *Om mā far m3*
aghe Capitulum rloij. *hiora y ande manz agher*

Ex mā m3 hiora ellē m3 stooch ellē m3 vrath an
nē māz aghē oc hioraher hās horn op m3 wa
lah tha er han skuldough atbēde hānū ther sore cl *herdmanly bo*

secund: 116
cap 31

mark forti at thet'er fulth herrewerck En hōmer
fæ i māz agher aff wode for hprhens wangōme
tha bōdher hin skadhen effther ther fæet otthe oc
gil sue thes logh ath thz wor ep hans both at hās
fæ kom ther i En om mā hiorðher annē māz eng
op m3 wold tha gialde han skade giald ther fæet
otte oc bōde a tre mark En hōmer thz i aff wode
bōde oc skade giald som fōre er sauth Wordher
korn so eth som sauth er tha mo hin ther korneth
otte ðele thz meth sandmē oc m3 gode mēz witne
til herrewerck.

Siquis venerit Vide. nota in l hac actione ff Si quadrupes
paupiem fecisse dicat et cū notatis in l ff C ad legē aquile m.
Item Nota q qui de vastaverit euormiter per vim anonaz
alterius est herrewerck ut hic et sup li ij c xxxi siquis anouaz
Nota q triplex violentia inuenitur in legisterio scz quando
mulier vim passa fuerit ut sup li ij c xvi stē qñ aliquis dela-
tus & ligat fuerit sine suo de merito ut s li ij c xxx et c xxxi S
ij Itē quando aliquis deturpauerit anonā eius per vim cui
stood hors vel vrath ut hic de ista triplici violentia discernāt
veridici in placito totius terre ut notatur in locis prescriptis
Nota de violentia notat que dicat mark woldh ut hic c xlvij.
et infra li c et vtrū de tali violentia discernāt veridici notat
hic v3 c xlvij S iij Item si aliquis fuerit ligatus cōtra legem
de illa violentia discernant veridici ut sup li ij c xxx et c xxx S
ij Item de muliere que vim passa est & iurabūt veridici ut
s c xvi li ij Item Nota q de violentia q fit qñ aliqs legauerit
sua pecora i agro & de illa violentia non discernāt veridici
ut infra c li.

Ethwilkz er stood oc giord oc vrath c xlvj.

Dodecim pecora sunt hiorð pñ equi qui dicūt
hors sūt stood pñ porci sunt vrath Et si ali-
quis deuastauerit anonā alicui? cū paucōrib? peca

ribus q̄z duodecim tunc non pōt illud exequi per
herrewerck Tamē pro quolibet mōdo d̄z quis vel
defendi p̄ neffnd i kyn vel soluere dampnū cū tri-
bus maris. *lywylkz vt Aod hior d̄ vt waath c̄ xlix.*

Willkz et Aod d̄ hior d̄ vt waath c̄ xlix.

Mōne en r̄y nōdh et ep hior d̄ r̄y hors Aod r̄y
swin wazch En p̄oher annē mā annēs korn
meth m̄pne en m̄z r̄y faes howeth so som sauth
et tha mā thet ep deles m̄z herrewerck En tho e
for hwer mōldh sculle men anthen waries meth
neffn i kyn eller gialde skade effcher met iū mark
hoodh.

Duodecim De ouibus dicit l oues ff de abigeis q̄ decē faci-
unt gregē quinq̄ porci gregem d̄ quo in glo c̄ i de elec cūz ibi
notatis Nota hoc tū p̄uiso q̄ in illuz d̄z dirigi actio qui ea
sc̄z pecora de domo rapuerit intellige etiā si fuerit minor p̄uig
annis ut in dolicapacibus quantū ad legis seueritatē intelli-
ge vel rapuerit hic Nota q̄ delicta puerorū p̄uenda sunt li
cet non adeo grauiter ut in maioribus extra de delict pue. c. *de lura p̄uig*
pueris et hoc verū si sunt dolicapaces et ubi malicia puber-
tatem anticipat Si uero non sunt dolicapaces nullo modo
p̄uiaut ex legū seueritate q̄m in pueris solz relinqui multū
q̄ in alijs p̄uictoris etatis humane leges dicunt seuerius cor-
rigendū de delict pu sup c̄ ē.

Perinde q̄d etiam p̄batur in illis ubi malicia supplet etas-
tem qui frequenter furta mendaria periuria q̄ peccata sunt
comittunt in quibus plena ē etas puerilis de delict pue c̄ pue-
ris de ista materia requirere sup libro secundo capit xlix in rep-
et in glosa et capit xxi § ultimo et in glo et sup li ij c̄ xlix. Si
quis incautus fuerit in glo.

Com̄ in teckte fa Capit l.

Si aliq̄s inuenerit pecora alicui⁹ i anona sua l
prato z hoc uiderit ille cui⁹ pecora ab illo au-

ferre sine volūtate sua Et si abstulerit ea pōt p^o eo fieri raans mā Sz si i domū illi^o fuerāt deductas ille qui ea possidet postea de domo sua rapuerit tūc pōt qui domū possidz agere in eū p herrewerck Hoc tñ pñiso q^o in illū debet dirigi actō qui ea de domo rapuerat et nō in aliū.

Om videtur fr
Om interchte fa Caplm l.

*Eodem lib.
 cap: 54*

Om ānnē mā tagher annē māz fa i lūth korn eller i fin egh oc kōmer hin meth ther faet a anthn i hegnet eller a farēde wāie tha ma han ey tage thz fra hāmū othen hās eghū willie En tagē hā thz fra hannū tha ma hā worde raans māthē for En kōmer thz hiem til hās hws ther thz togh oc tagher hin thet wth ther thz otte tha ma thet worde herrewerck togh sculle mē ey weth annen dele en weth thn ther wdtogh.

*Et p^o q^o iudex
 p^o p^ona causa*

Si aliquis Nota qūo in re p^opria quis pōt delinq^ore et p^osupponit q^o quis p^opria auctē pōt hmoi pecora includere cōtra qd opponitur quia pignozare pertinet ad iudicem ff de regulis iuris l non ex singulis Itē nullus pōt esse iudex in p^opria causa & de indeis et celicol l nullus et ne quis in sua causa ius sibi da in rū et in nigro solō fm leges licitū est retinere hmoi animalia ad ostendendū iudici sed ad pign^o siue auct. iudicis nō de quo notat insti ad legē aquiliā & iohz ff e ti l cō iuctus nōne in spe ti de acto S i vñ sed pone.

Om mā tōp^orer i annē māz agher c li.

Quicunqz cōpōsse^orozē in marli z ligauerit sua pecora qd dicitur tōp^orer in agro alteri^o l p^opras to iudicatur magna violentia qd dicit^o wold et tenetur resartire dampnum et soluere ius triuz mac carū vel defendet se lege q^o hoc non p^ore^opit fieri et

dampnū resarciat si cōfessus fuerit Sed viatori
nō pūt negari equoz pascua. *Om mā tyrer y annē mantz*

Om mā tōprez i annē māz agher c li. *aggr illi ruz*

Hilkhū mā ther er egher opa mark oc tōprez *secund lib*
lūth fa i ānē māz agher eller engh tha er thz *cap 16*
mold oc er han skplough at gialde skadhen oc bā
de at tre mark eller gifiue thes log at hā bōdh thz
ep oc gialde skadegiald om hā ganger medh. En
ma ifarēde mā oc gest nūwe mē ep grees spnne.

Quicūq; hō q; i domo curia vel orto sit violētia isti de iur/
ri § 3 & lex cornelia cū ibi notat; hz viatori cōcor c liq; mēssu
erit s e c xlvij. Itē nota qū veredica siue neffninga vocauerit
quō veridici vel neffningi q pmo p? insticiuāt sup caus pno p
mulgat; discernāt vel qd iuris sit corrigie per thord § lxx.

Om mā dēber annē māz f. i hn agher c li.

Si pecora alicuius venerit in agrū alterius et il
le qui agrū possidet vel pastor agri depēhende
rit ea & voluerit ea in domū abducere qd dō in ta
ge & nō pōt s; si incurrerint in lapidē siue lignū qd
dicitē steen v! skawer et ita debilitatū fuerit v! mor
tuū sed ille qui depulerit ea qd dicitē gēde cōfessus
fuerit recipiat ad se pecus mortuū & soluat pro eo
aliud viuū eq bonū absq; omī emēdaz ille qui pec?
illud possidebat soluat anonā quaz pōictū pecus
deuastauit S; si occiderit illud cū armis q dicunt
odh oc egh tūc soluat quātū pec? illud valuī viuū
et insuper iij mark Et si confessus fuerit qui oc
cidit et dixit se hoc fecisse ex improviso soluat dāp
num et defendat se iuramento rj hominuz q fac
tum fuit ex improviso & non volūtate S; si pasto

14 15

rem nō habuerit per? illud nichil p eo emēdet.

In mā draber
indt manz fr
syn ager

Dom mā draber annen manz fa i sin agher clj.
Anger manz fa i annen māz agher oc kom
mer hin wīch ther korneth a eller agher hpre
de oc wīl thz fa intaghe oc gidhē ep oc haffde thz
fa hprede eller faet er so kaeth oc lōffuer a steen el
ler staiffuer oc wordher ther lych aff eller dōd gā
gher hin weth ther gendhe taghe thz dōdhe til sig
oc gialde anth so gooth ighen vthn booth forthi
ath thz haffde hprede oc mā ther faet otte hā scal
gialde effther korn ther hin otte En draber han
thz anthn m3 od eller m3 egh tha gialde hā effther
oc bōde a iij mark En gāgher hā wet drab oc kal
ler thz wode gialde effther skade oc giffue a rj
mēz eedh at thz wor wode oc ep at wille En wor
thz hprelōps fa bōde icke fore.

Si pecora in § et si confessus quasi ille si Nota in § istius
c. loquitur d. iuramento xij hoim et uō facit mentionē quo die
ista lex vel consimilis dari uel solui dnt postq lex firmata fu
erit nec utrū uies quo firmata fuerit debet cōputare iste de
claratur effectus per thord in cor lxxvi § i si x l i c qūq p
ar x s l ij c lxx si exactor x c lxxi in fine Sed pecora pro
pma pte est casus in l qū? ff ad le aquileā et fal Si bos alie
nus de iniuris et damp da sed in hoc q aliud aīal datur est
contra leges quia nō datur aliud pro alio nisi in rebus hūcī
b? sancitātē ideo in proposito sufficeret dari extimationē de
quo per ciuū in l ij Cad legem aqleā et notat in dco c bossi
pecora Nota hic incidit in penā pecuniariā ex lege et ipō iure
ut hic in § i sed si occiderit et similis infra e c lūij Ille qui Itē
s c c ploij Siquis uenerit § ij Itē sup e c lxiij Duodeci § ij in fi
Itē Nota infra e c lūij Siquis eqtauerit Itē infra e c lūij quili
bet § i Itē infra e c lxx minor § iij et filr infra e c lxiij siquis
naufragiū § ij in fi Itē infra e c lxxi hoc uocatur Item sup e

e xliij mulier Itē sup e c xliij nulls pōt Itē sup e c xxxv Sqs cō
 cesserit Itē sup e c xxxviij Sqs voluerit in pncipio et S ij m fi
 Itē hie e c xxxviij Sqs voluerit? Itē xxxviij c p pcellione in pnci
 pio et in fine Itē sup e c xxxviij x xxx x sup e c xxxviij et c xxxviij qd
 cūq Itē sup e c xxxviij Itē sup e c vij si hoies Nota hic i ist pscet
 p capitul et gñalit in oib delict Sqs pmitit se pvinci emē
 dabit pmo iustā emendā p delicto x postea penā pecuniariaz
 ut sup e c xxxviij Squis pmitit.

Om gordonithingh Caplm liij.

Ille qui vocat gordonithingh emendabit regi iij
 marcas x bōdoni tres x insup resarciat dāpnū
 qd intulit quia magna iniuria ē q dicitur wold oc
 cidere aial illud quod cōpeditū est vel ligatū vli ali
 quo alio modo impeditum est hoc ē thet ther lage
 heftt hafuer a sigh vel q fecerit in aliqua speciali
 terra alicuius que dicitur ornū Ubicunq quis occi
 derit animal alicui? huc in hegnet huc extra lēp eo
 efficitur gordonithingh dunimodo pastorem habu
 erit animal illud et resarceat dampnū et soluat re
 gi tres marcas et bōdoni tres.

Om gordonithingh Caplm liij.

O m gordonithingh

Gordonithingh bōder bode skade ther han gō
 cer oc iij march bonde oc iij march komighen
 forthi at thet er woldh oc ep wode at drabe thet
 fa ther heftt hafuer a sigh eller standher i bondes
 ornū ther han a ene hore som drabe annē māz
 father hpyrhe hafuer hwat heldher hegnet eller
 othen han gordonithingh oc scal effther gialdhe so
 som sauth er oc bōdhe a tre mark bōde oc so kom
 ghen.

respice caplm liij
Ille qui vocatur spale delictū habet speciale vocabulū Itē
 A iij

vocabulū et emēda ponunt hīc ad placitū statuentis.

Om mā rīdher annē māz hest c liij.

Siquis equitauerit equū alteri? sine voluntate sua soluat bōdoni tres marcas. S; si habuerit eū in cōcessul' cōductu et equitauerit logi? q; promissū fuit tamē soluat p quolibet bp mark quod trāsiuit duas oras denarioz donec efficiantur sex ore denarioz. S; siue equitauerit sine licentia siue logi? q; dictū fuit faciat equū sp adeo bonū sicut eū recipit. S; si equ? mortu? fuerit vl' marillent? z venerit domū top z tagel z ille iurauerit q; p ipz de turpat? nō fuit tūc nichil soluat p eo. S; si pcess? fuerit dz redire absq; omī debilitate q; dz ipse q; in causat? fuerit p istis causis q; in istis duob? capitul' sūt expresse defēdat se iuramēto xij hoīm q; si nec voluerit se emēdare nec se iuramēto defēdere s; p misit se pūnci in placito cū naams dom tūc p nulla istaz causarū emendabit minus q; tres marce regi et i; bōdoni. *Om māu rīdher annē māz hest*

Om mā rīdher annē māz hest c liij.

Hwillkē mā ther rīdher ānē māz hest othū hās willie thū ther hesthū a gialde for i; mark bō dē. En fangher hā m; willie anthen atlele eller at laan oc rīdher lengher en melth wor s; ore ta; bōde hā for hwer bp mark ther hā ower reed sithū e to ore pēninge til sex ore wordher. En hwat heldher hā rīdher othen orloff eller lēgher en melt wor gā re e hesthū so god som hā wor ther hātogh hānū. En dōp; hesthū eller worder mawer oc kommer

*secund lib
ap 101*

hiem top oc tagel oc thōz hā swarie at thz wor ep
 hās skypd tha gialde icke fore En wor thz laan ta
 scal thz hōme lpdelsch hiem hwo som sectes for
 the sage ther i thūste to capitel er sauth warie fig
 om hā dpl meth xij menz eedh En wil han hwer
 ken bōde eller warie fig so som sauth er mē latē
 fig sōghe a thingi met naams dom tha bōdes for
 enghen thūste saghe nypne en iij mark bonde oc
 iij mak kōmghen.

Secund: 11b
 cap 109
 thz hā hā hā

Siquis equitauerit Iste pene sunt voluntarie adeo bonū cō
 cor l sed michi § i ff cōmodati iuxta illud absq̃ satire debent
 cōcessa redire immo furtū cōmittitur l qui iumenta ff de fur
 tis et qđ hīc de equo dicit̃ intelligit̃ de alijs rebus et naui et
 similibus et ratio est quia illud capitur siquis equitauerit cō
 tinet ius cōmune pbat̃ per legē p̃scriptā qui iumenta ff de
 furtis et sup̃ li ij c xl neffnīngi dñt īnare § Itē si incausat̃ añ
 iuramētum Siquis equitauerit Nota si aliquis obtinuerit cō
 ductiue siue concessiue siue aliquo modo consimili domū vel
 terrā vel equum siue alias quascunq̃ res pōt eas persequēdo
 occupare vsq̃ ad expletionem pacci prehabiti vel termini si
 ne pena legis cū iuramento si necesse fuerit qđ illas cū volun
 tate et licentia occupauit et non cum violentia ut primo de
 domo patet sup̃ li ij c xxxij vbi cunq̃ § domos Item dñr terra
 sup̃ li ij c lxxij qñ aliquis § pmo Item de equo ut hīc iu § ij.
 Item de alijs rebus quibuscunq̃ ut sup̃ li ij c xl neffnīngi et si
 mile e li c lxi si aliquis § i Sed si concessus Nota qđ res conce
 ssae dñt redire absq̃ omni debilitate ut hīc nec possunt aliquo
 modo amitti ut sup̃ li ij c cxiiij § iij Vñ vsus Absq̃ satire dñt
 concessa redire.

Quoniam stodd hors Caplm lo.

Qui hz stodd hors habeat illas i clausura qđ
 solo in pprio mark et habeat ad eas pastore
 z si hñ fecerit sed deuastauerit p eas agros alioz

14 15

qui dicunt wrongh tunc pnt deponi i placito hoc est
forlegges et si ille aliquod dampnū incurrerit postea
qui eas possidz imputet sibi dūmodo hoc factū fu
erit in eoz wrongh S; si quis stodd hors apposuerit
in illo mark in quo nichil iuris habuerit tūc pnt cō
possessores illi? mark monere cū ad hoc laghdeele
hannū q; recipiat suū stoddh ad domū suā z si no
luerit z ille postea aliquod dampnū incurrerit im
putet sibi q; sine voluntate eoz nō pnt deuastare
grāmīa eoz nec annonā cū suo stoddh Sed si ali
quis emerit in alterius mark terrā aliquam causa
fraud; cū una marca v; duab; ut sic deuastet eoz
mark cū suo stoddh tūc pnt cōpossessores b; m; esti
matōz auri cōpellere ipz ita apponere put sustine
re pnt eoz mark z apponerē ad eoz pmutatē sicut
apponūt porci ad pascua qd; d; olohū et b; m; arbi
triū eoz qui in illo mark habitāt apponant q; iphi
meli? sciūt quot eoz mark poterit pascere S; si il
le eque q; dicūt hors efficiant scabide z possessor ea
rū noluerit eas buare in terra sua speciali tūc pnt
cōpossessores illius mark illas in placito deponere
h; ē forlegges z pellere eas i loca paludosa q; dicunt
dynd z inficere eas sine oī iniuria qd; d; wide. et hoc
idē iudicabit de equab; domit; si efficiant scabide
q; morbus vnus cōtaminat alias.

Om stoddh hors Caplin lo. *Om stodd hors*

Hwo som haffuē stodd hors haffue thm i folo
i fin eghen mark oc haffue til them hproe wil
han ep thz gipre men oher meth thm bondhena

wongh tha mwe the thm forlegge a thingi oc fā
gher hin nogher skade fichen ther horsen a hafue
hiem gīald om thz wordher i wongh En ho som
haffuer stood hors a thn mark ther han haffuer ic
ke i ta mwe egher mē lagdele hannū til attaghe si
ne hors hiem en om hā wil ep oc fanghe the fithn
skade wide figh thz selff forti at othen there wil
lie ma han ep heldher dde there gress a fellet eller
there korn m3 stood hors En kober man a annen
manz mark for swīg anthn for en mark eller to
eller mere forti at han wil dde there mark meth si
ne stood hors tha mwe eier effther gud3 wprth
thing nōde hānū thil attaghe so til som mark ma
tole oc legge so til there fellet som swīn legghes
til olden oc the thē i bp booz wolde thz forthi ath
the wide best hwat there mark mo tole oc fde.
Worde stood hors scabet oc wil then ther a ep gō
me thm serlinge a lūt eghz tha mwe eghē thm for
legge a thingi oc elche thm i dpynd oc dra be thm
vthn wide Thz samme er oc om thanie hors om
the worde scabet forthi ath thet fangher hors aff
annet.

Qui h3 qz aīal nō tenēdū in iacturā et dampnū alimētī al
cerius iusti si qdūpes paupiez fecisse dī S ceterz sciēd rō penltē
mī S quia vna ouis morvida iuficit aliā.

Thwre mā scal medh lōlā Cap. lvi.

Pro pecoribus siue iumentis in agris vel prat3
in domū ab ductis quod dī intagh3 debet po
ni pignus bī arbitriū vicinorū qui dicunt granne
qū publicat eorū hegnet Sed tū ille cui? per? dāp

nū intulic pōt exponere quātū vult ⁊ luret insuper
cū rj homib? q? ampli? dāpnū nō intulic per? ei?
Itē nota q? pignora tali mō ipignorata si nō fu-
erint redēpta aū fēstū oim scōz tūc nō tenent ad
restitucōem qui habet illa. *hinc mā scilicet vrd*

lōff
Chinc mā scal wēd lōff Caplin loi.

Eor fa ther worder i tagz antheu i korn eller
ēgh scal lagepant forlegges so sō eghe wor-
de om latte thū thū the legge the mark i hegnz
or so scal lōff som the worde til eens lōff En tha
ware hin wet log ther skade giorde atlegge wth
so mōghz som hā wil or swarie a m3 rj mēz eed
at hās f. giorde ep mere skade Wordher pant thē
fore intrekt fa er lath ep lōff for alle hellighūs dag
tha ware thet forgiordh.

Mebiterū vicinor? q? tles melius sciūt sic alibi referē ad vici-
niā facit quosdā de p̄scriptionib? Itē istud iuramētū ē super
fēro alieno iō debet fieri p̄ verbū credit alias iurāo subiret
ancops p̄ iuriū p̄l videamus ff de in litem iurādo.

Om gertzel Caplin loi.

Villibet d3 suas sepes sepire b̄m arbitriū oim
cōpōssētoz ⁊ b̄m q? possit i villa ⁊ bool b̄m
iustū funiculū ⁊ p̄ stuff nō sepiūt nī illō sit for-
te sellet in villa tunc sepiet p̄ eo seps que d3 hōff
degerde Itē nota q? oēs tenent p̄ fundis suis qui
inhabitati sunt hoc ē b̄p̄gohjer facere sepes S3 p̄
fundis nō inhabitatis q̄ dicūt obp̄gde i villa tenet
ille q̄ possidet facere sepē q̄ d3 hōff degerde ⁊ ceteri
vicini qui dicuntur granne faciunt sepem a latere
si sit incidenda q? dicitur om a faller et qui nolū

*Eodem lib
cap 78*

erit sepem suam facere infra illā diem quam p̄fisi
gunt cōp̄fessores soluat penā pecuniariam que
dicit̄ wīde d̄m arbitriū eorum quod arbitrati sunt
Sed si nec voluerit sepire nec penam pecuniariā
soluere tunc vicini eius qui dicuntur granne d̄nt ali
cui iniungere q̄ agat in eum ex pte omniū eorum
et conuincere euz ad tres marcas tam bondoni q̄z
regi.

Om gertzel Caplm loij. Om gertzel

HWer mā scal sin gard gerde so som alle eghē
giffuc ia til oc so som hā a i by oc bool effther
reth reb En for stuff gerde mē ep vthn thz er forte
fellet i by tha gerdes ther for hōffdegerde Alle mē
sculle gerde for ther toffte ther bygd ere en for v
bygd toffte i by gerde hinfther a hōffdegerde oc
alle granne hōcgerde om a faller En hwo som ep
wil gerde sin gard a then lagdagh ther eier leggē
gialde wīde so som wīde legghes En wil han ep
gerde oc ep wīde gialde ta sculle grāne befale en
mā om alle there dele oc sōge hin meth dom til iū
mark booth bōde oc so kōmghen.

primo lib
cap: 55

Quilibet debet quod omnes tangit ab omnibus est appro
bandum Itē ratio finis ppter contumaciam sic ciuilit̄ ppter
contumaciam fit missio in possessionē de do et cōiū. S̄ prout
s̄ criminalit̄ ad auctorit̄ bonor̄ p glo c veri super v̄ pbatū de
dolo et contuma.

Om agher gardh Caplm loij.

Ovilibz tenet̄ facit̄ sepē q̄ d̄r agēgard hēnt
terrā ad eliatōz auri s̄ p stuff nō fiūt sepes
Itē si forte q̄ dicit̄ felleth vni? occurrerit alterius

6
14 15

hegnet tunc dñt ille quorū sorta est et fellet erigerē
 dimidietatē sepiū et illi qui possident wongh reli-
 qua dimidietatē ita exhibeat uterqz alteri equali-
 tate que dicit iassnz quia qđ nūc impeditur vni pti
 anno futuro impendet alteri z si ita contigerit qđ
 illi qui possident hegnet vñ illi qui possidēt fellet no-
 luerit facere dimidietatē sepiū tūc illi qui possidēt
 wongh si incurreret aliqđ dampnū ppter debilita-
 tem sepiū ppriaz imputent sibi ipi Sz si dāpnuz
 aliquod incurreret ppter sepes hoim alteri? mark
 huc illud puenerit de aialib? pprijs huc alienis
 tūc soluat ille dampnū illatū qui debuit sepē pstru-
 ere Et si nullus recognouerit se sepē illā possidere
 per quā dampnū illatū est tunc dñt sepes per funi-
 culū distribui et ita agnosceretur cui seps illa perti-
 neat z super quēcūqz iustus ceciderit funiculus nō
 habeat potentiā defendendi se lege sed soluat pe-
 nā pecuniariā si prius fuerit arbitratū et insup to-
 tū dampnū Sed si nec voluerit sepē facere nec il-
 lum exponere qui facere deberet tunc dñt illi qđ pos-
 sident wongh iniungere alicui de iphs vt eis extor-
 quet iusticiā Et si sniam sustinuerint hoc ē tolethe-
 dom qui sepes debeāt facere tūc quilibet conuin-
 tur ad iij marcas regi et totidē bondoni.

Om ager guard **O**m agher gard Capiti loij.

Eodem lib:
cap: 55

Wonghs garoz gerde hwer man so som han-
 daffur guloh wprthingh i bp nīe for stuf ger-
 des iche en om so wozher ath en bps fellet faller
 a mooth annē bps hegnet tha sculle hine ther fellz

eie reſe halff gard wet hine ther wongh eie oc hol
 de ſo iaſſnet forthi at the ther nra haſſue fellet, fā
 ghe at aare hegnet, oc thyrffue ta thn ſāme iaſſnz
 weth/om ſo wordher at anthen the ther hegnet
 eie, wille ep gerde halff gard oc holde iaſſnet, the
 ther wongh eie ſange the ſkade, gōmē there eghn
 gardh, haſſue hiem giald, en ſanghe the ſkade aff
 othen marks men gard, e hwat heldher aff there
 eghz fā eller aff andre mēz fā tha gialde hin ſka
 den effther then garden ſulle gerde, En om engē
 mā kennes weth thn gard then ſkadē gōp, tha ſc
 ulle marke men rebe garde oc wide hwem hā hō
 rer thil oc then ther reth reb faller a han haſſue ep
 mold til at bimde log for ſig mē gialde ſo wide ſā
 fōrer wor wetherlauth, oc gialde effther ſkade gi
 ald, En wille the ep gerde oc ep wtlegge thn ther
 gerde ſulle tha ſulle the ther wongh eie bede en
 mā om aff thm ſeiſſue atſly thm reth, En tole the
 dom tha faller hwer there ther gard ſulle gerde
 til iij mark bonde oc iij mark kōmghen.

Quilibet tenetur ratio assignatur ut s. c. primo.

Uwar lenge gerde ſcal ſtande Caplm lix.

Eps que fit p filigine debet ſepire añ paſca z
 p alio ſemine qđ dicit moor ſeed debet ſepiri
 añ pētercoſtē et debet ſtare ad feſtū michaelis niſi
 ita fit ep omis anona pri? fuerit inducta z collctā z
 qui prius diripuerit ſepē ſuā ſoluat omē dampnuz
 qđ ppter ablatiōem ſepis ſue fuerit illatū.

Uwar lenge gerde ſcal ſtande c lix.

*Uwar lunge gerde
 ſchal ſtande*

Thā gard thī for rogh sattes skal wære gerd
om polke elī fōre or for waz seod om pinc-
dag or scal flāde til scti michael dag othū alt korn
kōmer fōre ind hwa sō gard fōre optagē gialde
effther al thū skade ther giōmē hās gard gior des
¶ Sepes q̄ sit p̄ota sepes q̄ dicuntur rogh wongh gerde dūc sepi-
ri an festū bti martini Sepes aut̄ q̄ dicuntur worlede gerde dūc
an festū valburgs sepiē Thors S xliij quia terra sic requirit
in crescendo et merendo.

Om abeldhgard Caplm lx.

Vilibet debz hbiūph suū pomeriū z suū kool-
gard z suū tofft gardh ēuare cum sepe sua si
voluerit habere eā in hegnet z hoc pro omnibz a-
nimalibz hoc ē for all kpnz fā nifi p capris bobz z
porcis quī dicunt gardbypder qz debet cōuicere bō
donē ad hoc vt seruat suūgard brypder De istz eu-
rīs supradictis nō pnt aialia induci qd̄ dicitur inta-
ge nifi solū capre vel nifi q̄ aliqd̄ aial depositū sit
in placito hoc est forlagth Sed si aliquis violēter
intrauerit pomeriū alicuius vel koolgardh et fura-
tus fuerit caules vel poma pro hys adeo bene pōt
fieri fur ac si furatus fuisset alias res Sed si ali-
quis amiserit vestes suas in pomerio alteri? nō p̄t
agere in eū pro raan.

Om abelgardh Caplm lx.

Abelgard or koolgard or tofftgard scal hwer
man sig selft witthe m3 in eghn gard om hā
wil haf sue thm i hegnet or worthe thz for alle hō
de fā othen for gedher ene or for garbypder so sō

er øren eller smjñ forti at han skal dele bondheu
til at gøme sine garbypøher. All thysse garde ma ic
ke fa in taghes othñ geøher othñ at thz er forlagt
a thingi. En bypøher nogher mā annē manz abel
gard eller koolgard oc stiel kool eller eble tha ma
han ther fore worde thimlf so som han stole i hās
hwas andre colte. En misther man sine klædher i
annē māz abelgard tha ma han ep sōghe ther eff
ther m; raen.

¶ Quilibet debz ratio q; quē tāgit emolimentū tāgat & em?
sed si aliquis q; in ill' reb? vñ mittit furtū ac l vulgar? S; si
q; et S; q; furci et l vep S; eoz ff de furtis l; si aliq; rō q; dedit
opam rei illicite iō imputet sibi dampnū l d c clerico de homi
ciō c cōtinebat ff de regulis iuris l culpa.

¶ Om vragh Capil'm lxi.

¶ Vragh id ē res aliqua q; dicit vragh terre cō
pulla quam null? qd d; effther kōmer regis ē
quia ipse possidet omnia littora que dicuntur for
strādh et illud quod nullus alius possidet rex pos
sudet.

¶ Om vragh Capl'm lxi. *Om vrag*

¶ Vragh ther til land kōmer oc enghen mā spl
gher eller kōmer effther thz a kōmghen forti
at kōmghen a alle forstrādh oc thz ther enghen
ma eie thz a oc kōmghen.

Vragh. i. res aliq; vñ Nota q; rex fm hanc legē possidet oia
littora que dicūt forstrādh ut hic et ifra c lxi in magna glo
in fine hoc verū nisi terra vñ cōcurrat ad aquā cōmunē tūc
aqua ē regis et alter retinet terrā ex q; sequit q; piscatura est
regis hilla terra nō fñiat piscatorib? nec ad incrandū nec ad
rechia l casulas sine licēcia possessoris ut sup li i c liij in glo.

¶ Res aliqua Regis est hoc videtur contra l. i. C. de naufragijs
 li. x. et extra auct. nauigia C. de furtis nec videtur valere ratio
 lre quia littora maris nullius sunt sed omnibus communia
 isti de rex diuisione S. et quidē sed respōdet qd istud est equuz
 ex quo nou apparer alius dñs et si tūc exactor caperet ptra
 illū essent iura allegata cōsulcū eēt tamē i foro anime qd aut
 totum aut pars distribuereť impios vsus in remediū fidelīū
 aīaz ar auct omīs C. cōmunia de successionib?.

Chwilkhet wraagh et Ca lxij

Minor piscis qz sit Aprī nō vocatur wraagh sz
 qd in possessione alterius fuerat sed oīs res q
 possideri pōt et potuit et poterit regis est si nullus
 sequit qd dicit kōmer effther Sed piscis quā vn?
 homo portare pōt sicut est delphin? et hiel et eorū
 fimiles vel minores nō iudicant wraagh Sz ma
 iores pisces sicut sunt Apriones ceti et list et eorū
 files quos vn? hō portare non possunt vocantur
 wraagh et rex eos possidet Itē qui cetū inuenerit
 anteqz ab eo sustulerit indicari debet exactoriz ha
 bere p labore suo quantū portare pōt si pedester
 sit si equos pond? equi si plaustrās pondus plau
 strī z si quis inuenerit eū qui habet nauē debet tol
 lere quantū nauis illa portare pōt z maior non dī
 nauis esse et postqz ille prim? sustulerit ptem suā
 nullus debet inde aliquid auferre sine volūate ex
 actoris Et si aliquid inde accepit sine volūate ex
 actoris et postea incausatus fuerit vel exponat qd
 recepit et insuper emēdet iū marcas vel defendet
 se iuramēto rj hoīm qui dicunt lagefesse mē de ea
 dem prochia in qua habitat Sed quicūqz exactor
 cetum habuerit vel acquisierit et regi non tulerit

Inde ptem suam amittet exactionē suam.

Ehwilkhz wraagh er Caplin lq. *hwilkhz wraagh er*

Mannefiske en ityri er ep wraagh En hwat sō
ste eller tømmer ellē klæder ellē nogher thing ther
mā kēner at i hēdher haffuer wæret kōmer engū
mā effchē tha er thz wraagh oc a kōmghn En fiska
ther en mā ma bære so som er marwijn oc hiel oc
thes lighe eller mpyne thz er ep wraagh for uthn Ap
ri ene forti at hwalff oc list oc sturi oc alle store fiske
ke ther mā ma ep bære the ære alle wraagh oc thm
aa kōmghn Tho hwa sō hwalff hiethe fiske han
scal fiske en han tagher noghz aff sie ombolmā thil
oc haffue for sit arbejd om hā er gāgher mā fin
byrde ride mā heste byrde aghnde mā woghū las
oc kōmer mā til meth skib haffue skibs færm tho
ep store skib en sep æret thz er tre aare a hvert bord
Siōhū thū fiske haffuer afitaghz fin lod tha scal
engheū mā aff tage uthū ombulmā loff En tagē
noghū mā uthū hās orloff oc giffue ombolmā hā
nū saagh lade wt anthū so mōghz som hā togh oc
bōde a iij mark eller giffue xij mēz eeth hwilke sō
hā hā fanghe i thz kirke soghū sō hā bōde i oc tho
lagh fesse mē En hwilkhū ombolmā ther hwalff
foor oc epfōrer kōmghū fin lod aff miste fin leen.

Minor piscis Quia domia nō debent esse sub incerto sed cō
tra mare est oim et omuibz cōmune sic etiā piscis isti de re
rum diuisione S et quedā uide glo ibidē in v p hoc lictora Itē
alia que hic statuit sunt uolūtaria et equa Vtrū mare pōt
prescribi cū sit cōmune omnib? Nota licet mare sit publicum

B iij

En fiske

straff

sicut et flumē tantum dominū maris potest prohiberi cāto tē-
pore cuius initij mēoria non existit ut l vsum aque et l dilige-
ter C de aque ductu li xi sicut dicit de venetis et ianuenib?
q prescripserunt etiā mare pūcipe sciente et patiente Item
aliquis potest p̄scribere ius piscandi in loco publico et iure ut
possidetis ar l si quis q; et l sane si mare ff de regulis iuris Itē
qualiter flumen potest esse publicum p̄prietate et vsum quan-
doq; p̄prietate non vsum quandoq; vsum non p̄prietate pro istis
li i C fossa ff de flumib; et ne quis in flumen ff de loco pub-
lico fruendo li i in principio glo ij Item si delictum sit cōmis-
sum in mari qui est in proximo loca habet cognoscere C de
classibus archatibus l unica li xi sicut in simili tenet io an e-
ubi periculum de elec in vi de electione pene mortui que spec-
tat ad ciuitatem proximam et si distarent equaliter a duo-
bus dominis locus est p̄uentionū ff de iudicijs et ne quis l
si quis postea et in simili per io an in nouellis de obliga ad ra-
tionem c i vel ambo dñi similis ff communi diuidendo l ar-
bor § de vestibulo.

Item ff ne quis in loco publico l littora ubi dicitur q littora
sunt populi romani Respondetur hoc verū quo ad iurisdic-
tionem ita si glo super v littore in l i de rerum diuisione Item
rex datus est rex liberi nemini subiectus sicut dicit bar. de ci-
uibus ciuitatis si te promissus ideo sicut ibi populus est prin-
ceps in sua ciuitate ita rex hic in suo mari bar ne quid in lo-
co sacro l in iniurijs.

Item cursus aquarum flumina et littora pertinent ad eū
qui habet regalia ut x coll que sunt regalia c i et notatur in l
ij in principio ff ne quis in loco publico et per bar in l i ff ne
quis in flum publico.

Om skibbroth Capitulū lxiij.

Si quis naufragium passus fuerit et illi qui fu-
erunt in naui viui venerint ad terram nullus
eractor vel alij presumant contractare res eorum
illis inuitis anteq; ipi eas resignauerint hoc ē s̄pore
the selfsue ita q nullo modo possunt eas recupe-

rare hoc est bierghe nec per se nec per alios merce
de conductos nec aliquis presumat impedire ali
quos quos ppter mercedem possunt conducere.
Sed si testimoniū eorum affuerit qd vel exactor l
famulus suus vel aliquis alius spoliauerit eos re
bus illis aliquibus vel inhibuerit ut nullus in
uet eos anteqz resignauerint careat exactione sua
et exponat quod de bonis illis recepit z emēdet iij
marcas Et si aliquis alius spoliauerit eos prima
exponat quidquid inde recepit et insup soluat regi
tres marcas z alias tres soluat illis.

Om skibbroth Capitulū lxiij. Om skibbroth

Berpt her man skib oc er folk a oc kōme lewen
de til landz haffue enghen man wold til at kō
me neer there coste hwerkhen ombosman eller an
nen man fōr en the kōnne thet selfsue engelwō
de bierghe anthen meth thm selfsue eller meth leie
men oc hwerkhen ombosmā eller annē man haff
uer woldh thil ath formene them thz folk thet the
mwe atleie fanghe En wordher ther sandh wi
thnes byrd thil at ombosman eller hans swene rō
wer then affnogher there costhe for en the ower
ghiffue thet selfsue eller forbiwdher folk athiel
pe thm thē the mwe fāge atleie misse sūth leen oc
ladhe thet wth ther han togh aff them oc bōdhe
for fulbōdher En rōwer nogher annē man them
lade wt alt fōrth ther han tog oc bōde a iij mark
them oc so kōmghen.

Naufragium-concor l primo C de naufragijs lxiij. auct

uauigia & de fortis & est cōstitutō equissima licet pessime ser-
uatur vide c. excomūicationi cū glo de raptorib⁹ qualiter in-
currūt excomūicationēz ipō scō hoc verū qū prius sunt moni-
ti de quo gūil in reportōno aureo ti de sen ex § casus quibus
ipō iure est excoīcatus vide etiā glo in c. dispensatiōis h q viij
in v̄ despiciūus Itē spoliātes naufragos fm̄ leges terre tā-
q̄ p. stghbroff cōuincūtur et eodem modo puniātur ut in cō-
stituciōne cristoferi regis § xxx.

Om falsa Capil'm lxiij.

Si imputatū fuerit alicui q̄ sit stigman vel q̄
falsarius sit vel incēdarius sit q̄ d̄ mortbren-
ner debet defendi p̄ noiātos in h̄areth hoc ē cū tri-
bus hominib⁹ in quolibet fierthing illius h̄areth z
illos debet exactor noiāre of ali⁹ qui est wuldough
qui nec est cognat⁹ illi⁹ qui agit in eū nec alterius
Itē nota q̄ incausatus pōt tali modo in ista lege
manifestare inimicos suos q̄ nullus defendi coga-
tur vel debet per inimicos suos Sed qui nomina-
ti fuerint vel debent incausatum absoluerē vel dā-
pnare hoc est swærie thil eller fra quia nullus po-
test alium silendo dampnare ad mortem vel ad
absolutionem et tamen anteq̄ nominati fuerint
debet iniuriam passus contra iniuriantem eodem
placito iuramentū suū exponere z nisi iurauerit
nō teneātur noiāti discernere.

Om falsa Capil'm lxiij.

Om falsk

Ed̄ falsk oc formortbrād oc om mā wides at
hā er stigman sculle mē wæries m̄z h̄aretz neff
nā thz er at'tre men aff h̄wer fierthing thē i thz h̄a-
ret ere thm̄ scal ombolmā eller en wuldough man
ther icke a selff i the dele oc ep a byrd h̄werthē wet

hinther saagh gissuer oc ep wedh hin ther for sa-
agh er Then tho for saagh er han maa i then
logh wrettthe fine openbarlighe wuener so so for
er sauth forthi ach enghen man scal nō des thil at
warie sig meth fine wuener The oc ther neffde
worde the sculle anthen swarie hin ther for saagh
er til eller fra forti at men mwe enghn man dōme
thpendes enghn mā kan oc sāghe haretz neffn aff
annē othn at hā swarer hannū gerning i hand aff
fin hals eller aff fin xl mark.

¶ Si imputatū inimicos concor auct si dicatur **¶** de testibus
de hoc sup primo li c i absolvere concor l preses **¶** de sentētijs
inter locutionibus omniū iudicum silendo quia i criminali-
bus probationes debent esse aptissime per l sciant **¶** de pro-
bationib? et sup li ij c vij si discordā in glo et li ij c x in glo alij
qui textus habet thoe i. restari. nullus post aliū convincē
fm istas leges per testes ad dampnationē vite vl xl marcar
Si imputatū Nota hic de ultimo § huius capituli quasi in fi-
ibi et tamē anteq? x sic simile sup li ij c xl neffnigi § ultimo
in textu et in glo Nota cōquerens causas aliquas si pmul-
gauerit sup quib? denominati qui dicunt stockneffend fece-
rit de nominari et postea omnino non fuerit causam p secu-
tus tunc soluat bondoni tres marcas et regi sex tamen aūq?
nominati fuerint debet iniuriā passus cōtra iniuriāte? eodē
placito iuramentū suū exponere et nisi inrauerit nō teneant
discernere stockneffend et tertio placito dñt per duos fillingh
moneri ad discernendū Thord § ix vel vñ Nota de duob? fill-
lingh textus legis nō loquit? iō defectus ille corrigat p thord
§ vñ et § xxiij sine quibus duob? fillingh nullus iniuriā pass?
pro gressu fm legē habere poterit p veridicos sine neffningos
ut etiā sup li ij in pre declarat c xl neffnigi in glo Itēz Nota
q? prosecutio omniū causarū sup quibus teneat stockneffnd
discernere debet fieri per tria placita thord § x Si impnta
Nota text? nō loquit? de stockneffn et etiā si nō fuerint xij in

placito & ideo deservit iste corrigatur p correctioz thori **S**exte
Nota in § ultimo istius capituli scilicet tamē anteq nomia
ei fuerint acc. & simile ius est de neffuings i causa rapine de
supl ij c pl neffuings § ij et vlti & c xli qui iuraverit si impu
tarū Nota ista sunt crimina excepta actionis vel crimina ex
cepta scilicet crimē per iurij falsi testimonij incestus sortilegij
crimē falsi raptoris vgis et monialis furti lese maiestatis pccū
contra naturā sumonie sacrilegij intrusionis homicidij heres
proditoris pte et alia similia pccā vel crimina que post per
actā pniā ipso iure irrogant infamiam sed io ij q iij § por
ro et per ber dicitur reum c nisi cum pndē § ppter conscien
tiam v duntaxat et ibi melius per hosti et de actu c iij per
manconella super b quia laicus per ber et infra c c de cetero
scz de testibus dicitur i per hen. et c qm idem c i per hen. et
vtrum infamia talium criminū abrogatur per purgationez
patet sup li ij c xviij qui scrutinium in glo et hic

Nota similiter secundum hosti de purga ca c extuarum q si
infamia post purgationez non cessat sed magis vehementer
inualebit tunc non abrogatur sed de iure potius iterato pur
gabitur ut in c ceterum et c preterea de testi cogend et c pa
storalis de excep et c li qui matrimonij accusare pnt et ratio
est qui de nouo emergunt auxilio indigent ff de interrogato
rijs actionibz de etate § ex causa & noua res nouum consiliū
et remediū exigit ff de ventre inspiciendo li i in principio &
si noua causa allegetur puta quia fideiussoz mortuus sit ite
rum erit equū pāre cautionem ff ut in possessionē legator
l plaue et nouis morbis noua consuevit antioda preparari
extra de iura calump c ceterū et l b c ut cōstituet hec ber de ex
cep c pastoralis in b de nouo.

Ch milibz falsis et Caplm lco.

Siquis posuerit incudez et stabel et percusserit
denarios sine voluntate et mandato et cōbul
serit falsum argentū et emit et vendit aliquas res
cum denarijs quos scit esse falsos vl cum falso ar
gento hoc totum vocatur falsū Item nota q qui

fecerit falsum man? eius erit in ptate regis et qui
habuerit ex eo falsū tenet habere recōpēlatōz dāp
ni qđ dē skade giald Sz si aliquis decept? fuerit z
recepit ab aliquo ignorāter falsū argentū vel fal
sos denarios et portauerit eos ad monetariū vel
aurifabrū qui scit discernere z noluerit cū eis emē
anqz sciat utrū sit falsū vl' nō tal' non tenet vocari
falsari? Sz agat in illū q̄ dedit ei falsūz ille q̄ soluat
ei dāpnū suū vl' defēdat se lege et falsum tñ rema
neat sub testimonio bonoz ubi fuit inuentū z nū
qz emat pro eo de cetero nec exponat venale Sz vl'
d3 abūci vel cōminui l' in mare deūcūta qđ null? in
ueniat illud de cetero. *hvorikz falsk er*

¶ *hwilkh3 falsk er Caplm lxx.*

E Allsk er thet om mā setther sketh eller skabel oc
flaer pēninge vthen kōmghns orloff eller hās
both oc brenner falsk sølff hwilkhū mā ther falsk
gør eller met falsk wordher frōnnen eller for falsk
word feld met loghū tha a kōmghn hās hand oc
han ther falsk feck haffue aff hannū sin skade gi
aldh En wordher mā nogher swegen oc fāgher
falsk sølff eller penninghe oc ber then til mynther
eller gulmedh eller annen man ther skøn kan a at
skade oc wil ep købe m3 sør en hā haffuer prōm3
om thet er falske eller ep tha er han ep skuldough at
hede falsker En om han wed sin købe mā tha gif
ue hannum saagh oc haffue aff hannum anthen
skade gialdh eller logh oc falsketh bidhe meth wi
thnes byrdh ther som thet wordher hūth.

Thz falka ther so wordhē fronnz scal ep mere vt
ghiffues men scal anthen brennes eller i spndher
huggheſ eller i haſſ kaſtes ſo at enghen mā thz
npde maa.

ignominia
Siquis posuerit Vide li C de falsa moneta ubi pene ponū
tur sed si deceptus q: ignorantia eum excusat per dēram li i
ibi ubi dñs ignorans Nota q: istud capit si quis posuerit in eu
de extractū ē de legib? ipialib? C de falsis ministris & C de fal
sa moneta causa adiecta.

Om mordbrand Caplin lxi.

Hoc vocatur mordbrand qñ aliquis sub nocte
ſilentio vel alio mō clanclo ignez ſuppoſuerit
domui alicuius et ſi deprehensus fuerit adiudica
bitur morti et dampna illata reſartōnant de bonis
eius et inſuper xl marce ſoluant bondoni ſed ſi cō
uictus fuerit legaliter pro illa cauſa ſoluat damp
num et fugiat de terra donec rex ſecerit ſecū gra
ciam ſuā.

O m mordbrand
Om mordbrand Caplin lxi.

Ther er mordbrand om mā anthen om nathe ti
de eller i lōn ſar til oc ſetther iloh i manz hws
wordher hā taghen wed ſodane gerningher tha
haſſue han ſorgiorth ſin hals oc ſkadhen gialdes
effther aff hās gootz oc xl mark bondhū En wor
dher hā ſeldh at loghū ta gialde effther the ſkadē
oc rymme ſelf landhz e til komghū gøret anē na
de wedh hannū.

Hoc vocat Pro isto c & ſequenti facit C qñlite ſine i vindi li i
h & c int de imūitate eccle Nota iſtō c hoc vocat mordbrandh
& extractū ē de legib? impialib? ſez ff nouis li ix ti ix ſez de iur
cedio rapina naufragio e ſile ſequs titul? ſez de ſigmā.

Om Stigman Caplin lxxij.

Ille vocatur Stigman qui vel iacens in filua vel
ombraculo qđ dicitur skiml vel in cāpo vel iuxta
viā et spoliauerit equitatē vel plaustrantē vñ pe
destrem et fugerit cū rebus illis ad latibula sua et
zelauerit et si deprehensus fuerit in scđā illo adiu
dicabitur morti et portio sua solvatur regi Sed si
cōuictus fuerit per legē resarciat dāpnū de bonis
suis qđ intulit et xl marcas soluet bondoni ⁊ caput
eius erit in potestate regis qđ quilibet tenetur ro
borare parē.

Om Stigman Caplin lxxij. Om Stigman

Stigman er then thet anthū liggher i skow el
ler i skiml eller a hede eller a farne wa ie oc rō
wer anthen ridende eller agende eller gāghende
oc sōgher mȝ thȝ fiellther oc lōn wordher han ta
ghen wedh the gerningher tha haffue forgiordh
fin hals oc fin howȝ lod med kōmghen En faller
han atloghen gialde estther skadhen alf sȝth eghȝ
gootȝ oc xl mark bōde oc hā wa re selff i kōmghā
wolo forti at fred skal hwer mā spricke.

Ille vocat Stigmā De isto clup c. primo et in usu seu. c. de
pace tenenda § publi.

Om hedehe brenne Caplin lxxij.

Siquis supposuerit ignē in campo et incende
rit alteri? vñ thefangh hcut ē mlticas vel gle
bas qđ dicunt torff vñ si ignis accensus currendo ex
cendat ad filuā et eaz deuastauerit tunc soluat ille
dampnū qui ignem portauit in campū licet nichil
pposuit cōburere nisi qđ suū erat speciale vñ omni

C

secund. lib
cap: 76

bus esset sine dāpno Itē si ignis ille extēdat in vil
lā domū alicuius tūc idē est iudiciū Sz si pastor vl'
marcenarius aliquis qui nō est in cōmunitate cuz
bōdone ignē in cāpū portauerit z inde tūc euenes
rit aliqd periculū non tenet bōdo resarcire damp
nū illud sed si hoc fuerit iputātū sibi defendat se p
neffn i kpn qz nec rogauit illd fieri nec pcepit Ta
mē cauci? est qz nullus supponat campo ignē nisi
ex volūtate omniū vicinorū qui dicunt granne vel
cōpōstelloz ut ita destruāt terrā que vocat mose
vel cāpū et personaliter aderāt et diligēter caueāt
ne ignis ita incessus inuadat alterius mark z dā
pnū aliqd irrogat Et si accens? fuerit ignis in cam
po vni? velle qd dicitur bp mark tūc possēdores il
lius bp mark vbi ignis accensus primo fuit si dāp
nū fecerit vel soluat dampnū vel exponāt illū qui
primo ignē accendit.

Om hēd. brynde

Om hēde brenne Caplm lxviij.

Etther mā ild i hēde oc brēner mās prthesāgh
Op so som er anthū liwng eller tōtff eller om
hā lōber i skom oc brenner oc spiller skom tha gial
de hā skade effther thē vbaar ildhū tho at hā ac
thz icke at brēne othū sūth eghz ellē thz ther skade
lōs more lōber oc thū ildh i hws ellē i bp ta er thz
slicth sāmē En bar hprde eller āneth hion ther ep
er i bōdhūs felligh wt ild othū hās wīth oc othen
hās orloff oc kōmer ther nogher wode aff tha er
bōdhū i skplaug atgialde thz Wil tho nogher mā
wīde hānū thz tha giffue for neffn i kpn at hā thz

Ord
58

Consilium

ep bath eller ep bōdōh Tho er thz warleer at engē
mā setther iloh i hede vthn at aile eier worde sam
sette om at brenne anthn mose eller hede oc gāge
selfue met oc wothē at ep kōmer ilo i annē maz
mark thm til skade en om ilo settes i hede a en bp
mark oc gōre skade a ānet bp mark the eier thē a
thn bp mark bo thē ilo settes fōrst i gialde āthn eff
ther skade eller legghe wt thn ther ilo sette i fōrst.

¶ Siquis posuerit Vide l siquis fumo S qd dicitur ff ad legem
aquileā Nota istd caplm Siquis posuerit ignē x̄t̄ ex̄t̄ actū est
de legibus impialib? lcz ff nouis ci de popularib? actōibus.
Nota relquahedhe Mirica mola l3 b̄itō d̄r q̄ ē idē q̄ geneſta
Siqs imputatū Nota in isto c ē defect? q̄ t̄t̄t̄? iste nō loquit
de herbyune skogh flar et l̄l̄r nō loquit vtz dep̄henli in delie
to hui? capli captinari debeāt et excoſari et iste defect? cor.
in cor Thorō S xij.

herbyune
off laar

¶ Om noghet wider annē at han haffuer
forgiorth hannū Caplm lxi.

Si aliquis imputauerit alicui qd eū destruxerat
cū sortilegio z incausat? cōfessus nō fuerit qz
uis agens cōiecturando sibi imputauerit tunc alē
defendet se sum nominatis in prochia pro aduersa
sario et similiter pro epō.

¶ Om noghet vidhet annē at han haffuer
forgiorth hannū Caplm lxi.

Om mā v̄ndi
annē trolom

¶ Om man vidhet annen mā at han haffuer for
giort hannū meth trolom oc gāgher hin ep
medh ther setthz wordher oc getther hin hānū a
hand ther setther ta warie hin fig m̄z neffn i kirs
ke soghen ther saghn giffuer bode for hin ther set
ther oc so for biscop.

Siquis imputauerit Nota cū isto c concordet lex imperialis
 Et de maleficiis et anathematicis l nemo Item pena sortis
 legorū multiplex est sunt em infames et nō dnt recipi ad eueh
 aristiā xxxi q v per totū et si se nō correperint dnt vberibus ca
 stigari et incarcerari xxxvi q v c cōtra vdolozū fm leges capi
 te puuiant Et de maleficiis et mathematicis l nemo.

Finis Tercij libri.

Registrum Tercij libri

Om lethingh Cap i
 Om leie dreng eller trel kōmer i lething c ij
 Om hesteleie oc bynie c iij
 Om vaben c iij
 Ho skib skal til rede c v
 Om annē mā feller vðgerth c vi
 Om kōmghūs mā oc biscops c viij
 Hwo man mā taghe c viij
 At mā mā skippē ep minskē c ix
 Om lerde mēz iordh c x
 Om landeboos vðgerth c xi
 Aff hwor mōghz iord lethingh gōres aff c xij
 Aff hwor mōghz feste lande bo skal vðgiðre c xij
 Om mā booz a sin eghn iord oc tagher annēs fel
 legh til figh c xiiij
 Hwore herre mē mine feste iord oc gōre ep lething
 aff c xv
 Om mā haffuer iord i flere skiben c xvi

Man mā ep lōbe annē māz sriben op c xviij
At mē mīe ep sriben mīnske c xviij
At mā mo ep crithings hafue sāmēl ligge c xix
Hwō spres haffne scal erffue c xx

Om bothe maal c xxi

Hwō re pl mark splygher annē booth c xxij

Wabber mā annē a bōth bōdher c xxij

Hwōre bōdes for walcott c xxij

Hwōre bōdes for affhogh aff leuē mā c xxv

Om lesth c xxi

om saar booth c xxiij

om mā ladher sūth māhelleth c xxiij

om saar i antleth c xxiix

Hwōre bōdes for saar c xxix

Om saar līwles oc splyges ep c xxxi

Nota quō aliquis priuatur p affhogh pace sua li
ij c xxiij

Om bordagh c xxxij

om mā for saar aff annē māz so c xxxij

om mā huggher annē māz hest vndher hannū el
ler hans kledher c xxxij

om mā leer annē fine vaben c xxxv

om mā fangher saar aff annē māz vaben c xxxvi

om scal dele herrewerck wedh thū ther intercat so
tagher wath aff māz gard li iij c l s iij z iij

Om mā fangher saar i horefengh c xxxvii

Om bper c xxxvii

om en māz bper splygher aa annē māz bper c xxxix

om mā hitther bper c xl

om mā tagher annē māz bper miz wold ellē Aeler

E iij

c xli

Om lade stander i en skiben oc saalhuss i annen
li iij c xviij

om coltebootz eedh c xliij

Hware mōghz husbōde eller husfrue mwe skōdes
i mellom c xliij

Hwat kone mo skōde c xliij

Hware mōghz kone ther selff haffuer husbōde mo
giffue til siele giff c xlo

Hwilke sandmā skillic sculle om siele giff c xloi

Om agher fred c xlvij

om mā far m3 hiorð i annē m3 agher eller engh c
xlvij

H3 siket stoder oc wraath oc hiorð c xlix

Om inteckt f3 c l

om mā t3rer i annē m3 agher c li

om mā dr3ber annē m3 f3 i s3th korn c liij

om gardn3hing c liij

om mā r3dher annē m3 hest c liij

Nota si equ? mortu? vel macillētus z c li iij c liij S

liij S3 si cōcess? fuerit equ? z c ibidē c liij

om stodd hors c lo

Hware mā skal medh l3sa c loi

Om gertzel c lvij

om agher gord c lvij

Hware lenge gerde stande c lix

om abel gardh c lx

om wraagh c lxi

Hwilkh3 wraagh er c lxij

Om skibbroth c lxij

Om falsk e lxiij
 Om wilk hz falsk er e lxi
 Om mordbrand e lxi
 Om stigman e lxiij

Om hede brenne e lxiij
 Om troldom e lxi

Concordantie Tercij libri.

Om lehtingh primis xxi e fere oc om vgerdh oc vaben iij li.

Om fred oc xl mack li iij e xxiij et duobus sequentibus
 Om manhelleth li iij e xxviij
 Om bver li iij e xxxviij ⁊ tribus primis skode li iij e xlv ⁊ viij
 Hwat huffene oc bøn hion ma affhende li iij e xliij ⁊ primo et i cxxx S ultimo
 Om agher fred li iij e l et sex proximis
 Om inteckt fa li iij e liij et sex sequentibus
 Om tovrer li iij e li
 Om laan li iij e liij et li ij e xliij et xvi
 Om hegnet li iij e lix et tribus primis
 Om skibbroth li iij e lxiij ⁊ ij sequentibus
 Om falsk oc mordbrand oc stigman li iij e lxiij ad finē tercij li fere per totum
 Om wragh oc hwat kōmghū aa li iij e lxi et lxiij
 Om lerde men felle oc dosthers li iij e ix et ij sequentibus
 Om arath li iij e xxiij
 Om hesth li iij e liij et li ij e xxxiiij
 Om hede brende in fine tercij libri

Itē vithner nogher mā pa thingt eller er i logh
eller er i things vithne ther lagsøgt er eller er i for
budh eller er i banne withnē han fōst tha are the
alle felde ther hannū withner effther withner hā
sūt tha feller han ep vthen figh selff

Kpns neffn

For thūste lagescal mā waries mz kpns neffn kp
ns neffn er rī mē indhū tredie mās byrd fōst om
ther er thwilhwaat helohē modhē dōd fōr en bar-
net eller om barnet er so cristnet at thet mo erffue
thz scal mā wīde mz neffn i kpn

Itē mē scal vtlegge mz kpns neffn thz hā feck mz
hans hulfrue effther hennes fadhers oc modhers
dōd om han mere wil erffue

Itē bōrn sculle withne mz kpns neffn hwar mōghz
there stipfād ind fōrde oc so mōghz tagher hā we
Itē iord scal waries mz kpns neffn om bōdā haff
uer iord i wære thē kirkē kaller sūth wære

Itē for mādrab om han sier nep

Itē om iord er merckt meth steen eller stabel til en
by oc annē by wil haffue hēne bort mz markeskel
thz scal waries mz kpns eed fōr en sādīnē swarie
Itē om to tretes wed hwat atelbōde scal vtgiffue
tha thū ther fōst lertes giffue wt ellē legge en an-
nē wt mz kpns eed ther nermer er **I**tē om herres
werk om hin fāgher ep fulle sex mēz withne ther
adele **I**tē om nogher fangher ander nogh atgid-
me eller tū panch oc han mīsther thz mz sūth eghz
oc hin wil ep lade figh nōwe thē meth tha warie
figh mz kpns eedh.

Item om nogher rōwer dōd man oc seier na p
 Itē om saar thz liwse oc fplges ep m3 sandmē
 Itē om been gāge aff saar oc hannū wīdes flere
 en han kennes

Itē for ākens hugh been hugh keps hugh nāwe
 hugh haar drag iord skw trelbord

For hwer thūste bōdes anthen ser mark booth el
 ler giffue neftn i kpn

Itē om mā huggher annē māz klādhe m3 vaben
 Itē om mā leer annē sine vabē m3 willie oc gōres
 ther skade m3 tha warie figh hīn ther vaben vte
 dhe m3 kpn's eed eller bōde iij mark

Itē for sielegifte om hulfue haffuē barn wed bā
 dhū Itē om mā hiorwer annēs kornop m3 veldē

Itē om mā setther ildh i hede oc seier nep

Itē om hulfredh oc gardfredh wordher thet ep
 kerth indhen ser vgher effther thz er giord warie
 figh m3 kpn's eed Itēz om mā huler fredlōs man
 giffue kpn's eed eller xij mark

Itē hwo som ofpremer nogher mā i hans hws el
 ler gard eller kirke oc wordher ther ower formōs
 dhū ha thm huler giffue xij mark eller kpn's eedh
 For thūste sage scal mā waries m3 frendher eedh

fōst om sōn tagher kone oc fōzer ind til fadhē oc
 modher oc lagd i selleggh oc han dōp borth hwat
 heldher the haffue bōrn eller ep tha leggher older
 fadhē wth hwat hā wil m3 frendher eedh

Itē om āib spskā sailie om aff tha legge bode wē
 m3 frendher eed.

*Im Fredlōs
 Mandt.*

Arand vdt

Om en mā hither gald eller sölft effthē sin plog
eller i hōie eller andher lunde oc seier nep

Titē om eech sp. lte hier at thz haffuē sangh; myn
dre til arff en the andre tha mo hā alle kalle ighen
oc hwet tage sin lodh m; scendher eedh

Titē om mā lectes for engh ther fa haffuē eedh;
m; wold tha warie sig met scendher eedh

in marg. f. 10
For thūtte sage scal mā waries met horetzneffn
fōst for stigmā fallke mordbrand

Titē om noghē slaer annē m; raadh; raad i hās
hws eller i kirke eller i thz hws som hānū er lont

Titē om man herbergæret thn som so fredh; es er
wardhen

Titē for hustfredh oc gardfredh

xl marg. f. 10
Her stāde alle xl mark sage som i logboghū stān-
dhē fōst om thū mā kōmer bord thē lūth lūtt scal
mitte bōde xl mark bondhen oc so kōmghen

Titē om ombosmā wil ep henghe bōdhens thpff
tha bōde han xl mark kōmghen oc xl mark thpff-
uens frendher

Titē om man bindher thpff eller annē mā oc fōer
bort tha bōde hā hānū xl mark oc so kōmghen.

Titē om samlet i lething pa thigi wæie i sūt hws
i thz hæreth kōmghen er i kirki eller i gard i kōbig
m; knūff mā ther holdher a sin plog eller ligghe
pa laghe oc wedhē annē araad for hwet thūtte sa-
ghe bōde xl mark ower rette boot oc so kōmghū
hwat heldher man dræbes eller laces i thūtte for
neffnde stædher

Itē om mā rōwer dōðd man som kalles valrofe
bōdes fore xl mark

Itē om mā hiorðher annēs korn op meth wola
mz rj spcker hiorðh stodh eller wraðh thet er xl
mark mz mpne en rj spcker thz er tre mark

Itē tagher mā fā i annē hws thz intaghñ er thz
er herrewerck xl mark bōdhen oc so kōmghen

Itē for falske mordbrāð stigmā bōdes om er ret
the bōdher xl mark bōdhen oc hās hals i kōmghes
mare

Itē for hulfred oc gardfred bōdes xl mark bōde
bōdhen oc so kōmghen

Itē hwo som faller for kpnz eed bōde ellē sagher
hānū wīdes oc xl mark bōdñ oc so kōmghñ haff
uer han ep atgialde meth oc ful bōghñ atsette tha
gangher han i kōmghens iern meth retthe.

Eplicit Tabula libri tercij.

Constitutio Waldemari regis p Thordonē le
 giferū articuli z correctōes legi quas lile
 thorddeghn Dacie legifer cōpos
 suit ex cōsensu meliorū regni in
 plamēto danorū i nrburg
 rex Waldemarus
 cōfirmavit.

Diximo quicunque aquam deduxerit extra antiquum
cursum reperit illud infra dies et omnibus pos-
sessoribus soluat tres marcas et regi Si vero ali-
quis possessionem alicuius qd dicitur molledam vel fiske-
dam destruxerit reddet eam in dampnum cum iure xl marcarum et tunc
soluat regi per hijs causis debet se defendere § ij. Ista duo serui-
unt ad e. vlti primi li Item bñ liciat qd clericus laico iuramen-
to cognatorum causam rapine committat psequenda similiter et
causam herrewerck Istud ad e. viij li ij et xxix c et lviij c ibide
in eadē Itē non debet aliquis ad placitū generale veridicos ci-
tare nisi executor cause vel aliquis ali? ex parte sua ad hoc i
placito constitutus vel aliquis qui veredictorum hesteleie exsolue-
re sufficit cū emenda si conuincatur quia suū hesteleie nō tpe
sunt legitimo tpe § ij. Istud seruit ad priā xxv c ij li Item de
wetherwist booth qui morti alicuius interfuerit soluat heredi-
bus interfecti sex marcas et regi tres marcas § iij. Istud ser-
uit ad e. viij li et ad c xxv iij libri Itē si aliquis aduocatus fu-
erit suū tradiderit in placito aduocatus ipsum contra iudi-
cium placitantiū liberū dimiserit soluat bondoni xl marcas et
regi tū § v. Istud seruit ad c xij li ij Item si cōtencio fiat de
piscatura tunc quilibet licentiā piscandi habeat sicut hz terrā
rebdraghū in suo mark Item silua semel diuisa nunq? potest
fune solari diuidi licet campus diuidatur § vi. Istud seruit ad
e. xlix primi li i iij sequētibz Item conquerēs causas aliqs
promulgauerit super quibz denominati qui dicuntur stocke
neffu tenent discernere et illos stocke neffu fecerit nomina-
ri et postea omnino nō fuerit causam psecutus tunc soluat
bondoni tres marcas et regi sex tū anteq? nominati fuerint
debet iniuriā passus cōtra iniuriantē eodem placito inramē-
tum suū expouere et nisi iurauerit nō teneant discernere sto-
cke neffu i in tercio placito dñt per duos fullingh moueri ad
stocke neffu § viij. Vide c xliij secūdi li Item psecutio omniū
causarum super quibus tenent stocke neffu discernere debet
fieri per tria placita Item clericus ordines hñs et coronam
si vulnerauerit vel occiderit laicū vlcō conuerso super hoc nō
debent veridici discernere § viij. Ad e. vi li ij infra mi Item si

Om wand'el

your book

One Sandman
at the office

om v. d. i. f. b. o.

om mē lader. 12
10/1

Om frikvær

...schreibung

an Persölich

Black

in hunc modum aliquis pace princeps p stocke neffu et ipsi conuincant et conser
aut paci restituit et iniuria passus tenetur medietate cu rege p
in uia p hunc cipere de iure qd stockeueffu p soluerit pro iuramento suo § x
in uia p hunc Qui conuictus e lxvij secudi li Itē p quacūq; causa aliquis im
 petit q ad illā causam cōsiliū dederit vel mādauerit pro qua
 causa aliquis priuari pōt pace si iuramēto cognatorū qd dicit
 neffu i hū se nō defenderit soluat bondonū xl marcas et regi
 tantū si at impetū qd cōsiliū vel mandatū dederit q aliquis
 vulneratus fuerit si cognati ipm nō defenderint soluat bondo
 nū xij marcas Si autē accusat q ppter cōsiliū eius vel mādā
 tū fracta sunt brachia vel tibie & cognati eū nō defenderint
 tunc soluat bondonū xl marcas et regi tantū pro hīs causis
 dz accusat citari ad placitū tempestine § x Si occis viij li
 ij et cxxij terci li si quis aliū occi Itē si aliquis ep̄s vlcus offi
 cialis leges firmanerit et eas soluere sit ipse excusatus et le
 ges dare causas debeant In q̄libet villa forensi sint veridici et
 neffingi quilibet illorū p suo boosloth soluat sex marcas §
 xij d c v si probatū li ij Itē in quocūq; hareth vel villa foren
 facta fuerit rapina in placito illius hareth dūt neffingi illi
 hareth discerne et qui accusatur pro causa rapine debet i pla
 cito sui hareth tempestine citari ad illū placitū quo neffin
 gi dūt discernere et si ille nō habet brofiel tunc debet citari in
 placito generali § xij d c lvi si vir v l m l i ij Itē si aliquis
 succiderit filiam alicuius et succisam detulerit tunc possit i
 iniuriā passus pro illo sequi causam herrewerck v l rapine si ve
 ro filiam succisam iacere permittit tunc prosequat causam
 herrewerck tū debet filia succisa valere tres marcas denario
 rum & succisor debet possessore in dampnū reddere et sibi emē
 dare xl marcas et regi tantū veridici dūt suo iuramēto pseri
 bere dampni sui quantitātē Si filia minus valuerit qz tres
 marcas tunc defendet se iuramēto cognatorū v l soluat tres
 marcas § xij d c lxxij si quis intrauerit li ij Item frater p
 fratrem na uigij officiū hereditare dz si ē heres suis in alijs bo
 nis et nō aliter § xij d c xx filius li ij Itē sciendū ē q tunc
 lue florhermaal intelligitur spaciū triū annorū § xv d c vlti
 li primo Item si aliquis clericum leserit et conuictus fuerit sol

nat regi ius suū pro blodwīde licet ep̄o soluat ius suū clericus
 aut si lapcū leserit satisfaciāt ep̄o et nō regi § xvi 2d c xxi h
 quis aliū occidit li iij Item in iusto iudicio si causa de qua in
 dicatur summā trium marcarū continet et nō ultra exactor
 emendat bondoni tres marcas p̄ iniusto iudicio et regi tan
 tū si vero causa transcendit summā triū marcarū soluat bon
 doni sex marcas et regi tū § xvij 2d c in quolibet h̄reth li iij
 Itē si pace priuat? pōt testimonio ep̄i et aliorū fidedignorū ve
 ridicos cōuincere debet pace sua restitui § xviij 2d c si discor
 dauerit li iij Itē pōt aliquis pace priuari testimonio eorū dē
 licet veridici iurauerint q̄ pacem habeat et emēdat et illud co
 nendū est i omnibus causis pro quibus aliquis cōuincitur ul
 defenditur per placiti veridicos neffningos et denominatos
 § xix Itē si aliquis pro quacūq; causa testimoniuū habet et
 aduersarius suus sic habet illud testimoniuū tenēdo est pro fir
 mo in quo ep̄s et octo meliores illius h̄reth testimonio suo cō
 senserūt § xx 2d c xxvij hoc ē testimoniuū li i et ad c vij si dis
 cordauerint li iij Item si aliquis p̄p̄iā uxore occiderit vel occi
 di mādauerit et econuerso et ille negauerit tunc nominati
 sunt xij de illo h̄reth quoscūq; plures illorū conuincerint p̄ fac
 to vel consilio vel mandato sint pace priuari et nunq; caste
 eorū iuramentū et quilibet contra iurantiū soluat bondoni
 tres marcas et regi tū § xxi 2d c vij si occisus li iij Item non
 dūt veridici discernere ad monitiōē illorū fullingh qui p̄pos
 ad discernendū inuocant siue consensu executoris cause et ta
 limum fullingh quilibet soluat bondoni tres marcas et regi tā
 tum § xxij 2d c vi infra minus et c li e li scilicet c. neffningi et
 ad c lxij si imputatū li iij Iuramentū veridicorū et neffningo
 rum & denominator sit stabile si infra sex septimās nō ipe
 tit sup suo iuramēto § xxij 2d c in q̄libz h̄reth li iij Itē q̄ rex
 extra p̄uiciā suā nullū citet & aduocat? regis ip̄m infra p̄u
 ciā ex p̄te regis impetrat & cōuincat § xxij 2d c xxvij quicūq;
 semel libro primo Item si aliquis redditur uimis decrepit?
 ul ex toto insensatus tunc habeant heredes ip̄m cum omnib;
 bonis suis § xxv Item quicūq; in villis forensibus interfec
 tus fuerit vel alia morte subitanea moriatur tunc bona sua

om. v. 1. f. 1. d. 1. g.

ad. v. 1. f. 1. d. 1. g.

om. v. 1. f. 1. d. 1. g.

om. v. 1. f. 1. d. 1. g.

ad. v. 1. f. 1. d. 1. g.

om. v. 1. f. 1. d. 1. g.

ratione aruekb nō arastantur nisi illa que tunc iuuenta fu
 erunt in villa forensi qua mouetur Item si aliquis cōtra ali
 quē docuerit legaliter qd terras venditas venales i placito nō
 exhibuit tunc consideranda deterioratio illius monetē iuxta bo
 nitatem mouete regis Voldemari et iuxta illaz bonitatem ema
 tur qualibet marca auri § xxiij Ad c viij si occisus li ij sed de
 arrestatione ad c xi Vbi cūq; li ij Item si occisor dixerit se in lec
 to adulterij aliquem occidisse habens ad hoc duos testes tūc
 veridici dnt super mortem interfecti discernere distinguēdo
 utrū interfectus fuit in lecto adulterij et si erat interfectus cog
 natis interfecti pro morti eius nichil emendetur § xxvij Ad c
 xxxvij si quis vulnera li ij Item si aliquis aliquē p suo seruitio
 receperit qui pro aliqua causa legitime cōuictus est si iniuriā
 passus ad aduocatus illum in placito incausauerit qui euz
 tenet cū iuramento cognatorum suorum se defendat vel expo
 nat illū statim vt satisfaciāt pro eo § xxvij Ad c lxx nullus de
 bet legaliter conuicto li ij Item violentia que dicitur voldfer
 est talis si aliquis aliquē violenter tulerit alienū cōtra volū
 tatem et est potens super eū tanq; super captum § xxix Ad
 c xvij si mulier libro ij et ad c c ij li ij Itē mulieres p furto nō
 dnt suspendi sed hūari debeant et si inueniūt qd sunt iprengua
 te tūc absciudentur sibi ambe aures § xxx Ad c xci si quis cap
 tiuauerit li ij Item habeat vir plenā potestatem in testamen
 to suo quicūq; voluerit exceptis heredibus terras et alias
 possessiones male acq̃sitas resignandi et postea pro anima
 sua legare medietatem porcionis sue tam in bonis immobili
 bus q̃ in bonis mobilibus et si contentio fuerit discernant su
 per hoc veridici § xxxi Ad c xliij mulier li ij Item si aliquis
 de aliquo ius qd naam dicitur receperit contra leges que in
 libro legali continentur tūc habeāt licenciam causam herre
 werck vel rapine prosequendi contra illū ita tamē qd alijs p
 quibus conuictus erat primo satisfaciāt § xxxij Ad c lix si ille q
 alium conuicerit li ij Item si veridici neffungi vel denomina
 ti ex parte alicuius decreuerint aliquem conuincēdo et nō cō
 fitetur eis qd ille cōuictus erat in alijs partibus propter hoc
 nō debeat puniri in penā si vero p sufficiens testimoniū doc

3. m. p. p. h.

2. m. p. d. h.
h. m. p. d. h.

2. m. p. t. a. d.
h. m. p. d. h.
h. m. p. d. h.

2. m. p. d. h.

2. m. p. d. h.
h. m. p. d. h.

2. m. p. d. h.

2. m. p. d. h.
h. m. p. d. h.

tum fuerit qd conuictus erat tunc nō discer uat si executor: fal-
 sum testimoniuū esse docuerit solu ant ipi pro falso testimonio
 ut supra dictū est et executor causam suā ex nouo pmulget in
 primo placito subsequēti & p falso testimonio sunt red arguti
 Sxxxiij **Wd c vñ** si discord li ij **Itē** apte lrē que dant dñe stabi-
 les esse nisi possessor sigilli coguator iuramēto qd dicit hñs
 nesci se possit defendere qd lrē tales nunq ex cōsensu suo da-
 te erant Sxxxiij **Item** si aliquis lrās regis impetrauerit ille
 galicer soluat bōdoni p prima littera vnā marcā & regi tñ &
 vnā p scda et regi tñ p tertia vnā et regi tñ p q̄rta littera
 bondoni tres marcas et regi tñ Sxxxi **Wd c iij** in glo scz c p
 lrās regis li ij **Item** nō pōt aliquis alicui terras illas ipigno-
 rare quas nō pōt secūdu leges scotando alienare Sxxvi **Wd c**
 xxiiij quilibet pōt terrā ppriā li i **Item** arffbedher arff illud
 nō est seruādū i terris nec i bonis imobilibz q post patrem et
 mrem auū et auā hereditario iure p̄cipiunt sed in hereditate
 bonorū mobiliū que a latere accidens contingit iure heredita-
 rio post amiculū vel in cōsimilibus vsq ad quartā lineam S
 xxvñ **Wd c xvñ** Vira hereditas li i **Itē** si aliquis i stocke nesci
 cōuictus fuerit postea ad discernendū nō dz nominari nec co-
 gi q diu pōt ducere aliquē in illo h̄ereth esse qui iuramento
 stocknecnd nō fuerat cōuictus Sxxviij **Wd c lxviij** qui cōuic-
 tus li ij **Item** de stocke nesci si in placito xñ nō inueniuntur
 tūc nominent qui in placito fuerūt et inde nominēt absentes
 donec xñ fuerint et tempestiue dñe sup hoc certificari ne excu-
 satio absentie fiat sicut veridicor Sxxix **Wd c lxiiij** si quis im-
 putatū li iij **Item** quicūqz dixerit qd terras suas venales ex-
 hibuit docet hoc p testimoniuū placiti et alter nō teneat idē qd
 contra testimoniuū placiti legi h̄ se nō defendet Sxl **Wd c xxiiij**
 qui t̄bet pōt terrā li primo **Itē** si aliquis p aliquo fideiussor
 qui vitā vel mēbra teneat amittere emendet delictū illius in
 pecunia ut exprimūt leges et soluat bondoni xl marcas & re-
 gi tñ si ille fugā dederit p quo fuit fideiussor Sxli **Wd c lxij** si
 quis fideiussor li ij **Item** hede brenne ker brenneskowflar si
 possellores unius capituli possellores vicinos super talibus
 causis imperierint tunc qui imperiuntur emendant illud de-

D li

9
dictum et si emenda non sufficit tunc tunc possessoribus illos sine
culpa ad placitum deferant et advocatus faciat eos perfectos ex
coriari si vero fugam dederint ubicumque deprehensi fuerint p
quocumque ferantur sine culpa ad placitum § xliij. Ad c. penult. Si
supposuerit li. ij. Item quicumque in villis forensibus que dicun
tur arelshobingh lagena cervisie carius emere presumpserit
q. pro p. ois soluat ij. marcas de qualibet dimidietatem reci
piat advocatus et aliam dimidietatem recipiant ciues in villis
at forensibus portum habentibus ematur p. una merca § xliij.
Item sepes que dicuntur rog. wongs gerde debent sepiri ante
festum beati martini. Sepes at que dicuntur woorsede gerde dnt
an festum beate walburgis sepiri § xliij. Ad c. lix. seps que fit
p. filigine li. ij. Item notum sit q. igild. est tantum quantum fur ab
stulit bodon et thwigild. e. in duplo tantum § xlv. Ad c. x. si fur
furatus li. ij. Item tutor alienus qui eius p. p. iniquior sit cogna
tus non abstante si non sit sufficiens in bonis immobilibus si
ne alijs bonis nichilominus maneat tutor dummodo pro ipso
fecerat cautionem § xlv. Ad c. xxx. Vitricus li. i. Item delictum
herrewerli sit illud si aliquis communem pontem vel stabella pla
citi frugerit et illi qui pontem reperare consueverunt constitus
aut executor huius cause si vero stabella placiti fracta fu
erint constituatur executor ex parte communitatis que illud pla
citum visitare § xlv. Ad c. xxx. si quis intrauerit li. ij.
¶ Item scribenda sunt nomina eorum qui pace priuantur
et placito quo pace priuantur debent dicta nomina omni
anno ter vel quater qm minor congregatio populi affuerit pro
mulgari et cunctis pateat q. pace sunt priuati § xlvij. Ad c.
xxij. si quis pace priuat? li. ij. Item nulla nona theolonia siue co
sensu dandorum imponant. Item generale consilium semel in
anno vbergis celebretur § xlix. Ad c. i. qm expeditio li. i. Item
ut regis voldemari regis exceptis illis que in hys scriptis sunt
correcte obseruent § i. Item leges erici regis bone memorie q.
handfeste dicuntur seruentur. Item iste correctiones que per re
gem voldemari sunt confirmata tanq. leges inuolabiliter ob
seruentur § li. Ad c. x. si filius existens et c. x. si pueri li. i. Item
tacita communitas est si mortuo viro mulier cu pueris residet

et ipor primonio p cognatos in placito nō promulgato virū
 recepit legitimū tūc oēs sunt in tacita cōmunitate idē ē si mo-
 tua mlt ē & vir vxorē recepit tūc sūt oēs i tacita pmiuitate &
 si vir pueros habet et bona materna non sunt in placito pro-
 mulgata extunc ipē et ipa et pneri viri et pneri mulieris iu-
 uenta sunt in vna tacita cōmunitate bonorū mobilū § lū Item *om nō pnt dē qd*
 notandum qd in istis nouis legib⁹ omne iuramentū cognato-
 rum sit iuramētum uessu i hpn et in eisdem legibus iuramen-
 tum qd dicitur stockie uessu continet xij denominatos et quidqd
 plures illorum iurauerint hoc ita ratum sit qd ipsorum iura-
 mentū nunq̃ possit in iuramentū reuocari sicut supra dictū est §
 lū Item quicūq̃ per multitudinē populi ad bona alicuius et
 ibi iniurias bononū intulerit p modū qui dicitur thesingh tunc
 iniuriā passus executione sui nunq̃ careat' antequam rex ad
 placitū generale puenierit et xij meliores tunc i placito ex-
 istentes nominari fecerit et ad discernendū super hoc manda-
 uerit et denominati debent eodem placito discernere super
 quantitatem dampni sui et quotquot iuramento ipsorum
 pincti fuerint sint pace pmati et iniuriā passi ex bonis ip-
 sorū reddentur in dampnes et eisdem bonis emendetur regi-
 nus xl marcarū propter violentiā que in regno regis inferi vin-
 dicando se et regem iudicem contempnēdo § lū Item quicūq̃
 qd fuerit executor homicidij habeat de quolibet saal tres mar-
 cas pro executione et labore suo § lū Item Si rex dederit li ij
 Item nō potest aduocatus assumere sibi executionē causarū in
 illo vel forensi villa ubi aduocatus ē nisi nullus executionē il-
 lam voluerit acceptare § lvi Item Si rex dederit alij li ij Item
 si in placito aliquis fatetur se legitimā alterius vxorē carua-
 liter cognouisse capiatur et decolletur si aut per maritū vxorē
 accusatur in placito pro dicto facto si negat defendat se iura-
 mento cognatorum qd dicitur uessu i hpn aut soluat xl mar-
 ces et regi tantum § lvi Item Si quis vulnēratus fue-
 rit in lecto li ij Item liceat quilibet siue omni scandalo hospi-
 tibus expensas receptas non soluerit et domesticus contra-
 dixerit tunc contra hospitem super expensas sic receptas cau-
 sam rapine prosequatur si expense ad huc minus q̃ dimidiā

marcam valuerint qui sic fecerit sit honor eorum omni popu/
lo et hospitanti indiserete sit scandalum in regno uniuerso re/
ligiosis et sacerdotibus liceat talem causam prosequi per exe/
cutores constitutum § lviij Mo c xliij Pro una cyroeca li ij
Differentia inter pax et treuga et fedus pugnantes et dicitur
a fedus da dum fuit enim olim consuetudo qd cum aliquis
vellet inire fedus quedam parts sacrificare tur in hunc mo/
dum maior ex ista pte et minor ex alia siue esset imperator
siue rex siue alius princeps tenebat pertam illam et ipsam
percutiebant et turpiter occidebant qd sic occidatur ille qui
a pace resilierit et inde dictum est fedus a pta feda id ē tur/
piter occisa cuius mors aptabatur ei qui a fide resiliz vel di/
citur fedus a fide vel dicitur ab hircu et edo f littera addita vt
pocius posita ph que habetur pro nomine hircus et dicitur fe/
dus sic quia hircus et edus cum perta immolabatur in fede/
re faciendo et secus preuenit pacem sed federis perces sunt in/
ducite dicte q in dies oia vel induciamenta Hec catholicon.

[Nota pax a pactu; derivatur hec pax pacis quia posterior
pax accipitur et fedus prium inicitur et dicitur pax quasi p/
linm arcens et est etymologia Item treuga ge est scriptio re/
galis vel securitas Item fedus federis id est pactum vel per/
que fit inter dimicantes Item si quis delictum hufcedh in vil/
la forensi commiserit tunc fiat in placito illius ville executio
hufcedh per villanos ibidem habitantes consimili modo si/
cut in rare § lxx Mo cxxvii Si quis fregerit et etc Ubicumq;
homo fuerit libro secundo Item firmandum est semper iura/
mentum plurimorum veridicorum nescingorum et deuomi/
natorum donec improbatu ille autem cum quo pauciores in/
rancuerint teneatur litteras inquisitoris recipere et non alter et
semper ille recipiat litteras inquisitoris qui se sentit indebi/
te pregruari et non alter § lx Mo clv

[Si quatuor unum et reliqui quatuor aliud et Mo cxx De
quolibet affhogh libro ij.

Item qcuq; vindicta in aliquē iculerit ppter excessus cogit l amē

ei sui discernantur q̄ v̄dictam intulit inuocenti § lxi Ad e
 viij Siquis occisus fuerit quinta feria ante nonam li ij Item
 si veridici v̄ neffninga vocauerit tercio placito quo veridici
 vel neffningi discernere teneantur extunc veridici vel neffningi
 qui p̄mo p̄ instituant super causis prius p̄mulgatis nō
 primo placito postq̄ instituti fuerint discernant sed secundo
 placito vtantur aut̄ testibus qui dicuntur syllingh prius pro
 iuramento ipsorū testificantibus vel testantibus et ex nouo
 nō dñt veridici p̄ eisde vocari ad placitū generale § lxiij Ad
 e li quicūq; compoſſor est li iij Item seruetur idem si veridici
 ci vel neffningi vel denominati sub silentio transierunt ille
 galiter de placito et tunc soluat quilibet illorū bondoni et cō
 querenti tres marcas qui sibi ius suū silendo abstulit illa vi
 ce § lxiij Ad e lxxi neffningi dñt iurare li ij Itē seruetur idez
 si violenter impediti fuerint q̄ ad terciū placitū venire nō pos
 sint ita tñ q̄ lex fidedignos de suo hareth iustimonio habe
 ant q̄ erant violenter impediti § lxiij Ad e viij si discordaue
 rint § iij Item quicūq; aliū infra treugas occiderit vel vul
 nerauerit sit ex ipso feto pace priuatus et utrū infra treugas
 factum fuerit an non sup̄ hoc dñt veridici suo discernere iura
 mento pro vulneribus tñ fctis de bouis lesio satisfaciāt § lxxv
 Ad e xxiij siquis primo recipit li ij Item si homo regis hominē
 regis leserit emendet sibi ultra ius cōmune xl marcas et tñ re
 gi nisi qui leſus fuerit insultum fecerit qd̄ dicit arath § lxxvi
 Ad e xxv li ij Nota homo regis i. nobilis leserit hominē regis
 id est nobilē Item pro omnibus delictis p̄ quibus debent xl
 marce emendari ultra ius cōmune si leſus dixerit aliquem se
 leſisse et in ledendo sibi fecisse insultum qd̄ dicit arath dñt
 veridici distinguere iuramēto distinguendo tñ super dicta leſi
 one iurauerit quis illorū q̄ alteri fecit insultū similiter dñt
 veridici distinguere suo iuramēto utrūq; vulnus factuz sit
 cū cultello aut non § lxxij Ad e xxij siq; aliū occiderit libro iij
 Item statuendū est q̄ quilibet pro quacūq; causa pacē secu
 re veniēdi v̄ denominati discernere debeant pace habeat ⁊ si
 pace priuat⁹ fuerit de inde ad tres dies ⁊ noctes fugā dandi
 quo voluerit securitatē habeat p̄ cognatis ⁊ cognati ipm

infra ipsas treugas p regem ex consensu intellu suonensu ac
ceptas vulnerauerint vel occiderint sit ex ipso facto pace pri
uatus et vtru inter treugas istas factu fuerit an no sup hoc
veridici suo distinguunt iuramento no obstante q ille pace pri
uatus fuerit q per danos acceptas & p regē cōfirmatas erat
interfectus vel vulneratus § lxxvii. Ad cxxii li ii Item corrigē
dū est capitulū de homicidio ita vedelicz quicunq pro morte
alicuius impetierit q tunc veridici eundē et nō aliū pro dicta
morte cōuincunt vel defendunt si ille qui impetitur fatetur
se fecisse tunc veridici iuramento suo distinguāt vtz debz pa
ce carere aut nō Si vero negauerit et veridici ipm defende
rint et postea testimonio epī et aliorū fidedignoz in puincia
doctū fuerit q ecū defenderunt extunc si ille pace priuatus
quia homicida erat et negauit se fecisse & pace merito priua
bitur quia erat crudelis occiso: qui dicit mordher quia factū
suū negauit Si vero veridici illū qui impetitur pro morte cō
uincunt et postea testimonio epī et aliorū fidedignoz de puin
cia doctū fuerit q innocentē conuicerūt extunc ille si pace ille
galiter priuatus fuit p veridicis paci sue cōuictis veridicis re
stituaturs et si ex toto innocens fuerit extunc iuxta iporū tes
timoniū iudicetur p dicta morte excusatus et executor cause
hoc sibi imputabit et nō legi q innocentē iperebat § lxxix. Ad c
vii & viii et ix. Itē Sciēdū q qcuq ad placitū accesserit & in via
aliquis cōtra eū deliquerit ad distanciam a loco placiti quo a
placito videri pōt illud delictū sit thingfredh bōde similiter si
cōtingat in placito similiter sit thingfred delictū per totū diē
integru quo placitū hareth vel lysel tenet si aliquis cōtra ali
quem in recessu a placito deliquerit Si vero in recessu a pla
cito generali cōtingat tū pax illa p totū diē & sequentē dura
bit si in placito cōtingat tū eodē placito promulget delictū
illud et in secundo placito ad discernendū sup hoc faciat rñfū
dedignos nominari et tercio placito discernāt et in recessu a
placito si lesus fuerit tunc seqnti placito promulget delictū §
lxx. Ad cxi Si quis captiuauerit Item si aliquis bona sua in
placito alienauerit et ad annū bona eadē quiete tenuerit de
fendat ea sibi iuramento cognatorum et precium receptū ex

Om. hunc p. d.

na. p. d. p. d.

ponat § lxxi Ad c xxxvñ primi li Item statuenduz est q in q
libet saal sic summa xxx marcarū in pmpa pecunia et null?
cognatus emēdare cū cognato suo cogatur tñ si pace puat?
fuerit tunc soluat cognati duo et thesaal semel et nō sepūs §
lxxij Ad c xvi li ij Item si nominatus ad nominandū denos
minatos nō inuocauerit soluat bōdoni et regi xl marcas et si
aduocatus illū nominare noluerit qui denominādos d; no/
minare soluat tantū et tūc iniuriā passus nominet ad nomi/
nandū quē voluerit Similiter sic faciet si aduocatus vel eius
officialis nō sit in placito vel aliquis illorū impetitur p cau/
sa pncipali § lxxij Ad c li li ij Item quicūq; vulnus in placito
pmulgauerit & cū veridicis nō fuerit psecutus soluat regi iij
marcas Si vērō aliquis alteri iniuriatur vulnērādo vel alio
modo si aduocatus p iure regio voluerit imperat iniuriātē &
satisfaciat sibi vel manu duodena se defēdat iniuriāat passuz
nō impetat quocūq; modo § lxxij Ad c xix libri ij Itē si ali/
quis alteri in placito leges firmauerit tūc quilibet illoz no/
minet sibi duos thingorunge et aduocatus et alij meliores no/
minet eis tres thingorunge et quicūq; illoz sine occasione le/
gittima se absentādo nō interfuerit cū leges dant soluat cō/
querenti tres marcas et regi tantū § lxxv Ad c xviij li ij Ille
āt qui leges firmavit debet cōquerentē expectare ab ortu sol/
usq; ad meridiē Vt at leges dantur vl solvuntur et utrū af/
fuerit et expectauerit dando leges qñcōquerens illos petit sup/
hoc illi septē dñt testimoniū perhibere q plures illoz testātur
hoc sit iurū et quilibet illoz soluat bondoni tres marcas et
regi tantū pro falso testimonio Quicūq; tunc in illa cōgre/
gatione aliū vulnerauerit vberauerit vel occiderit soluat bō/
doni ultra suo cōmune xl marcas & regi tantū si conuict? fir/
erit Item homo legaliter conuictus pro quacūq; causa non
debet recipi in neffningum vel veridicū siue in denominatus
§ lxxvi Ad c i li ij Item si iniuriā passus infirmatur non va/
leus venire ad placitum quo executio cause sue per veridic/
cos vl neffningos siue denominatos aut quocūq; alio modo
debeat determinari cum restitutus fuerit sanitari veniat
ad placitum et habeat per se vicinos suos sex testantes

in infirmitate sua fuit impediens et tunc per duos testes
 ex nono citentur ad discernendum primo placito subsequenti et
 idem possit facere heredes si infirmus moriatur § lxxvj. *Ad*
clero li ij ad v. c. ex si ille li ij ite si terre bondoni l regi pro iure fu
 no fuerint estimate tunc ille qui eas possidet possit eas redime
 re vel cognati sui infra terminum et si sic redimerint extunc
 cedunt ipsis perpetuo § lxxvij. *Ad c vj li ij Item si pro causis*
triū marcarū conuictus fuerit aliquis excepta executioe mā
hellech maal si appellare voluerit vel aliquis nomine suo ad
indiciū regis appeller in eodem die in placito quo conuictus
 fuit et iter recedenti arripiat infra quindenam si appellaue
 rit et non fuerit psecutus tunc soluat bondoni tres marcas et re
 gi tñ. Sed si non appellauerit tunc teneatur aduocatus sub
 pena triū marcarū assumptis secū quatuor fidedignis ad do
 miciliū conuicti accedere et bondoni iusticiā facere et regi ita
 tñ qd prius seruienti sibi tria tagdage Si aduocatus ad primam
 monitionē nō fecerit bondoni iusticiā soluat sibi sicut dictū ē
 pro cōtumacia tres marcas et tñ p secūda monitione et tñ
 tū pro terciā monitione et tantū pro quarta Si tñc non fece
 rit sibi iusticiā exide possit cogere p litteras regis ad faciendū
 sibi iusticiā et ad satisfaciendū ei pro cōtumacia Aduocata at
 et sequacibus suis si bondoni iusticiā fecerit tunc debet imponi
 causa herrewerck l rapine § lxxix. *Ad c lxxvj li ij Item homo*
citandus ad placitū citari debet apud ecclesiā suā coram per
rochianis dñca proxima ante placitū per duos testes § lxxx.
Ad c l quicunq; primi libri ite quacunq; causa aliquis pace p
 uatus fuerit rex nō restituet eū paci autēq; satisfecerat iniu
 riam passo § lxxxi. *Ad cxxij li ij Item quicunq; promiserit in*
 placito alicui bona sua vendere ad implendū hoc tenetur ob
 ligatus Si vero bona alterius vendere promiserit et nō im
 pleuerit soluat bondoni tres marcas et regi tñ. § lxxxiij. *Ad*
c xliij li ij Item si aliquis aliquē de curia sua vel ecclesiā expu
 lerit et fugauerit vel traxerit extra curiā suā vel ecclesiā et
 postea eū in fuga existentē extra curiā leserit hoc delictū sit
 hufredbrode § lxxxiiij. *Ad cxxx li ij Item quicunq; aliquē in ta*
 berna que dicitur rylbooth loco aggere circūdato vel in naui vlin

cimiterio per insultū qđ dicitur rathū raath leserit vel hīs
 locis fugauerit vel traxerit et postea ipm in fuga existentem
 leserit hoc delictū sit hūfredh brode § lxxviii Mo c xxxij li ij.
 Item si aliq̃s aliquē fugauerit et expulerit de aratro suo hoc
 delictum sit herrewerck si ipsum leserit § lxxv Mo c xxx li ij.
 Item legalis est exhibitio Si puella vel vidua in placito haret
 in quo habitat vñ lysel l placito generali cū se exhibuerit co/
 gnatis vt ipsam maritent in eodem placito quo se primo ex/
 hibuerit debet exhibitionē suam psequi Mo c viij primi li Itē
 leges que dñt solui decima die et decima dies si fuerit festiua
 tunc soluantur in profesto Si profestum fuerit festiū tunc sol/
 uantur in profesto profesti Et plane intelligendū est qđ semp
 soluantur leges pro quacūq; causa excepto maubellet maal
 in die prima ante festū et dies quo leges firmantur nō debz
 cōputare § lxxvi fā per argumentū Mo c l primi li Item fā
 per argumentū ad c lxxi li ij in fine capituli in v dñt iurare.
 Item quicūq; alicui infra quīntā liniā attinet ipe pōt cum
 eo leges dare Item quicūq; cognatos nou habet infra regi/
 num iuret solus per scōs qđ cognatos nō habet infra regnū
 et postea defendat se manu duodena hominū qui dicūtur lag/
 feste men § lxxvii fā ad i primi li vbi dicitur de terciā linea
 Item si rex duxerit expeditionē naualez redimendā tunc de qđ
 libet haffue soluantur tres marce denarioz § lxxviii ad c xix
 li ij Item p falso testimonio in placito prestito soluat falsus te/
 stes ad minus tres marcas bondoni et regitantū § lxxix.
 Mo c primi li in glo Item si aliquis aliquē in placito pro ali/
 qua causa in causauerit pro qua nō est citatus ad placitū ha/
 beat spacū deliberandi quid respondeat vsq; ad primū Itēz
 quicūq; vxorē alicuius carnaliter cognouerit et ipam mari/
 to abstulerit oculre vel aperte sit pace priuatus si in recenti
 opere fuerit deprehensus § xc Mo c li neffungi li ij Si vero ma/
 ritus ipam accusauerit pro tali delicto tunc debet iuramento
 stocke neffnd de illo hareth defendi vñ conuinci si fuerat con/
 uictus sit pace priuatus § xci Mo c lxxvii li ij Si aliquis ali/
 cui abstulerit filiam sororem vel aliam cognatam et ipsam
 carnaliter cognouerit per nupcias vel sine nupcijs disting/

E

nant veridici iuramento suo verū prima vice oppressa fuit vi
 vel nō licet ipa postea cōsenserit et si iurauerint qd ipsa oppres-
 sa fuit vi sit ipse pace priuatus Sed si ipsa oppressa fuit vi
 non tamē super hoc veridici distinguant verū fuit sibi ablata
 vel nou vel si ad hoc conuincitur soluat bondonūrl marcas &
 regi tantū et preter hoc potest causam herrewerck prosequi
 si sibi factum fuerit tempore quo ablata fuit cognata de ista
 scriptura et correctione nolo argui quia breuitas tempis i
 illis studere et meditari non per misset § xciij fā ad c xvi et vñ
 libri ij Item qdū homo viuūt semper ignorāt etgo omni tem-
 pore vite sue addiscere debet ubi est termin⁹ vite ibi est termi-
 nus addiscendi.

Handfesteuigh.

D Wilken man annen slaer i hiel giffue liff for
 liff om hā wordher greben merch ferlike geru-
 gher En rimmer han bort oc kennes geru-
 ghen tha hwoze som hā wordher sanghū mi
 the liff liff wū hā oc dullie thz tha dullie m3
 xñ mē af gardhū oc taghe self haff netfndh
 hwer ther cū sō pa karer oc thm som swarie scal ~~huggher~~
 mā annen slaer eller stingher tī blodwide han scal miffhe sin
 hand Slaer mā poffh eller andherlwdhe sō ath en wordhē
 blodwide han scal stinges igomen sin handh om han wordhē
 grepen m3 ferlike gernigher ~~hro som diauer kniff ellē swere~~
 m3 wredh willie en tho at hā enghūskade gō han scal stiges
 igomen sin handh om han wordher grepen m3 freske geru-
 gher En wil hā dullie thz tha dullie m3 xñ mē som sōre er sauth
 fallē knabe for vocht eller wecht ta scal hās haffue bydes el-
 le faller myndre mā for thz same tha springe han vthi grawe
 oc ligge vñ netther i stocken eller kisthen weth van oc borth.
 Kaller man annen thijff harienten eller nogher andher vque-
 mes ordh ther knabe er eller skvetheligghe i romz en monet
 oc edhe van oc broth en er hā hrede drenghe eller myndhē mā

ligghe han i stock eller kiste sameleth en er han smadrengh
 worde hwdstroghe. **S**keer thz so at thū mā som nogher ger-
 ningher haffuer giort som pa hans lyff rores wordher hā en
 greben meth ferske gerningher men dyl thet tha neffu hwer
 thet thet kærre oc theu som deel sex men aff gardhen hwat
 som the felle thet wære oc bliffuefeld oc hwat the warie thet
 bliffuer warth. **E**n geller thet en vpa mans lyff tha neffne
 hwer tre mē. **S**ciel nogher mā til tho ore thet henges hā foē
 Sciel han til en ore miste hwtū om han wordher grepē met
 ferske gerningher eller warie sgh som fære er sauth. **T**woe
 mā scal ildh lirs oc alle hāde ild wel beware hwer i sin stz pa
 hwilke mā vegue skathū timer tha scal hā tages oc i thū sā-
 me ild kastes om han wordher grepen m3 ferske gerningher
 om thz er i gardhen eller kbstader oc thet er so wñth som
 kōmghen oc haus folk ere. **E**n wordher han en grepen meth
 ferske gerningher oc wiches thet hannū sichen oc dyl hā tha
 dylie meth xj men som fære er sauth. **E**n skeer sodan brandh
 vpa landh3 tha bode el march oc skathen ighū. **F**ormo han en
 so athbōdhe tha bliffue han indhen kōmghens nadhe. **E**n-
 ghen man motha welleghe eller doble lengher en kōnninghū
 haffuer bwdh3 godhe nath i sñth herberghe gōr thet nogher
 sithū er thz knabe eller skytte ligge i tōmēch vñ netthē wed
 van oc brōd. **E**r han myndre mā ligge vñ netther i kñ sñth ellē
 stockē werh van oc brēth. **E**n er hā smadrengh worde hwdstrogū
 wides thz oc nogher oc vordhē en grepē wech ferske gernighū
 dullie m3 vi mē som fære er sauth. **E**nghū maa sine heste eller
 vaben bort doble oc en pa hogre gialdh en han ber rede til
 leghs eller til bordh3. **T**wo thet gōrre wære vgildh oc stande
 han samme reth som fære er sauth. **F**orbtwōdher mñn herre
 kōmghen nogher acridhe frjmarkiet antheu holde eller hōhe
Two som thet meth fære wære vgildh oc wære thē om sam-
 me reth som om doble.

Enghen man maa ānen for gialdh eller skjldh mane **T**wo
 thet ghoier standhetheu samme reth som fære er sauth om
 vquemes ordh. **T**hen thet gialdh kennes theu scal mñn
 herres vmbosman saa laghdaghe legghe thil at beredhe

Som hannum mueligt er athbetale oc then annen quemlighe
er sine penninge at fange at han en forlenghe effther them
bidher Vil han en berede indhen daghen tha skal myn herres
umbosmā meth gode mē i gordhen ere lade wide hans hawe
oc betale met En recke the en til tha skal hans gootz vpa lau
de; wth meth at hans gald oc skul aff betales hecker th; en
til tha skal komighens umbosmā antworde then som skuldug
er i hendher then som galdn eier vp at bare oc han haffuer
woldh ower hannu sichn indhen hecke athaffue hannum oc
hās liff vforderweth til thes han er betale; eller han oc i hās
myne bliffuer om han fangher en borghen for sich; vthn th;
er komighens galdh Deter man effther galdh oc er en wth
ne eller opne breffue til er th; tre mark eller myndre dele m;
sels eedh er thet mere en tre mark oc myndre en x mark dele
meth wthnes eedh er thet xl mark eller mere dele m; xij mē;
eedh ~~Two~~ som voldtagher quinne oc hores rober hwn ellē oc
hwn kaller synes blodwide eller reffne kledher en tho at han
en fulkommer sin vilie meth henne miste sit liff om han vor
dher fangher meth ferste gerningh En vithnes thet hannuz
dullie meth xij mē affgordhen oc radhe self hwer annē man
Two so rowē til en halff mark oc word til wōdē miste sit liff
En hwo som rower myne en halff mark bede skathen oc thet
til xl mark thm tagher komighen halffue oc then sich misthe
halff eller miste han om han en forme atbede Two som annē
wnt seigher; rumme komighens gard oc komme aldrigh for
hans oghen oc haffue hans vuenfchap Sligher; nogher komi
ghens hws i modh ligge indhen eller vthen then thet gorer
haffue forbrötligh liff ~~Two~~ methen thiste thingh scriffne ere
hwo them gorer; tha forbiwdhe wj komign alle the som vore
hoffsinghe ere; oc alle andre; at the so vore umbosmē til sigher
thm atfanghe eller thage oc for umbosmē liome ladhe; ~~Two~~
Two ilke aff wore hoff singher eller radh; som uw sagt er; dre
ues them brödelighe i huat madhe som thet helst er atwa
rie eller vntwelde; mod rethtthen; oc vordē sodanne mē fan
gne; stände sodan reth som the brödelighe sculle stände; vnt
kommer then man som brödelig er haffue en fred i vore rige

oc komme aldri for vore eghen ythen at han vnder serlighe
 woriade, **H**wo som forbindher sigh til hobe met radhenscap,
 fire eller sex eller flere so indbyrdes at hwer skal annen hielpe,
 so at vore reth krenckes oc mynskies vare sodan mā som vo-
 re verste ville vide oc komme aldigh fore vore eghen **Th**inne
 same ret haftuē kōmghū wīt sīt folk in sine rige at the mwe
 thū haftue i theē garde oc thū scal so wīt oc so langt reche vt i
 kōpstaderne oc reth om som min herres hōfflingher ligghe
 oc hans ridder oc swene, **T**hette er oc reth i kōmghūs garde at
 om nogher mā durues til riddher eller swene fatughe eller ri-
 ghe, ther hannū haftuer sworet aetware hwlde oc tro, oc dierff-
 ues sichū til i drōningsgard at krenckher i omfruer eller quī-
 nretha scal han miste the fingre ther han haftuer vpholdher
 i helgen oc twingher han haftuer sworet met oc rvinē so hās
 landh oc rige oc bliffue arelos. **E**r thet oc sodan mā thet han
 icke sworet hawertha scal en dwn bare en thend langhalm
 kerck vpa en slaghe for hannū, oc alle the andre dwue oc dren-
 ghe som innē gardhen ere the seulle hannū kaste meth tree-
 he oc vrenligh thing, oc ware so saent oc are los oc forswarie
 so hans land oc rige, oc komme ther aldiz mere, finnes han
 ther effcher mere i hans land tha scal man gore werth hānū
 som wed en annē fredles mā oc rettche ower hans liff, **T**hen
 som sig ladher krenckie eller skende hwn scal forswarie drōm-
 ghūs garde oc hōme ther aldiz mere oc vare hwn so saent oc
 so are los som han er, **E**r thet so at man findher hannū i hās
 land eller rige sex vgher ther effcher tha mo man tage han
 num oc rettche ower hās liff anthū henghe hannū eller hwat
 han wil som hannū giber.

hem
 ley

¶ Nota ista constitutio dedit voldemarus rex ex
 pre filij sui cristoferi Constitutio regis voldemari
 prius margarere regine.

In noie dñi annē Nos Voldemarus dei grā. Danor Sla-
 uor rex et xpoferus fili? nē dīcūs dux lalandie ppter in-
 gentē penuriā et innumera exortū discrimīs incomodo ī regno
 nrō dacie hucusq; pchdolo: illata subnemēda salubri? & delen-
 da qdā plamēti Sub āno dñi M ccc lxxdie pērecostes cū dei
 E iij

hinc hoib? et vassall' uris militib? principib? idit? dñs voldema
ro eadē grā & hērico filio suo ducib? iuncie venerabilib? pñibus
ac dñs ep̄is militib? militatib? ceterisq; regni ur̄i dacie pñib?
tari & icol' ifra script' spāl' i haliburg celebravim? & regnū no
strū dacie vigori et reformationi meliori substat cooperāte
grā spūs septiformis quia ip̄ius spūstati festo hmoi statuta
handfestingh et decreta cōposita sunt et facta In primis pro
mittimus sub fide nrā regia et filius ur̄i p̄posens p̄dilect? oēs
articulos infra scriptos firmos et iniolabiles observare § ij
Primo oēs terre regno dacie nūc adiacentes & in poster deo dā
te acquirēde legibus et iuribus suis put in veris antiquis li
bris legalibus cōtinētur libere uti debeant put tpe regis vol
demari et alioz pgenitoz nrōz felicis recordatōis liberius &
melius pfrui cōlucueret § iij Itē dñm voldemar? & filius suus
hēricus p̄dcti dñces iuncie et eoz heredes oib? iuribus suis li
bere et bñ uti dēant put aliqui ducū iuncie eis vñ liberi? & me
lius fuerūt ab antiquo Itē eidē dñm dñces pmittunt bona fide
ut permittant hoīes suos & incolas sui dñij vñ uinculos libe
re et bene oib? suis iuribus uti sicut antiq̄s pgenitoz suoz
hoībus suis et incolis liberius & melius uti pmisserant & gau
dere ac hoīes eorundē ducū ad hoc sint coadiutores efficaces
q̄ eidē dñces et eoz heredes suis iuribus libere et bene gaude
ant sicuti pgenitores eorundē ducū melius & liberius uti cōlue
nerāt ab ātquo § v Itē quilibet ep̄oz in regno dacie iuribus
et libertatibus suis libere et bñ gaudebit put eoz p̄decesso
res suis iuribus et libertatibus vñ liberius et melius fuerāt
ab ātquo § vi Itē si aliquis ep̄oz regni dacie pñunc non pñs
hmoi statutus et liberius uti voluerint ip̄a statuta et hand
festingh ratificare dēat & suo sigillo vna nobiscū roborat § vii
Itē si aliq̄ terre sine dñi a regno & corone dacie i poster acq̄ri
poterint quo qñs et si ip̄az t̄raz et dñoz incole ip̄is statutis
et handfestingh iuribus & libertatib? libere et p̄fctē uti decre
uerint extūc ip̄a statuta et handfestingh vna nobiscū suoz si
gilioz appositōe roborabūt § viij Itē capella monasteria eccle
& ecclesiastice p̄sone ad sacros ordines tā mīuores q̄ maiores or
dinate iuribus et libertatibus suis libere et bene gaudebunt

put liberius et melius? uti consueverat ab antiquo § ix Item mi-
 lites militares domine uirgines mercatores hospites homines
 et rustici antiquis suis iuribus libere et bene utantur sicut libe-
 rius et melius? uti fuerat ab antiquo § x Item nullus in regno
 nostro dacie captiuabitur nisi in recenti facinore raptus? vel super
 hoc legaliter conuictus? vel in iure confessus § xi Item de concordia con-
 filio et unanimi consensu priorum regni nostri dacie ordinamus? quod
 plamentum quod dante hofe dicitur in primis tribus annis primis et
 proximis subsequenter? in calingburgh celebretur et illis tribus annis
 elapsis ipsum plamentum in nuburgh annuatim in die ueritatis beati
 iohannis baptiste celebretur? put antiquitus? est consuetudo § xii Item si
 quis aliquem in ipso plamento dante hofe conuenire? vel inculcare
 voluerit cum prius in placito pronuntiati sui haberet premonere? et le-
 geanter citet ut ad ipsum plamentum veniat per se ad obicienda les-
 gittime rursus nisi legitimis impedimentis fuisse docuerit impe-
 ditum § xiii Nos duces episcopi milites militares totaque communitas
 dacie et quilibet propter magnam gratiam et meretriciam benivolentiam
 nobis per dilectum dominum nostrum regem voldemarum predictum quatuordecim
 et pluries antea? nunc specialiter impetravit etiam de cetero ut spe-
 ramus per dei gratiam impedenda unanimiter convenimus? et nos et
 quilibet nostrum per se ad tenendum statuta omnia handfestingh et ar-
 ticulos infra scriptos sub fide nostra promittimus et firmiter ob-
 ligamus recognoscentes hoc speciali privilegio gratia cuius festo hec
 acta sunt nobis accidisse § xiiii Prima quicunque infra scriptorum
 huius statuti handfestingh iuribus? et libertatibus? uti et gaudere
 voluerint has partes litterarum suorum sigillorum appositione roborabunt
 et si apponere sigilla sua noluerint huius handfestingh et iuri-
 bus? nobiscum non utantur § xv Item si aliquis infra scriptorum quicunque
 alius in regno dacie existens huius statuti et handfestingh con-
 trarie voluerit vel oppositum fecerit ad hoc vos omnes co-
 operari efficaciter debemus ut huiusmodi transgressor statu-
 torum secundum exigentiam legis terre iudicetur et debita
 pena puniatur specialiter contra illos qui infra regnum da-
 cie rapinam incendium et captivacionem faciunt ex auxilio
 et consilio dominos extraneos? et homines inducunt qui regno dacie
 officere poterint quolibet vel nocere § xvi Quicunque autem huiusmodi

De rapina

statuti ingressor in recenti facinore deprehensus vel legaliter
conuictus fuerit pace et bonis priuabitur atq; vita § xvij Item
quicumq; subscriptor transgressor vel alior cuiuscunq; stat?
aut conditionis existat contra dñm regē vel filium eius coronāq;
dacie notabiliter deliquerit secundū exigentiā legis terre iudi
cetur et debite punietur et ad oēs p mūter et singulariter co
operabimur toto posse § xvij Item promittim? oēs ⁊ singuli ⁊
qlibet p se subside bona sicut pri? ne qd urñ apud aliquē sine
libera licencia hospitis in iuste et irrationabiliter hospitet §
xix Siquis at urñ infrascriptorū vel alij quicunq; in regno da
cie qd ab sit oppositū fecerint et si in recenti facinore deprehēsi
vel legaliter conuicti fuerint tanq; publici latrones iudicent
et secundū leges terre debiti punientur et ad hoc coadiuare
debemus toto posse § xx Si at aliquis ipsum peramentū visi
tare voluerit mera et perfecta et bone securitate ad quindec
nā añ et quindenā post dictū diē beati iohannis plenarie per
frenatur quam quidē securitatem infringere nolumus et si
aliquis nostrum vel alter quicumq; ipsam securitatem aliq;
liter infregerit coipso penam orbotemaal sciat se passurum §
xxi Siquis in ipam penam orbotemaal inciderit per dominū
nrñ regē et aduocatos et officiales suos fm leges terre debi
te punietur et ad hoc cooperabimur toto nisu § xxij Item nul
lus cuiuscunq; status aut conditōis existat aliū inferiorem
se vel minus potentē suppressat vel compellat ad hoc qd ins
uum in placitis vel iudicijs prosequi non valeat quod si fe
cerit et hoc contra eum rationabiliter edoctum vel probatū
fuerit illud pro quo agitnr primo perdat ⁊ postea domino re
gi tanq; in lite legaliter succubuisse secundū leges terre peni
tus emendabit § xxij Item quicumq; vbiis malis aliquē et cōtu
melios qd mānigh dicunt corā p̄dicto dño nrō rege vel in curia
sua seu corā dapifero suo l' marscalco i iudicijs existētib? in p
lamētis in placitis iusticiarijs gñalibus vel spālibus terraz
dacie allocut? fuerit vel ifestauerit sup quib? et p quib? loqui
mur pmo pdat et cū hoc fm leges terre emēdabit § xxij Item
si dñs nr p̄fat? aduocati ⁊ officiales sui super aliquo forefacto
iuste et secundū leges terre vindicauerit sibi l' suis a nemie p

delus/pita

suppressor

ad manig

modū inimiciē vel odij aliquāliter imputetur § xxv Item
 si quis iniuriā ex dñō nrō rege suis aduocatus vel officialibus
 passus fuerit qđ ab sit et si super hoc iuste cōquestus vel prose
 cutus fuerit ad dñō nrō rege vel suis ppter hoc nullā vindictā
 paciatur § xxvi Item Nos infra scripti et quilibet nostrum
 pro se totaq; cōmunitas regni dacie promittimus ut prius
 bona fide qđ dñs noster rex filius suus cristofer? coroneq; da
 cie oībus iurib? suis perfecte vti debeant et ad hoc cōmittere
 et singulariter coadiuuare et fideliter cooperare dēmus secū/
 dū qđ leges terre requirūt toto cōuānie atq; posse § xxvii In
 super ecclesie monasteria vīgines vidue pupilli et orphani ac
 alij tutores legi timos non habentes villaui ciuitatē scs bon
 dones mercatores hospites rustici homines triū marcar? to
 ta familia regia et omnes pro quibus dñs rex respondere hz
 et tenetur omī iure suo legibus terre et libertatibus vti liberi
 us et melius pmituntur et ad hoc omīs et singuli infra scrip
 ti et quilibet pro se cooperari debem? consilio et auxilio et to
 to posse § xxviii Et nos voldemarus rex pfatus et filius nē
 cristoferus omībus hominibus nostris subscriptis cuilibz sub
 scriptor? ceterisq; regni nostri incolis hec statuta et handfes
 tings et omnia alia in melius vertere volum? et debem? §
 xxix Et nos duces episcopi milites militares subscripti tota
 q; punitas regni dacie dñō nostro regi voldemaro filio suo
 cristofero et corone dacie oīa statuta et handfestings supra
 scripta et omnia alia vertere volumus et debem? § xxx Ut
 at hoc omnia et singula pmissa perpetui roboris obtineāt fir
 mitatē et pleniorē sortiātur effectū necuō et p omnes nos et
 singulos infra scriptos et quemlibet nrū firmitus teneantur
 § xxxi Nos voldemarus dei grā rex dacie Epoferus dux la
 laudie voldemarus et henricus duces iucie pfati nicolaus ot
 tonieñ petrus vibergeū petrus ripenē henricus roskvldenē
 paulus arnsicē et magnus burglauenē diuina miseratione
 ecclesiarū epi Strigotns anderē nicolaus lembeck hennig? po
 dbusk ericus barnū benedictus āneveld senior boecius falk
 ericus niels petrus laurenē palno ionē euerhard? molthig
 fictio molthigh pet? grubbe nicolaus knurē iacob? behere

petrus bekere olau? ionf petrus niels andreas frosth efge/
 rus kroogh iacobus oleffs iohanes hrommerfbutle heyno ca
 polt benedictus aneueldh iunior otto de hoo vffo peterf pe/
 trus lodhwigf arnoldus molthingh cristiernus hyle lhyderus
 lembeck iohannes mikelf nicolaus offiz erlandus kalf pe/
 trus mivuch nicolaus gloob ago steegh iohanes obfolonf pe/
 trus albrich iacobus spligh laurentius hwas iohanes vendel
 bo nicolaus hase et nicolaus vindh milites S xxxij Nicolaus
 erichf de linde iohanes laurentf nicolaus iensf de colberck ka
 nutus hnggi paulus gloob nicolaus ehf voldemarus sappi
 iohanes laas nicolaus thmmelf strango ebbf boeci? hooch
 thomas nielsf lago offef petrus iwerf cristiernus kaas o/
 lau? peterf de uytrop olauus petrus lunge olauns oleffs
 lunge mathias falster nicolaus karlf petrus hwid et haun/
 tus horingh armigeri presentib? Ivis Sigilla nostra durimus
 apponenda Datum anno die et loco supradictis S xxxij.

¶ Illa constitutio voldemari regis priis marga
 rete regine triu regnoz scz Dacie et

In nomine dñi amē Nos Voldemarus dei gracia Danor
 Sclauor rer imperlamēto general danor dane hoff dictō
 Sub āno dñi M ccc liij octaua bñ iohānis baptiste nhyburg
 celebrato ex consilio et consensu venerabilū patrū et domīno
 rū epōr videlicz nicolai octonū petri ripen petri vibergeñ hē/
 rici roskildeñ et pauli arufien nicolai limberck dapiferi nostri
 palnouis iensf marscalci nostri ceterorumq; consiliatorum
 nostrorum et hominum statuimus omnes articulos infra
 scriptos inuolabiliter obseruandos

¶ Primo q; tota communitas regni dacie debeat legibus et
 libertatibus domini regis voldemari et aliorum regum da/
 cie predecessorum nostrorū vri libere et gaudere Item q; om/
 nes bone consuetudines quas habuerant ab antiquo rate cē
 debeant atq; firmē S secundo Item pro uimio defectu po/
 puli regni dacie et alijs q; plurimis defectibus et periculis ipi
 regno incubentibus omnia forefacta tam hominisq; muti/
 lationem mēbrorum tangencia i hunc diem perpetrata ex
 rogatu et consilio eorūdem dñor epōr et hoīm nostrorū fa/

notabiliter indulgemus ita tñq̃ cuiusq̃ leſo ſatifficiat ſe/
 cundū exigentiā legis terre in qua ipſum foreſctū fuit perpe-
 tratum § iij Item quicunq̃ equos boues iumenta ſeu alias
 res iniuſte amiſerat ius ſuum corā nobis ſeu dapifero noſtro
 vel iuſticiario noſtro aut aduocato noſtro tunc pñte legaliter
 proſequatur § iij Item ſi aliquis domos ſuas violenter ab/
 latus in fundo alterius poſitas illegaliter conſtructas inue-
 nerit eas legaliter areſctet ius ſuum ſm leges terre legaliter
 proſequendo § v Si vero reus infra diē beati martini proxi-
 mū emēdare nō curauerit bōdoni et nobis ſatifficiat prout
 exigunt leges terre & ſic notandū eſt de omnib⁹ exceſſibus quī
 buſcunq̃ § vi Item ſi aliquis aliquem ſuper bonis ſiue terris
 violenter ſibi ablatis incauſare voluerit ipſa cauſa debito p-
 ceſſu videlicet placito ſui hāreth huſel et terre qđ landzthingh
 dī coram dapifero noſtro iuſticiario ſeu nobis ſi iuſticiam pñ-
 conſequi non valuerit ventilari debeat et ſiniri qđ ſi nullate-
 nus iuſticiam obtinere poterit extunc aduerſarium ſuum in
 placito ſui hāreth ad decem ſeptimanaſ autē premoniat et
 ad generale perlamentum proximo celebrandum manifeſte
 citet ubi dicta cauſa ſanctē deo debite terminetur § vii
 Item nullus cuiuſcunq̃ cōditionis exiſtens cum aliquo clerico
 ſeu laico ſine domeſtici voluntate hoſpitetur qđ ſi aliquis
 fecerit domeſticus eum cum ſua familia ſi ſuffecerit ſui autem
 cum vicinis et noſtro aduocato tunc pñte ſeu noſtro dapife-
 ro tanq̃ publicū raptorē proſequi et impedire poterit nullo
 ſibi delicto ratione illius aduerſando § viij Inſuper manda-
 mus firmiter et diſcrete ne quis cuiuſcunq̃ conditionis exi-
 ſtat de ſe bonis ſacerdotum ſeu clericorū decedentium niſi ve-
 ri heredes aliqualiſter intromittere preſumat noſtre gracie
 ſub obtentu § ix Item perlamentum noſtrū dane hoff dictū
 ſemel i āno videlicet diē brī iohānes bap. e nyburg ſm ātignā
 pſuetudinē regnī dacie celebret § x Itē qđ oēs diſſectōs & inimi-
 cicie int̃ q̃ſcunq̃ ad q̃ndenā ān dictū feſtū brī iohānis bap. vſq̃
 ad feſtū brī iacobi primio futurū ſub mera ſecuritate i ſuſpē-
 ſo habeāt ſub pena orbotemaal vulgarit̃ nūcupata § xi Itē
 ſub abtentu grē nrē firmiter inhibem⁹ ne q̃s aduocator nōr

S. hofpitem

cu officialium contra premissos articulos aliquid presumat
attemperare qđ si aliquis attemperauerit nobis nolumus im/
putari si ipse aduocatus super ppijs factis stabit iure suo.

**Constitutio Cristoferi regis filij
Voldemari regis.**

In nomine domini amen. Unuo dñi M ccc xx. In die com/
uerſionis ſcti pauli conueniētibz vibergis regni meliori/
bus vna cū popularibus ad elcōz noui regis placitū fuit et cō/
corditer ordinatū. In primis qđ epī ac persone ecclesiastice iuri/
bus iurisdictionibus ac libertatibus suis bonorū ipsorū et fa/
milie gaudere debeant libere prout ex antiquo consueuerunt.
S i Item qđ decime ecclesiarū non petātur nec recipiantur ni/
si sufficiens cautio facta fuerit prelatiſ ecclesie et parrochia/
nis de qua contenti fuerint & certificati sufficienter. S ii Item
non citentur clerici ad placitū ſeculare vel coram iudice ſeculari
ſed coram iudice ecclesiastico pro quacunq; causa citentur &
ibidem legitime conuincantur. S iii Item qđ nullus extraneus
ignote lingue vel imperfecte etatis ad aliquā ecclesiā preſen/
tetur. S iiii Item ut non talientur clerici vel ecclesiastice pſone
nec per litteras regis aliquatenus aggrauentur. S v Item
a ſacerdotibus parrochialibus de terris vni curie ſue in qua
perſonaliter reſidet adiacentibus nullum ſeruiciū regiū eriga/
tur. S vi Item ut nullus clericū ad aliquā ecclesiā pūtet
niſi in qua moris ius pſonatus habuerat ex antiquo. S vii.
Item ut nullus episcopus ſeu ecclesiastica perſona capiat exu/
ler vel bonis ſuis priuetur niſi ad mandatum ſūmi pontificis
ſpeciale ſi fuerit episcopus. Sed ſi inferior clericus quicunq; ad man/
datum ſui ordinarij iudicis ſpecialis dūmodo coram eo cano/
nice fuerit conuictus. S viii Item non grauentur clauſtra p/
equos et canes paſcendo. S ix Item bona archiepi caſtruz &
terrā quantū in ipſo et deliberet et deliberata reſtituet. S x
Item qđ omnes milites et armigeri de ppiā familia emendā/
trium marcarum vel ix ſecūdum conſuetudinem cuiuſlibet
terre et vltra ſi ad hoc exſtiterint priuilegio ei. S xi Item non
coguntur ire in exercitum extra regnū et quicunq; ad mandatū
regis ſue terra regnū ſue extra bellandi cā meruit rex ipſos ſi.

capti fuerint de captiuitate redimat expedite, saltē ifra annū
 et super perditis satisfaciat anteq̃ secundo secū ire in exec
 cū iubeantur libertatibus suis pristinis etiam si non
 interint eis nichilominus conseruatis § xij Item vt guerras
 contra aliquē rex inchoare nō debeat nisi cum consilio & con
 sensu p̃latorū ac regni potior § xij Item expulsis & eorū here
 dibus in quibuscūq̃ iniuste bonis suis priuatis bona eorū vti
 inuenta fuerint restituant § xiiij Item vt nulli laico siue cle
 rico aliquāter imputetur q̃ in seruitio regis nūc mortui fi
 deliter se habuit et si quas inimicitias ppter mandatū regis
 immuisse incuerit p̃ futurū regē totaliter liberetur excepto
 em̃ oleffe quōdam dapifero et excluso § xv Item inimicitias
 et dissentiones quascūq̃ inter regni colas p̃ posse se dare de
 beat et sopire § xvi Item omnes fideiussores p̃ rege nūc mor
 tuo et captiuos causa ipsius liberet cū cōsilio et auxilio potio
 rū regni p̃mo perlamēto inueniēdo et labore ad hoc vt in
 ducias obtinere poterit lōgiores § xvij Item vt burgēses libe
 re vtantur suis marcaturis absq̃ aliquibus grauamīib? no
 uis et thcoloneis imponendis et absq̃ quacūq̃ quota merci
 monioꝝ suoru ducant extra regnū qui vendenda habuerint l
 emenda nisi ex rationabili causa et vigente necessitate rex de
 cōmuni cōsensu melioꝝ super aliquib? nō deducendū inhibicio
 nem duxerit faciendā § xvij Item vt rex et sui officiales si
 qua mutua a mercatoribus reciperint eisde satisfaciant § xix
 Item vt non talientur sine misericordia sicut huc vsq̃ no
 sciter esse factum § xx Item vt bondones nō grauentur per
 aduocatos regis contra leges et iura terre § xxi Item vt nō
 cogantur expensas regis ducere extra suum hareth in quo
 resident § xxiij Item per aduocatus regis talie et grauamīa
 inconsuetā eis mīe imponantur § xxiiij Item semel in anno
 celebretur perlamentū nobregh § xxv Item vt omnes con
 seruent leges voldemari regis et si quis in eis inueniatur de
 fectos per discretus regni supplicetur § xxvi Item nullus ci
 tetur ad placitū regis immediate sed p̃mo ad placitū sui
 hareth et si inde puosauerit placitū generale sub pena cō
 sueta et si ibi iuri stare noluerit corā rege puoando examis
 R

netur sua causa ibidem ubi si iusticiam non habuerit pronon-
ceatur ad parlamentum generale § xxvi. Item ut nullus capi
debeat nec ad mortem dampnari vel bonis privari nisi prius
iuste et secure vocatus publice incausatus et legaliter conue-
tus prout exigunt leges terre § xxvii. Item quod rex non offenda-
tur alicui pro eo quod pro iure terre et regni loquatur nec ab hoc
ipsum aut suis prosequatur § xxviii. Item ut omnia et singula
grauamina nouiter imposita a modo non petantur videlicet
ploghs penninghe kulkom theolonea aut alia quecumque post
mortem voldemari regis imposita et inuenta § xxix. Item spo-
liantes naufragantes tanquam pro stigh roff conuincantur et eodem
modo puniantur § xxx. Item ut aduocatus undecumque oriundus
bondone illius heret suum obstituat officialem § xxxi. Item
omnia debita notoria et rationabiliter probabilia in quibus rex
vive mortuus regnicolis tenebatur omnino soluat rex fu-
turus et cautiones per hos interposite donec totaliter soluta
fuerint teneantur exceptis castris destruendis § xxxii. Item
ubicumque placitum regis teneatur incausandi ut autur legibus
illius terre § xxxiii. Item ut nullus citetur extra terminum sue
terre § xxxiiii. Item ut non inueniantur noue leges nisi de con-
sensu totius regni in parlamento generali in primo celebrando
in quo videlicet placito liceat regi futuro de consilio patrum
et meliorum regni supra dictos articulos imutare diminuerere vel
angere gravare vel etiam alleviare secundum profectum vel honorem
corone regni ac utilitate reipublice viderit expedire § xxxv.
Nos igitur proferimus dei gratiam danorum dux premitimus in his scriptis
nos si deo volente ac populi accedente consensu ad regni regimen
assumpti fuerimus predictos articulos in modum preactum imperpetuum
inviolabiliter observatores § xxxvi. In cuius rei testimonium sigilla
venerabilium patrum dominorum petri viburgenis nicolai burglancien-
sis geri arufienis iohannis ripei nicolai carbarthen episcoporum ac dominorum lodwici
et marscalci lagonis quodam marscalci petri mwele de bagh
nicolai hec laurencii iens iohannes niels de haas iohannes
perle iohannes haan petri niels de allerut nicolai holghen ni-
colai stamg alberti albrici iohannis offe iohannis oliffe et absolomis
iens militum una cum nostro sigillo presentibus est appensa.

Constitutio Erici regis.

Anno dñi m^o cclxix march in helsingborgh in plameto p
 Adm regē ericū de cōsilio meliorū regni dacie celebrato
 statutū est ut nullus portat vestes imunitas ptes incisas sed
 integras vel bipertitas nullus etiā vestes suas ornet auro l
 argento nisi rex solū cū liberis suis incisas etiam vestes non
 liceat dño regi portare § ij Quicumq; at per annū vel ampli
 vestes suos portare voluerit hoc sibi nequaq; ad verecūdiam
 imputerur § iij In nullus theutunicū potū sz cernis az ferat
 vendat vel bibat post lapsam pximā pēterosten quicumq; cō
 tra hoc statutū venire psumserit p qualibet lagena soluat xl
 marcas in penā § iij Item quicumq; bonā cernisiam braxare
 voluerit habeat licentiā vendēdi quāto carius pōt § v Itē q
 nullus petat hospiciū a clericis vel laicis quibuscūq; reglarī
 bus seu seclariis sed taberne sufficientes p transeūtibus ordi
 nent in quib; necessaria habeāt § vi Si vō domū alicui aliq
 inuaserit et fregerit vel aliquid abstulerit soluat dño regi xl
 marcas et lesio tñ Si vero pacifice tabernā intrauerit et pro
 receptis soluere noluerit licitū sit eū detinere Si vō violēter
 recedere voluerit aduocet auxiliū vicinorū et si eū deprehende
 re nequiverit hospes cum duob; vicinis suis accedat ad pla
 citū suū citando eū ut redeat satisfacturus secundū consuetū
 dinē loci quod si noluerit convincat eū ubi dinoscitur eū deli
 quisse § vii Item quicumq; aliquē interfecerit satisfaciāt con
 sāguineis interfecti cū ceteris l pmp̄ta pecunia et cū nō alijs
 rebus nec cognati copellantur p dñm regē cōtribuere cum ho
 miciū nisi forte pax priuatū fugerit tunc propinquiores soluāt
 duo ætelsaal et secundū antiquam terre cōsuetudinē reci
 piunt suum stut de cognatis § viij Nec licitum si alicui cog
 natorū interfecti in quēquā cōsanguineū interficiētis vindica
 re qdā vixerit qui occidit § ix Quicumq; ptra hec fecerit pūiat
 tanq; si occidisset antiquem innocentem § x Item si aliquis i
 donio ppria vel ecclesia occiderit hoc est oibotemaal oibotes
 maal sic intelligitur q occisor ad emendam venire non pote
 rit nisi prius pro eo intercesserint consanguinei interfecti.

Constitutio Erici regis dacie.

Ericus dei gracia Danorum Sclauorum rex omnibus hoc
scriptum cernentibus ad perpetuam regi memoriam con
stare volumus presentibus et futuris qd anno dñi M ccc lxxv.
in die beati olavi nyburgh de consilio melioru regni ordina
uimus cum in consilio vortinburgh de eorum consilio promi
simus semel in anno in media xl parlamentu qd dicitur hof
debeat celebrari Nullus captiuari debeat nisi sponte confessus
in iure aut legitime conuictus vel manifesto facinore depre
hensus fuerit pro quo secundu leges terre vita carere debeat
vel mēbris Sed conuictus induncias habeat fugiendi extra re
gnum que in libris legalibus continentur Item nullus conuic
tus pro quacunq causa ultra id qd in legibus est expressu pe
na pecuniaria vel alia puniatur nec mulcetue aliquis nisi
legitime conuictus Item nullus super aliquibus causis de
bet litteras regias contra aliquem impetrare nisi causa ip
sius prius veritata fuerit in suis placitis et discussa sed post
q aliquis primā litteram taliter impetratā supercederit con
tumaciter soluat cōquerenti unā marcā denarioru et iii mar
cas regi ultra id pro quo in prioribus placitis est conuictus et
p secūda tantum et pro tertia tantū sed pro quarta conquerē
ti tres marcas et xl soluat regi et si talis bona mobilia non
habeat sed tantū terram erunt officialis regis inuocat eum
vt infra mensem tantū vendat de terra sua in quantū tenet
bondoni et regi qd nisi fecerit officialis regis sub estimatione
bonoru ius regis accipiat et bondonis de dicra terra et nō am
plius sed si terra non sufficiat ad soluendū defectus ille p ra
ta pta cedat regi piter et bondoni Sed si aliquis contra ea q
dicta sunt litteras impetrauerit minus iuste soluat bondoni
iii marcas similiter et regi tres marcas Ordinauimus insup
et firmiter pmittimus leges regis voldemari clare memorie
prout in suis libris legalibus continentur inuolabiliter obser
uare Omnes abusiones et dissuetudines contra leges terre i
troductas penitus in irritum et euocantes expresse et preci
pue infrascriptas primo qd victualia uxoris noster pueroru
dapiferi nostri plaustare non debent ultra limitē sui haret

et quicūq; in claustrando defecerit officialis regis cōduc; pla
 ustrum et deficiēs soluat precii triū marcar; Item q; nostrū
 stuth horn in festo sancti andree secundū cōsuetudinē pronin
 rie cuiuslibet exsoluatur Item bondones non debent cōpelli ad
 edificandum vel reperandum molendina curias vel alia nec
 etia; castra nisi in te mpe necessitatis sed in hīs faciant secū
 dum q; consueuerunt in te mpe voldemari nec cōpelli sub aliq
 pena ad dandum auferes vel pullos seu alia dona ad mēsam
 regis exceptis hīs que solui cōsueuerunt tempore regis vol
 demari sed pro dono vel gratis peti pūt Itē; licitū sit bondo
 nibus pprias terras habentibus villicationē aliorū sumere
 ita q; bonis suis regia iura soluant Item non debemus edi
 ficare in fundo alieno nisi de cōsensu & voluntate possessoris
 Officialis nostrū non debent citare aliquem nisi ad iusta pla
 cita nec coram se Item littere patentes et preuilegia nostra
 suo robore permaneant nisi per fideles nostros in parlamento
 nostro docere poterimus q; sint merito renouanda Item non
 debet aliquis pro aliquo delicto terram suam amittere nisi
 pro crimine lese maiestatis conuictus fuerit cum iuramento
 wortheldh excepto casu superius expedito Itē; de naufragiū
 passis volumus obseruare qd in libris legalibus continetur.
 Item mercatoribus regnū nostrum visitantibus et nostris
 pprijs nulla noua grauiamina imponi debent sed uti dūt li
 bertatibus quas habere consueuerunt ex antiquo consuetus
 dine nichilominus que seruantur in skanz suo robore dura
 turis Item si aliquis nos impetere noluerit super bonis quib
 uscuq; tanq; minus iuste occupatis super hoc consilio stabi
 mus et ordinatione fidelium nostrorū in parlamento nostro
 per te mpe celebrandis Item volumus q; nulli apud clericos
 claustra vel laicus hospitetur in discrete sed cōtentus sit hīs
 que domesticus habuerit et voluerit sibi dare si vltimus face
 re presumpserit aliqua rapiendo liberam habeat potestatem
 Si clericus sit huiusmodi violentia per causam herrewerck
 rapine vel excommunicatonis prosequendi si vero laicus per
 viam herrewerck vel rapine Item q; ecclesia dacie gaudere
 debeat omnibus libertatibus quibus unq; floruit te mpe regis

voldemari quilibet atē ei in oibus illibata voluit obſernare
Et at hec oia et ſingula rata et firma pmaneat ſienerendi
p̄s dñi iohēs lunden archieps petrus vibergen ep̄s c aruſien
ep̄s c ripen c v breglanen c i roskilden c ia ſclwigcen c iohās
ottonien ep̄i electi confirmati necnon comes i de ratwenburg
et voldemarus domicellus de rostock ſua ſigilla vna cū ſigillo
nrō p̄tibus apponere curauerūt Actū nyburgh Anno et die
ſupra dictis.

6.

Conſtitutio Erici regis prioris erici filij.

Ennē logh gaſſ kōm̄g erick annē ericks ſon i nyburgh
Kirche w̄rie ſculle ſche kirkens thiende ſom the m̄wo
dyreſth vthen w̄ld oc ſwegh oc the ſculle gialde om pinſdag
at l̄yſte eller ligge vnder kirkens dom kōm̄gh̄n eller nogher
mā paa r̄gh̄ens vegne ſculle aldrig thiende taghe vthen for
landens terff oc meth biſcops raad oc beſte men i r̄gh̄et oc
gore wiſſe effth̄there raadh Engh̄n mā ſcal oc kirkens thiende
raade eller kobe ther ſeire oc the kirkens at gialde Inwerth aar
ſcal hoſt ware i nyburgh aa then ſondagh neſt effther pinxte
ſondagh er h̄wilkh̄n mā ther ſaar m̄z raadh; raadh t il annē
man; h̄ws eller gard eller til r̄h; h̄ws eller gard ther mā haſt
uer herber vchi oc draber eller hamler eller ſaar huſboudhen
eller huſſeuen eller h̄ion eller geſte eller om mā b̄vder hie/
he ſred i kirkie w̄rther han grepen m̄z ſerſke gerningher th̄n
ther formāer oc hans til ſoller m̄ſthe hals oc ther how; lodh
eller boodlooth halff taghe kōm̄gh̄en oc halff taghe then the
ſkathen ſeck eller hans arwinge forti at for huſfredh brodhe
ſcal bodeshals oc boodlooth ower rettthe bodher En w̄rther
han drapen cha taghe hans arwinghe halff boodlooth w̄rddh
kōm̄gh̄n til rettthe bodher ſo ſom i logbogh̄n ſtandher ſcriſſnet
En fanghes the eu at ſerſke gerningh̄e tha w̄ro the w̄ddh
h̄aret; neſnd tha ſcal vmbolmā neſſne m̄z h̄aret; m̄z raadh
eu v w̄ldough man oc han ſcal neſſne r̄h̄ men v w̄ldoughe oc
eu hans openbare v w̄ner tho maa han for eu h̄a h̄arer huſ
fredh brodhe fulghe hans loghmaal h̄wat werh hannu m̄ er
brodth ſo ſom logboghen ſeier til h̄wo ſom huſfred brodhe wil
h̄ere cha haſtuer han ſex vghers dagh en ſithen hans annet

logmaal er ganghet athare hulfrede brode En karer han en
 indhen sex vghē at hās anneth lagmaal er gāghet tha dulle
 hā thz m3 neffnd i kyn thē for sage ar Hulfred brede oc gard
 frede brede oc kirke fred brede scal so fulghes ath aa thz ferste
 thingh scal liwles oc hare aa thz anneth thingh scal uēffnes
 hāet3neffnd a thz tredie thingh sculle v wildughe men Tho
 mo han en neffue andher en cha ere aa thingi En skipt hī a
 tha standher ther ther the fleste giorde vthen bilsops oc otthe
 gode men indhen bugden seie them amodh tho standhē thz
 the wīthue Then samme logh er om the swarie alle eth Thwil
 khen man ther forwinnes i thijffe haret3 neffnd for hulfredh
 brode at han swerier wreth gialde xl mark oc hwilkhen man
 en wil swarie loglig til neffnd gilade xl mark oc them taghē
 kōmghen halfue oc halfue thūcher saagh giffuer Thwo som
 faar met raad3 raad3 i bondhens gard eller hws eller kirke
 oc vformer anthen bondhen eller annē man som sauth er oc
 wordhe the ster hare ther fore ere oc fanghe the skathe ther
 arath wede eller worde drapne m3 alle hawe hiem gialdh oc
 lighe a ther geruinger En om man ewer om huat heller hi
 ne finge skathe a thē sageles maal eller en thz sculle sandmē
 wtledē oc scal fulghes so som herrewerck Thwo som herbergar
 rer nogher man ther for winnes meth tijffe sage som sauth er
 tha warie figh meth neffnd i kyn eller giffue xij mark pennin
 ge oc then tagher kōmghū halfue oc halfue hīn ther skathū
 feck Umbolmā oc hīn ther skathū feck mwe bodhe dele tisse
 dele hwilkhen ther heldher wil fori at the eghe bode then ret
 ther ther hōrer til Wordher nogher māfeld til xl march sagh
 ther en haffue fult wet atherte eller anuēsaag som hānū be
 atbode fore so som han barier man eller soier eller rōwer tha
 scal hā haffue sex vghers dagh effther at han er lagfeldh a
 thingi anthen atbodie eller ath setthe boighū en gor hā hwē
 khen indhen sex vgher tha fare han som andhe fredhete
 meū.

*Item Om end firs ræteling or skelling tith in mæne
 eller mæne or witt in bode Eld had figh at had haffue in at
 bode in ells land in bode for p3 fange Thā fial hāwne
 fial wittin mæne ræteling p3 ræne andhel wil hā
 by bode p3 mæne haffue p3 wæne dā fial at had hā
 Gid mæne lund firdel3 hāwne p3 Endmē haffē
 p3 fial firdel3*

om filding

om garande

12 m5

om xl m fial

Constitutio regine margarete regis vol
demari filie Item nota ista constitutio alio
modo sic intitulatur Constitutio olani regis
dacie et haquinii regis norwegie & margare
te regine trium regnorum.

In nomine sancte et individue trinitatis amē. Anno dñi
Mccc lxxvi die inuentionis scē crucis convenientibus
Aulose regni dacie potioribus cum popularibus ad electio
nem nomi regis perlamentū fuit et concorditer ordinatū In p
mis q̄ ep̄i capitula monasteria et omnes ecclesie et ecclesiasti
ce p̄sone regni dacie om̄ibus libertatibus gracijs iuribus iu
risdictionibus legib⁹ & preuilegijs quibus unq̄ liberius et vti
libus fruebantur congaudebunt et ab omnibus sine onerib⁹
regis quocunq̄ nomine censeantur liberi p̄ter et exempti.
Item quilibet presbiter habeat unam curiā principaliorē in
parrochia sua p̄ residentia sua liberā et exemptā de omnibus
oneribus regis una cum familia in dicta curia morante § i.
Item decime ecclesiarū non petantur nec recipiantur per
regem et ei⁹ officiales quouis modo § ii Item nullus extra
neus ignote lingue v̄l imperfecte etatis ad aliquam ecclesiaz
presentetur § iii Item nullus cuiuscunq̄ status extiterit se de
bonis & possessionib⁹ monasteriorū episcopoz abbatibus prio
ribus et preuicib⁹ contradicentib⁹ aliquāliter intromit
tat sed ipsi abbates priores et preuic monasteriorum dñs
suis tanq̄ veris dñs in temporalib⁹ & spiritalibus per omnia
integre respondebunt § iiii Item nullum clericū ad aliquā ec
clesiam quis p̄ter nisi in qua merum ius pronominat⁹ ha
buerit nec potencior inferiori preiudiciū faciat in p̄tando
§ v Item nullus ep̄s seu aliqua alia persona ecclesiastica ca
piatur exulet vel bonis suis p̄iuratur nisi per suum iudicē ec
clesiasticū fuerit canonicē conuict⁹ § vi Item non grauentur
monasteria l ecclesiastice p̄sone per equos & canes pascendos
§ vii Item nullus intromittat se de bonis clericorū discenden
tium sine suorū heredum voluntate et ordinarij § viii Item
omnes milites et milicantes et armigeri de p̄pria familia et
menda triū marcarū vel ix secundū consuetudinē cuiuslibet

162

terre in quocumq; placito seculari conuincantur percipiant li-
bere et ultra si ad hoc extiterint priuilegiati § ix Item nō co-
guntur ire ad exercitum extra regnum et quicunq; ad manda-
tum regis siue intra regnum siue extra bellandi causa inie-
runt rex ipsos si capti fuerint de captiuitate redimat expedite
saltem infra annum et super perditis satisfaciāt anteq; secu-
dario secum ire in exercitū iubeantur libertatibus suis pristi-
nis etiā si uon inierint eius nichilominus conseruatis § x
Item ut guerras contra aliquem rex inchoare non debeat ni-
si cum consilio et consensu prelatorū ac regni potiorum § xi
Item quicunq; terras suas iniuste amiserit per coronam cog-
ui illas rehabere debeat et si aliquis ex parte regis terram sic
resumptam et rehabitam imperierit hoc rex discreti et autenti-
ci viri per episcopum illius diocesis nominandi sub iuramento suo ter-
minabunt § xii Item nullus infra sacros ordines constitutus
admittatur ad regem ad aliquam aduocatiam regalem sed in-
stituat laicus idoneus et discretus pro talibus officiis exercen-
dis in quibus officiis si notabiliter deliquerint pro excessibus
suis emendant et nunq; ad talia officia admittuntur § xiii
Item inimicitias et dissensiones quascunq; rex et officiales sui
inter regnicolas pro toto posse suo cedare debeat et sopire §
xiiii Item qd nullus captiuetur nisi sponte confessus ē in iure
aut legitime conuictus vel manifesto factore deprehensus fu-
erit pro quo secundum leges terre vita carere debeat siue me-
bris Sed conuictus legitime inducias fugendi extra regnū
habeat que in libris legalibus continentur Pro quacūq; can-
sa ultra id qd in legibus expressum ē pena pecuniaria et alia
puniatur nullus nec mulctetur aliquis nisi prius legitime sit
conuictus § xv Item omnes leges regis voldemari legillato-
ris bone memorie prout in suis libris legalibus continentur
nisi aliter priuilegia et handfestingh reperiantur modificare
et declarate inuolabiliter obseruentur § xvi Item omnes ab-
usiones et disuetudines contra leges introducte per quoscū-
q; penitus in irritum renouentur et precipue ifrascripte qua-
rum prima est qd victualia regis uxoris sue puerorum suorum
et dapiferi plaustrare nō dnt bōdones regis ultra limites sui

¶

163
 swecie priimas iohānes repen frater iacob? viburgnīs olau?
 aruſien nicolaus reſkilden ſweno burglancn et woldemar? or
 romen eadē grā eccleſiaz epī et dñi hēningus de podepuſa da
 piſeri ewerhard? molthungh dapifer rwo galen pfectus ſca/
 nie petrus mwuch boecius hegh nicolaus ſtoſtanni nicola?
 cuſſe criſtieruns vendelbo andreas offeſ laurencius offeſ
 nicolaus iohannes andree criſtieruns kaas petrus alber/
 ti lago iohannis nicolaus luche erlaudus kalf petr? gewb/
 be olau? bioms iacobus olau olauus iohannis olau? petri
 thwro. kaunri olau? lunge henricus iohānis boe dñre barnū
 erici ſicko molthungh de liwſe māno baſſe ſleno baſſe bādict?
 bingh andreas iacobi holger? gregoriſtorbernus petri lodwic?
 andree andreas pepp nicola? thweſ iohēs nielsz iohēs abſolo
 nis deyneri? bugge haſſn iohēs ſtawerſhow ebbo pūgh iohēs
 petri de bellingi milites albert? andree iacob? anchelſ iohānes
 rwndh puarus luche nicola? puari lodwic? puari iohēs offeſ
 andreas offeſ nicolaus brarze thwro boeſ iohānes eſkilli ago
 oſtradi iohānes gloob petr? gloob andreas gloob olau? oleſſe
 puar? crane themo ſimbeck criſtiern? kaas eiſger? froſth ka/
 mitus erici marquard? wuſteen lago dñs iacobus ſageſ got
 ſcalus nielsz iohēs frījs nicolaus erici de arwenſberg iohānes
 pele iohēs mws themo nielsz eric? nielsz acho pudher criſtier/
 uus pudher magn? iohēs puar? petri petrus hwas puarus
 nielsz de truheltorp nicolaus ebbiſz gerboo thwn nicolaus ſle/
 ch nicolaus been waben dictus nicolaus molthungh conra/
 dus moltike ſenior ericus nielsz de huringherholm andreas
 petri de ſwaueholm eſkillus falck de valloſt boecius falck pe/
 trus falck henninckinus moltike ſtoth moltike mīnor petr?
 baſſe ericus pileman petrus offeſz iohannes offeſz andreas
 ſwens hennīngus de lancken toſkillus nielsz iacobus abſolo/
 nis henricus ioſepſz nicolaus ioſepſz eſgi brock petrus brandh
 iohannes hauſz nicolaus hack andreas dauidſz nicolaus au/
 dree henricus andree nicolaus gagge andreas iohis boſſa
 paris tuko pudhē ericus geedh abſolou herilli petr? nielsz de
 ſkioldenes thuo nielsz iohēs petri petr? bāier nicola? mattiſz

Iohannes de vdstorp richmannus de lanken ago staar et pe-
 trus assels dictus rebing armigeri Eternam in domino sa-
 lutem qm̄ ab omnibus et singulis prelati nobilibus militib⁹
 militaribus ceterisq; alijs regni dacie inculis pro nuuicū per
 lamēto danorū nuburgh celebrato cōuenientibus cōmuni vo-
 to et voluntate concordī omniū statutum est in iuramentis sin-
 guloꝝ salubriter ordinatum qd omnes et singuli ipsius regni
 dacie incole in quacunq; terra regni commorantes pace fir-
 ma fruantur Iuriumq; legū ⁊ libertatū suarum inuiolabi-
 liter gaudeat firmitate Nos statuto tam salubri assensu toto
 prebentes animo promittimus firmiter in hīs scriptis sub
 nostris fide et honore omnia iura leges libertates et consuetu-
 dines licitas et honestas a domino voldemaro legifero reco-
 lende memoriē condam rege danorum ceterisq; alijs regib⁹
 dacie clericis et laicis quibuscunq; in hunc diem datas ⁊ cō-
 cessas firmiter tenere et inuiolabiliter imperpetuū observare
 Insuper obligamus nos sub observatione fidei nostre ⁊ hono-
 ris qd si contingat aliquos clericos vel laicos contra leges ter-
 re per quoscunq; iniuste opprimi vel grauari et ad huiusmo-
 di iniurias vel grauamina repellendas atq; emendandas iux-
 ta consiliū conciliariorum iuratoꝝ regni in illa terra reg-
 ni cōmorantium in qua nos requiri contingat per dominos
 dapiferū et marscalcū seu prefectū requisiti fuerimus extūc
 sine omni dilatione et contradicōne quacunq; ad hoc conueniē-
 et vīta pariter atq; bonis ad hoc nos efficaciter exponere de-
 bemus Pro quorum oīm firma et inuiolabili premissoꝝ ob-
 seruatione nos omnes et singuli suprascripti sigilla nostra p̄-
 sentibus litteris duximus apponenda Actū et datū ut supra.
 Anno dñi M ccc lxxvij infra octās iohis baptiste.

Constitutio Erici regis dacie filij
 xp̄oferi regis in nburgh.

Hw̄ som ridher meth giorth raad hiem tū aumen manz
 hws oc dræber hannū i sin egheu gardh eller hamler el-
 ler soier tha er han fredlōs ther fore oc alle ther meth hau-
 num ere i ferdh oc i fulge oc er orbotemaal oc bēer aldrig at-
 fanghe sin fredh fōr hin dēdes neste frendher bede fōr hannū

til kōmghen oc kēnghen tage halff hās howz lodh vthū iord
 oc halff hans howz lodh tage han ther then gard aa ther thū
 geruinghe wor i giordh En wordher nogher man drabū ther
 sodan geruinge wil gōre oc i then thime ther the thz gōre tha
 ware han vgilde oc for hannū scal mā en bēde oc en fēte hwē
 siken kōmghens reth eller bīscops reth En wordher nogher
 man wīth ath han wor meth i sodan geruingh oc dyl hā tha
 warie sīgh meth hāretz neffnd oc han scal hannum i ethe ther
 saagh segher er En faller han atloghen tha haffuer han da/
 ghes rwm oc nette at rymme men hwor som han wordher
 sīchen greben tha ganghe thet aa hans hals Draber nogher
 man aumen meth radh3 raad3 eller hamler eller soier i kīrke
 eller nogher andher st3 ther som man haffuer herber taghet
 hwat heller thet er i kōbūgh eller paa land tha er thet oc or/
 bothemaal oc the ere oc alle fredlese ther then gernīngh gior
 de oc kōmghen oc bondhen taghe som fōre scrīfuet staar Vi
 des noghē man sodan geruingh oc dyl han tha warie sīgh m3
 hāretz neffnd En wordher nogher man iaghet aff sine vwen
 ner hiem til nogher māz gard hwat heldher som man kōm
 mer i gardhen eller hws tha haffuer hā ther fredh hiemime so
 som hieme i hās eghz hus wore Hwat som ther wordhē gior
 aa hannū tha er thz som fōre er sauth om bēdh bēder oc om
 logmaal Hwo som herber gerer fredhlōs man tha scal hā bē/
 de hannū there skathau fēck i3 mark penninghe eller hans
 arwīnghē oc so kōmghen En dyl han ther warie sīgh meth
 hāretz neffnd Hwo som draber eller soier eller hamler oc haff
 uer han en selff til arbēde meth tha scal han haffue ful borghū
 for sīgh En kan han en borghen fange for sīgh oc orker en at
 bēde tha ware han fredlōs oc haffue daghs rwm oc naach
 atrwīme oc hwor som han wordher sīchen grepen tha gange
 thet aa hans hals Stuth kōm scal hwē man rethe at sancti
 andree dagh en wil en vmbosman tha taghe wedh stuth tha
 rīdhe bonner til eth thīngh oc aumen oc tredie oc bīwde vth
 sin stuth en wil vmbosman en tho taghe wedh tha sculle hē/
 retz men neffue til aff thīnghī tre gode men eller fire oc fulge
 hannū til kōmghens gardh om thet er i thet hāreth eller til

om drab m3
rad3 rad3

om vwen m3
hāretz neffnd

om vwen m3
hāretz neffnd

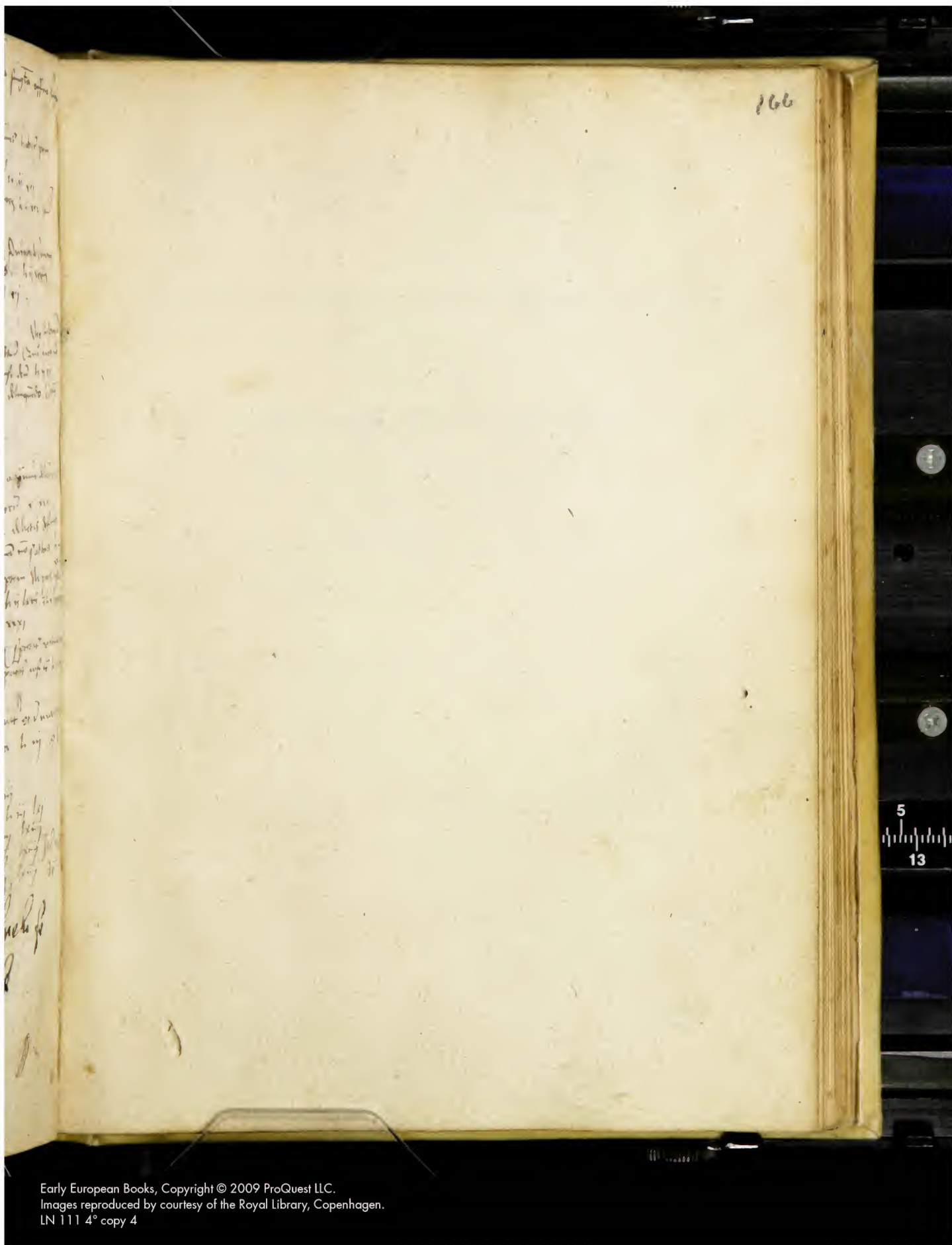
om vwen m3
hāretz neffnd

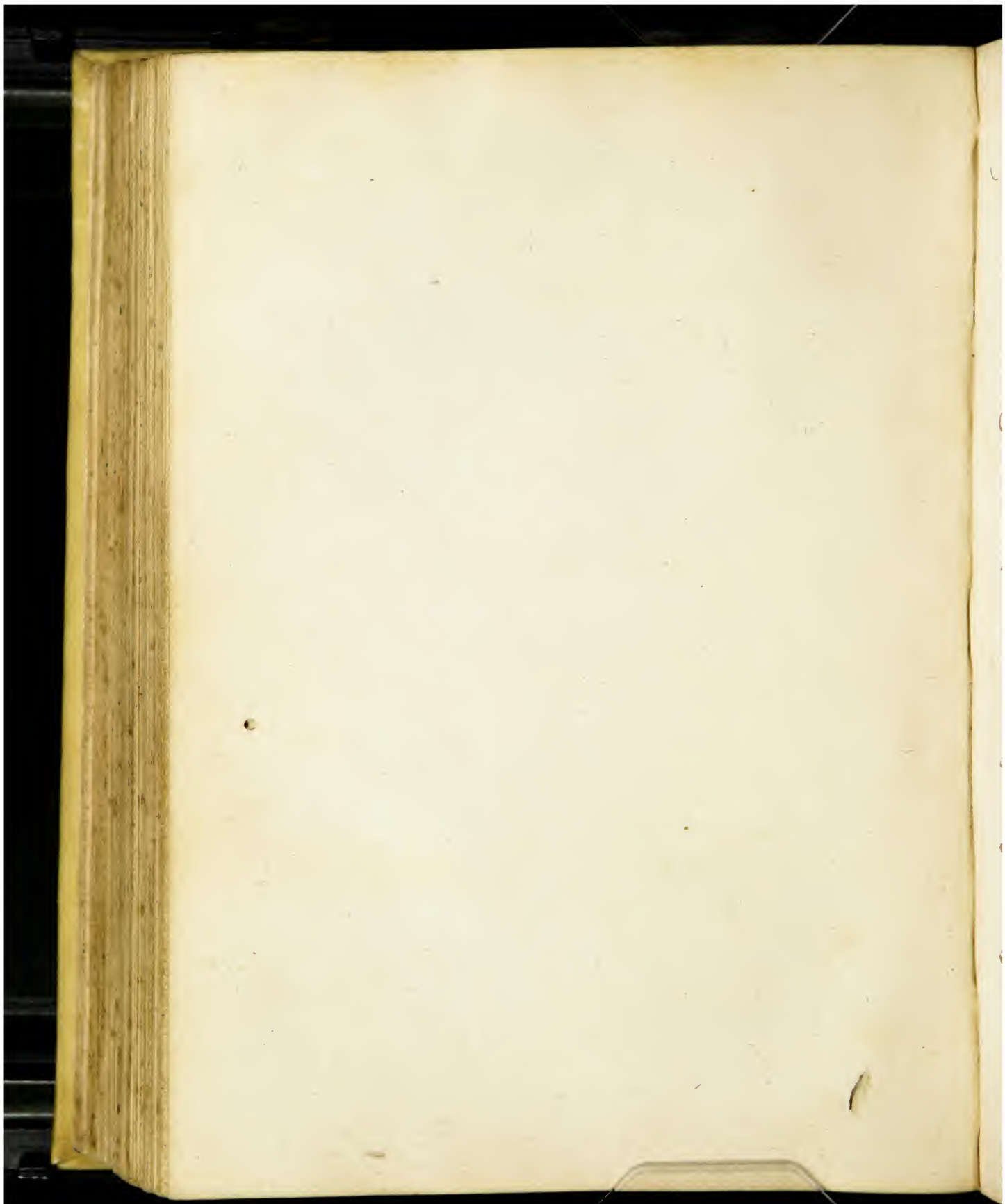
om vwen m3
hāretz neffnd

5
12 13

vmbosman gard en ere the hwercken i thet hareth tha for
 re sin stuth til haretz kirki oc the gode men sculle ther wedhe
 ware ath stuth horn legghes in kirke Iwat skathe ther sithen
 kommer aff theu skathe scal vmbosman offther gualde oc en
 bondhen om han redher fulth Iwo som en march redher
 i skuldher eller i ore eller x ore eller xi ore tha redhe han ther
 aff en fulhaffu En haffuer han xij ore skuld i iordh eller muna
 ne ther han saar en oc laar en tha scal han indhe for then
 iordh Ensker han oc laar tha inue han for sin iordh som for
 re er sauth,

Gode alle vrommen an aar 20. med x. q. 10. 18. 20. 22. 24. 26. 28. 30. 32. 34. 36. 38. 40. 42. 44. 46. 48. 50. 52. 54. 56. 58. 60. 62. 64. 66. 68. 70. 72. 74. 76. 78. 80. 82. 84. 86. 88. 90. 92. 94. 96. 98. 100. 102. 104. 106. 108. 110. 112. 114. 116. 118. 120. 122. 124. 126. 128. 130. 132. 134. 136. 138. 140. 142. 144. 146. 148. 150. 152. 154. 156. 158. 160. 162. 164. 166. 168. 170. 172. 174. 176. 178. 180. 182. 184. 186. 188. 190. 192. 194. 196. 198. 200. 202. 204. 206. 208. 210. 212. 214. 216. 218. 220. 222. 224. 226. 228. 230. 232. 234. 236. 238. 240. 242. 244. 246. 248. 250. 252. 254. 256. 258. 260. 262. 264. 266. 268. 270. 272. 274. 276. 278. 280. 282. 284. 286. 288. 290. 292. 294. 296. 298. 300. 302. 304. 306. 308. 310. 312. 314. 316. 318. 320. 322. 324. 326. 328. 330. 332. 334. 336. 338. 340. 342. 344. 346. 348. 350. 352. 354. 356. 358. 360. 362. 364. 366. 368. 370. 372. 374. 376. 378. 380. 382. 384. 386. 388. 390. 392. 394. 396. 398. 400. 402. 404. 406. 408. 410. 412. 414. 416. 418. 420. 422. 424. 426. 428. 430. 432. 434. 436. 438. 440. 442. 444. 446. 448. 450. 452. 454. 456. 458. 460. 462. 464. 466. 468. 470. 472. 474. 476. 478. 480. 482. 484. 486. 488. 490. 492. 494. 496. 498. 500. 502. 504. 506. 508. 510. 512. 514. 516. 518. 520. 522. 524. 526. 528. 530. 532. 534. 536. 538. 540. 542. 544. 546. 548. 550. 552. 554. 556. 558. 560. 562. 564. 566. 568. 570. 572. 574. 576. 578. 580. 582. 584. 586. 588. 590. 592. 594. 596. 598. 600. 602. 604. 606. 608. 610. 612. 614. 616. 618. 620. 622. 624. 626. 628. 630. 632. 634. 636. 638. 640. 642. 644. 646. 648. 650. 652. 654. 656. 658. 660. 662. 664. 666. 668. 670. 672. 674. 676. 678. 680. 682. 684. 686. 688. 690. 692. 694. 696. 698. 700. 702. 704. 706. 708. 710. 712. 714. 716. 718. 720. 722. 724. 726. 728. 730. 732. 734. 736. 738. 740. 742. 744. 746. 748. 750. 752. 754. 756. 758. 760. 762. 764. 766. 768. 770. 772. 774. 776. 778. 780. 782. 784. 786. 788. 790. 792. 794. 796. 798. 800. 802. 804. 806. 808. 810. 812. 814. 816. 818. 820. 822. 824. 826. 828. 830. 832. 834. 836. 838. 840. 842. 844. 846. 848. 850. 852. 854. 856. 858. 860. 862. 864. 866. 868. 870. 872. 874. 876. 878. 880. 882. 884. 886. 888. 890. 892. 894. 896. 898. 900. 902. 904. 906. 908. 910. 912. 914. 916. 918. 920. 922. 924. 926. 928. 930. 932. 934. 936. 938. 940. 942. 944. 946. 948. 950. 952. 954. 956. 958. 960. 962. 964. 966. 968. 970. 972. 974. 976. 978. 980. 982. 984. 986. 988. 990. 992. 994. 996. 998. 1000. 1002. 1004. 1006. 1008. 1010. 1012. 1014. 1016. 1018. 1020. 1022. 1024. 1026. 1028. 1030. 1032. 1034. 1036. 1038. 1040. 1042. 1044. 1046. 1048. 1050. 1052. 1054. 1056. 1058. 1060. 1062. 1064. 1066. 1068. 1070. 1072. 1074. 1076. 1078. 1080. 1082. 1084. 1086. 1088. 1090. 1092. 1094. 1096. 1098. 1100. 1102. 1104. 1106. 1108. 1110. 1112. 1114. 1116. 1118. 1120. 1122. 1124. 1126. 1128. 1130. 1132. 1134. 1136. 1138. 1140. 1142. 1144. 1146. 1148. 1150. 1152. 1154. 1156. 1158. 1160. 1162. 1164. 1166. 1168. 1170. 1172. 1174. 1176. 1178. 1180. 1182. 1184. 1186. 1188. 1190. 1192. 1194. 1196. 1198. 1200. 1202. 1204. 1206. 1208. 1210. 1212. 1214. 1216. 1218. 1220. 1222. 1224. 1226. 1228. 1230. 1232. 1234. 1236. 1238. 1240. 1242. 1244. 1246. 1248. 1250. 1252. 1254. 1256. 1258. 1260. 1262. 1264. 1266. 1268. 1270. 1272. 1274. 1276. 1278. 1280. 1282. 1284. 1286. 1288. 1290. 1292. 1294. 1296. 1298. 1300. 1302. 1304. 1306. 1308. 1310. 1312. 1314. 1316. 1318. 1320. 1322. 1324. 1326. 1328. 1330. 1332. 1334. 1336. 1338. 1340. 1342. 1344. 1346. 1348. 1350. 1352. 1354. 1356. 1358. 1360. 1362. 1364. 1366. 1368. 1370. 1372. 1374. 1376. 1378. 1380. 1382. 1384. 1386. 1388. 1390. 1392. 1394. 1396. 1398. 1400. 1402. 1404. 1406. 1408. 1410. 1412. 1414. 1416. 1418. 1420. 1422. 1424. 1426. 1428. 1430. 1432. 1434. 1436. 1438. 1440. 1442. 1444. 1446. 1448. 1450. 1452. 1454. 1456. 1458. 1460. 1462. 1464. 1466. 1468. 1470. 1472. 1474. 1476. 1478. 1480. 1482. 1484. 1486. 1488. 1490. 1492. 1494. 1496. 1498. 1500. 1502. 1504. 1506. 1508. 1510. 1512. 1514. 1516. 1518. 1520. 1522. 1524. 1526. 1528. 1530. 1532. 1534. 1536. 1538. 1540. 1542. 1544. 1546. 1548. 1550. 1552. 1554. 1556. 1558. 1560. 1562. 1564. 1566. 1568. 1570. 1572. 1574. 1576. 1578. 1580. 1582. 1584. 1586. 1588. 1590. 1592. 1594. 1596. 1598. 1600. 1602. 1604. 1606. 1608. 1610. 1612. 1614. 1616. 1618. 1620. 1622. 1624. 1626. 1628. 1630. 1632. 1634. 1636. 1638. 1640. 1642. 1644. 1646. 1648. 1650. 1652. 1654. 1656. 1658. 1660. 1662. 1664. 1666. 1668. 1670. 1672. 1674. 1676. 1678. 1680. 1682. 1684. 1686. 1688. 1690. 1692. 1694. 1696. 1698. 1700. 1702. 1704. 1706. 1708. 1710. 1712. 1714. 1716. 1718. 1720. 1722. 1724. 1726. 1728. 1730. 1732. 1734. 1736. 1738. 1740. 1742. 1744. 1746. 1748. 1750. 1752. 1754. 1756. 1758. 1760. 1762. 1764. 1766. 1768. 1770. 1772. 1774. 1776. 1778. 1780. 1782. 1784. 1786. 1788. 1790. 1792. 1794. 1796. 1798. 1800. 1802. 1804. 1806. 1808. 1810. 1812. 1814. 1816. 1818. 1820. 1822. 1824. 1826. 1828. 1830. 1832. 1834. 1836. 1838. 1840. 1842. 1844. 1846. 1848. 1850. 1852. 1854. 1856. 1858. 1860. 1862. 1864. 1866. 1868. 1870. 1872. 1874. 1876. 1878. 1880. 1882. 1884. 1886. 1888. 1890. 1892. 1894. 1896. 1898. 1900. 1902. 1904. 1906. 1908. 1910. 1912. 1914. 1916. 1918. 1920. 1922. 1924. 1926. 1928. 1930. 1932. 1934. 1936. 1938. 1940. 1942. 1944. 1946. 1948. 1950. 1952. 1954. 1956. 1958. 1960. 1962. 1964. 1966. 1968. 1970. 1972. 1974. 1976. 1978. 1980. 1982. 1984. 1986. 1988. 1990. 1992. 1994. 1996. 1998. 2000. 2002. 2004. 2006. 2008. 2010. 2012. 2014. 2016. 2018. 2020. 2022. 2024. 2026. 2028. 2030. 2032. 2034. 2036. 2038. 2040. 2042. 2044. 2046. 2048. 2050. 2052. 2054. 2056. 2058. 2060. 2062. 2064. 2066. 2068. 2070. 2072. 2074. 2076. 2078. 2080. 2082. 2084. 2086. 2088. 2090. 2092. 2094. 2096. 2098. 2100. 2102. 2104. 2106. 2108. 2110. 2112. 2114. 2116. 2118. 2120. 2122. 2124. 2126. 2128. 2130. 2132. 2134. 2136. 2138. 2140. 2142. 2144. 2146. 2148. 2150. 2152. 2154. 2156. 2158. 2160. 2162. 2164. 2166. 2168. 2170. 2172. 2174. 2176. 2178. 2180. 2182. 2184. 2186. 2188. 2190. 2192. 2194. 2196. 2198. 2200. 2202. 2204. 2206. 2208. 2210. 2212. 2214. 2216. 2218. 2220. 2222. 2224. 2226. 2228. 2230. 2232. 2234. 2236. 2238. 2240. 2242. 2244. 2246. 2248. 2250. 2252. 2254. 2256. 2258. 2260. 2262. 2264. 2266. 2268. 2270. 2272. 2274. 2276. 2278. 2280. 2282. 2284. 2286. 2288. 2290. 2292. 2294. 2296. 2298. 2300. 2302. 2304. 2306. 2308. 2310. 2312. 2314. 2316. 2318. 2320. 2322. 2324. 2326. 2328. 2330. 2332. 2334. 2336. 2338. 2340. 2342. 2344. 2346. 2348. 2350. 2352. 2354. 2356. 2358. 2360. 2362. 2364. 2366. 2368. 2370. 2372. 2374. 2376. 2378. 2380. 2382. 2384. 2386. 2388. 2390. 2392. 2394. 2396. 2398. 2400. 2402. 2404. 2406. 2408. 2410. 2412. 2414. 2416. 2418. 2420. 2422. 2424. 2426. 2428. 2430. 2432. 2434. 2436. 2438. 2440. 2442. 2444. 2446. 2448. 2450. 2452. 2454. 2456. 2458. 2460. 2462. 2464. 2466. 2468. 2470. 2472. 2474. 2476. 2478. 2480. 2482. 2484. 2486. 2488. 2490. 2492. 2494. 2496. 2498. 2500. 2502. 2504. 2506. 2508. 2510. 2512. 2514. 2516. 2518. 2520. 2522. 2524. 2526. 2528. 2530. 2532. 2534. 2536. 2538. 2540. 2542. 2544. 2546. 2548. 2550. 2552. 2554. 2556. 2558. 2560. 2562. 2564. 2566. 2568. 2570. 2572. 2574. 2576. 2578. 2580. 2582. 2584. 2586. 2588. 2590. 2592. 2594. 2596. 2598. 2600. 2602. 2604. 2606. 2608. 2610. 2612. 2614. 2616. 2618. 2620. 2622. 2624. 2626. 2628. 2630. 2632. 2634. 2636. 2638. 2640. 2642. 2644. 2646. 2648. 2650. 2652. 2654. 2656. 2658. 2660. 2662. 2664. 2666. 2668. 2670. 2672. 2674. 2676. 2678. 2680. 2682. 2684. 2686. 2688. 2690. 2692. 2694. 2696. 2698. 2700. 2702. 2704. 2706. 2708. 2710. 2712. 2714. 2716. 2718. 2720. 2722. 2724. 2726. 2728. 2730. 2732. 2734. 2736. 2738. 2740. 2742. 2744. 2746. 2748. 2750. 2752. 2754. 2756. 2758. 2760. 2762. 2764. 2766. 2768. 2770. 2772. 2774. 2776. 2778. 2780. 2782. 2784. 2786. 2788. 2790. 2792. 2794. 2796. 2798. 2800. 2802. 2804. 2806. 2808. 2810. 2812. 2814. 2816. 2818. 2820. 2822. 2824. 2826. 2828. 2830. 2832. 2834. 2836. 2838. 2840. 2842. 2844. 2846. 2848. 2850. 2852. 2854. 2856. 2858. 2860. 2862. 2864. 2866. 2868. 2870. 2872. 2874. 2876. 2878. 2880. 2882. 2884. 2886. 2888. 2890. 2892. 2894. 2896. 2898. 2900. 2902. 2904. 2906. 2908. 2910. 2912. 2914. 2916. 2918. 2920. 2922. 2924. 2926. 2928. 2930. 2932. 2934. 2936. 2938. 2940. 2942. 2944. 2946. 2948. 2950. 2952. 2954. 2956. 2958. 2960. 2962. 2964. 2966. 2968. 2970. 2972. 2974. 2976. 2978. 2980. 2982. 2984. 2986. 2988. 2990. 2992. 2994. 2996. 2998. 3000. 3002. 3004. 3006. 3008. 3010. 3012. 3014. 3016. 3018. 3020. 3022. 3024. 3026. 3028. 3030. 3032. 3034. 3036. 3038. 3040. 3042. 3044. 3046. 3048. 3050. 3052. 3054. 3056. 3058. 3060. 3062. 3064. 3066. 3068. 3070. 3072. 3074. 3076. 3078. 3080. 3082. 3084. 3086. 3088. 3090. 3092. 3094. 3096. 3098. 3100. 3102. 3104. 3106. 3108. 3110. 3112. 3114. 3116. 3118. 3120. 3122. 3124. 3126. 3128. 3130. 3132. 3134. 3136. 3138. 3140. 3142. 3144. 3146. 3148. 3150. 3152. 3154. 3156. 3158. 3160. 3162. 3164. 3166. 3168. 3170. 3172. 3174. 3176. 3178. 3180. 3182. 3184. 3186. 3188. 3190. 3192. 3194. 3196. 3198. 3200. 3202. 3204. 3206. 3208. 3210. 3212. 3214. 3216. 3218. 3220. 3222. 3224. 3226. 3228. 3230. 3232. 3234. 3236. 3238. 3240. 3242. 3244. 3246. 3248. 3250. 3252. 3254. 3256. 3258. 3260. 3262. 3264. 3266. 3268. 3270. 3272. 3274. 3276. 3278. 3280. 3282. 3284. 3286. 3288. 3290. 3292. 3294. 3296. 3298. 3300. 3302. 3304. 3306. 3308. 3310. 3312. 3314. 3316. 3318. 3320. 3322. 3324. 3326. 3328. 3330. 3332. 3334. 3336. 3338. 3340. 3342. 3344. 3346. 3348. 3350. 3352. 3354. 3356. 3358. 3360. 3362. 3364. 3366. 3368. 3370. 3372. 3374. 3376. 3378. 3380. 3382. 3384. 3386. 3388. 3390. 3392. 3394. 3396. 3398. 3400. 3402. 3404. 3406. 3408. 3410. 3412. 3414. 3416. 3418. 3420. 3422. 3424. 3426. 3428. 3430. 3432. 3434. 3436. 3438. 3440. 3442. 3444. 3446. 3448. 3450. 3452. 3454. 3456. 3458. 3460. 3462. 3464. 3466. 3468. 3470. 3472. 3474. 3476. 3478. 3480. 3482. 3484. 3486. 3488. 3490. 3492. 3494. 3496. 3498. 3500. 3502. 3504. 3506. 3508. 3510. 3512. 3514. 3516. 3518. 3520. 3522. 3524. 3526. 3528. 3530. 3532. 3534. 3536. 3538. 3540. 3542. 3544. 3546. 3548. 3550. 3552. 3554. 3556. 3558. 3560. 3562. 3564. 3566. 3568. 3570. 3572. 3574. 3576. 3578. 3580. 3582. 3584. 3586. 3588. 3590. 3592. 3594. 3596. 3598. 3600. 3602. 3604. 3606. 3608. 3610. 3612. 3614. 3616. 3618. 3620. 3622. 3624. 3626. 3628. 3630. 3632. 3634. 3636. 3638. 3640. 3642. 3644. 3646. 3648. 3650. 3652. 3654. 3656. 3658. 3660. 3662. 3664. 3666. 3668. 3670. 3672. 3674. 3676. 3678. 3680. 3682. 3684. 3686. 3688. 3690. 3692. 3694. 3696. 3698. 3700. 3702. 3704. 3706. 3708. 3710. 3712. 3714. 3716. 3718. 3720. 3722. 3724. 3726. 3728. 3730. 3732. 3734. 3736. 3738. 3740. 3742. 3744. 3746. 3748. 3750. 3752. 3754. 3756. 3758. 3760. 3762. 3764. 3766. 3768. 3770. 3772. 3774. 3776. 3778. 3780. 3782. 3784. 3786. 3788. 3790. 3792. 3794. 3796. 3798. 3800. 3802. 3804. 3806. 3808. 3810. 3812. 3814. 3816. 3818. 3820. 3822. 3824. 3826. 3828. 3830. 3832. 3834. 3836. 3838. 3840. 3842. 3844. 3846. 3848. 3850. 3852. 3854. 3856. 3858. 3860. 3862. 3864. 3866. 3868. 3870. 3872. 3874. 3876. 3878. 3880. 3882. 3884. 3886. 3888. 3890. 3892. 3894. 3896. 3898. 3900. 3902. 3904. 3906. 3908. 3910. 3912. 3914. 3916. 3918. 3920. 3922. 3924. 3926. 3928. 3930. 3932. 3934. 3936. 3938. 3940. 3942. 3944. 3946. 3948. 3950. 3952. 3954. 3956. 3958. 3960. 3962. 3964. 3966. 3968. 3970. 3972. 3974. 3976. 3978. 3980. 3982. 3984. 3986. 3988. 3990. 3992. 3994. 3996. 3998. 4000. 4002. 4004. 4006. 4008. 4010. 4012. 4014. 4016. 4018. 4020. 4022. 4024. 4026. 4028. 4030. 4032. 4034. 4036. 4038. 4040. 4042. 4044. 4046. 4048. 4050. 4052. 4054. 4056. 4058. 4060. 4062. 4064. 4066. 4068. 4070. 4072. 4074. 4076. 4078. 4080. 4082. 4084. 4086. 4088. 4090. 4092. 4094. 4096. 4098. 4100. 4102. 4104. 4106. 4108. 4110. 4112. 4114. 4116. 4118. 4120. 4122. 4124. 4126. 4128. 4130. 4132. 4134. 4136. 4138. 4140. 4142. 4144. 4146. 4148. 4150. 4152. 4154. 4156. 4158. 4160. 4162. 4164. 4166. 4168. 4170. 4172. 4174. 4176. 4178. 4180. 4182. 4184. 4186. 4188. 4190. 4192. 4194. 4196. 4198. 4200. 4202. 4204. 4206. 4208. 4210. 4212. 4214. 4216. 4218. 4220. 4

Da

167

Aeff at tage huren mst er libro i Ca:
iii et v ibid & oldt aeff

aef hure moget hure tager li: i Ca:
v et iii

Aeff boder aeff i alle plesstige li: i
Ca: xxij

aef og givle quam huffu wil
li: i Ca: xxij

aef opter plesfordt bawd li: i Ca:
xxij

aar og dag li: i Ca: xxij

aftgung li: i Ca: xiiij xv et libro
in Cap: xxv

A

aggerandz li: 7 ca: lxxij

aggersfredt li: 7 ca: xlvij xlvij
et xlix

Aff gind mogit fester landts regier
li: 7 ca: xiiij

affveris li: 7 cap: lxxij

Aggergaard li: 7 ca: lviij et
ford xliij

Abbelegaards lib: 7 ca: lxxij

Aarsaadt oeg aaboldmaakt lib: 7 ca:
xxij et ford

et in fine g^{rat}uonis. ^{erig} ^{regl} ^{erig}
fily et g^{rat}uonis

Agermans offere andens mands ager
eller eng lib: ij cap: lxxv

Deceft lib: ij ca: xij in glosa

Auerpbiolot in cofirmatione erig re:
A dace

B

Bæd som æffne skal li: i Cap: i

Bæd Guds gammelt ord man affg.
de li: i Cap: xxxvj

Bæd Guds gammelt man helliges
lyde li: i Cap: l

Bundt æffne Guds ord li: i Cap: vj

Bæd om tgs dør i fellig med
fader og moder li: i Cap: ix

Bæd er netter til at vintur
til æffne end fraa li: i Cap: i et
xv

Bæd æffers netter moders
vilis li: i Cap: xxix

Boerdag lib: ij Cap: xxxij

Boskaff afteffte och roring gods
lib: i Cap: vij et xxvij

Brod maa wils holls boster goofs
seg wgiftt lib: i Cap: viij

Borue pring och vdfordt lib: i
Cap: viij in glosa

Broder om ^{hand} tager kloue och forer
i fottit titt fyne soptende men
hand er weere lib: i Cap: xix

Bys eller bort skil at li: i Cap:
xlv

Bundt lib: ij Cap: xcv

Bystes och bing gnor for li ij Cap:
xcv

3
Bunder sonnd for synd klone ind vill
fader och moder i fallet lib: i ca: xiiij

Bunder no sonnd i fallet gaffner ingtaz
for loz lib: i cap: xiiij nota in glosa

Bode hunderd schall met andern
lib: ij cap: xxvij et xxviii

Bode hior pl march folys an
dre lib: iij cap: xxv

• Bottenmand sierr till lib: ij ca:
xxv

Bodmannall lib: iij cap: xxi

Bord stull vord mod om fader
lib: i cap: xxi

b

Bischoffs mandt lib: in cap: viij

Borgens lib: in cap: lxiij et lxiij
et lxiij et lxiij

Beyne lib: in cap: in

Buere lib: in cap: xxxviij, xxxviij,
xl et xli

Bysching lib: in ca: xij

Bölszow lib: in cap: ix

Bryde Koningsz mandt lib: in cap:
lxxviij

Bledende lib: in cap: xij

B

Boplag lib: i Cap: xvij. xviii. vij

Bunden salver syn word och löber
anden word iggen lib: i Cap: xl

Bred er nest attlobr faders och
moders got 3. lib: i Ca: xiiij in
glosa

Bryder mand broo up lib: i Cap:
loj in glosa

Bryder lib: ij Ca: lxxvij

Bundens pond eller daat vij fol.
ly maa Ingeffz affgunde lib: iij
Cap: xliij in fine

L

Closter mand maa ey ween ward
lib: i ca: xxxi

Closter mndg maa vke offtur lib:
i cap: xxv

Closter maa vke vage frodlofer mnd
lib: ii ca: xxiii

¶
Deas lib: ij Cap: viij

Deater mand anden an boug bott
lib: ij Cap: xxij
et Doudt lxij a lxx

Deater mande nogger i latingg
eller word syn ylong eller paa ting
wey eller oh sit guse lib: ij ca:
xxij

Deater noyer mande for andend
mande lib: ij ca: xxxv

Deas om tiz mde folgt mit mstr
ting lib: ij Cap: ix

Deater mande anden mande
see oh syn agger lib: ij ca: liij

Daatter man mde sigt seg aff fa

Deris veris lib: i Cap: viij

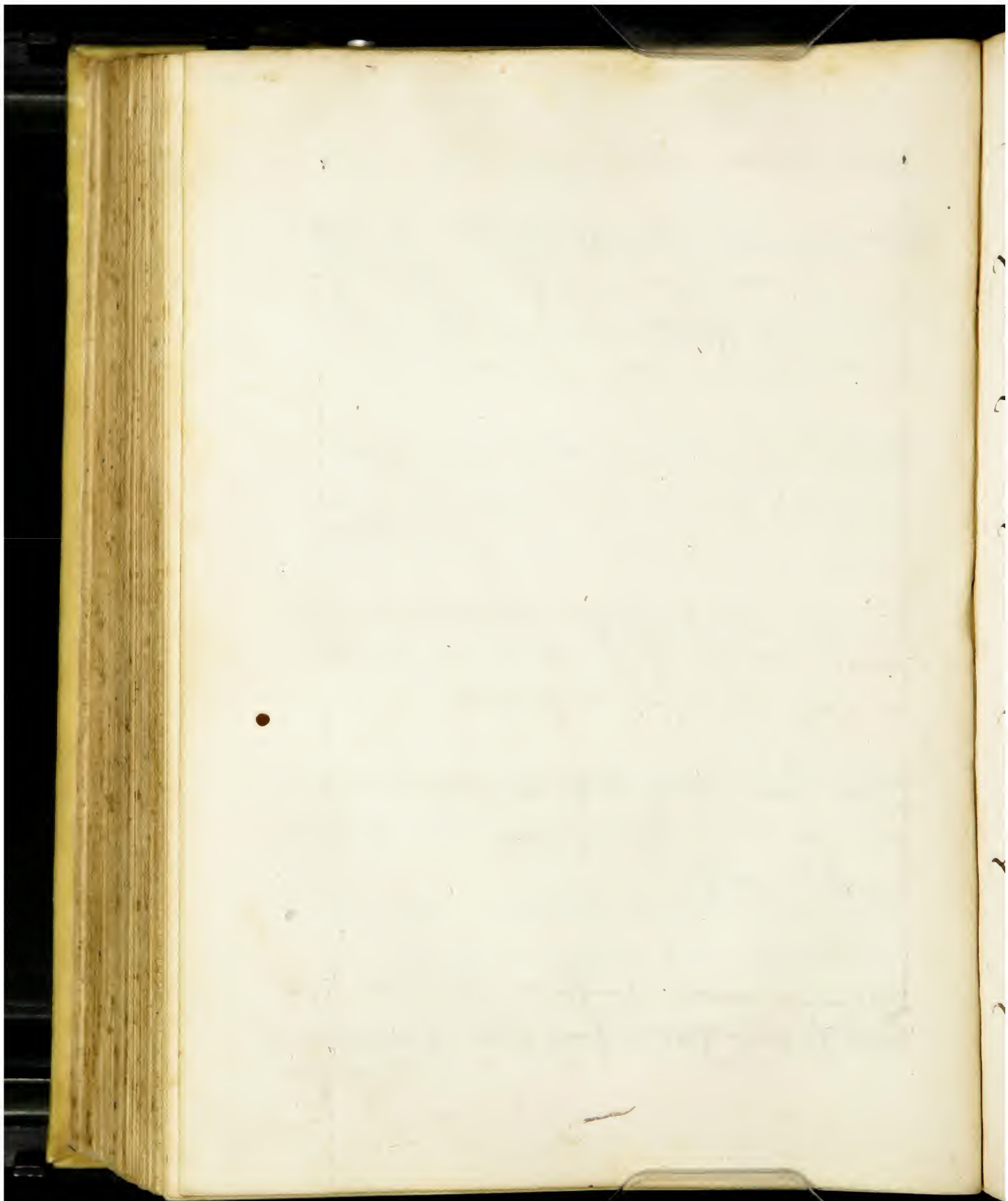
Drabes mandt aff tgs tger ey liff
 mndt er fram er faldt aff tgs
 tæc In tæc tæc tæc mndt
 Sam lib: ij Cap: xxxviij

Delis mandt mndt ram och vord
 ey fuden fuden tæc tæc lib: ij Ca:
 lxx

Domer och sagsoger fram er mndt
 vord viij er sag tæc tæc lib:
 ij Cap: lxxviij i glosa

Der tger mandt som mndt er gi
 sld tæc lib: i Cap: viij i xxviij
 nota i glosa

Domer mndt tger mandt vord
 viij syn tger sag lib: ij Cap: lxxviij
 i glosa

22

Vuesod guren opghelle seball lib;
ij cap: xxiiij et xxv

Vptenmaal lib: ij cap: ix et x et
toreg luy

Gucke maer goet affgengde lib: i
ca: xxxvi

En maer ruygh om anden maer
laer op lib: ij ca: lxxiiij et
lxxviiij

Vingh om anden maer ager off.
uer lib: ij ca: lxxv

Gucke land se goet forghen lib:
i ca: viij et xxxiiij et dord lxxxv

Ving om maer yver et lib: iij
cap: li

5
13

xi

Unde hinc et vnde mit schen
et nostris lib. ij ca. xij d. glosa

f

fjaf
fjofa

fader maa uto galle bome mit
tger modere lib: 1 Cap: vij

fader huan hand maa balle su
baw i handz tgs pum handz
tuffure lib: 1 Ca: xiiij et xv

fader maa uto giffur sy iond
etg baw lib: 1 Cap: xiiij et xxj

fader maa god seg tne bawnd
Guen hand vil lib: 1 Cap: xxj
et xxij

fjofa gaarde in fine fuy lib: 1

fjofa maa duffen bygge lib:
1 Cap: 4

fjofa maa lib: 1 Cap: xxv et
viij et xxxj xxxij

f
fēe om tēz drāter māndz lib: ij ca:
xxxv

fjstrix om wettz wordz aa / Ford v

femder hūd tēz segulle bōde mit
tēz fredeleste lib: ij ca: xxij et
Ford lxxx

fredeleste māndz hūo hāmē gūber
lib: ij cap: xxvij & g note
glosa

fredeleste om mānd suerz lib:
ij cap: xxij

fredeleste om tēz wettz offiz
hans hals lib: in cap: xxij

fzgetinge māndz folger andēd
bōter lib: in cap: xxij

feller fee lib. ij cap. lxij

felde manne hūne hane man affgrunde
lib. ij cap. lxviij

forfaw lib. ij cap. l. et lib. ij cap. lx
in glofa et tordt lxviij

felde manne hūne hane man affgrunde
lib. ij cap. lxix

felde manne hūne hane man affgrunde
lib. ij cap. lxx

felde manne hūne hane man affgrunde
lib. ij cap. lxxij et lxxiij

felde lib. iij cap. lxxiij et lxxv

f

feste mand maa vde syn festemdes ve.
Jhe vord lib: in Cap: xxx d glosa

fanger mand, ander noget atgiuue
li: i Cap: xxvii

for drab bode frende met and ind
lib: i ca: xxvii

for een sag gualg ferd ter march
lib: i Cap: xxxvi

falsch winterfeyd hnd the sigulle
praffer lib: i Cap: xxxvii d glosa

fars mand met grovde en and ind
mands ager lib: in Cap: xlvii

for loyend guld in march totd lxxx
u lxxxvii

f

176

forst auff gangen auff soptenck fluffte
Juden kome into samfender mit lb.
i cap xvij

forst
Juden
(
angew
angew

angew

angew

angew
angew

angew
angew

angew
angew

5
13

V

Grado lib: ij cap: lxj

Grado hinnen Craffte will lib: i ca:
xxij

Vidusem lib: ij cap: xxj lib: ij ca:
xxij

Craffte van anden maende iore
maa Inssen lib: i cap: lviij

Beaardinding lib: ij cap: liij

• Gherdizelle lib: ij cap: lviij

Giffarmaalt lib: i ca: xxxij

gaarde of guse gind te seculle
vdelis lib: i cap: lx

Quere. Sind lunge & seuerer stunde
lib. in Cap. lxx

ib. j. lxx
lxx

ib. j. lxx

und ior
lxx

lxx

lxx

lxx

lxx

5
13

h
Heilige brode lib: ij cap: lxx lxxij
lxxij lxxij et c

Huter mand andre paa sin gift lib
ij cap: cvj

Huffrede brode lib: ij cap: xxxij tove
lxxij et in constitutione lxxij
et pavis lxxij filij

Hesteloye lib: in cap: in et lib: ij
cap v

Hede bygnde lib: in cap: lxxij

Higger mandt i andre mandt
ploffu lib: ij ca. lxxij et xij

Higger mand andre mandt gift

lib: in 2a: xxxiiij

heffe lib: i cap: xliij et xlvij

hiemffred 9: i cap: xv

horkens daend viding cap: lib:
i cap: xxiiij

hor dorens aeff lib: i cap: xxv

heemard lib: ij cap: xxix xxxiiij
et xxxiiij

huldrat herward or lib: ij cap:
xxx

huldrat mands huse or li: ij
cap: xxxij

h

Haffna mandt giff paa anden
mands vordt lib: i Cap: xxxviij

Huffen the felf haffner goshid
maa v gots affgunde lib: iij Ca: xliij

H^{inde} h^{inde} h^{inde} maa fste vordt
lib: iij Cap: xv

Hvad hofbunde och hufte maa
emellom plete lib: iij Cap: xliij

Hiorde Stod: lib: iij Cap: xliij

Hufbunde och hufte om the plette
at lib: i Cap: v

Hufbunde maa v synd hufte
vordt affgunde lib: i Cap: xxxv.

h
 hinc mands schat lede op stouwe tho:
 pe lib: ij cap: xxvij et xxvij

hinc mands maa forgiord mit stoude
 a: ij cap: ij

hinc som vloff fester id lib: iij
 cap: xliij

hinc som mands vloffstuer tgs schat
 mands vlyffstuer lib: ij cap: xxvij

hinc seg wilt fester lib: i cap: xxij.

hinc som sel of vlyffstuer li i xli
 hinc seg wilt mands vlyffstuer li iij c viii

Jord skal værre mit Lyssuffind
lib: 1 Cap: xliij

Jord hvo man saler lib: 1 Cap: xxxiiij

Jord hvo den skall affgeng lib: 1
Cap: xxxv

Jord om den saler och kober
amer yffren lib: 1 Cap: xl

Jord som land hennelst lib: 1
Cap: xli

Jord om den saler och worden
verge aa lib: 1 Cap: xliij

Jord om man siger seg atgastne
kiofte bode broderis søster lib: 1
Cap: xliij

J

Jord som koste er lib: i Cap: vii

Jord der giffes till gods guds
lib: i Cap: xxxviii

Jord som landmænd till for lib:
ii Cap: x

Jord om mænd haffuer i flod plyn
dering lib: iii Cap: xxi

Jord aff hvid meget leding gior
lib: iii Cap: xii

Judevigt for lib: iii Cap: l.

Jule och timgeld tored doger par
ante xlv

7.

Jord om him selver och worden.
ex lays en word lib: i cap: xl

Jord om den worden bodid att lan-
ingen vill for faldmanns Jordh
Lxxvii

Juggend liest vinnu praft for en
guung lib: i cap: xlix i glosa

K
 Rome om hūn sijn seg arwar met
 bawd lib: i cap: iij

Rome man met sijn bawd gots
 fiedt lib: i ca: xxx

Rome iord li: i capi: vi et xxxv

Rome om hūn dōr aff bawd li:
 i cap: xix

Rome om hūn worder woldogus
 lib: i^m xviij

Rome yllor med om tge lader seg
 beligge lib: i cap: xvij

Romigens mens wille mlt i t
 ding faw lib: iij cap: vi vide q
 gfratious regius margarete

R

Roßbode velds lib: in Cap: xliij

Rolgaarde lib: in Ca: lx

Rushestud lib: i Cap: i

Rucke stift lib: i Cap: lx

Ruckesfiedde bode Zuspinnone
vun regt port vum filij d v

Conting. lib. 7 Cap. 200

Lundbo ex stat. ff. Gistm. et h. b.
7 cap. xxxij

Landts on hand weder ruffe
y cap: ruy

Lambert ogjeret lib. m^o 21

Logge mande om hand pueror
mit uoged lib: i cap: lxxi glo
sa et i cap: i glo a fow lxxv

Lagefio mand mea y origgo
 seg. h. y cap. Exi.

Loggins man's great man's
 from the other for leave to 7

1
Ca. lxx u. lxxv

lagfledmanns li. ij cap. lxxv u.
lib. ij ca. xxv

dog seghat miffend fund seg seft tie
li. ij cap. lxxv i glosa

Long seghat gaa tilla tinge all ghor
dam och ut glos och for tillbor
lig samer lib. ij cap. lxxv i glosa

Longmann all sandmunn skal
folgt i vj vggar lib. ij cap. vj
lige diligen toe glosa

Long lib. ij cap. i

Long all ^{tes} om the flomur i to

ding li: in cap: 7

temelest li: in cap: xxv

leergraft li: 7 cap: xxxv

Laad li: 7 cap: xxiij et li:
in cap: liij

lofsogete ginge met unge elter
sogne seffne li: in ca: lx

lofsmants man vter syd sunde
se word befall li: 7 cap: liij

lofsmants man vter word god:

Demands lib: ij cap: j

Leere widge lib: j cap: viij et lib: ij
cap: xvij et xvij

Leys kroffs nomine lib: ij cap: l. d
glosa et lib: cap: lxj

Leedmands maa wke madd boke
och ey mdt kroffur lib: ij cap:
xviij

Loesboe lib: j cap: viij et xvij

Man effner vñ kens vordt li: p
ca: vñ

Maystiffte li: i Cap: liij

gottis atbyggge li: i Cap: liij

garchesfel li: ij Cap: xxj

gordbrandt li: iij Cap: liij

geer loys tager myndre loy bort
li: ij Cap: xvij 3 fine Cap: iij

Mod sigal gaffur foster ton 20
li: i Cap: xxix

Moo land sit gots forger li: i
Cap: viij xxxij

M

gøder lib: ij Cap: vij i fins

mandbod lib: ij Cap: xxj

gøder een mands ploff² og and
mands mardt lib: j Cap: liij no
ta i glosa

gandheldsmaltz lib: ij Cap:
xxij i glosa

Noffinge lib: ij cap: xl, h, h
 luy, luy, lo, loij, lxxx

Nodwege lib: ij cap: xxij

Nam li: i cap: l. in glosa et lib:
 ij cap: lx d glosa et lxxij d
 glosa et cap: rj in toe: et tor d
 xxxj et lxxvij

5

Genij y by lib: i cap: xliij

Gregor mands lib: i cap: xxiiij

De sote maale lib: iij cap: xxiiij
glosa

P

Pantte och vord. Gndt og segall to.
 Iis lib: in Cap: tuj

xxij

 g: xxij
 ylo/a

 5
 13

Quones mandis vñ vñtbo tñ: j
Cap: xx

Quing giffenmandis lib: j Cap:
vñ: xxxij

Quinder tegt lib: ij Ca: xvj

Quinder hñad gñ maa affgñde
som gaffur fñluff gñfñnde tñ:
ij Cap: xliij

Quinde maa vñke forod fñtg
gñt lib: j Cap: iij

Reeb paa vordg lib: i Cap: xlv xlvx,
et l:

Roffus mandg og ander mand
gifs lib: ij Cap: xxxix

Ruler mandg anden mandt forud
op lib: ij Cap: xxxj

Ram - lib: ij Cap: xlv xlvij, xlv
xlvij, xlvij, lvi, lv, lvi
enfsom lib:

Randsager lib: ij Cap: cxj

Rudmand anden mandt gftg
lib: ij Cap: liij

Gandemond lib. 7 cap. 7 et vij
sequentes et Ford. 10

Syftend om tegh fatter aa andend
at tegh gaffuer wreffuet i arff lib.
1 Cap. xvij

Syftend wreffuer andend lib. 1 Cap. xj

Syftend i felligh zede en wtzet
lib. 11 Cap. xix

Stiff stycken om tegh skilt and
boplaft lib. 1 Cap. xvij / xvij et
ford 7

Stiff fader maa wke werre war
7: 1 Cap. xxx

5

Stuff barene segall haffne synd aeff
forst lib: 1 Cap: 7

Stegfred quynde lib: 1 Cap: xxv

Stegfreds borne lib: 1 Cap: xxj
xxv et xxv et lib: 7 Cap: xx

Bullgiff lib: 1 Cap: xxxix et
lib: in Cap: xlv xlvj nota d
glosa et word vj

Stofflaae lib: in capi lxvii et
word xj

Stinesmendt lib: in Cap: xv

Baar y andert lib: in Cap: xxx

Gaar bode lib: in cap: xxvii xxx
xxxij

Gaar om egg lufte och folgt ey
lib: in cap: xxxi it todt lxxij

Gaar om mandg fanger off ande
mands fer lib: in cap: xxxij

Gaar om mandg fanger off ande
mands wader lib: in cap: xxxij

Gaar og horeþing lib: in cap: xxxvii

Gaar mand till bode lib: in ca:
xxvii

Gaar mand fredeþ lib: in ca:
xxij it todt lxxij

Stolne koste om tge gitter vnder
bunders laars tib. 7 cap. xxvii

Stolne koste om tge gitter vnder
bunders sours gaffe tib. 7 ca. c

Stolne mands titt tuff tib. 7 ca.
cviij

Stolne haffre guren arffur sfall
tib. in cap. xx

Stolne gno sfall titt rde tib. in
cap. l x

Stolne ma mands y vpho
tib. in cap. xxvii

Stolne ma rde myndples tib.
in cap. xxvii

Blod till tinge lib: 1 cap: xxxv
xix

Stodt hwerdt og wrott lib: in
Cap: xlix

Stodt hors: lib: in cap: lx

Skadit og lib: in cap: lx

Swygh till olend eog cap: lx

Skudbræddes lib: in cap: lxv

Stingmands lib: in cap: xliij

Gamfrænder it arbitris lib: 1 cap:
xviij nota in glosa it^m xviij

Bedroame lib: 1 cap: 1 d glosa et
tordt lxxxv

Steffing lib: 1 cap: 1 et cap: xxxvii
d glosa

Stoffu som laadt skufft er lib: 1
cap: lvi d glosa

Stur. Herud vlti costi vrig rasi
vlti

• Blaar mandg anden mandg a
ger iller vngs op lib: 1 cap: xlvii
et lxxii

But mandt sut gotis paa tinge
och beholder sig selffuor vlti aar
et tordt lxx

Blotzmaalt van inge lib. 1 exp 6
in glosa et ^{toke} ~~ex~~ ^{rem}

Stockneffude todt hy

Steffing todt hy

2

Tager en mandis andris follegt til
foss lib: ij cap: iij

Fogndeguld lib: ij cap: xij

Zuffut lib: ij cap: lxxxij

Zuff hnor for hand maa bost
lib: ij cap: lxxxij

Zuff on hand stoll indre vnd
gulluff mureth koste lib: ij ca:
xc

Zuff maa mke lag koste vthud
tunge dom lib: ij cap: xcij xci

Tager mandis zuff met noget v
genede lib: ij cap: xcij

Departement lib: in Cap: xlv et
xlvj et lib: 1 Cap: xxxvij D glosa

Zuiff om mande Rattor andred
offner inder ting lib: 1 ca: cix

Zuiff om hand og fuyg alle inder
hjemme lib: 1 Cap: cx

Zvrbordh lib: in Cap: xxxij

Zap lib: 1 Cap: ciiij

Zapfetter mande syn dofte i an-
den mande beffindt lib: 1 ca:
cx

Zinger vintus lib: 1 Cap: xxxvij
xxxvij

Q

Loysre mande vq anden mande
agper lib: in cap: h

Eroldom lib: in cap: hix notabil
D glosa

Engfrod lib: i cap: xxxviij D glosa
it lib: in ca: xxij et torde hix

Erour mande om hnad soles
waar mod vter munde lib: i ca:
) xliij

• Engkallor lib: i cap: xxxviij D
glosa it ca: l et torde hix

Doffte lib: i cap: h, lo

Engfeld torde dgeud xliij

Ere march lib: i cap: xliij

et multa alia.

Doluffzeyer quor om the schulle
fueris lib: 1 Cap: liij

Lungs nomine lib: 1 Cap: xxxviij

Lager en mandg anden mands
eyter gisten daad, Ooster eller
ander funder, toed Exxy et
quobus sequentibus

Wdæft lib: i ca: x

ween tages winder dælle off ret
ten lib: i Cap: xxx

ween tages voruider lib: i ca:
xviij et lib: i cap: viij

ween segatt ward voruider
lib: i Cap: xxx

ween maa wter affgondt for
me gotz lib: i Cap: xxx

ween huer maa ward lib: i
Cap: viij xxviij | xxx | xxx |

Winder huer ic mander segatt
gaffir lib: i Cap: xviij

Weye lib: 7 cap: lxx

Wog goring lib: 7 cap: xlix
et lib: in cap: xxxv

Will ombotz: mande inke tage inff
aff hundred lib: 7 cap: lxxxix

wede lib: 7 cap: lxj et lib: in ca:
lxx

Wfyrmer mand andred par farne
weye lib: 7 cap: lxxvj

wogwerde lib: 7 cap: vj

walroff lib: in ca: xxiiij

Wandur sag lib: 7 cap: cvij

W

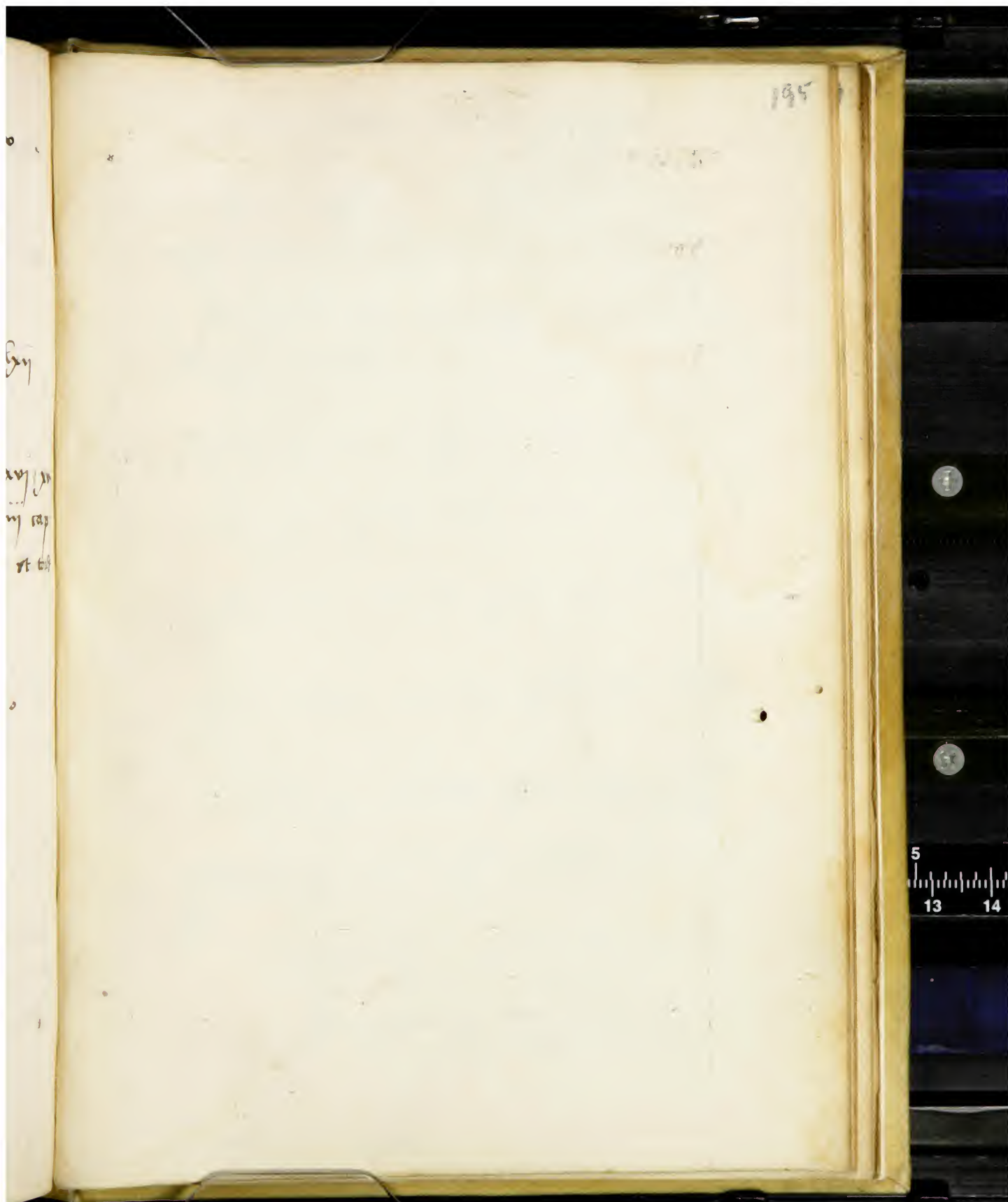
Waderu lib: in cap: in / xxxv

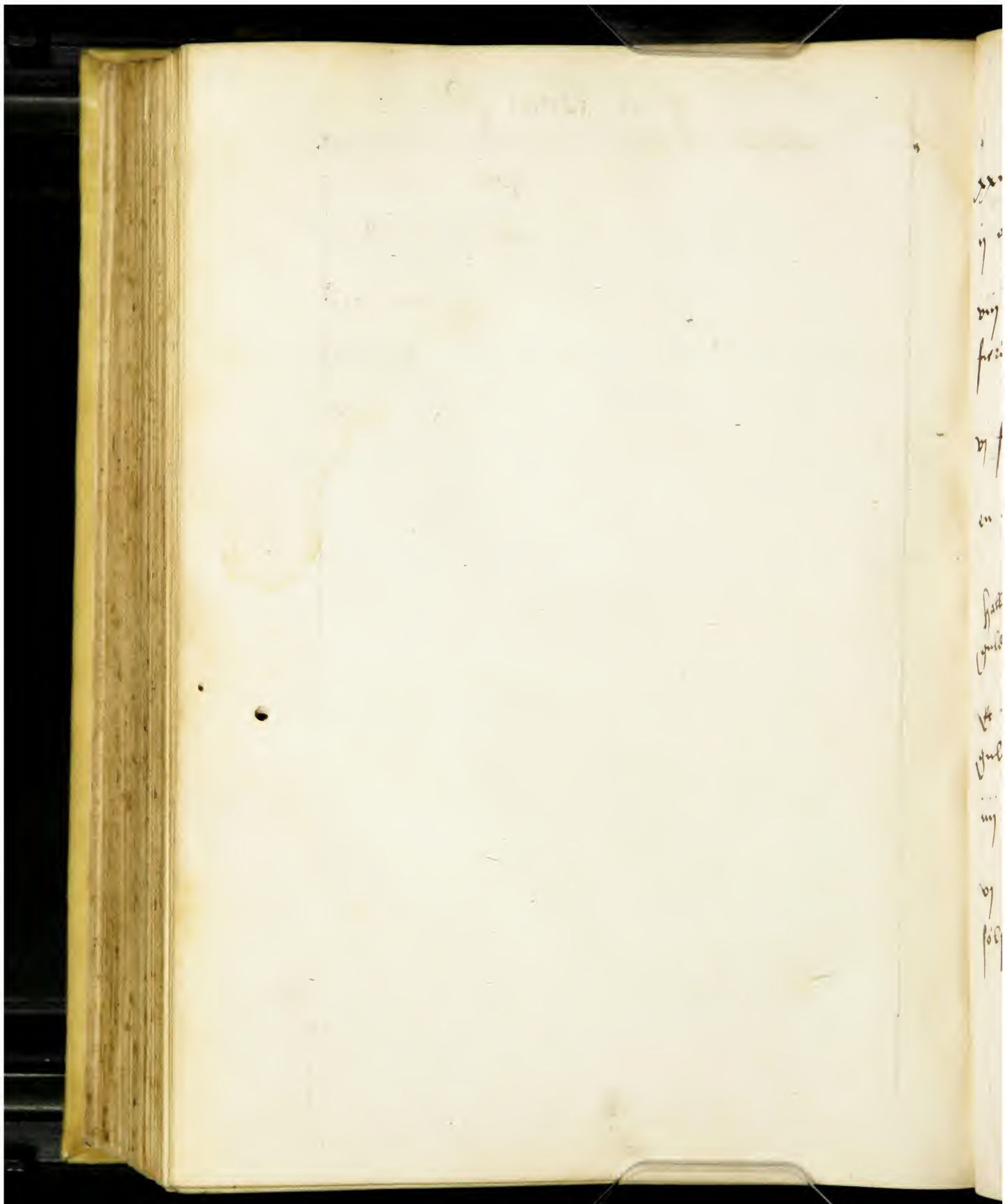
Wraut lib: in cap: xlv

Wrag lib: in cap: lx et lxi

Wolo lib: in cap: in / in / xvi / xvii
xxx / xxxi / xxi et lib: in cap:
xlvii d glosa et cap: l et lvi
xxviii et xxi

• Weter wist god / tocht in

196
Paa Jørdt skuffe

xxij forer gor en ager
ij ager gor en fierding vordg
vii fangend og en eng gior vnd
fierding vordg

vj fierding vord gior en otte
en ottunge gior vth toll vord

hathuff toel vordg gor vj melle
guldg

ix helle toel vordg gor vii melle
guldg

iiii fierding vordg gor vii melle
soeff

vj fierding vord gor xlii melle
soeff

Ende forre vord og engg
bor banded atthaffus vnd
syn ploug laxe og ey an
den vordge

Jend en lod march solff fac xviij loet
en march solff faet en lod mick
punde

En so solff gor v groter punde

tao so solff gor x groter punde

Solff so solff gor en mick stoff

en so solff gor v engelske

so so solff gor en so solff

• xv mick solff v ut manne loet
y outlandt och i taalant och
xl march tgar ut

En so so gor xviij punde

tao so gor p punde

vij so gor en sage march

tre sage march . Bretland er
xxx skilling

ix skilling gor in sage march
van moru

Jend y fulstov laalandt tuffinde
fynd Jurlandz gor too þ groth
tre sage march

end þ engelske gor in þ

er þ engelske gor en þ groth
th er en ora solff

too þ groth gior x þ groth

v ora gior gor en lae march

En giorer or er fomy engelske

Bretan march solff gor end

For march guld offner alt da
march

Jugger sig gangre y
Carstus vden drast guld
og løfter

En genen genen minnert att nytt,

En Engels . . . er . . . iij / maas poudinge,

v Engels . . . er . . . iij / maas poudinge,

ij er . . . er . . . iij /

En er self . . . er . . . iij er,

En ^{antig} self . . . er . . . iij /

er . . . er . . . er,

En antig poudinge . . . er . . . v / maas poudinge,

iiij antig . . . er . . . v /

Maas self

En / v. groth ~~er~~ . . . iij /

En lading

En / poudinge . . . er . . . v /

En / maas . . . er . . . v /

vij / maas . . . er . . . v /

Actum den 2 Januarii 1750.

En Saghe er . . . iij grundinge,
En Saghe er om oir grundinge,
En oir grundinge er hundert grundinge,
En oir er i saghe,
En oir selst er sin grunde,
En oir er i grundinge,
En oir selst er sin grundinge,
En Mand selst er sin stilling grund.

199

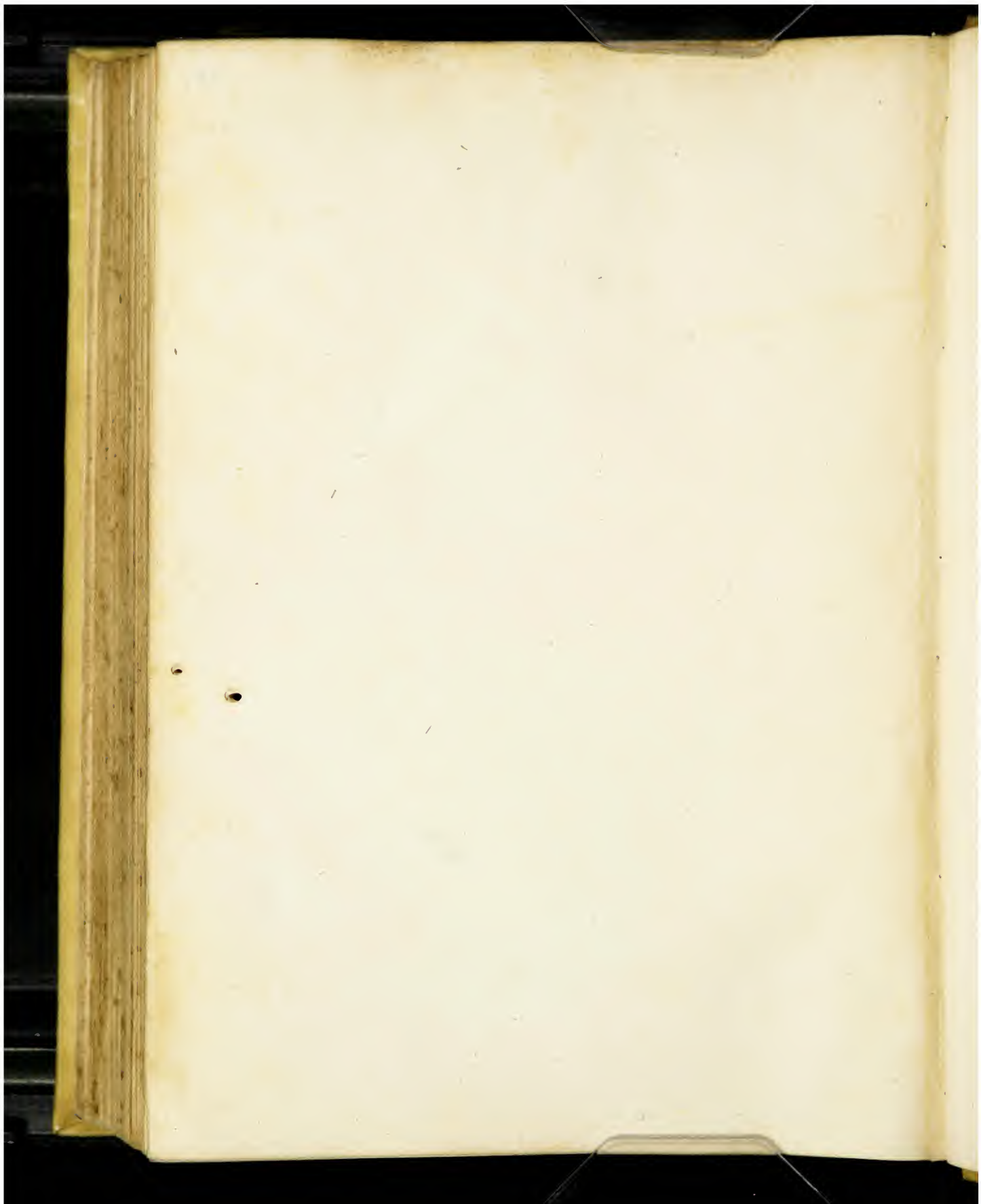
Singer

18

344 8 5000

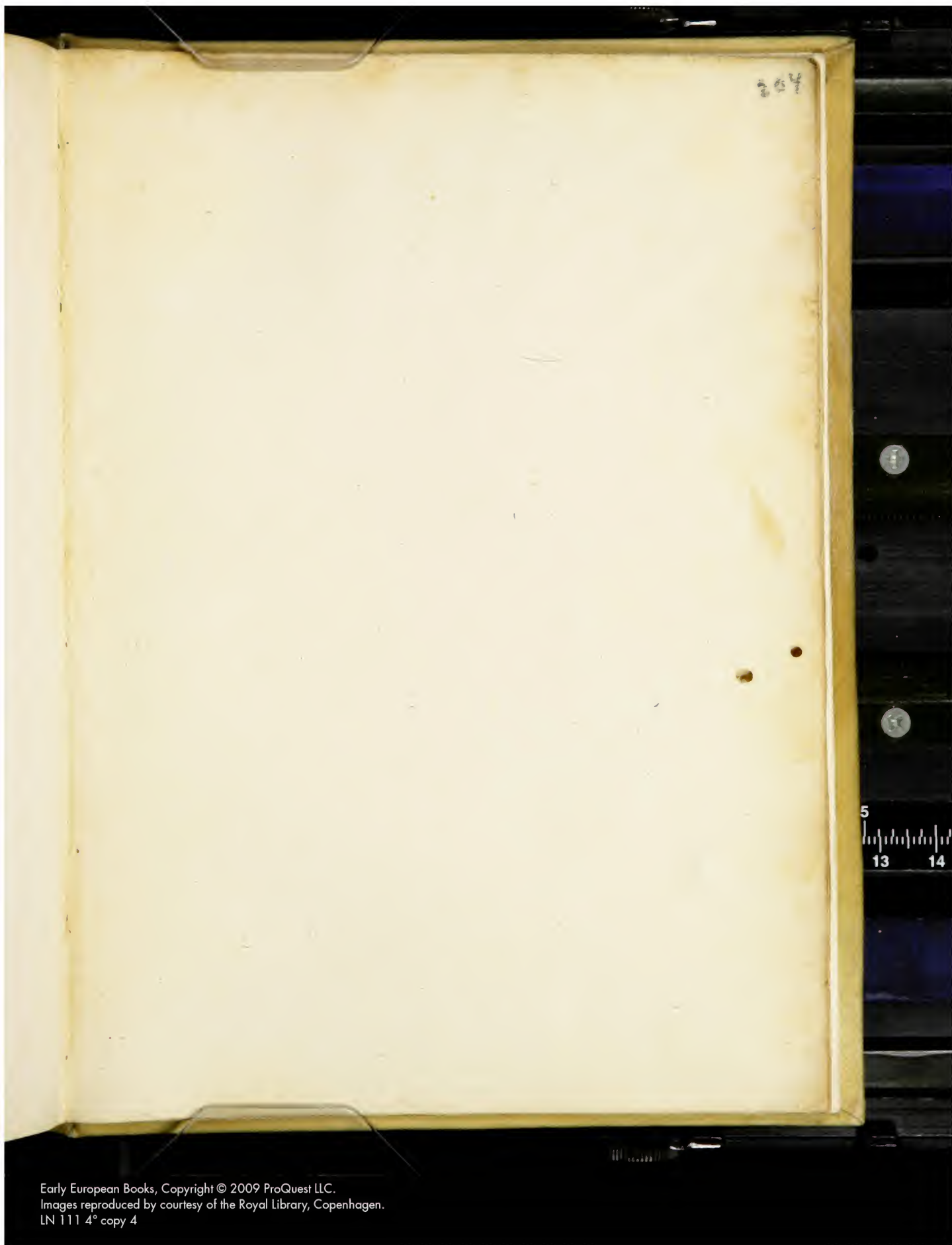
5
13 14

200

202

207

2057

